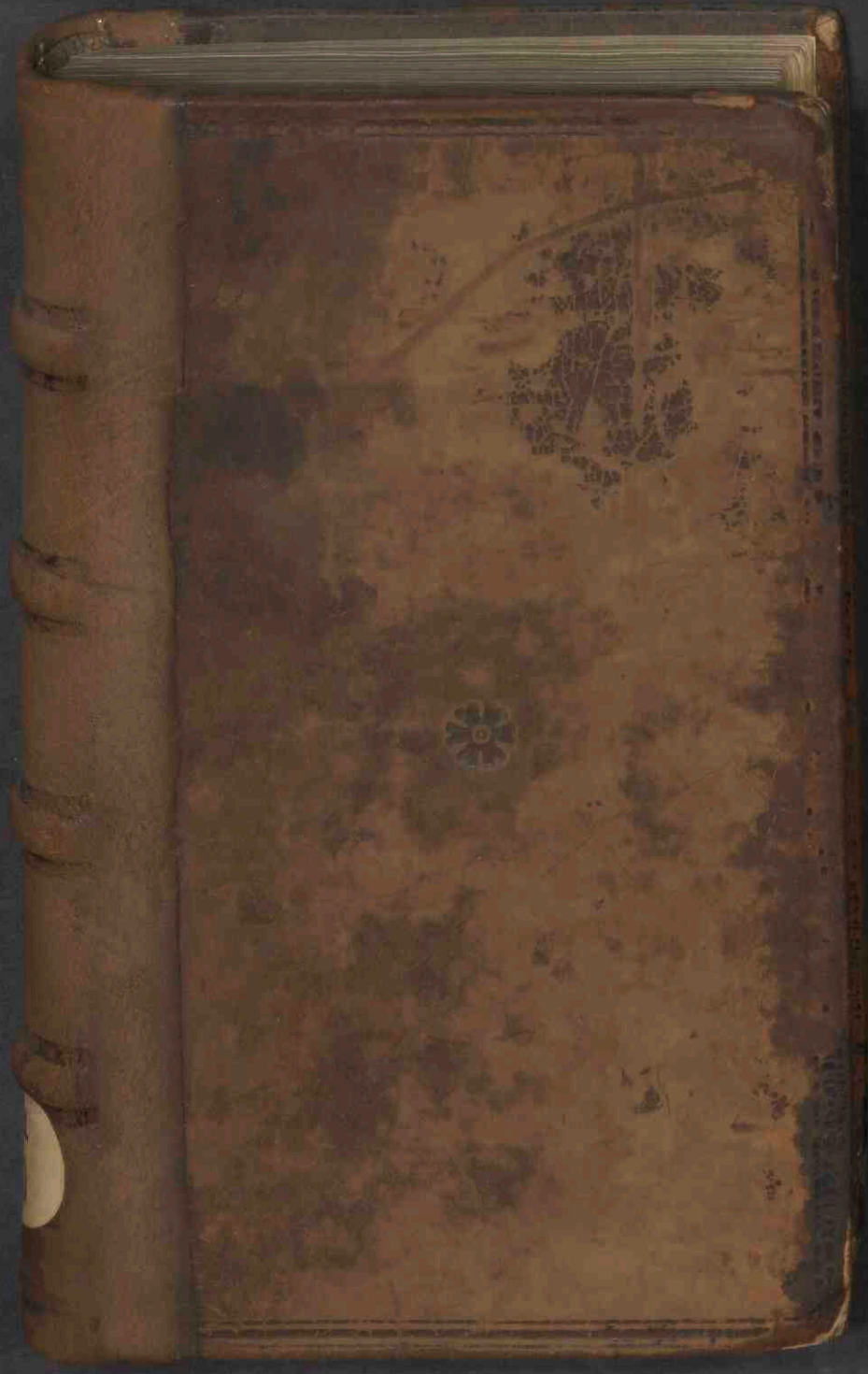

De conciliis : quomodo apostoli Christi Domini in primitiua ecclesia suum illud Hierosolymis Concilium celebrauerint, & quanto cu[m] fructu, quantaq[ue] pace : quomodo item Romani Pontifices in extrema mundi senecta a? quingentis & amplius annis sua illa Concilia celebrauerint, et quanto cum damno perturbationeq[ue] fideliu[m] : Breuis ex historijs commemoratio in duos distincta libros

<https://hdl.handle.net/1874/429705>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsede
  - de staartsnede
  - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

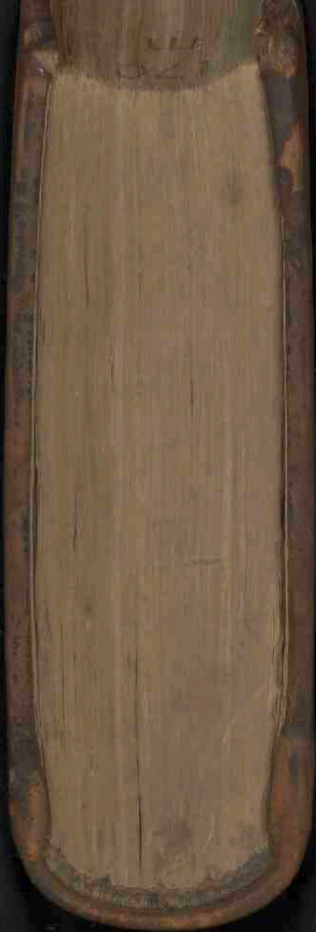
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

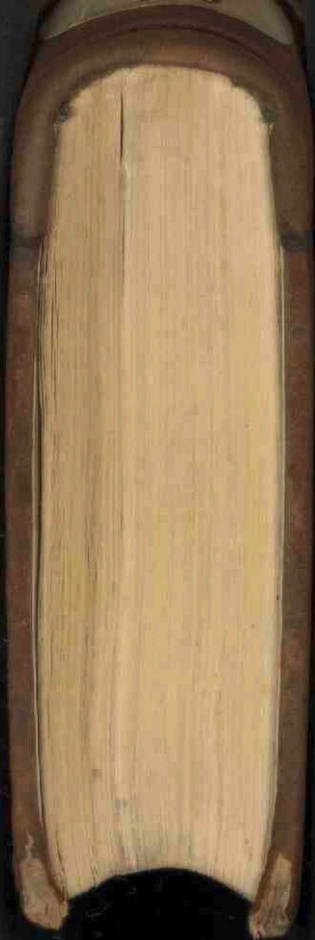
H. oct.
170

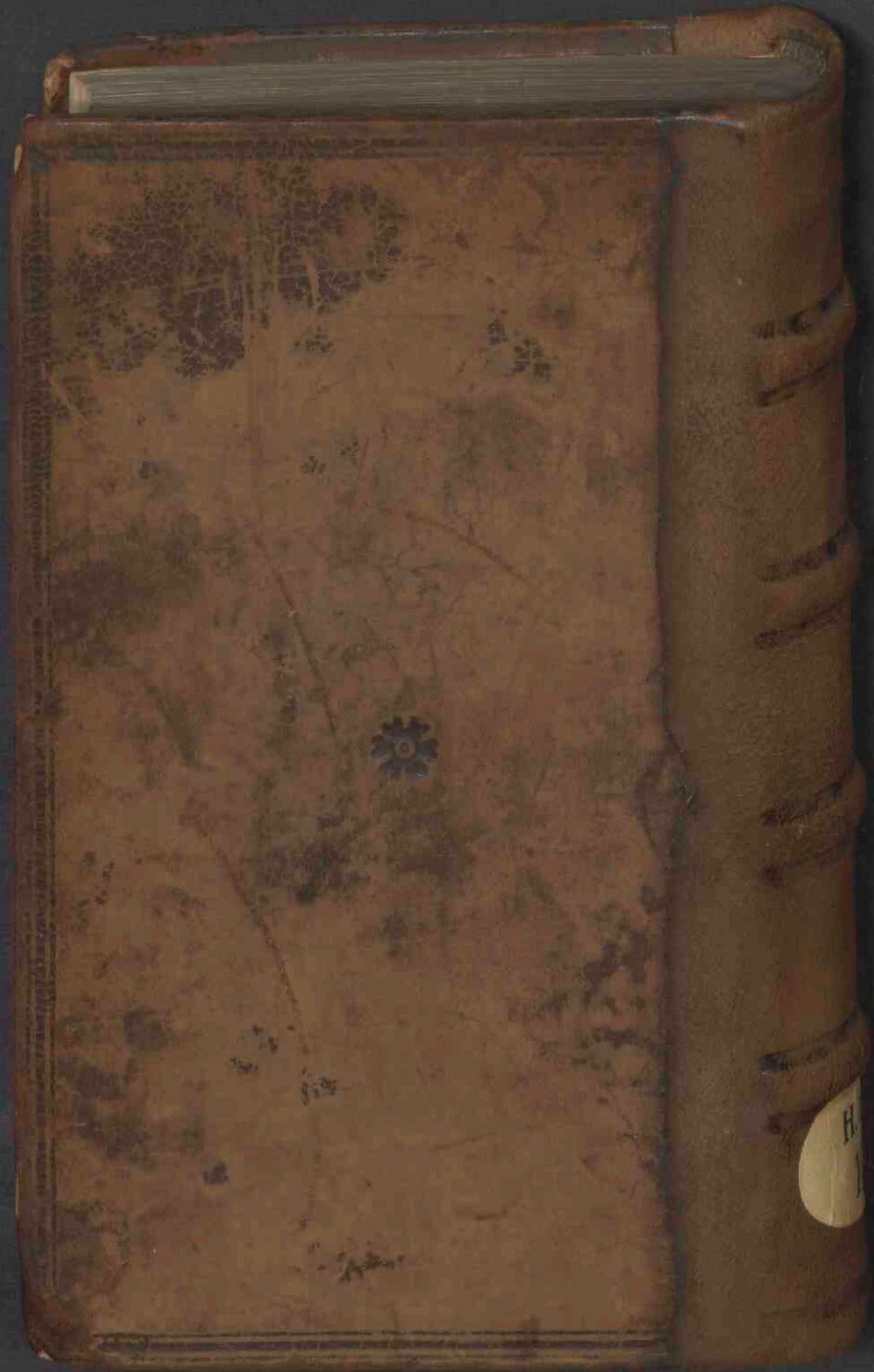

170

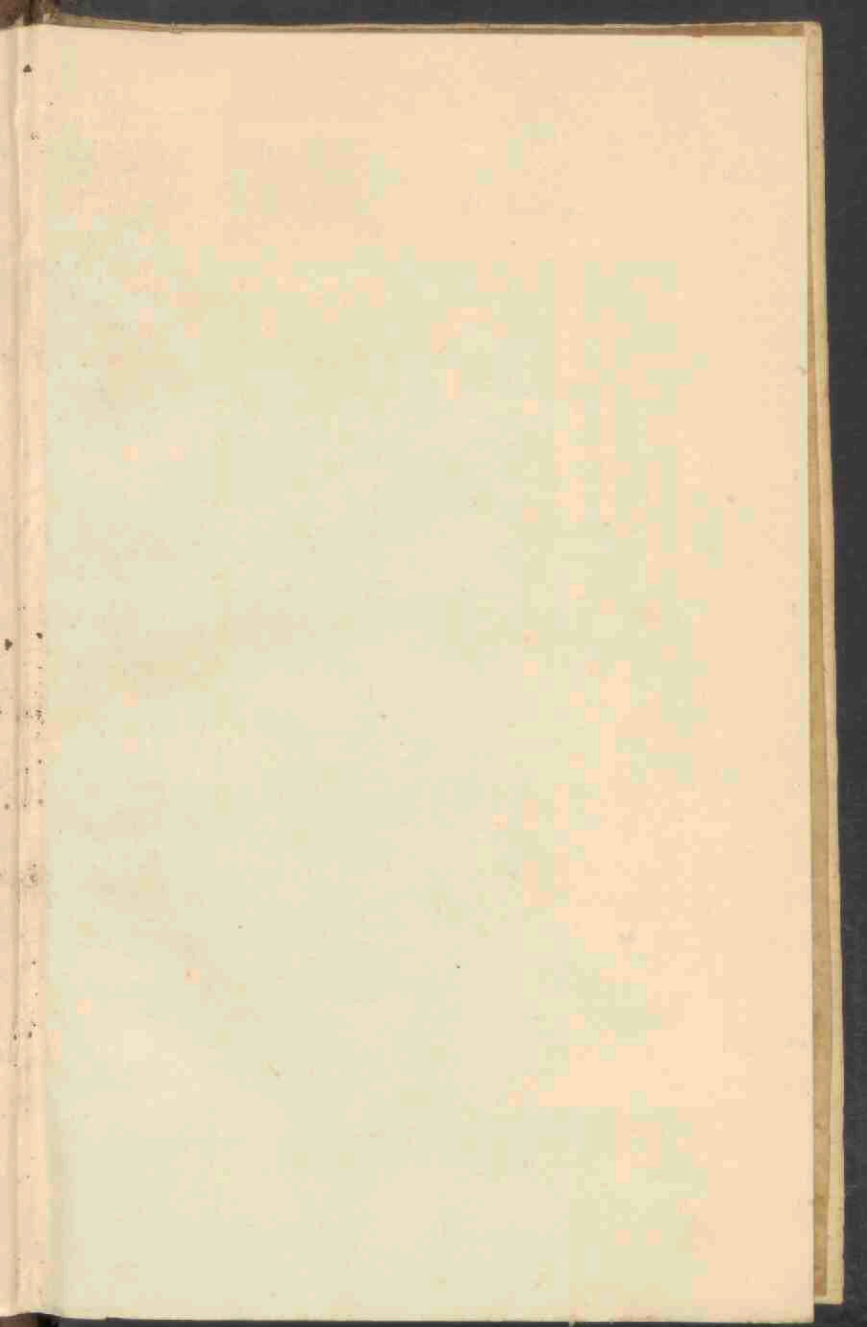
III

H. oct.

170

et dicitur lacrimas fimbriis suspiria pinguis

omni in flectit ad sua ubi dolor

herode solu n flegit flebile ubi

ferre ad uenit flegit natus ille flegit

uisti cui ad se uenit qui raso

obuic in ripari dabitur op pax

te a natus g. d. herode in flegit

ad a flegit d. pax in flegit

fe a natus g. d. herode in flegit

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110

H. 190

On the 19th day of the month of June 1840
I, the said H. 190, do hereby certify that the
above is a true and correct copy of the
original as the same appears in my possession
and control.

N. 12. A

H. oct. 170

DE CONCILIIIS.

QVOMODO

APOSTOLI CHRISTI DOMINI
in primitiua ecclesia suum illud Hierosolymis Con-
cilium celebrauerint, & quanto cū fructu, quantaq;
pace: quomodo item Romani Pontifices in extre-
ma mundi senecta, à quingentis & amplius annis,
sua illa Concilia celebrauerint, et quanto cum dam-
no perturbationeq; fidelium, Breuis ex historijs com-
memoratio, in duos distincta libros, auctore
Henrycho Bullingero, Tigurina
ecclesie ministro.

Ex donatione H. Büchelii.

I E S V S.

Hic est filius meus dilectus, in quo placata est ani-
ma mea: ipsum audite. Matth. 17.

T I G V R I

Excudebat Christophorus Froschouerus,
Mense Ianuario. M. D. LXI.

DE CONCILIIIS
QVOMODO

APOSTOLI CHRISTI DOMINI
et primis ecclesie sancte Romanae
et omnium ecclesiarum mater et
magistra. Quia in hac ecclesia
et in hac sede Petrus et eius
successores regunt et regnabunt
in nomine Domini Amen. Et
quod in hac ecclesia et in hac
sede Petrus et eius successores
regunt et regnabunt in nomine
Domini Amen. Et quod in hac
ecclesia et in hac sede Petrus
et eius successores regunt et
regnabunt in nomine Domini
Amen.

In nomine Domini Amen

1572

In nomine Domini Amen

T E X T U S

Exemplum in nomine Domini Amen
M. D. LXXII

AD CLARISS. VIRVM

D. BERNHARDVM A CHAAM

amplifs. Reipub. Tigurinæ Cos. dominum

suum colendis, de instituto & argumento huius

Operis, Henrychi Bullingeri Tiguri-

næ ecclesiæ ministri,

Præfatio.

MVLTVS sanè fuit sermo à multis iam annis, & habetur etiam hodie uari-
us de Concilio generali celebrando: quando ea omnibus fermè insedit opi-

Occasus huius operis.

nio, fore ut per hoc componantur grauia noxiæque per orbem Christianum grassantia dissidia, deinde ecclesia quoque deprauata certè in multis, reformetur: quam seculis aliquot optimi quique indigere reformatione clamarunt, reformationemque legitimam totis animis exoptarunt. Et quidem minimè uideretur mihi sanè de emendatione salubri melioreque rerum, alioqui perturbatissimarum, statu desperandum esse, siquidem Concilium aliquod legitimum ritè conuocaretur, & more apostolico celebraretur. Etenim si ratione diuersa & maximè instituto aut more Papistico celebretur, non modò nulla est speranda aut corruptelarum correctio, aut perturbatarum rerum compositio, sed timenda etiam, imò ex-

P R A E F A T I O.

Argumen-
tum huius
operis.

pectanda etiã seditiones crudeles, ac horrida bella. Id ne quis existimet ex inuido potius affectu, quàm iudicio sano progredi, commemorabo in hoc Opere ex historijs, quid de Concilijs ab annis 1500. celebratis ipsa ueritas testetur, totamq; hanc commemorationem partiar in duos libros. Priore ostendam quomodo Apostoli Christi domini nostri Hierosolymis in primitiua Ecclesia, magna tràquillitate & eximio cum pacis fructu celebrarint Concilium: unde quiuis nullo negotio colligere poterit, si hodie quoque insistamus Apostolorum uestigijs, & eadem ratione, eodemq; spiritu Christi imbuti, quo isti fuerunt donati à Domino, Concilium instituamus, celebremusq; pacem consecuturam cerò, saluberrimamq; reformationem. Posteriore uerò, demòstrabo Romanos pontifices in extrema mundi senectã, ab annis quingentis & amplius magna cum perturbatione, maioreq; detrimento ecclesie Christi sua instituisse celebrasseq; Concilia, utpote quæ cades ferè, seditiones horribiles, & grauisima bella sint consecuta. Ex quibus rursus colligat quilibet, si hodie iterum ritu moreq; pontificio conuocetur & celebretur Concilium, non modò nullam fore spem ullius pacificationis & reformationis, sed inde etiam exoriturã turbas graues, seditiones crudeles & horrida bella. Ad quam quidem rem demonstrandam

atque adeò omnium oculis exponendam uear fide,
 quod & modò dixi, historica, ascriptis ubique histo-
 ricorum aut authorum & nominibus & uerbis ip-
 sis. Quæ omnia fidelibus propono hominibus iudi- Finis huius
 canda, ut cernentes quid olim ecclesiæ dei profuerit operis.
 aut nocuerit, hinc nunc quoque colligant, quid ho-
 die quoque uel prodesse possit ecclesiæ uel obesse, atq;
 ita promoueant ea, quæ faciunt ad pacem incolumi-
 tatemq; ecclesiæ, fugiant autem ab ijs, quæ pertur-
 bant & perdunt Christi rempublicam. Piorum ea-
 nim consilia omnia & actiones omnes, unius dei glo-
 riam, ecclesiæ Christi tranquillitatem, & reipubli-
 cæ salutem unicè spectare debent. Imprimis uerò Dedicatio
 tibi, Bernharde à Chaam uir clarissime, domineq; operis.
 colendissime, hunc laborem meum inscribo ac dedi-
 co, quòd intelligam te in uarijs nostri temporis de
 Concilio rumoribus piè sollicitum esse, de his, quæ o-
 lim scripta sunt de Concilijs, imò cogitare seriò de
 pace ecclesiæ ac Reipub. & conseruanda & propa-
 ganda: & quòd norim te priuatis ac publicis nego-
 tijs ita distractum esse & impeditum, ut his Corijs
 euoluendis, & his prolixè cognoscendis te impende-
 re non possis. Compendium ergo huius argumenti
 tibi exhibeo, & quidem fidele: unde pro tua singu-
 lari prudentia intelligas, quid sperari possit ex cele-
 bratione Papiesticorum Conciliorum, aut quid eccle-

P R A E F A T I O.

fia & reipub. Christiana omnibusq; pacem & ue-
ritatem amantibus ut utile aut salutare uel profe-
quendum sit, uel ceu noxiū aut turpe sit fugiendum.
Hortor autem tuam pietatem, ut in hac Concilij
causa, & in omnib. alijs salutem uel incolumitatem
ecclesiae ac reipub. attinentibus pius, fidelis, prudēs,
& fortis esse pergas, laudem & præmium sempiter-
num proculdubio accepturus à munifico et fideli Do-
mino Deo nostro, qui tibi tuisq; per Christum be-
nedicat, ac te in omni bono confirmet, à malo prote-
gat, fortiter semperq; tueatur, atq; clementer
conseruet. Amen. Tiguri, X V I.

Nouemb. Anno Domini

M. D. LX.

DE CONCILIIIS

LIBER PRIMVS.

Concilium quid sit. Quæ item sint eius discrimina. Et quod usus eius sit antiquissimus & celeberrimus.

CAP. I.

INITIO dicam paucula de Concilio ipso rei uocabulo. Cōcilium aiunt Latini scriptores dici à concalando, id est conuocando. Est enim Concilium conuocatio, cœtus, aut cōcio & multitudo collecta aut conuocata uirorum populique alicuius, ad iudicandum, consultandum uel tractandum de rebus propositis uel proponendis. Recepta est Latinis uox Græca *συνodus* & synodus, quæ idem significat.

Sunt autem Concilia uel priuata uel publica, Ecclesiastica denique, quæ synodi ferè dicunt, & Politica, quæ & Comitia nuncupantur, in quibus agitur de rebus ciuilibus, ad regna uel Respub. attinentibus. Ecclesiastica enim sunt hominum piorum de ecclesie rebus cōsultantium. Quæ quidem in triplici Discrimen Concilio-rum. Est enim particulare con-

A 4

DE CONCILIIS

cilium, quod appellare possis, *τοπικὸν Ἐκκλησι-
 κλὸν συνέδριον*, localem & particularem cœtū,
 quando ex uno & certo loco aliquot con-
 ueniunt homines ad tractandas res eccle-
 siasticas. Nationale uerò aut prouinciale
 Concilium dicitur, quod ex prouincia uel
 natione aliqua, ut Germanica, Gallica, aut
 Anglicana conuocatur ad consultandum
 de rebus ecclesiasticis. At Vniuersale uel
 Generale, catholicum item & œcumeni-
 cum illud est, quo omnes aut pleriq; habi-
 tati orbis (qui *οἰκουμενὸν* dicitur) homines, at-
 que adeò ecclesiæ omnes, quoad eius fieri
 potest, ad res sacras conueniunt tractādas,
 licet singuli fideles non adsint, sed delecti
 duntaxat ecclesiarum nomine mittantur,
 atque in cœtu sacro consideant. Neq; uerò
 longè à scopo aberrasse uidentur, qui exi-
 stimant uniuersalia uel œcumenica Conci-
 lia inde esse appellata, quod solus ipsa Im-
 perator (quippe orbis aliquādo dominus)
 cōuocare posset. Prouincialia enim quon-
 dam uel princeps prouinciæ, uel metropo-
 lita cōuocabat: cuius rei aperta in Nouell.
 Iustin. Const. 122. testimonia inueniuntur.

Oecumeni-
 cum Conci-
 lium.

Celeberrimus est autem uetustissimusq;
 Conci-

Conciliorum apud ueteres usus: id quod Vetustissimus est usus Conciliorum. sacra simul & prophana attestatur historia. Quoties enim uel in politicis, uel in ecclesiasticis rebus dubius & anxius hærebat populus, ad concilia ceu ad ancoram sacram rectè confugiebant prudentes. Ergo Moses & Iosue, Iudices, Reges, Sacerdotes, & populus Israeliticus legitur in Sacra historia Cōcilijs sese ex maximis extricasse difficultatibus, & in Cōcilijs statuisse de rebus maximis. Conuocauit nō semel Dauid ex regno suo Concilia celeberrima, & in his tractauit de rebus etiam ad religionē pertinentibus, non modò de regni incolumitate. Hoc ipsum fecisse legitur Iosias syncretissimus ille & laudatissimus corruptæ ecclesiæ reformator. Vulgò notum est Concilium Carmelitanum, quod in monte Carmelo sub Achab rege celebrabatur inter hæreticos, schismaticosq; Baalistas, & orthodoxum & catholicum prophetam Heliam, præsentem uniuerso populo. Notum est omnibus & Galaaditicum Concilium, de repetenda bello Ramoth institutum, in quo centuriæ aliquot prophetarum sub inclytis regibus Iosaphat & Achab disputat

DE CONCILIIS

contra Micheam prophetam. Frequentissima item fuerunt concilia procerum & populū Iudaici contra prophetas dei fideles, contra ipsum Christum dominum, & contra sanctos eius Apostolos. Ita leguntur & sacri cœtus sanctorum Apostolorum, ut ille omnino fuit, quo Matthiam Apostolis adiungunt, quo etiam diaconos aut œconomos ecclesiasticos deligunt, quo denique spiritum sanctum accipiunt, & Euāgelium solenniter prædicant. Excellentissimum verò, aut non minus clarum illud creditur fuisse Concilium, quod Hierosolymis ab illis ipsis Christi Apostolis celebratum fuit. Id quod diligentissime nobis descripsit beatus Lucas Euangelista in Actis Apostolicis cap. 5. Quod sanè interpretandum nobis, inuocata simul dei gratia, sumimus ut inde iusta celebrandorum Conciliorum ratio cognoscatur.

Pseudodoctores Hierosolyma uenisse in ecclesiam Antiochenam, & in hac docuisse, fideles non posse seruari per fidem in Christum, nisi & legem seruauerint: qua re occasione Concilio dederint.

CAP II.

Comme

Commemorabo autem imprimis ipsa
 Lucæ uerba, deinde ipsa interpretabor
 nostrorū instituto accommodabo. Verba
 Euangelistæ hæc sunt,

*Et quidam qui descenderant à Iudæa, docebāt
 fratres (dicentes) Nisi circumcidamini secundum
 morem Moſis, non potestis saluari. Cum ergo orta
 esset seditio & disceptatio non exigua Paulo &
 Barnabæ aduersus illos, statuerunt ut ascenderent
 Paulus & Barnabas & quidam alij ex illis, ad
 Apostolos & presbyteros Hierosolymam, super
 hac questione.*

Descripturus Lucas Conciliū illud in Ecclesia
 Christi de
 prauatur.
 signe, Apostolicum, Hierosolymis celebra
 tum, qua occasione celebratum fuerit ante
 omnia exponit, quod uidelicet ecclesias re
 cte institutas, prauī quidā doctores depra
 uarint. Sicut enim dominus in Euangelio
 futurum prædixerat, uenturum hominem
 inimicum, qui in agro dominico inter tri
 ticum seminaturus sit zizania, uel lolium,
 ita nunc aderant instinctu sathanico pseu
 dodoctores pestilentissimi, qui Antioche
 nam gentiumq; ecclesiam perturbātes, do
 ctрина pestifera perdere satagebant, Ab his

D E C O N C I L I I S

*Status con-
trouersæ
& contur-
bationis ec-
clesiæ.*

uerò impetebatur & oppugnabatur ipsum
primarium Christianæ religionis dogma,
& quasi fundamentum, fide nimirum non
lege iustificari credentes. Isti enim conten-
debant lege non fide iustificari fideles. Pro-
inde erat certamen non de uerbis dunta-
xat, aut de re leuicula, sed de causa religio-
nis nostræ omnium maxima. Nam Pharis-
saica illa doctrina abolebatur dei gratia,
euacuabatur Christi mysterium, atq; adeo
mors Christi inanis ac frustranea reddeba-
tur. Ita enim de ipsa iudicauit Apostolus
in epistola ad Galatas. Prodest itaq; nobis
uniuersæq; posteritati plurimum, quod cau-
sa illa Apostolico est determinata Cōcilio.
Sic enim nobis et uniuersæ posteritati quid
de hac causa orthodoxe sentiamus decla-
ratum est.

*Vnde exor-
ti prauis do-
ctores.*

Non dissimulat autem Lucas unde in
ecclesiam Antiochenam prodierint prauis
hi doctores, ex ipsa utiq; sancta Hierosoly-
morum urbe. Quod sanè mirandum non
paucis uideri possit. At isto nomine gloria-
bantur haud dubie pseudodoctores illi,
quasi uerò familiares essent Apostolis Chri-
sti, & ab his missi. inde inquam unde pro-
phetæ

phetæ fontem uitæ erupturum, & totā ter- Zach. 14.
ram irrigatum iri prædixerunt. Verum lo-
cus aut tempus aut tale quippiam doctri-
nam corruptam nō ornant, neq; commen-
dant. Quocirca errant Roma aut alio loco
celebri uenientes legati, existimantes ideo
sibi credendum esse, quod à Romana sede
aut ex loco sancto ueniant. De Hierusalem Isaix 2.
dixit Micheas, Lex è Zion egredietur, & Mich. 4.
uerbum domini de Hierusalem. Ideo tamē
prophetę ueri nō omnes fuerunt, qui inde
ad docendum sunt egressi. De Romana
uerò sede nihil tale legas. Quin Ioannes
Apostolus, De uino iræ scortationis eius, Apoc. 17.
inquit, biberunt omnes gentes. Et in De-
cretis canonicis legitur, Non sanctorum Loca re-
filij sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui bus malis
exercent opera illorum. Item, Nos qui præ non addunt
sumus non ex locorum uel generis digni- ullam bo-
tate, sed morum nobilitate innotescere de- nitate.
bemus, nec urbium claritate, sed fidei pu-
ritate. Et iterum, Non cathedra facit sacer-
dotem, sed sacerdos cathedram. Non locus
sanctificat hominem, sed homo locum san-
ctificat, &c. Proinde teneamus euidenti hu-
ius loci commonefactione edocti, nisi ue-

DE CONCILIIS

ritatis doctrina adferatur, locum quantum
uis celebrem aut sanctum, nihil per se pro-
bare.

*Seducuntur
fideles.*

Docebant autem hi pseudoapostoli fra-
tres. Docebant nimirum sua ipsorum au-
thoritate, non missi à domino, & proinde
erant de illorum numero, de quibus pro-
pheta dixit, *Ipsi currebant, & ego non mit-
tebam eos.* Equidem paulò post ipsi Apo-
stoli dicunt, *Quibus nihil mandaueramus,*

Ierem. 23.

Fratres.

Fratres uocati sunt ab initio fideles uel
Christiani, qui & discipuli nuncupati sunt.
Ac mirum est rectè ab Apostolis institu-
tos audiuisse huiusmodi seductores. Ver-
rùm ut simplices sunt fideles, ita facilis est
ipsorum lapsus. Ita seducti leguntur Gala-
tæ: ad quos Apostolus scribebat, *Miror
quòd à Christo, qui uocauit uos per gratiã,
adeò cito transferamini in aliud euange-
lium, &c.* Ideoq; monuit idem Apostolus
Romanos maturè, & dixit, *Obsecro uos
fratres, ut consideretis eos, qui dissidia &
offendicula cõtra doctrinam, quam uos di-
dicistis, gignunt, & declinetis ab illis. Nam
qui eiusmodi sunt, domino Iesu Christo nõ
seruiunt, sed suo uentri; & per blandilo-*
quentiam

Galat. 1.

quentiam & assentionem decipiunt cor-
da simplicium. Nam nostra obedientia ad
omnes permanuit. Rom. 16.

Nunc disertis quoque uerbis, qualis fue-
rit pseudoapostolorum doctrina, exponit. Qualis fue-
rit doctrina
seductorū.
Summa doctrinæ illorum erat, nisi gentes
circunciderentur eo modo quo præcepe-
rat Moses, seruari non posse. Diligenter ue-
rò consideranda est illa propositio. Non ne-
gabant doctores isti Christum & fidem in
Christum, sed cum Christo & fide coniun-
gebant uel miscebant legem Moſis. Quin-
mò existimabant fidem in Christum non
sufficere ad iustificationem uel ad salutem,
nisi accederet etiam legis obseruatio, cui sa-
nè absolutionem salutis tribuebāt, fidem in
Christum absoluere hominem, & sufficere
ad salutem negabant. Aliquid ergo fidei,
plus uerò obseruationi legis tribuebāt. Et
enim per circuncisionem ritu Moſis acci-
piendam intelligebant totam legis obser-
uationē. Mox enim ita legimus ab eodem
Luca scriptum, Exorti sunt autem quidam
è secta Pharisæorum, qui crediderāt dicen-
tes, quòd oporteat circuncidere eos (qui
scilicet ex gentibus crediderant) ac præci-

DE CONCILIIIS

pere ut seruarent legem Mosis. En doce-
 bant non modò circuncisionem, sed & le-
 gis obseruationem: quemadmodũ & ipse
 Galat. 5. Paulus Apostolus ad Galatas, Contestor,
 inquit, omnem hominem qui circumcidi-
 tur, quod debitor est totius legis seruandę.
 Voluerunt ergò pseudodoctores isti sab-
 bata, temporum inquam & locorum discri-
 mina obseruari, offerri sacrificia, ac præsta-
 ri alia omnia lege requisita. Et qui hæc do-
 cebant, crediderant in Christum, confiten-
 tes hunc incarnatum & passum pro nobis.
 Secta Na- Cæterum fidem hanc inefficacem esse dice-
 zareorum. bant ad salutem, nisi accederet legis obser-
 uatio, quę fidem absolueret. Christum itaq;
 absq; lege seruare aut iustificare non posse
 contendebant, legi plus tribuentes quàm
 ipsi Christo & fidei in ipsũ. Vnde ex Chri-
 stianis gentilibus, conabantur facere Iu-
 daeos, aut potius Christiano iudeos. Contra
 horum hominum doctrinam omnes pro-
 pmodũ Apostoli Pauli epistolę sunt scri-
 ptę, imprimis uerò quę dedicata est Gala-
 tis, Philippensibus, Romanis, Ephesijs &
 Colossensibus.

Me

Meminit horum pseudoapostolorum etiam beatus Hieronymus in Ezech. cap. 16. dicens, Tales (qui scilicet nouum pannū ueteri assuunt uesti, & nouum uinum con-
dunt ueteribus utribus) sunt Nazaræi, qui ueteris legis obseruantiam Euāgelicæ gratiæ aptare conantur. Idem scribens beato Augustino, Hæc, inquit, summa est quæstionis imò sententiæ tuæ, ut post Euangelium Christi, bene faciant Iudæi credentes, si legis mandata custodiant, hoc est, si sacrificia offerant, quæ obtulit Paulus, si filios circuncidant, si Sabbatum seruent, ut Paulus in Timotheo, & omnes obseruauere Iudæi. Si hoc uerum est, in Cerinthi & Hebionis heresim dilabimur: qui credentes in Christo, propter hoc solum à patribus anathematizati sunt, quòd legis cæremonias Christi Euangelio miscuerunt, & sic noua cõfessi sunt, ut uetera non amitterēt. Quid dicam de Hebionitis, qui Christianos se esse simulant? Usque hodie per totas Orientis synagogas inter Iudæos hæresis est, quæ dicitur Mineorum: & à Pharissæis nūc usq; dānatur, quos uulgò Nazaræos nuncupant, qui credūt in Christum filium dei.

Secta Nazæorum.

DE CONCILIIIS

natum de uirgine Maria, & eum dicunt esse, qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & resurrexit: in quem & nos credimus. Sed dū uolunt & Iudei esse & Christiani, nec Iudaei sunt nec Christiani. Tantū ille.

Impugnatur & hodie doctrina, Sola fide hominem iustificari.

Istorum doctrinae non prorsus dissimilis esse uidetur ea doctrina, quae à multis hodie passim traditur & defenditur, hominē iustificari fide quidem, sed nō sola fide, sed operibus bonis tāquam causis iustificationis unā cum fide concurrentibus: impugnant uerò hanc sententiam, fide sola aut fide in Christum, non per opera iustificari hominem. Non enim fidei tribuunt isti iustificationem, quatenus apprehendit Christum (cuius merito sit, ne nobis peccata nostra imputentur, imputetur autem Christi iustitia: atque eatenus uiua fides est & dicitur) sed quatenus operatur fides, & operibus se efficacem uiuamq; declarat: unde iustificationem operibus potius quàm fidei attribuunt. Contra quorum sententiam hæc tota tractatio, quam hic explicamus, pugnat. Refellit illā Apostolus, dum discretè dicit, Gratis aut per gratiā, & in sanguine filij dei nos mundari, iustificari nos fide sine

Fide sola iustificari homines.

sine lege, & sine operibus, aut non ex lege aut ex operibus: opera bona, ut bonæ arboris fructus progigni ex iustis. Iustitiam ergo gratuitam gratis à deo propter Christum conferri nobis per fidem; opera uero bona à iustificatis demum fieri. Quæ autem ratione his Iacobus iustificationem tribuerit, non est huius instituti explicare: cum alibi hoc factum sit copiosius.

Quæstio autem illa, Fides ne in Christum purificet aut iustificet, an ad iustificationem hanc plenè consequendam opus sit obseruatione legis, qua absolvamur, qui per Christum perfici & seruari non potuimus, huic nostro Hierosolymitano Concilio occasione dedit. Paulus certè in Antiochena (quæ Pisidiæ nuncupatur) ecclesia uerè de Christo & iustificatione doctrinam tradens, eamque in breue compendium tandem recolligens, Notum sit uobis, inquit, uiri fratres, quod per Iesum Christum uobis remissio peccatorum annunciatur: & ab omnibus à quibus non potuistis per legem Moysi iustificari, per hunc omnis qui credit, iustificatur. Quæ quidem est cõtraria prorsus assertio, ex directo opposita propositioni aduersa

DE CONCILIIIS

riorum, Nisi obseruaueritis legem Moſis,
non poteritis per Chriſtum ſeruari.

*Contentionem grauem Antiochiæ exortam
eſſe ex doctrina pseudoapostolorum. Differti-
tur ergo de diſſentionibus in Eccleſia Chriſti,
& qui reuera ſint turbarum authores.*

CAP. III.

Oritur in
eccleſia dei
grauiffima
contentio.

Seditio.

PORRÒ quid ex corrupta illa doctrina
pseudoapostolorum conſecutum ſit, et-
iam attingit ſacer hiſtoricus: Orta eſt, in-
quit, ſeditio & diſceptatio, eaq; non modi-
ca. Dicit etiam inter quos orta ſit illa diſce-
ptatio, inter doctores iſtos legis & Paulum
atque Barnabam. Vtitur Lucas uocibus
in præſenti duabus *σείσεως ή συζητήσεως*. Eſt
autem *σείσεως* ſeditio aut factio, ac ciuile bel-
lum, qua ordo uel ſtatus, concordia, tran-
quillitas ue Reipub. aut bene inter ſe con-
ſentientium perturbatur. Sic enim uſurpa-
tur à Luca in eodem Actuum Apoſtolicor-
um libro cap. 19. 23. 24. *συζητήσιν* uerò eſt di-
ſputare aut diſceptare, uel altercari, diligen-
terq; indagare. Ita enim à Luca etiam uſur-
patur in cap. huius hiſtoriæ 6. Fuit autem
ſeditio & diſceptatio hæc non mediocris,
ſed magna & acris, Id quod diligenter ob-
ſeruan-

seruandum est, in Apostolica ecclesia or-
tam esse contentionem grauissimam. Si
autem Antiochena ecclesia, in qua hæc se-
ditio, diuisio ac disceptatio exorta est, uera
fuit ecclesia, ut reuera fuit, nemoq; inficias
ire poterit, cur negatur hodie Euangelica
ecclesia uera esse ecclesia, quòd in ipsa inue-
niantur aliquot dissensiones ac certamina?
An uerò hic non audiunt in Antiochena
ecclesia dissensiones fuisse & certamina?
Cur hic non colligunt sicut contra nos con-
cludunt, Deus non est deus dissensionis,
sed pacis: ergo ubi pax non est, sed dissen-
sio, ibi nullus est deus, & per consequens nul-
la uera dei potest inueniri ecclesia? Quid
quod propter Ioannem Marcū paulò post
hæc, quæ hic describuntur, tam acris inter
ipsum Paulum & Barnabam intercessit di-
sceptatio, ut alter seiungeretur ab altero?
Dissidia fuisse in ecclesia Apostolica testan-
tur literæ Apostolicæ. Ioan. 7. & aliàs sæpe
in Euangelio commemoratur dissensiones
in populo factas propter dominum. Cle-
mens Alexandrinus lib. Stromat. 7. author
est, Iudæos & gentes obiecisse Christianis,
quòd inter se essent discordes, quo nomine

*Dissidia in
ecclesia dei
grauissima.*

DE CONCILIIIS

inclarescat Christianismum non esse à deo, neque ueram esse religionem, sed falsam. Et Celsus Christiani nominis hostis acerrimus obijciebat Christianis dissensiones, asseuerans non expedire ut augeantur numero, eo quòd, cum pauci essent, concordessent fuerint, aucti uerò in sectas dilapsi sint, tandemq; eò deuenisse rem, ut iam solùm nomen haberent cõmune. Respondit autem huic obiectioni diligenter Origenes libro contra Celsum 3. Eusebius in uita Constantini lib. 3. Per singulas ciuitates, inquit, Episcopi contra Episcopos ad altercandum prorumpebant, ac populi in populos exurgebant, ac tantum non concursuibus mutuo sese trucidabant. Sozomenus quoq; in historia sua libro 1. cap. 16. Contentionem inualuisse, inquit, Constantinus imperator molestè tulit, quòd cum religio Christiana recens augeri cõpisset, multos à Christianismo dogmatum dissensio auerteret. Et Socrates historia sua lib. 4. cap. 32. Persequebatur, inquit, fideles Valens grauiter. Themistius uerò philosophus admonet imperatorem, non debere illū molestè ferre differētiam dogmatum Christianorum.

Esse

Lege que
sub finem
huius libri
subijciuntur
de disidijs
ecclēsie ma-
ximis &
horribilib.
à cap. 21. ad
finem usq;

Esse enim modicam illorum differētiā, si ad multitudinem & confusionem gentium dogmatum conferatur (esse enim illa supra sexcenta) & id respiciatur, quod necessariò pro conditione dogmatis multa etiam dissensio nascatur, & quod deus ita etiam differentibus modis glorificari uelit, &c. Manifestissimæ item sunt contentiones, quas inter se habuerunt præstantissimi in Ecclesia uiri, Petrus Alexandrinus & Meletius, Epiphanius & Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus & Ruffinus, Cyrillus item & Ioannes Antiochenus, ac etiā Theodoretus; sed & episcopi quidam Romanæ ecclesiæ, & Africarum ecclesiarum de prouocatione ad sedem Romanam. Quis uerò negauit illas ecclesias propter acerrimas acerbissimasq; illas contentiones ueras fuisse & mansisse ecclesias? Id quod non ideò dico, quòd cōtentiones dissidiacq; approbem. Paulus enim, Siquidē factiones & cōtentiones in uobis sint, inquit, an non carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Sed quod contēdam ecclesias, licet dissensionis morbo aliquandiu laborent, permaneant interim in fide uera, ma-

Fruſus dif-
fidiorum.

nere eccleſias. Vtitur uerò deus pro ſua bo-
nitate & potentia diſſidijs & contentioni-
bus eccleſiaſticis ad gloriam nominis ſui,
& ut probentur multorum corda, denique
ut cauſæ alioqui inuolutæ & obſcuriores il-
luſtrentur plenius, ſicuti hic factum uide-
mus in negotio inſtificationis & abroga-
tionis legis: quod multò perſpicacius mo-
dò intelligi poteſt, quàm ſi non mouiſſent
quæſtionem iſtam Nazaræi illi aduerſarij
Barnabæ & Pauli. Dicit præterea ipſe Pau-
lus, Oportet ſectas eſſe inter uos, quò qui
probatu ſunt, manifeſti ſiant.

1. Cor. 11.

Quib. dif-
ſentionis
culpa ſit
tranſcri-
benda.

3. Reg. 18.

Acto. 16.

Videndum porrò quibus reuera diſſen-
ſionis turbarumq; culpa ſit tranſcribenda.
Sacra hiſtoria manifeſte teſtatur Achabū
regem Iſraelis, hoc crímen imegiſſe ſan-
ctiſſimo prophetæ dei Helix, dicendo, An
non tu ille es, qui perturbas Iſraelem? Con-
turbationis ſeditionisq; crimen intentauit
populus Iuda, non uno loco, Ieremiæ pro-
phetæ. Apud Philippenſes accuſant agyræ-
tæ quídam Paulum, & dicūt, Hi homines
conturbant ciuitatem noſtram, cum diſci-
plinam tradant, quam recipere non licet,
cum ſimus Romani. Tertullus quoq; ora-
tor

tor accusans Paulum apud Felicem Iudæe ^{Acto. 24.}
 procos. Deprehendimus, inquit, pestiferū
 hunc hominem, concitantem seditionem
 omnibus Iudæis in uniuerso orbe. Hodie
 quoq; seditiosi & turbatores nūcupantur,
 qui prædicant populis Euangelium. Equi
 dem cum regnum aut Respub. aliqua in re
 quapiã consentit & acquiescit, uiuítq; tran
 quille, turbatores certè aut seditiosi uulgò
 appellantur quotquot hunc cōsensum con
 turbant, quoquo modo hoc fiat, siue con
 cionando, siue consulendo. Cæterum dili
 gentissime in præsentí considerandum est
 nobis, num consensus ille, in quo isti con
 gruunt, iustus sit legitimusq; an iniustus
 & illegitimus. Si iustus est & deo placens,
 negari non potest eos execrabiles esse tur
 batores, qui in ueritate pie consentientes
 disiungunt. Si uerò praua & impia est con
 sensio, probandi & laudãdi sunt rerum ma
 larum turbatores. Temporibus Helixæ pro
 phetæ consenserat regnum Israelis in cul
 tum Baalis, à deo condemnatum: non erat
 itaq; Helias turbator regni, qui ueram reli
 gionem reductam cupiebat, falsam eieciã.
 Rectè item illos appellabat turbatores re.

gni, qui uero dei cultu præterito, falsum id est Baaliticum receperant. Verissime itaq; Helias dicebat, Ego non turbo Israelem, sed tu & domus patris tui, cum deserueritis præcepta domini, & incedatis post Baalim. Ita Ieremias excusatur, & non tenetur crimine seditionis. Nā prædicauit uerbum domini cōtra traditiones humanas, & contra idololatriam. Sic Paulus rectè fecit, qui in malo consentientes dissociat: quod quidem fecit, quando Euangelium prædicauit: quod qui receperunt, à mundo, à malo, deniq; ab ijs se separauerunt, qui respuerūt Christi Euangelium. Rursus pie sentiebat in Euangelio Christi, quod prædicabat Apostolus Paulus, Antiochena ecclesia: ergo nequissimi turbatores & uere seditiosi erant pseudoapostoli, consensum hunc sanctum deoq; placentem dissipantes. Et Apostoli Christi mox in epistola synodica turbatores eos manifeste appellāt. Ergo quotquot ecclesiam rectè sentientem turbant, allata doctrina noua aut aliena à uerbo dei, reuera turbatores sunt perniciosissimi. Seditiosi proinde non sumus, qui hodie non turbamus ecclesiam Apostolicam

cam, sed turbatam humanis constitutionibus & purgare, & tranquillam reddere cupimus, reducta doctrina disciplinaque ueteri, explosis uero nugis Romanis.

De profectioe Pauli & Barnabæ ad Apostolos domini Hierosolymam, & cur illam susceperint. Et quod in omnibus controuersis causis oporteat adire Christi domini Apostolos. CAP. IIIII.

Sequitur modò quod maxime est instituti nostri & obseruatu in hac tractatione dignissimū, quomodo turbis uigentibus itum sit obuiam, & quomodo pax restituta ecclesijs perturbatis. Id explicat breuibus Lucas, & dicit, Statuerunt, ut ascenderent Barnabas & Paulus, & quidam alij ex illis, ad Apostolos & presbyteros Hierosolymam, super hac quaestione. Ac summa quidem istorum omnium illa est, quaestionem controuersam delatam esse Apostolicæ cognitioni: sed interim explicanda hic ueniunt & alia, ut quæ sit Conciliorum authoritas, aut quantum eis tribuendum sit? Quinam ita statuerint ut ascenderent Barnabas & Paulus, &c. uel quorū sit indicere Concilia? Quales denique mittendi

DE CONCILIIIS

ad Concilia: & quidnam tractandum sit in
Concilijs:

Cur Paulus
& Barnabas
profecti
sint Hiero-
solymā ad
Apostolos:

Profectionem illam Pauli & Barnabæ
ad Apostolos nemo ita accipiat, quasi du-
bitauerint ipsi de doctrina sua, quam gen-
tibus hæcenus per multos annos tradide-
rant, aut quod ipsam crediderint incertam
aut dubiam, minimeq; orthodoxam esse,
nisi prius confirmata fuisset ab alijs Apo-
stolis Hierosolymis habitantibus. Repu-
gnaret hæc sententia expositioni perspicuæ
Pauli, quæ textitur ab ipso in epistola ad
Galat. cap. 2. Ascenderunt itaque hi duo
missi ab ecclesia Antiochena ad Apostolos
Hierosolymis habitantes, hæc maxime ob
causam, quod aduersarij Pauli & Barnabæ
affirmarent se missos esse Hierosolymis ab
Apostolis ibi habitantibus, & quod ex ipso-
rum traditione eam accepissent doctrinā,
quam contra Pauli & Barnabæ prædica-
tionem Antiochenæ tradebant ecclesiæ.
Et quanquam non Paulus duntaxat, sed
syncerissimi quicq; in ecclesia Antiochena
uiri, non ignorarent Apostolorum doctri-
nam Hierosolymis traditā, non discrepare
à prædicatione Paulina, inter gētes annun-
ciata

ciata, atq; ideò mentiri pseudoapostolos, maluerunt tamen hoc ipsum ab ipsis Apostolis Hierosolymis habitatibus palàm declarari, & omnibus testatum fieri: hac ipsa de causa libenter ascenderūt Paulus & Barnabas, ut cū in controuersiam uenisset prædicatio Euangelica, illi quibus causa illa adhuc dubia uidebatur, certificarentur confirmarenturq; Apostolica determinatione, nec putarent Paulum operam perdidisse & impensam, atq; ita impediretur hac opinione praua cursus Euangelij. Ipse enim Paulus ad Galatas, Ascendi, inquit, iuxta reuelationem (unde intelligimus spiritum sanctum & Paulo ipsi, & ecclesiæ Antiochenæ reuelasse hoc consilium de aduēdis Apostolis cæteris) & cõtuli cum illis Euangelium, quod prædico inter gentes: sed priuatim cum his, qui erant in pretio, ne quomodo in uanū currem aut cucurrissem. Et mox. Ac qui uidebantur esse in pretio, mihi nihil contulerunt. Imò contra cum uiddissent mihi concreditum fuisse Euangelium præputij, quemadmodum Petro circumcisionis (nam qui efficax fuit in Petro ad Apostolatū circumcisionis, efficax fuit

DE CONCILIIIS

& in me erga gentes) cumq; cognouissent gratiam mihi datam Iacobus, & Cephas & Ioannes, qui uidebantur esse colūnae, dexteris societatis dederunt mihi & Barnabae, ut nos in Gentes, ipsi uerò in circuncisione nē apostolatu fungeremur, Et reliqua quae sequuntur cap. 2.

In omnib. controuersijs aduendos esse Christi Apostolos.

Deinde hac quoque de causa delata est huius causae uel controuersiae discussio ab ecclesia Antiochena ad Apostolos domini Hierosolymam, ut omnes ecclesiae, quae futurae erāt per uniuersum terrarum orbem, per omnia secula discerent, & quasi sempiterna regula traditum tenerent, in quibuslibet controuersis aut dubijs causis semper recurrēdum esse ad Apostolos domini nostri Iesu Christi.

Quomodo adire queamus Apostolos domini.

Rogas, quomodo in terris possimus recurrere ad Apostolos iam triumphantes in caelis? Reliquerunt Apostoli absolutissimam de uniuersa religione doctrinam, scripturis Noui Testamenti comprehensam, & libris Veteris quoq; Testamenti confirmatam, uetustissimisq; patribus suo modo, & ut tunc fieri potuit, expositā. Proinde cum in terris ad ipsorum Apostolorum personas

nas proprias peruenire non possimus, recurrendum est ad scripturas Apostolicas & propheticas, per quas nobis nunc loquitur deus, sicut per ipsorum personas locutus est olim cum patribus nostris. Ex scripturis illis discendum & probandum est nobis omnibus, quid Apostolicum sit, quid ue Apostolicum non sit, Quæ enim congruunt cum scripturis Apostolorum & prophetarum Apostolica Christiana, orthodoxa & certissima sunt, quæ uerò dissentiant ab illis, Apostolica non sunt, neque Christiana aut orthodoxa, neque certa aut infallibilia sunt.

Apostolicis scriptis plenam comprehendere de uera religione & fide doctrinam.

CAP. V.

Q Vando uerò non pauci hodie negant scripturis Apostolicis absolutam comprehendere de uera religione et fide doctrinam, obiter commonstrabo euiden-
tibus testimonijs, omnia ueræ fidei & salutis plene nobis tradita esse scripturis Apostolicis & propheticis, ut nihil necesse sit defectum eorum sarcire, non scriptis tradi-

tionibus, et patrum constitutionibus. Nam S. Lucas præfationem suæ historiæ Evangelicæ contexens, Visum est mihi, inquit, persequendo ab initio omnia deinceps tibi scribere, optime Theophile, ut cognoscas earum, de quibus edoctus es, rerum certitudinem. Et in initio libri Actorum Apostolicorum, Superiore quidem uolumine, inquit, diximus ô Theophile, de omnibus, quæ cœpit Iesus tum facere tum docere, ad eum usq; diem quo sursum assumptus est. Neq; pugnant cum his quæ sub finem Euangelij sui beatus Ioannes scripta reliquit, & dixit. Sunt autem & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribâtur per singula, nec ipse, opinor, mundus, caperet eos, qui scriberentur libros. Sicut enim Lucas non dicit se scripsisse singula, sed omnia, nimirum quæ ignorari non possunt citra salutis ueræq; fidei aut religionis dispendium: ita Ioannes non negat omnia scripta esse, quæ nimirum ad salutem parandam & ueram fidem plene informandâ sufficiunt. Etenim in fine cap. 20. Multa quidem & alia, inquit, signa fecit Iesus, in conspectu discipulorum suorû, quæ non sunt scripta in libro hoc.

Nō omnia
quidem esse
scripta, sed
omnia ta-
men, quæ
pertinēt ad
salutem.

hoc. Hęc autem scripta sunt, quod Iesus est
 Christus filius dei, & ut credētes uitam ha-
 beat per nomen eius. En sufficere affir-
 mat ea quę scripta sunt ad informandā ue-
 ram fidem, deinde ad cōsequendam uitam
 æternam: ergo comprehendit omnia saluti
 necessaria Ioannes scripto illo suo: qui &
 in epistola sua prima cap. 2. testatur genus
 doctrinę traditū ecclesię ab Apostolis esse
 absolutum. Et Irenęus lib. contra hęreses
 5. cap. 8. Post obitū, inquit, Petri & Pauli,
 ipforum discipulus Marcus, & interpres
 Petri, etiam ipse nobis ea quę à Petro sunt
 prædicata, in scriptis reliquit. Papias item
 Apostolorum & ipsius Ioānis Euangelistę
 discipulus, apud Euseb. in Eccl. hist. lib. 3.
 cap. ult. Marcus quidem, inquit, cum Petri
 esset interpres, quęcunq; memoria retinuit
 accuratē conscripsit. Et iterum idem, De
 hoc, ait, uno cogitauit, ne quid eorum quę
 audierat omitteret, aut qua in re quod fal-
 sum est, traderet. Sed quid humana profeti-
 mus testimonia, cum diuina nos non desti-
 tuant? Ipse enim Petrus Apostolus in fine
 cap. primi, affirmat se eo capite comprehen-
 disse summam prædicationis Euangelicę;

En accuratē
 cōscripsit

En nihil
 omisit.

DE CONCILIIIS

uivo expositā uerbo. Dicit enim, Hoc autē
 est uerbū, quod per Euangelij prædicationem
 delatum est ad uos. Sed & Apostolus
 Acto. 20. Paulus cum Miletī ualediceret ministris
 Ephesinæ ecclesiæ, manifestè dixit, Non
 subterfugī, quò minus annunciarim omne
 consilium dei uobis. Quod enim quidam
 hoc Pauli testimonium in dubium uertere
 conantes, per sophisticam, dicūt, Fatemur
 omnia quidem annūciasse Apostolos, sed
 non omnia scripsisse, (sunt enim scripta, in-
 quiunt, Apostolica, sunt etiam traditiones
 Apostolicæ uiua uoce, non scriptis, eccle-
 siæ fideliter commendatæ) suffugium eo-
 rum est, qui uicti nihil quod respondeant
 habent. Licet enim dixerit Apostolus, An-
 nunciarim, & non scripserim, quid obsecro
 dicunt ad ea testimonia, quæ superius pro-
 tulimus ex Euāgelio? Quid ad illa dicunt,
 quæ modò proferemus? In epistola ad Ro-
 manos commemorat Apostolus se diu cu-
 piuisse Euāgelium annunciare Romanis
 sed impeditum nunquam uenire potuisse,
 at ut haberet etiam fructum inter ipsos, pa-
 ratum esse & Romanis euangelizare, scri-
 pta nimirum epistola. Idem ad Ephesios
 cap.

An Aposto-
 li omnia
 quidem tra-
 diderint, nō
 autē omnia
 scripserint?

cap. 3. Scripsi paucis, inquit, ex quibus potestis legentes intelligere, cognitionem meam in mysterio Christi. En testatur Paulus apertissimè intellectum se suum Evangelij Christi duobus primis in epistola ad Ephes. capitibus exposuisse. Idem iterum ad Timotheum, Hæc scribo, inquit, speras ^{1. Tim. 9.} fore, ut citò ad te ueniam. Quod si tardius uenero, ut noris quomodo oporteat te uersari in domo dei, quæ est ecclesia. Testatur ergo Apostolus se in hac epistola ad Timotheum mādāta & institutionem episcopis dedisse, ut inde intelligant quomodo uersari debeāt in ecclesia. At quis dicat huiusmodi esse manca & inabsoluta? Quid uerò euidentius & clarius est, quàm quod in posteriore ad Timotheum idem Apostolus disertè ait, Tu persistito in his quæ didicisti, ^{2. Tim. 9.} & quæ tibi credita sunt: sciens à quo didiceris, & quod à puero sacras literas noueris, quæ te possunt eruditum reddere ad salutem, per fidem, in Christo Iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad doctrinam, ad redargutionē, ad correctionem, ad institutionē, quæ est in iustitia, ut integer sit dei homo, ad omne opus

DE CONCILIIS

bonum apparatus, siue ut Ambrosius legit
 perfectus. Loquitur manifestè Apostolus
 de scripturis, et quidem sacris. Dicit aperte
 quod hæc possunt eruditum reddere ad salu-
 tem per fidem in Christum: & quod insti-
 tuere possint seruum dei, ut integer & per-
 fectus sit, idoneus ad omne opus bonum.
 Comprehendit ergo scriptura plenè omnè
 de uera pietate & salute hominis doctrinã.
 Et Græcus interpres exponens hunc Apo-
 stoli locum, putat Paulum ideò scripturas
 sanctarum meminisse, quod mox di-
 cturus fuerit se interficiendum: perinde ac
 si dicere uoluisset, Habes ergo mei uica-
 rias scripturas sacras, quæ te leuare tibiq̃
 prodesse poterunt, à quibus petas, quæ à me
 uiuo petisti. Hæc ille. Cumq̃ hæc ad Ti-
 motheum dicat Apostolus de scriptura ue-
 teris Testamenti, & ad eam accesserint præ-
 terea libri noui Testamenti, quis porro fu-
 turus est tam impudens & blasphemus, ut
 dicat scripturam sanctam canonicam doc-
 cere quidem pietatis & salutis doctrinam,
 sed non plenè nõ absolutè. Meliores & syn-
 ceriores his impuris hominibus fuerunt Iu-
 dæi, qui etsi fuerint pluribus implicati erro-
 ribus,

ribus, nunquam tamen eò uesaniæ perue-
nerunt, ut dicerēt scripturam sanctam non
plenè tradere salutis doctrinam. Ipse enim
Dominus noster Iesus Christus in Euange Ioan. 5.
lio ait, Scrutamini scripturas : quia uos ui-
demini uobis in ipsis uitam æternam habere.
Fuit ergo receptum & confessum tunc
apud Iudæos, scripturam omnia plenè tra-
dere, quæ uidebantur facere ad uitam æter-
nam consequendam. Rectissimè ergo bea-
tus Athanasius in principio libri sui contra
Gentes, Sufficiunt, inquit, sanctæ & diui-
nitùs inspiratæ scripturæ, ad omnem instru-
ctionem ueritatis. Idem mox beatorum pa-
trū scriptis hoc præcipuè tribuit, quod scri-
pturam interpretentur & inducant ad ue-
ritatis notionem.

Proinde dicimus iam, & pleno ore pro-
fitemur, in omnibus controuersijs semper
ac in Concilijs maximè recurrendum esse
ad Christi Apostolos, id est ad scripturam
Apostolicam & propheticam, indeque pe-
tendum quod faciendum sit, quid omitten-
dum, quid uerum, quid falsum, quid Apo-
stolicum aut syncerum, quid ue non sit A-
postolicum & nō syncerum. Vnde & hoc

DE CONCILIIS

colligimus Paulum & Barnabā missos esse Hierosolymam, non ipsius loci gratia aut prærogatiua: sed quòd ibi essent Apostoli. Ergo propter Apostolos, non propter Hierosolymam missi sunt Hierosolymam. Absq; Apostolis Hierosolyma nullam auctoritatem habet. Quoniam ipse dominus templum auersum à suo usu legitimo, nuncupauit non templum dei electum, sed domum mercatus & speluncā latronum. Desinant ergo aduersarij ob Romanæ urbis prærogatiuam, quā ipsi iactitant, quasi omnium ecclesiarum magistra sit, fideles in causa fidei discutienda Romam euocare, & loco istī nescio quid tribuere. Si Romæ Apostoli non sunt, aut doctrīna Apostolica ibi non inuenitur, nominat ipsam Ioannes Apostolus Babylonem, confusionem & habitationem demoniorū, & custodiam omnis spiritus immūdi, & omnis uolucris immundæ & inuisæ. Cū in lege sua ueteri deus iuberet quæstiones dubias referre ad iudicem populi primum, & ad Sacerdotes Leuitici generis, horum arbitrio nihil permisit, sed parere iussit sententiæ ipsorum secundum Legem prolata. Proinde nullam

Absq; Apo-
stolis nullus
locus nullam
auctoritatē
habet.

Apoc. 18.

Deut. 17.

nullam authoritatem aut prerogativam habet ullus locus, aut ullum concilium sine authoritate Apostolica. Authoritas hæc consistit in sinceritate doctrinæ.

Cernimus item quomodo obuiam eundem sit turbis procedentibus, & quomodo pax restitui possit ecclesijs perturbatis, si ascendatur ad Apostolos Domini. Ita quondam restituerunt pacem perturbatam, ac religionem suæ integritati, rursus & repurgarunt eam ab omnibus corruptelis beati reges Iosaphat, Ezechias & Iosias, Nā reuocarunt legem uel uerbum domini, & ex hoc instituerunt uniuersa. Inde reuera est pax atque salus.

Quomodo
pax restituenda ecclesijs.

Quæ sit authoritas Conciliorum, & quantum eis tribuendum ac credendum sit. Et quòd Concilia non pauca nec raro errarunt.

CAP. VI.

His omnibus legitime expensis, facile est explicare, quæ sit Conciliorum authoritas, aut quantum eis tribuendum sit. Tantum enim illis est credendum, quātum sua nobis proposita per scripturas Apostolicas & propheticas probant atque demonstrant: citra scripturarum authoritatem nul-

Sine scripturarum authoritate nulla est authoritas Conciliorum.

DE CONCILIS

la est Conciliorum authoritas. Neque est quòd quisquam huiusmodi Conciliorum fulmina uel anathematis uereatur. Abolet enim ac dissipat omnes tales anathematis anathematis Apostolicus, qui meritò præit omnes alios, atque in hæc uerba pronunciatus est ab Apostolo Paulo, Si nos aut angelus è cœlo prædicauerit uobis euangelium præter id quod prædicauimus uobis, anathema sit. Quemadmodum modò diximus, ita nunc iterum dico, Si quis uobis prædicauerit euangeliū præter id quod accepistis, anathema sit. Anadiplosis uerò illa non tam spirat uehementiam quàm causam nostram uehementer iuuat, admonens ne tantilli faciamus, si feriamur anathematismis cõtrarijs. Congruit autem cum hoc apostolico anathematismo, omnium legis antiquissima execratio, quæ ita sonat, Maledictus, qui non permanserit in omnibus (hoc addit Apostolus) sermonibus legis huius. Et cætera. Benedicti ergo sunt à domino, quotquot inhærent firmiter uerbo dei, & ab ipso ne latū quidem pilum diuelluntur. Tametsi coeat totus hic mundus, minimè potest tamen creatura quicquam

Galat. 1

Deut. 27.

quam contra uerbū creatoris statuere, neq; decreta dei aterni abrogare. Neque ualeat hic eruditio, aut multitudo, aut sanctitas, aut ulla denique authoritas. Nam loquente domino deo uniuersorum, meritò conticefcit omnis caro. Samuel certè dicebat, Loquere domine: quoniam audit seruus tuus. Paulus sanctè affirmat se non audere quicquam loqui in ecclesia, quod non in ipso efficiat dominus. Et Panormitanus per celebres iurifcos, rectè sentit, Laico dicenti uerum, iuxta sanctas scripturas plus esse credendum, quàm uniuersali Cōcilio proferenti mendacium contra scripturas.

Sed cur producimus Panormitanum? Prodeat potius diuus Aurel. Augustinus sanctus ecclesiæ episcopus, scriptor uetus, & catholicus ecclesiæ doctor, & suos instruat sententiâ, quantum Concilijs tribuamus. Is ergo libro de Baptismo contra Donatistas 2. capite 3. scripturis sanctis omnes omnium hominū definitiones, sed & Conciliorum decreta, eorum quoq; que uocat plenaria subiicit. Dicit enim eorum decreta posterioribus emēdari posse, siquidem aut experientia, aut alio modo reuela-

Quantum
tribuerit
Concilijs
S. Augusti-
nus.

DE CONCILIIIS

tū postea fuerit, quod prius erat clausum. Vult tamen abesse omnē superbā arrogantiam, et contentionem liuidam. Idem lib. 3. contra Maximinum Arianum disputans, Sed nūc nec ego, inquit, Nicenum, nec tu debes Ariminense tanquam præiudicatus rus proferre Concilium: nec ego huius authoritate, nec tu illius detineris: scripturarum authoritatibus non quorūq; proprijs, sed utrisq; communibus testibus, res cum re, causa cum causa, & ratio cū ratione concertet. Non dissimilis locus extat in eodem authore de Vnitate ecclesiæ contra Donatistas cap. 16. quem recitarem, nisi existimarem locos adductos Augustini pijs & æquīs lectoribus per omnia in hac causa satisfacere omnibus.

Debent decreta Conciliorū examinari.

AG. 17.

Hæc uerò cum ita habeant, licet certè ea quæ uel per Cōcilia uel ex authoritate Conciliorum proferuntur, fidelibusq; obseruanda traduntur, ad regulam uerbi dei explorare aut examinare. Si enim Berrhœenses nihil peccarunt, conferētes cum scripturis ea quæ adferebantur à concionante Paulo, cur non liceret Conciliorum decreta quoq; conferre cum scripturis, eaq; obseruanda

reci

recipere, quæ ex scripturis petita sunt, repudiare uerò, quæ cum scripturarum ueritate pugnant. Ac negari non potest ab ijs qui historias & ueterum scripta non nihil euoluerunt, præstantissimas & plures synodos manifestè & turpiter in suis definitionibus aberrauisse à ueritate scripturarum. Proinde non est quod existimemus auctoritatem Conciliorum esse irrefragabilem. An non eximia illa synodus Nicena, contra manifestam Euangelij sententiam, Lucæ 3. à Ioanne Baptista pronunciatam, de officio militum, credentes in Christum, redeuntes uerò ad militiam, non rectè condemnauit? Carthagineñ. synodus ante Nicenam sub beato martyre Cypriano celebrata, iussit retingere hæreticos. Ariminensis synodus sicuti & complura alia Concilia quorum postea faciemus mentionem, fecerunt cum impio Ario, hoste Christi iurato. Chalcedonense Conciliū uoluit Romano Pontifici deferre titulum, quem ut non ferendum & quasi impium & uesanū grauius oppugnauerunt Leo, Pelagius & Gregorius Pontifices, indignissimum putantes si quis se patiat appellari Vniuers-

Errarunt
Concilia.

DE CONCILIIIS

saalem Episcopum. Ephesinum Concilium secundū, in quo permulti fuerunt uiri prestantissimi, cōsensit Eutycheti. Gregorius II. eius nominis & III. in Concilijs & idolatriam approbarunt propagaruntq̄, & Leonem Imperatorem indigne condemnarunt. Gregorius V II. multa celebrauit Concilia: sed in illis multa impia constituit unde uicissim condemnatus est ab aliquot episcoporum contrarijs Concilijs. Stephanus III. Formosi Papæ acta rescidit, idq̄ per Concilium: quæ iterū Ioānes X. coacta Rauennæ synodo, damnauit. Non possunt autem simul uera esse quæ sunt contradictoria. Historiæ plura huius generis exempla suppeditant, demonstrantes spiritum sanctum Concilijs minime alligatum esse, & illa ad scripturas adhiberi oportere, si quidem eis fides adhibenda sit.

Hominem
authoritas
Concilijs
non addit
authorita-
tem.

Itcirco cum Decreta conciliorum pugnant cum uerbo domini, frustra prædicatur eruditio, multitudo, sapientia & sanctitas illorum qui interfuerunt Concilio. Ista enim omnia semel refutauit Ieremias cum dixit, quomodo dicitis, Sapientes sumus, & lex domini apud nos est? Attamen ecce mendacium

mēdaciū operatus est stilius, falsò uel frustra (scripserunt) scribæ. Pudefacti sunt sapientes, perterriti & capti sunt. Ecce uerbum domini reprobauerūt: quæ ergo illis sapientia reliqua esse poterit? Verbum ergo domini præluce debet in omnibus omnium temporum Cōcilijs, quibus ideo Rem. 10. 1. Cor. 2. A credendum est, quod ipsa tradiderunt, & secuta sunt uerbum dei, quod unicum est fidei fundamentum & regula.

Quinam miserint Apostolū Hierosolyman ad Apostolos. Et quorum sit indicere synodos. Synodos item cōgregatas sine Romano. Pont. ueras esse synodos. Et sanctos Ecclesiarum pastores uocatos in illegitimas synodos, non comparere. CAP. VII.

EXplicādum erit porrò nobis, qui nam In potestate ecclesiæ est indicere synodos. ita statuerint, ut ascenderent Barnabas & Paulus Hierosolyman: unde intelligamus mox in quorum potestate sit Concilia indicere. Certū est autem, etiam ipso Paulo teste, spiritum sanctum decreuisse ante omnia, ut Paulus & Barnabas ascenderent Hierosolyman ad Apostolos, deinde hoc ipsum reuelasse ecclesiæ Antiochenæ, quæ hoc mādavit Paulo, & Paulū libēter acce-

DE CONCILIIIS

pisse conditionem, ascendisseq; Hierosoly
 mam: sed & Apostolos Hierosolymis li
 benter audiuisse, & excussisse causam ad ip
 sos delatam. Proinde dicimus in potestate
 ecclesiæ esse synodos indicere, in quibus a
 gatur de negotijs ecclesiasticis. Ecclesiam
 puta ueram ecclesiam habentem ueræ signa
 uel notas ecclesiæ. Ecclesia certè Apostoli
 ca coegit synodum uel cœtum ecclesiasti
 cū, in quo Matthias additus est ordini A
 postolico. Eadem coegit synodum, in qua
 delecti sunt septem ecclesiæ Diaconi. Eum
 morem retinuit uetus, proxima Apostoli
 co seculo ecclesia, quæ per episcopos uel mi
 nistros suos crebra collegit Cōcilia, in quib
 us res ecclesiasticas tractauit. Necessitate
 enim aliqua postulante admoniti uicini e
 piscopi, sponte conuenerūt, & necessarias
 & salutare ecclesiæ res tractauerunt. Ex
 exempla horum non pauca inueniunt, qui
 & historias, & libros ueterum euoluūt scri
 ptorum ecclesiasticorum. Atque illæ pro
 uinciales fuerunt synodi, & minores uel
 particulares. Nullus enim adhuc Impera
 torum nomen suum Christo dederat, qui
 œcumenicam congregaret. Primus in or
 be

be Christiano Constantinus Imperator, non
 tam ut imperator, & autoritate imperij, Imperato-
res conuo-
cant syno-
dos.
 sed ut princeps potius Christianus ex pote-
 state ecclesie, Nicee in Bythinia œcume-
 nicum conuocauit Concilium. De qua re
 Eusebius scribens in uita Constantini lib.
 1. Constantinus, inquit, curam suam eccle-
 sie dei impendit. Et quoniam nonnulli ua-
 rijs in locis inter se disceptabant, quasi com-
 munis quidam episcopus à deo cõstitutus,
 ministrorum dei synodos conuocauit, nec
 dedignatus est adesse, & considerare in me-
 dio illorum, cõsorsq; fieri ipsorum, & quæ
 ad pacem dei faciebant, uniuersis dispensa-
 re. Constantini Imperatoris exemplum po-
 stea imitati leguntur succedentes in impe-
 rio, & in pietate Imperatores, qui & ipsi cõ-
 uocarunt œcumenicas synodos, ut Theo-
 dosius ille Magnus Constantinopolitanam,
 Theodosius Iunior Ephesinã, Martianus
 Chalcedonensem. Certè successione tempo-
 rum factum est, ut tãdem iure quodam Im-
 peratores uendicaret tenerentq; sibi ius
 conuocandarum synodorum. Vnde for-
 tassis Hieronymus obiicienti sibi synodum
 Ruffin, oita respondisse legitur: Doce tu

DE CONCILIIIS

quis Imperator iusserit eam congregari. Non temere sanè existimauerūt sancti Imperatores, postquam amplexi fuerant syncerè Euangeliū, sui etiam esse muneris conuocare Synodos, & in his abolere blasphemias, errores extirpare ac stabilire ueritatem, contentiones item & turbas pacare. Hæc enim omnia sub sancti magistratus officium pertinere scriptura liquidè testatur.

Dictat Imperator episcopis leges celebrandarum synodorum.

Iustinianus Imperator in Nouellis Cōstit. 123. mandat districte in singulis prouincijs coire prouinciales synodos. Et subiicit mox, iubemus autem & prouinciarū præfides, si quid eorū quæ à nobis sancita sunt, negligēter haberi uiderint, ut primūm quidem metropolitanos & alios Episcopos urgeant, ad celebrandas prædictas synodos, & ut omnia impleant quæ per synodos præsentē lege præcipimus. Quod si eos moram nectere & segnius peragere uiderint, tunc per suggestionē nos ea de re certiores reddant, quò magis contra eos qui Synodos celebrare differunt, cōueniens à nobis procedat correctio, &c.

Proinde si qui postea Reges potestatem conuocandarum Synodorum permiserūt
Epis

Episcopis, aut ex indulgentia quadam singulari, aut negligentia, aut inscitia, aut alijs de causis aut impedimentis factum esse uideatur. Ita enim loquitur Friderychus primus Barbarossa cognominatus, apud Radeuicum historiarum lib. 4. cap. 68. ad Episcop. Quamuis nouerim officio & dignitate imperij penes nos esse potestatem congregandorum conciliorum, presertim in tantis ecclesie periculis (hoc enim & Constantinus & Theodosius, nec non Iustinianus, seu recentioris memorie Carolus magnus & Otto imperatores fecisse memorantur) auctoritatem tamen definiendi huius maximi & summi negotij uestrae prudentiae uestraque potestati committo. Et reliqua. Ergo quod Romani Pontifices in fine & seculum mundi, omnem Conciliorum non modo indicendorum potestatem, sed & uniuersam praesidendi gubernandique ea facultatem sibi usurparunt, iniuste sibi, sicut & alia multa, rapuerunt. Id quod aperte testatur etiam Eberhardus Archiepiscopus Salisburgensis in Concilio Episcoporum Reginoburgensi, apud Ioannem Auentinum libro Annalium Boiorum 7. Extat in De-

Rom. Pontifices sibi usurparunt omnem in synod. potestatem.

DE CONCILIIS

cretis Dist. 17. in qua Iulius Papa, Nec uisum, inquit, ratum est aut erit unquam Concilium, quod Romanæ ecclesiæ non fuerit fulcitum autoritate. Si uerò legitimum Conciliū non est, quod non conuocat Romanus pontifex, illegitima ne dicemus esse Concilia, quæ celebrata sunt in ecclesia Christi, priusquam uisus esset Romanus pontifex, eo loco honoreque aut autoritate habitus, quo nunc habetur. Coeunt apostoli & fideles Hierosol. Antiochena ecclesia sic postulante. Nulla fit uel Rom. Ecclesiæ, uel Episcopi Romani mentio. Quod enim Petri fit mentio, nihil facit ad Romanos. Temporibus Cypriani complures synodi sunt in Africâ celebratæ, citra Romani Pontificis consensum aut conscientiam. Ita factum est in Oriente, in Asia, in Græcia, ac in alijs nationibus Alexandriæ conuenerunt Episcopi uel ministri ecclesiarum Ægypti & Libyæ, damnaruntque Arium, non Romanæ ecclesiæ, sed scripturarum autoritate: damnationē postea miserunt ad Romanum Pontificem, qui non interfuerat Concilio, & miserunt quidem illam, non ut confirmaret condēnationem

satis

fatis alloqui confirmatam scripturarum auctoritate, sed ne nesciret à quibus esset cauendum fidelibus, & contra quos uigilandum. Temporibus Augustini in Africa Carthaginè celebrata sunt Cōcilia, non modò sine mandato Romani Pontificis, sed etiam contra tyrannidem Romani episcopi, falsa allegatione Nicenę synodí plus sibi & suę sedi uolentis tribuere, quam ueritas permittebat. Cōstat autem omnes illas Synodos legitimas fuisse Synodos, & tamē à Rom. Pontifice non esse congregatas.

His omnibus accedit quod extra controuersiam & modò etiam dictum est, sex œcumenicas synodos, quorum eximia est auctoritas, non à Pontificibus sed Imperatoribus esse congregatas: & quod in præstantissimis tribus Synodis non præfuerūt Rom. Pont. sed aliarum ecclesiarum præsides. In Nicena enim præsedit Eufthadius, Antiochenę ecclesię Episcopus: in Constantinopolitana Gregorius Constantino- politanus Episcopus: in Ephesina Cyrillus Alexandrinus Episcopus. In Chalcedonensi uerò Synodo præfederūt Paschasianus Lucētius & Bonifacius missi à Leone

DE CONCILIIIS

Rom. Pont. Sed Euagrius lib. hist. 2. cap. 2. author est, legatos Rom. Pont. unâ cum Eusebio Dorylæo postulasse ab Imperatore Martiano, ut causa ipsorum cōtra Dioscorum & Ephesinam synodum secundâ legitime dijudicaretur. Theodorus lector Græcus Collectan. lib. 1. mox ab initio asserit Martianum Imp; & Pulcheriam Leoni scripsisse, authoritatemq; tribuisse; & eundem Imperat. Synodum quæ postea Chalcedoni conuenit primò conuocasse Nicæã, ideoq; Leonem Pontificem Patribus Nicææ congregatis præclaram scripsisse epistolam, quæ extet adhuc Actis inserta synodi. Caterum Nicææ pluribus congregatis Episcopis, Martianum moram in Thracia trahentem, transtulisse Synodum à Nicæa Chalcedonem, ut ipsi ad exemplum diui Cōstantini coram adesse posset. Et ante ista omnia contendit Leo Episcopus Roman. à Martiano Imperatore per epistolas; ut in Italia conuocaretur Synodus: uerùm hoc ab Imperatore impetrare non potuit. At si ea fuit ab initio Rom. Pont. potestas, quam isti iactitant, nihil necessarium fuisset hæc à Martiano & petere & accipere.

Cono

Consequitur itaq; & Iuliū Papam in Decretis affirmare, quod ueritati non est consentaneum. Non dicam in præsentiarū eos qui se manifestis polluant sceleribus, & doctrinæ fidei sinceræ se obijciunt aduersarios aut persecutores, ne inter mēbra quidē infima ecclesiæ numerari, tantū abest, ut nomine ecclesiæ potestatem sibi tantam, Concilia uidelicet conuocandi gubernandiq;, legitime unquam uendicare possint. Nam manet semper ea administratio in ecclesiæ Christi ueræ potestate arbitrioq;. De qua re hæc hæc hactenus obiter dixi, alij copiosiora exactioraq; dederunt.

Ac monendum hic quoq; & illud esse uidetur, si Concilium uel particulare, uel uniuersale indicatur, à quacunq; tandem potestate, uel seculari, ut aiunt, uel spiritali indicatur, & certis indicijs aut argumentis deprehendatur aut cōstet illud animo contra ueritatem hostili, & Euangelij sinceritatem aut obfuscandi aut opprimendi gratia institui, pios ecclesiarum pastores & fidei Christianæ professores adeò non debere cum huiusmodi Concilio communicare, ut ne uocati quidem uenire dignen-

Sancti ad
Cōcilia uo-
cati illegiti-
ma non cō-
parent.

DE CONCILIIS

tur. Id quod citra scripturarum authoritas
 tem non dico. Clamat enim David, Beatus
 uir qui non ambulauit in concilio impio-
 rum, & in uia peccatorum non stetit, & in
 cathedra irrisorum nō sedit: sed in lege dei
 uoluntas eius, & in lege eius meditatur die
 & nocte. Item, Non sedi cum concilio uan-
 nitatis (uel, cum uiris mendacibus) & cum
 iniqua agentibus non introibo. Odiui ec-
 clesiam malignantium, & cum impijs non
 sedebo. Dicit etiam in Euāgelio dominus,
 Math. 7. Cauete uobis à pseudoprophetis, qui ue-
 niunt ad uos in uestitu ouium, intrinsecus
 Math. 10. uerò sunt lupi rapaces. Item, Cauete uobis
 ab illis hominibus. Tradent enim uos in
 Concilia, & ibi cædent uos flagris, Et reli-
 qua Matth. 10. Sed & Paulus Apostolus
 nullo modo potuit persuaderi, ut consenti-
 ret in iudicium Concilij Hierosolymitani,
 neq; Hierosolymam redire uoluit, ut cunq;
 Act. 23. 29. multa ipsi polliceretur Portius Festus Iu-
 dae præses: quòd satis intellexisset Iudæos
 ipsi & Euangelio firuxisse insidias. Beati
 quoq; ecclesiarū pastores Athanasius Ale-
 xandrinus, Maximus Hierosolymitanus,
 Hilarius Pictauorum, & Martinus Turo-
 nens

nenſis, nullo modo in Concilia quædam Ariana uenire uoluerunt, quod ſatis perſpicue intellexiſſent, illa à monarchis et maxima exiſtimationis quidẽ Episcopis, ſed non ſynceris, indiſtra eſſe, non ad ueritatis patefactionem, ſed eius oppreſſionem ue- rius, tyrannidiſq; patrociniũ. Sozomenus lib. hiſtor. 2. cap. 25. de Synodo Tyria contra Athanaſium inſtituta agens, Ferũt, inquit, Paphnutium conſeſſorem cum in ea Synodo præſens eſſet, Maximum Hieroſolymitanum Episcopum apprehenſa il- lius manu, ut ſurgeret admonuiſſe, quod non liceret iſtis cum malorum hominum conuenticulo aliquid habere conſortij, eò quod conſeſſores eſſent, & propter pietatem oculis priuati ac genibus luxati, &c. Renuit præterea beatus Ambroſius cauſam fidei inter ſe et Auxentium in conſiſtorio Imperatoris, uti petebat Imperator Valentinianus, diſceptari. Inter alia, Quales, inquit, elegerit iudices, poſſumus exiſtimationi relinquere, quando eorum nomina ti met prodere. Veniant planẽ, ſi qui ſunt, ad eccleſiam, audiãt cum populo, non ut quiſquam reſideat iudex, ſed unusquiſq; de ſuo

DE CONCILIIS

affectu habeat examen, eligat quem sequatur. Et paulo post, Venissem imperator ad consistoriū clemētiæ tuę, ut hæc coram suggererē, si me uel Episcopi uel populus permisissent, dicētes de fide in ecclesia coram populo debere tractari.

Vbinam sit synodus congreganda. Quinam aut quales sint mittendi ad Concilium. An laici admittendi sint in Concilium. Et quid tractari conueniat in Concilio.

CAP. VIII.

Vbi sit congreganda synodus,

CVM hac tractatione cohæret quæstio, Vbinam potissimum Concilium sit congregandum. Nimirum eo maxime in loco, ubi Ecclesia putauerit fore opportunum, necessarium & frugiferum. Quidam ibi consultandum esse arbitrantur, ubi morbus, cui medicatum uolumus synodo, maxime grassatur. Certè uoluit Antiochena Ecclesia Hierosolymis celebrari Conciliū, quod pseudoapostoli suam illā doctrinam contra prædicationem Pauli expositam referrent ad Apostolos, qui Hierosolymis agebant. Hierosolymitana uerò Ecclesia ubi controuersiam omnem discussisset, & legatos & literas misit Antiochiam, & ad ea loca,

loca, in quibus falsam doctrinam pseudoapostoli subintroduxerant, ac in quæ error aut seductio peruenerat. Ita historiæ docet Alexandriæ synodos esse celebratas contra Arium, Antiochiæ contra Paulum Samosetanum, Romæ contra Nouatū: quod in ijs ecclesijs errores periculosè grassabantur. Absit autem in loco deligendo synodis malitia, absint insidiæ, & alia quæ caueri necesse est, ut locus sit omnib. tutus, commodus, liber & idoneus. Alioqui enim licet pijs, deumc̄p̄ timentibus uiris, quod & præcedente cap. dictum est, ipsum refuge-
re Concilium: quod quale futurum sit, ex loco, in quo celebratur, non rarò palàm apparet.

Iam etiam obseruandum nobis in sancti nostri historici Lucæ uerbis, quales ad Concilium Hierosolymitanū Antiochena Ecclesia legatos miserit, aut ire Hierosolymā iusserit, eos nimirum, inter quos erat certamen, & cum his quosdam alios, haud dubiè uiros excellentes pietate, eruditione & omnibus uirtutibus. Nam postea (ut dicā suo loco capite 16, huius libri) ex synodo Hierosolymitana miserunt Apostoli An-

Quales ad
concilium
mittendi.

DE CONCILIIS

tiochiam, nō quoslibet, sed uiros delectos
 & insignes. Vnde discimus in synodos mit-
 ti oportere eos, inter quos uigent certami-
 na, diuersaq; proponuntur dogmata, ut
 qualia illa sint, inquiratur ex regula uerita-
 tis scriptura sancta, simul & dissidia compo-
 nantur, & sponte deponantur. Ergo non
 oportet ad Cōcilia ecclesiastica mittere ho-
 mines, qui per simoniam ingressi sunt in ec-
 clesiam, præterea qui sunt indocti, in scri-
 pturis & rebus ecclesiæ parum exercitati,
 rerumq; pariter omnium imperiti, sed Epi-
 curei potius, homines Martiales uel milita-
 res, uel sordidi & auari, aut sponsi Penelo-
 pes, & manifestis sœdisq; sceleribus ita ad-
 perti & infames, ut pij non possint eos pro
 uuis aut ueris ecclesiæ membris agnosce-
 re. Synodus enim ecclesiastica de rebus ec-
 clesiæ dei sanctæ instituta, requirit homi-
 nes ecclesiasticos, ac peculiariter à deo legi-
 timè uocatos, nec non excellentibus donis
 instructos, in scripturis exercitados, rerum
 scitu necessariarum, ecclesiæ potissimū pe-
 ritos, moribus probis præstantes, probatos
 integrosq; in religione uera, prudentes itē,
 moderatos, constantes denique, mites atq;

pacis

pacis sanctæ studiosos, rerūq; optimarum
 amantissimos. Si autem turpe aut indignū
 quondā uidebatur gentes inducere in tem-
 plum dei, quare non uideatur hodie sacri-
 legum, introducere in synodum ecclesiasti-
 cam canes & porcos: Ioannes Apostolus,
 Beati, inquit, qui seruant mādata dei, ut sit Apo. 22.
 potestas eorum in ligno uitæ, & per portas
 intrent in ciuitatem. Foris autem canes &
 uenefici, & impudici, & homicidæ, & ido-
 lolatræ, & omnis qui amat & facit menda-
 cium. Huc etiam pertinet Apostolica illa
 descriptio Episcopi ecclesiastici, quæ exhi-
 betur nobis in epistola ad Titum cap. 7. &
 in 1. ad Timoth. capite 3. Talibus enim
 committuntur res ecclesiarum curandæ,
 quales ibi describuntur ab Apostolo. Re-
 mouentur à gubernatione rerum eccle-
 siasticarum, qui laborant uitijis contrarijs,
 curisq; huius seculi, nec non & uoluptatis
 bus impediti sunt.

Cæterum quærunthic nonnulli, An & An & La-
 ci admitten-
 di sint ad
 conciliū.
 laici admittendi sint in Concilium, ut & in
 hoc possint loqui de rebus ad religionem
 pertinentibus, dicereq; sentētijs: Nos cer-
 te ipsos remouere non possumus à consec-

DE CONCILIIIS

su sanctorum, cum & ipsi sint sanctificationem consecuti. Non improbamus tamen sententias S. Ambrosij dicentis, Laicos docendos esse ab episcopis (loquitur autem de episcopis, qui reuera, non titulotenus episcopi sunt, & docere possunt) Et in causa fidei episcopos iudicare (certè iuxta uerbum dei) debere. Sacerdotum enim esse illam de fide collationem in ecclesia, quam Constantinus liberam, non legibus (nimirum iniquis, & à scriptura alienis) circumscriptam permiserit interim synodos ecclesiasticas non tantum episcopos aut ecclesiarum ministros habere, magistratus & homines illiufires excludere debere arbitramur, tamen liberè fateamur potiores ecclesie ministris partes in conferendo, utpote peritioribus & exercitioribus, modò tales reuera sint, deberi. Ergo si paria aut maiora in laicis dona reluceant, cur repellerentur, aut non adhiberentur etiam Concilio ecclesiastico, cum non alieni sint ab ecclesia, & sententia ipsorum causæ & ecclesie utilis esse possit. Vocatus fuit à deo Moses unà cum senioribus, munusq; prophetandi acceperat à domino, ac prophetabat: cumq; in castris propheta

prophetarent etiam Eldad & Medad, &
 Iosue coercedendos existimare: audiuit autem
 Mose, Quid æmularis pro me? Utinam u-
 niuersus populus domini prophetet. Fuit
 & Saul inter prophetas dei repertus. Amos 1. Sam. 9.
 quoque ad Amasiam sacerdotem prohiben- Amos 7.
 tem prophetare, Ego, inquit, neque prophe-
 ta eram, neque filius prophetae, sed armen-
 tarius, sycomora stringens. Tulit autem me
 dominus, cum greges sequeretur, & dixit ad
 me, Vade, & propheta contra populum meum
 Israel. Paulus ad Corinthios scribens de va-
 rijs ecclesiae morbis curandis, non excludit
 omnino laicos. Scribit enim ecclesiae, in cu-
 ius corpore sunt & laici. Et in presenti Con-
 cilio Hierosolymitano precipuas partes ha-
 bent Apostoli & presbyteri, sed his coniun-
 guntur & fratres. Nam disertè quoque scri-
 bitur, Placuit hoc Apostolis & senioribus,
 cum tota ecclesia. En disertè inquirunt, cum
 tota ecclesia. Et ritum hunc celebrandi Con-
 cilia in praesentia etiam populi Christiani
 fuisse receptum in ecclesijs Africanis tem-
 pore beati martyris Cypriani, illud maxi-
 mè euincit, quod in Praefatione Concilij Car-
 thaginensis, cui ipse praesuit Cyprianus, in-

DE CONCILIIIS

hæc uerba scriptū legimus, Cū in unum
 Carthagini conuenissent Calēd. Septemb.
 episcopi plurimi ex prouincia Aphrica,
 Numidia, Mauritania cum presbyteris &
 diaconis, præsentē etiā plebis maximā
 parte, & lectæ essent literæ Iubaiani, &
 En audimus hic, Præsentē etiā plebis ma-
 xima parte, sicuti in Actis Apostolorum le-
 gimus, Placuit hoc Apostolis & presbyte-
 ris cum tota ecclesia. Proinde non licet
 excludere eos, quos inclusit primitiua ec-
 clesia. Homo senex, simplex, & ut Socra-
 tes in historia dicit, Vir laicus, simplici ser-
 su præditus, & minimè in sermocinali phi-
 losophia institutus, in Nicena synodo plus
 effecit, quàm doctissimi episcopi nostre re-
 ligionis contra philosophos facere potue-
 rint. Quod Ruffinus refert Historiarum
 suarum libro 1. cap. 3. Valentinus quidem
 Imperator negauit sui esse officij, sedere in
 synodo: sed uisum est p̄ns uiris illum suo
 non satisfecisse officio. Constantinus con-
 tra in sua illa apud Theodoretum epistola,
 lib. 1. cap. 10. Plurimis, inquit, collectis epi-
 scopis, me quoq; tanquam numero uestro
 præsentē, de omnib. conueniente inquitito
 ne

ne tractatū fuit. Minimè enim negauerim
quo maximè gaudeo, esse in societate mi-
nisterij uestri. Ad hūc Imperatorem Con-
stantinum prouocarūt Donatistæ post de-
finitiones Concilij Romani & Arelaten-
sis. Ac tulit tandem sententiam Imperator
contra ipsos: quod facere non potuisset, si
non habuisset uocem, ut uocāt decisuram.
De Constantio Imperatore sic legimus a-
pud Hermium Sozomenum historicum:
Imperator, ut cōueniant Episcopi, qui sen-
tentias suas dicerent, & de ijs quæ in con-
trouersia essent, consultarent, & commu-
niter de omnibus consentirent, mandauit:
decem autem ex Occidentalibus, & toti-
dem ex Orientalibus communi sententia
cōgregati ad hoc eligerent, ut ad aulam ue-
nientes, quæ decreta essent exponerent, ut
& ipse consideraret, an secundum scriptu-
ras inter se conuenissent, & de rebus agen-
dis quæ optima uiderentur determinaret.

Ac in ueteri Testamento non postremas
aut infimas partes in Concilijs ecclesiasti-
cis habuerūt reges & principes sancti, Da-
uid, Solomon, Iosaphat, Ezechias, Iosias et
alii: cur ergo nunc excluderentur, qui &

DE CONCILIIIS

ipsi sunt chrismate peruncti Messiae: At tamen sicut in unius corporis membrorum est inter se distinctio, nullaque officiorum singulorum membrorum confusio: ita ordo & officiorum proprietates, in cœtibus sanctis, nullo modo uiolatur. Agitur de re non nihil beatus Apostolus Paulus in priore ad Corinthios, cap. 14. Aeneas Syluius in Comment. de gestis Concilij Basiliensis ostendit multis, non solos Episcopos in Concilijs uoces habere decisivas, sed etiam inferiores, &c.

Quid in concilio tractari conueniat.

Porro quid in Concilio tractari conueniat, ostendit Lucas uno uerbo cum dicit, missos esse Hierosolymam super hac quaestione. Et paulo post, Conuenerunt ut dispicerent de hoc negotio: certe ut doctrinam pseudoapostolorum prauam refutarent, apostolicam uero rectam & declararent & assererent, declaratamque & assertam prouerherent & omnibus ecclesijs seruandam traderent ac commendarent. Ergo tractandae sunt in Concilijs potissimum causae religionis controuersae, defendenda ueritas, oppugnanda & refutanda falsitas: collapsa & dissipata, restituenda sunt: medicandum

item

item morbis & uitijis hominum in ecclesia, integritas disciplina & sancta pax reparanda & conseruanda est. Sic enim fecerunt in hoc apostolico Hierosolymis celebrato Concilio apostoli Christi. Sic fecerunt in multis alijs synodis patres in ecclesia Christi fideles. Ac in his quidem omnibus rite instituendis & perficiendis sequuntur p̄ in omnibus regulā uerbi dei: nihil hic suo indulgent arbitrio. Nulla synodus nouos instituit fidei articulos: sed ex uerbo dei traditos custodit. Fides enim ex auditu est, ut ait apostolus, auditus autem ex uerbo dei. Idem apostolus, Prædicatio mea, ait, non erat in persuasorijs humanæ sapientiæ uerbis, sed in ostentatione spiritus ac potentia, ut fides uestra non sit in sapientia hominum, sed in potentia dei. Proinde recitata fide apostolica paulò fufius de utraque in Christo natura explicata, rectissime statuit sancta & uniuersalis Chalcedonēsis synodus, ut nemini liceat aliter sentire, aut fidē aliam proferre, uel conscribere, uel componere, uel alios docere. De quibus quidem hæc hæc hactenus.

Nulla synodus
condit
nouos fidei
articulos.

E

DE CONCILIIS

*Paulū deductū ab ecclesia Antiochena ascen-
disse Hierosol. ad Apostolos: in itinere eccle-
sijs conuersionem gentium narrauisse: & quo
modo exceptus sit Hierosolymis ab apostolis.*

CAPVT IX.

Sequitur consequenter in historia beati
Luca.

*Illi ergo missi (uel deducti) ab ecclesia pertraxerunt
Phœnicem & Samariam, narrantes conuer-
sionem gentium: & adferebant gaudium magnum
omnibus fratribus. Cum autem uenissent Hieroso-
lymam, suscepti sunt ab ecclesia & ab apostolis &
presbyteris, annunciaueruntq̄, quaecunque Deus fi-
cisset per eos. Surrexerunt autem quidam è secta
pharisæorum qui crediderant, dicentes, Quod oportet
circumcidere eos, ac præcipere, ut seruarent li-
gem Moïsi. Conueneruntq̄, apostoli & presbyteri,
ut dispicerent de hoc negotio. Cum autem magna
disceptatio extitisset, surrexit Petrus, et dixit eis.*

Describitur his admodū eleganter pro-
fectio legatorum Antiochia Hierosolymā,
& quomodo ibi sint excepti: quam acris itē
inter partes de re controuersa concertatio
sit exorta, & quomodo S. Petrus hic suam
interposuerit auctoritatem, testimonio ue-
ritati

ritati exhibito. Quæ quidem sigillatim ad eruditionem omnium nostrum tradita, pro gratia concessa à domino, explicabimus. Principiò autem & ante omnia obseruanda est nobis singularis illa obedientia beatorum apostolorum Pauli ac Barnabæ sociorumque ipsorum. Potuissent obtendere se quoque esse Christi apostolos, ac ideo nihil necesse esse Hierosolymam ad apostolos pares ascendere: sed omiſſa omni tergiversatione, parèt libenter monitis sancti spiritus & mandato uel decreto Antiochæ ecclesiæ. Ergo quodcumque constat uocari nos legitime à deo in legitimũ Concilium, signisq; aut notis aut iustis argumentis ostendi potest, deum uelle ut eatur in synodum, iam nefas est reluctari deo, & tergiversando apostolicã aspernari synodum.

Obedientia apostolorum.

Atque hic uidetur Lucas in suo idioma te plus dixisse, quam assequutus sit uulgaris interpres, qui tantũ uertit, Illi ergo missi ab ecclesia. Lucas enim sic habet, *οἱ μὲν δὲ προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας*, Illi ergo deducti ab ecclesia. Est enim *προπέμψωμαι* honoris causa deducor: & *προπέμψω* deductio honorifica. Ita enim idẽ author in 20. cap.

Deducuntur ad concilium.

DE CONCILIISS

loquens de presbyteris Ephesinæ ecclesiæ
 & fidelibus Miletanis, uehementer amantibus
 Paulum, Et deducebant, inquit, eum
 ad nauem. Et 21. cap. loquens de Tyrîs fi-
 delibus. Et profecti, inquit, ibamus, dedu-
 centibus nos omnibus unâ cum uxoribus
 & filijs. Ibi enim Lucas dixit, προετιμωσαν
 hic uerò προετιμωσάντων. Et apostolus Pau-
 lus ad Titum, Zenâ legisperitum, inquit,
 & Apollo studiose προετιμωσον deducito, ne
 quid illis desit. Modus autem deductionis
 per illud quod sequitur explicari uidetur.
 Ne quid illis desit, aut ulla re indigeant.
 Videri ergo poterat deductio illa Antio-
 chena ecclesiæ subsidium habuisse aut sup-
 peditasse apostolis, ne quid illis in itinere
 deesset rerum ad profectiōē talem neces-
 sariarum. Certè de Constantino magno Eu-
 sebius in uita Constant. lib. 3. Synodum,
 ait, œcumenicam collegit, ac Episcopos ut
 undique accelerarēt honorificis literis con-
 uocauit. Non erat hoc edictum simplex &
 inefficax, sed cooperabatur etiam illi res
 ipsa imperatoris nutus: qui alijs facultatem
 publici itineris, alijs iumentorum ministere-
 ria abunde suppeditabat. De eadem re testi-
 ficans

ficans & Socrates historiarum lib. 1. cap. 7. Constantinus nobilem illam, inquit, coegit Niceæ synodum, concessio Episcopis unâ cum suis, usu publicorum asinorū, mularum, iumentorū & equorum: iussitq; omnia eis necessaria liberaliter suppeditari. Eusebius iterum in uita Constantini lib. 3. testatur uictum patribus Concilij quotidianum fuisse suppeditatum, mensura admodum liberali. Et Theodoretus author est Imperat. præstantis. quosq; suæ adhibuisse mensæ, &c. Proinde requiritur in indictione Conciliorum & hoc, ut si itinera nō sint tuta, tuta reddantur, reditus quoque incolumis, & pax uel securitas aut tranquillitas integra, toto illo tempore quo celebratur Conciliū, omnibus concedatur ad Conciliū ueniētibus publica interposita fide: & ne hæc turpiter ab ullis uioletur: sicuti in aliquo aliquādo Cōcilio legitur in historia.

Porro in itinere Hierosolymam uersus Apostoli Paulus & Barnabas minimè fuerunt desides aut ociosi. Nam propagarunt gloriā dei, & salutarem Euangelij Iesu Christi prædicationem. Etenim Phœniciam & Samariam transeuntes, passim in omnibus

Pauli doctrina confirmata a Deo.

DE CONCILIIIS

ecclesijs exposuerunt conuersas esse Gentes plurimas ad Christum per prædicationem ipsorum: quo nomine plurimum gaudisæ sunt Ecclesiæ. Sicut enim fideles grauius dolent ob cæcitatem & perniciem, interitumque impoenitentiũ hominũ: ita quàm maximè latentur propter conuersionem peccatorum ad Christum. Et cùm Ecclesijs Phœnicum & Samaritanorum gaudet ob conuersionem Gentium per prædicationem Apostoli Pauli, gaudio illo suo manifestè testantur se agnoscere Pauli prædicationem ueram uel synceram esse, & non dubiam aut falsam, quemadmodum Nazareni aduersarij Pauli eam infamare conabatur. Nam abundè benedixerat eius prædicationi dominus. Quanquam ergo iussi essent Hierosolymam ad Apostolos ascendere, ad discutiendam controuersiam, non prohibebatur tamen eis prædicatione, donec ab Apostolis esset lata sententia. Vnde claret omnes pios rectè sensisse de doctrina Pauli, & nihil ob contradictionem aduersariorum de ipsa addubitasse.

Quomodo
exceptus
Paulus Hierosolymis.

Post hæc exponit etiam Lucas, quomodo Paulus cū suis Hierosolymis exceptus sit ab

sit ab Apostolis & presbyteris, benignè u-
 tiq̄ue & maxima cum charitate ac huma-
 nitate. Oportet ergo inter eos, qui congre-
 gantur in synodo, concordiam esse ex syn-
 cera charitate: exulare uerò ab eis discor-
 diam, lites, superbiam aut fastum, & ambi-
 tionem cum contemptu. Exposuerunt au-
 tem per quàm familiariter Paulus & Bar- AA. 14.
 nabas Apostolis & Ecclesiæ Hierosolymi-
 tanæ, non equidem quæ ipsi fecissent sua
 uirtute, suo ue merito: sed quæcunq̄ deus
 fecisset per eos. Quod genus locutionis in
 hac eadem causa paulò post totidem uer-
 bis repetitur. Id quod diligenter obseruan-
 dum est. Sancti enim omnem deo gloriam
 tribuunt, nec patiuntur, ut cum deus ali-
 quid per ipsos operatus est, ipsos admire-
 mur & ueneremur. Vnde illi ipsi Paulus
 & Barnabas modis omnibus obstiterẽ Ly-
 strensibus propter beneficium sanitatis in
 nomine domini claudo ab eis præstitum
 sacrificare uolētib. ne in re blasphema alio-
 qui, pergerent. Sed & Petrus & Ioannes AA. 3.
 cum in nomine domini restituisſent clau-
 dum sanitati, & populus obstupefactus ip-
 sos intueretur, dixerūt, Viri Israëlita quid

DE CONCILII

miramini super hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra uirtute aut pietate effecerimus, ut hic ambularet? Deus patrum nostrorum glorificauit filium suum Iesum. Videtur autem Apostoli Paulus & Barnabas apud eos, apud quos exponebant quaecumque deus fecisset per eos, simul etiam approbare uoluisse genus doctrinae, quod apud gentes tradiderant, fide in Christum absque lege iustificari credentes. Quam sane doctrinam ostenderunt deum signis consequentibus approbasse, confirmasse, ecclesijsque commendasse.

Repetitur status huius controuersiae, ad quam discutiendam coit Concilium Hierosolym. Fit acris inter disputantes concertatio, ostenditurque quis sit legitimus modus tractandi controuersias in Concilio. CAP. X.

Repetitur status controuersiae. Act. 3.

Cumque modo expositurus erat Lucas, quomodo in Concilio haec controuersia sit discussa, iterum propositionem praecipuam, in qua status causae uersabatur repetit, & ait, Surrexerunt autem quidam electa Pharisaeorum, qui crediderant, dicentes quod oporteret circumcidere eos, ac praecipere, ut seruarent legem Moysis. Ac multum refert in re qualibet uerum causae, de

de qua agitur, tenere scopum. Vnde non superuacaneè hãc repetijt Lucas. Ad hunc certè statum referũtur omnia, quæ inter se partes conferunt, quæ item Petrus dicit, quæ Iacobus profert, & quæ uniuersa ecclesia Apostolica synodalibus literis definit ac comprehẽdit. Sunt qui illa uerba ita interpretantur, quasi Paulus & Barnabas ipsa apud Apostolos & presbyteros hoc sensu proposuerint, Nos quidem prædicauimus Euãgelium Gentibus, & deus benedixit uberrimæ nostræ prædicationi, signis efficacissimis per nos editis. Cæterum dum sumus in mediõ uerbi cursu, exortuntur contra nos Pharisæi illi nostri aduersarij, qui & ipsi se credere fatentur in Christum, interim uerò credẽtes negant seruatum iri fide, nisi etiam circuncidantur, & seruent legem. Siue uerò ista sint historici uerba, siue Apostolorum, idem perpetuò sensus manet. Ac memori memoria retinendum est nobis, in eo totam hanc (sicuti & 3. cap. monui) uersari controuersia, quòd Apostoli docebãt hominẽ fide seruari absq; lege: pseudoapostoli contra asseuerabant. hominem non fide, sed magis lege seruari.

DE CONCILIIIS

Quomodo
apostoli in
Concilio
discusserint
hanc cōtro
uersiam.

Iam uerò propter hoc negotium (quod Lucas more aut sermone Hebraico uerbū uocat) conuenerunt Apostoli & seniores ecclesiæ Hierosolymitanae , ut inquam dispicerent quid in propositis dogmatibus contrarijs uel uerum esset uel falsum, quid docēdum esset quid non docēdum, & imprimis quæ esset hac de re Apostolorum Hierosolymis agentium doctrina. Est autem nobis diligēter obseruanda ratio, quæ hac in re secuti sunt Apostoli. Conueniunt hi primū, nec altercantur de primis cathedris huic aut illi occupandis, neque de infimis subsellijs huic aut illi paratis. Confidēt tranquillē ordine pulcherrimo, quem præscribit charitas, honor, & moderatio animi, quæ informans ad Philip. Apostolus, Complete gaudium meum, inquit, ut similiter affecti sitis, eandem charitatem habentes unanimes, idem sentientes, ne quid fiat per cōtentionem aut inanem gloriam, sed per humilitatem animi, alium quisque se præstantiorē existimet, &c. Rectissimè dicit primatum alium quidem esse potestatis, ordinis alium. Iuxta potestatem omnes Apostolos eiusdem esse honoris, & paris potestatis:

Ordine

Ordine uerò iam anteire Petrū, iam alium ex apostolis. Et in præsentī synodo loquuntur primò quidem partes contendentes, mox beatus Petrus suam dicit sententiā, post ipsum loquitur diuus Iacobus. Oportet enim inter dicētes, consultantes, & sententias pronunciantes obseruari ordinem. Interim qui ordine præcedit, primòq; loco dicit, aut etiam synodo præsidet, ideo non est dominus synodi, & primas omnium eorum apud quos loquitur, &c.

Vbi uerò collecti consedissent, audita sunt partes inter quas erat controuersia, ac singulae sua proposuerunt dogmata, suas rationes, & sua argumēta. Ibi uerò dum quælibet suam tuetur propositionem, non exigua, ut sit, exorta est concertatio. Nam uerisimile est pseudoapostolos acriter suum defendisse statum: unde commoti apostoli, utpote homines ueritatis amantissimi, non potuerunt frigide sua proponere atq; tueri, contrariamq; oppugnare sententiā. Cum autem tam acris inter hos & in tam sancto concilio exorta est cōcertatio; quid mirum obsecro aut cuienam uideatur uituperandum, si hodie quoq; ferueant & scri-

Acris concertatio in Concilio.

DE CONCILIIIS

pta & dicta illorum, qui puram luculentam tamq̃ ueritatis causam defendunt contra hostes ueritatis, qui feruide & immoderate & corrumpere syncera & tenebras luci inducere student: Dum autem disceptaretur inter partes & ferueret contentio, exurgēs Petrus, suam interponit auctoritatem, & quid ipsi hac in re uideatur grauiter exponit, conuerso ad pseudoapostolos sermone. Lucas enim, Surrexit Petrus, ait, & dixit eis, nimirū pseudoapostolis. Tota enim Petri oratio confirmat Pauli doctrinam, Phariseorum refellit. Tandem enim erumpēs, Et nunc quid tentatis deum, inquit, ut imponatur iugum, &c. Quod certe in solos competebat pseudoapostolos.

Quis sit legitimus modus tractandi controversias in Concilio.

Ex istis uerò omnibus perspicue discimus, quis sit legitimus modus tractandi controversias in Concilio. Nam exemplo apostolico docemur conuenire debere præstantissimos ecclesiæ uiros, & his præsentibus diligenter & luculenter exponi oportere statum controversiæ, partem denique rationes & argumenta audire & cognoscere. Quod si acris inter disceptantes exoriatur contentio, non ideo in uniuersum & causam

sam & uehementius disputantem esse con-
 demnandum. Vbi uerò, quàm satis est,
 audita est partium disceptatio, consulatur
 ultimo loco sententia apostolica: sicuti in
 præsentî Petrus & Iacobus suas proferunt
 sententias, atque quid in causa controuer-
 sa tenendū aut docendum, quid uerum aut
 quid falsum sit, definiūt. Hunc modum &
 hanc rationem tractandi aut discutiendi in
 Concilio controuersias, sequutus est bea-
 tifs. Imperator Constantinus, in synodo il-
 la celebri & omnium præstantifs. Nicena.

Lib. 1. ca-
pite 7.

Nam Theodoretus in historia sua comme-
 morat Imperat. in confessu patrum in hūc
 modum fuisse loquutum Episcopis, Nihil
 indignius quam hostibus (idololatri) do-
 mitis, Episcopos Christianos se mutuò im-
 petere, & uoluptatem risumq; conciliare
 inimicis: præsertim in disputationibus re-
 rum diuinarum, in quibus haberent doctri-
 nam sancti spiritus præscriptam. Euangeli-
 ci enim & apostolici libri, dicebat, nec non
 antiquorum prophetarum oracula, plene
 instruant nos sensu numinis. Proinde ho-
 stili posita discordia, sumamus ex dictis di-
 uini spiritus explicationes quæstionum.

D E C O N C I L I I S

Tantum ille. Retineant hanc rationem ex scriptura sancta utriusque Testamenti de rebus omnibus, quæ in disceptatione sunt, definiendi in Concilijs, quicumque salutari cum fructu synodos conuocare instituunt. Absint hinc omnes fraudes & doli, scripturarumq; detortæ & alienæ expositiones, petatur sensus ex ipsamet scriptura, ac referatur ad regulam fidei & charitatis ad gloriam dei & ueram salutem hominis. Caueatur hic diligentissimè, ne supposititij aut nothi & non canonici, uel non genuini libri, sed pro his aut cum his traditiones & constitutiones hominum pro scriptura sancta obtrudantur: ne ue paucorum arbitrio libidineue & artibus subdolis omnia synodi negotia gerantur, & quod rationibus uel argumentis è scriptura petitis asseri & persuaderi nõ potest, armata manu inuitis etiam imponatur. Nam Apostoli, qui cum authoritate loqui poterant, & uno uerbo quod tenendum sit omnibus, uel asserere uel negare, in præsentì tamen Hierosolymitana synodo omnia quæ proposuerunt iustis rationibus, euidentibusq; argumētis: & scripturæ testimonijs confirmarunt aut
appro

approbarunt. Id quod in Orationibus S. Petri & S. Iacobi Apostolorum liquidò apparebit. Ad quas explicandas nunc descendimus.

Petrus Apostolus Pauli doctrinā approbat, & ostendit euentibus argumētis, fide, non lege, iustificari credentes. CAP. XI.

Sententiam suam de controuersia illa, Petrus pro Paulo pronunciat. quæ controuertebatur inter Paulum & Barnabam, & inter Phariseos illorum aduersarios, S. Petrus insignis Christi Apostolus perspicuè admodum & euidenter coram uniuerso Concilio exponit, pronuncians per omnia pro dogmate Pauli Apostoli, contra doctrinam Phariseorum credentium, Pauli aduersariorum. Nam ad Concilium ipsum primò conuersus, deinde ad Phariseos respectans, minimè obscuris uerbis ait,

Viri fratres, uos scitis quòd ab antiquis diebus Deus inter nos me elegit, ut per os meum audirent gentes uerbum Euangelij, & crederent. Et qui nouit corda Deus, testimonium reddidit illis, dato illis spiritu sancto, sicut & nobis: nihilq; discreuit inter nos & illos, fide purificatis cordibus illorum.

DE CONCILIIIS

Nunc ergo quid tentatis Deum, ut imponatur iugum super ceruices discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus nos saluos futuros, quemadmodum & illi.

Status orationis S. Petri.

Oratio hæc Petri uerbis admodum est succincta, sed perspicua tamen, sensu copiosissima, elegantissima quoque & uigore euidentissima, ut ex ipsa diuini spiritus ingenium, & S. Petri ingentia dona cernere liceat. Scopus aut status Orationis huius hic est, homines fide iustificari, non lege, neque hanc fidelibus esse obtrudendam. Duabus itaque absoluitur partibus. Et quantum attinet ad partem primam, ostendit id quod in controuersia erat, fide non lege iustificari credentes. Deinde demum adijcit partem alteram, legem fidelium humeris non esse obtrudendam. Demonstrat autem id quod pro doctrina Pauli, contra prædicationem pseudoapostolorum pronunciat, narratio admodum neruosa aut argumentosa. Narrat enim quomodo euocatus sit cælesti oraculo à deo ad annunciandum Euangelium Cornelio homini ethnico & militari,

tari, imò militum centurioni, quem deus si de non lege purificauerit, ac spiritu cœlitus emisso in ethnicos, approbauerit gentes etiam incircuncisas, & absque lege, per gratiam Christi populum esse dei. Verùm singula in his sunt nobis diligentius examinanda, ut orationis eius euidentia omnib. innotescat.

Ab initio non multum diligentia collocat in recitandis ordine ampullosis aut magnificis titulis, Reuerendissimi, Reuerendi, amplissimi & inclyti uiri, patres beatissimi, illustriaq; totius mundi lumina, &c. Et tamen erant in hoc confesso uiri, si qui alij in uniuerso mundo, amplissimis titulis honorandi & prædicandi. Cæterùm ut modum hac in re, ut in qualibet alia, adhibendum esse disceremus, omissis ambiosis illis & propè immoderatis adulatorijsq; titulis, ne tamè nimis familiariter & abiectè cum eis loqueretur, satis honorificè nuncupat uiros & fratres. Meminerimus ergo semper in tribuendis titulis ne uel per cõtemptum eorum, quibuscum loquimur, uel per nimiam peccemus licentiam. Videtur autem initium Orationis S. Petri cõcertationem

De titulis tribuendis Petrus non est superstitiose sollicitus.

DE CONCILIIS

gravem altercantium de iustificatione uel
 purificatione saluteq; hominis interrupsi-
 se. Perinde enim est, cum ait, Viri fratres
 uos scitis, &c. ac si dixisset, Quid obsecro
 tam longa & tam acri concertatione opus
 est? Recitabo hic uobis non fabulam, non
 somnium, neq; expositionem dubiam, sed
 rem certam & compertam, quam uos om-
 nes uerissimam esse scitis, ut operosiore pro-
 batione aut demonstratione eius rei nihil
 sit opus. Scitis inquam me iampridem (id
 significat Ab antiquis diebus) ex hoc nos-
 stro coetu uel numero Apostolico electum
 esse a deo, ut per meam praedicationem gen-
 tes audirent Euangelium, & praedicato cre-
 derent. Paucis autem his uerbis attingit hi-
 storiam, quae copiosissimè & elegantissimè
 exponitur à Luca cap. Act. Apost. 10. & re-
 petitur cap. 11. Argumentum uerò Apo-
 stoli Petri incumbit in auctoritatem dei uoc-
 cantis ex mera gratia Cornelium, mittens-
 tisq; Petrum ad gētes incircuncisas, quas
 non iusserit circuncidere, neque eis legem
 imponere, sed Euangelium praedicare: &
 quidē in hūc finē, ut crederēt. Vnde mani-
 festè colligitur fide nō lege seruari homines.

Porro

Porro uocatio uel electio illa Petri ad annuntiandum gentibus euangelium, facta à deo, est admodum insignis, habens memorabilem angeli dei apparitionem ac mandatum, deinde etiam coelestem uisionem & oraculum, ut oporteat ipsam non in expensam preterire. Nam illis certè euidentissimis argumentis declarare uoluit uniuerso mundo deus, quod gratuito seruet ex misericordia sua in Christo per fidem homines peccatores. Ideo enim deligit sibi non quemlibet, sed Cornelium hunc hominem ethnicum & militarem, imò militum centurionem, ut totum hoc quod cum ipso fit, tribueremus gratiæ dei. Tamen enim scriptura dicat, Erat hic religiosus, uir iustus, ac timens deum, cum tota domo sua, præstans elemosynas multas plebi, deprecansq; deum semper, ac testimonium habebat ab uniuersa gente Iudaica, nemo tamè uere deum timens sentit Cornelium sua illa iustitia, quæ euangelij prædicationem & baptismum præcessit, promeruisse euangelij prædicationem & remissionem peccatorum: aut quod illam iustitiam habuerit à natura, & non à dei gratia; sed hoc potius sen-

Vocatur Petrus ad euangelium gentibus annuntiandum.

Vocatur Cornelius ex mera gratia.

DE CONCILIIS

tiendum est, Cornelium fuisse hominem
 peccatorem, omni iustitia & pietate inanē,
 & deum omnino talem inuenisse Corne-
 lium, ex gratia uerò instillasse ei semina pie-
 tatis, quæ incrementis quibusdam auxerit,
 tandem & per prædicationem S. Petri ple-
 nē absoluerit, ipsumq; ad se attraxerit atq;
 iustificauerit. Non dico hæc sine authorita-
 te scripturarū, & uetustatis purioris. Nam
 Arausicanum Concilium 2. quod uideretur
 celebratum inter Ephesinam & Chalcedo-
 nensem generales synodos, circa annū do-
 mini 440. illa ipsa de re hæc ad uerbum
 nobis reliquit, Si quis per inuocationem
 humanam dicit gratiam dei posse confere-
 ri, non autem ipsam gratiam facere, ut in-
 uocetur à nobis, contradicit Isaiaë prophe-
 tæ, uel apostolo idem dicenti, Inuētus sum
 ab ijs, qui me non quærebant, palàm appa-
 rui his qui me non interrogabant. Si quis
 ut à peccato purgemur uoluntatem nostrā
 deum expectare contendit, non autem ut
 etiam purgari uelimus per spiritus sancti
 infusionem & operationē in nos fieri, con-
 fitetur, resistit ipsi spiritui sancto, per Solo-
 monem dicenti, Præparatur uoluntas à do-
 mino;

mino: & Apostolo salubriter prædicanti,
 Deus est qui operatur in nobis & uelle &
 perficere pro bona sua uoluntate. Hoc enim
 salubriter profiteamur & credimus, quod in
 omni opere bono nos non incipimus, &
 postea per dei misericordiam adiuuamur:
 sed ipse nobis, nullis præcedentibus bonis
 meritis, & fidem & amorem sui prius inspi-
 rat, ut & baptismi sacramentū fideliter re-
 quiramus, & post baptismum (cum eius ad-
 iutorio) ea quæ sibi placita sunt implere ua-
 leamus. Vnde manifestissime credendum
 est, quod & illius latronis, quem dominus
 ad paradyssi patriam reuocauit, & Cornelij
 centurionis, ad quem angelus domini mis-
 sus est, & Zachæi, qui ipsum dominum sus-
 cipere meruit, illa tam admirabilis fides,
 non fuit de natura, sed diuinæ largitatis do-
 num. Hactenus recē sui scripturæ & Arau-
 siani Concilij testimonium: quod & toti-
 dem uerbis insertum est in Definitiones ec-
 clesiast. cap. 51. Cornelium ergo gentilem
 hominem & incircumcisum, & legis igna-
 rum Mosaicæ, hominem inquam peccato- 1. Tim. 2.
 rē, deus elegit, in quo ostenderet gratia sua
 per fidem propter Christum iustificare se

DE CONCILIIS

peccatores, & nō propter circumcissionem
aut per legem.

Angelus
domini ap-
paret Cor-
nelio.

Proinde mittitur à deo angelus ad hunc
Cornelium, quem quidem deus in gratiam
suam receperat, & in pietate prouehere cō-
perat, nunc autem plenius absoluerē cogi-
tat. Mandat itaque deus per angelum suū,
ut Cornelius Casaream euocet ex Ioppes-
no oppidulo, apostolum Petrum. Nam hic
tibi, ait, dicet, quid te oporteat facere. Po-
tuisset quidē deus ilicō & eodem momen-
to per angelum exponere, quæ faceret Cor-
nelius, sed maluit id fieri per Petrum: ut ita
uniuersæ dei ecclesiæ ministerium com-
mendaret uerbi sui. Cornelius obedientiæ
iustæ exemplum, nihil curiosius inquit,
& cur nunc non erudiatur ab angelo? an
non melius ab angelo, quàm homine pos-
sit erudiri? sed simpliciter honorificam le-
gationem Ioppam mittit, ascitum aposto-
lum Petrum. Vnde iam claret & uocatio-
nem Cornelij ad audiendum à Petro euan-
gelium, & uocationem Petri ad prædican-
dum Cornelio euangelium, manifestissimè
me esse à deo.

Visionem
habet S. Pe-
trus.

Interea dum in itinere sunt famuli Cor-
nelij,

nelij, Ioppę eruditur ac præparatur etiam Petrus, qui nondum intelligebat plenę gratiam Christi gentibus quoque incircumcisus deberi. Eruditur ergo Petrus, & cum ipso omnis posteritas per uisionę cęlestem & oraculum diuinum. Non enim uulgariter, sed modo quodam singulari hoc negotium doceri oportuit, uniuersa cęp commendarı Ecclesię. Nam noua insolita ac incognita hæc tunc fuisse fidelibus, euincit expositio capituli II. Act. Apost. Petrus ergo dum ascenderet in superiorem partem domus (in qua habitabat apud Simonę quendam coriarium) ut oraret, uidit cęlitus ad se demitti uas quodpiam uelut linteum ingens, in quo erant omnis generis animantia, etiam immunda, simul uoce cęlitus delata iuebatur Petrus parare animantia, & edere. Cum cęp Petrus responderet, nunquam se immundum edisse, atque id eo se ne nunc quidem huius quidpiam edere atque ita se polluere uelle, audiuit cęleste oraculũ, quod ita pronuntiaret, Quod deus purificauit, tu ne immundum dixeris. Id cęp totum, non semel & iterum, sed tertio comparuit & Petro dictum est. Hæsit ille

DE CONCILIIIS

& secum quid uisio oracularis sibi uellet
 expendit. Mox itaque adstant ad ianuam
 domus illius famuli Cornelij, uerissimi ora-
 cularis uisionis interpretes. Petunt enim
 ut Petrus Cæsaream ueniat ad Cornelium
 hominem opinione Iudæorum impurum,
 & annunciet ipsi domuiq; ipsius uerbum.
 Ex quibus intellexit Petrus deum sibi gen-
 tes purificasse aut purificare uelle: unde Pe-
 trus unà cum fidelibus alijs non debeant
 abhorrere à Gentium consortio, neque illas
 immundas reputare, quas deus uelit pu-
 rificatas. Proinde absque mora proficiscen-
 tur Cæsaream, accedit Cornelium, quem
 non circumcidit, neque legem ei imposuit,
 sed simpliciter quod dominus per angelum
 iusserat, prædicauit ei uerbum Euāgelij de
 Christo. Ac inter alia, Huic, inquit, omnes
 prophetae testimonium ferunt, quod remis-
 sionem peccatorum accepturus sit per no-
 mē eius, quisquis crediderit in eum. In hac
 inquam narratione euidenti irrefragabilia
 sunt argumenta cōprobantia & uocationē
 Cornelij & Petri esse à deo, & deū purgare
 sibi populum suū non per circumcisionē &
 legem, sed per gratiā & fidem in Christum.

Verum

Petrus abit
 prædicatū
 euangelium
 Cornelio.

Verum pergat ipse Petrus apostolus reliqua huius historicae narrationis addere, quantum satis est, per quaerentem causam ipsam quam sumpsit tractandam, illustret & perspicue demonstret fide non lege iustificari credentes. Sunt autem ea quae superioribus subiungunt huiusmodi, Cornelius euangelio praedicato credidit: neque aliud fecit. Nam neque circumcisus est, neque legem recepit: sed credidit, ac remissionem peccatorum est consequutus. Sequitur enim in uerbis Petri, Fide purificata esse corda Cornelii & suorum. Et quidem corda polluntur peccatis: nec purgantur nisi per sanguinem Christi: sicut Ioannes docuit 1. Ioan. 1. & 2. & Paulus Hebraeos 9. & 10. Nam propter effusum sanguinem Christi, deus non reputat nobis peccata nostra, imputat autem nobis iustitiam Christi, sicut clare docetur Rom. 4. & 2. Cor. 5. cap. Quoniam uero fide in Christum uera haec recipimus: & si non credamus, purgationis huius expertes sumus, recte dicit scriptura fide purificari corda, sanctificari nimirum animas nostras, iustificari nos & seruari totos.

Fide purificatus est
Cornelius.

Cum autem aduersarii obijcere potuis-

DE CONCILIIIS

sent, Vnde uerò manifestum est Cornelii cum suis credidisse & cordibus purificatos esse quando fides donum sit dei, neque mox foris appareat; addit S. Petrus, deus qui corda nouit, & de quo Ieremias testatur & ait, Oculi tui domine respiciunt fidem, testimonium illis præbuit, nimirum fidei & per fidem purificationis, cum eis dedit spiritum sanctum. At hic obseruandum est donum hoc spiritus sancti & inuisibile esse, & uisibile. Inuisibile non nunc primum accepit donum, sed antea Cornelius: Sine quo utique neque angelo credere, neque Petrum uocare, neque differentem audire credereque potuisset. Nemo enim potest dicere, sicuti Paulus ait, dominum Iesum, nisi per spiritum sanctum. Ergo postquam audisset uerbum euangelij & credidisset ei, purificatusque esset sanguine Christi, spiritualiter aspersus corde, accepit uisibile donum sancti spiritus sub symbolo ignis. De quo in præsentem loquitur Petrus, qui in 11. cap. lapsus est, inquit, spiritus sanctus in illos, quemadmodum & in nos illapsus fuerat in initio. Veniebat autem in mentem quod dixerat dominus, Ioannes quidem

Ierem. 5.

Donum spiritus sancti uisibile & inuisibile.

1. Cor. 12.

dē baptizauit aqua, ceterū uos Baptizabi-
mini spiritu sancto. Idem in praesentia,
Dans illis, inquit, spiritum sanctum, sicut
& nobis: nihilq; discreuit inter nos & illos.
Ira semetipsum exponit Petrus. Fuit autē
symbolū hoc ignis apertissimum argumen-
tum, quōd deus gentes agnosceret pro suo
populo, quas & ext. rno aquae baptismo in
ecclesiam recipi uoluit, ut uera ecclesiae
Christi membra. Vndē Petrus uiso in Cor-
nelij suorumq; capitibus igne, dixisse legi-
tur, Num quis prohibere potest, quomi-
nus aqua baptizentur hi, qui spiritum sanc-
tum acceperūt sicut nos? Praeterea loque-
batur linguis Cornelius cum suis, ac ma-
gnificabant deum, ita ut fecerant Apostoli
in die Pentecostes. Nihil ergo discreuit in-
ter nos, inquit Petrus, inter Iudaeos inquā
& Gentes, cū utrosque purificari fide,
utrosq; donari spiritu sancto uisibili, & cer-
tissimo populi dei signo. His omnibus co-
ram uniuerso Concilio probauit, imō & e-
uidētissimē demonstraui Petrus, gentes
non lege, sed fide iustificari, & pseudoapo-
stolorum doctrinam cōtrariam esse falsam,
Pauli uerō esse ueram, qui in 2. cap. ad Ga

DE CONCILIIIS

Galat. 2. lat. ad hunc ipsum Petrū dixisse quondam
legitur, Si tu cū sis Iudæus; gentiliter ui-
uis, ac non Iudaicè, cur gentes cogis Iudaicè
zare? Nos natura Iudæi, & non ex gētib;
peccatores, quoniā scimus hominem non
iustificari ex operibus legis, nisi per fidem
Iesu Christi, & nos in Iesum Christum cre-
didimus, ut iustificemur ex fide Christi, &
nō ex operibus legis. Propterea quod non
iustificabitur ex operib. legis ulla caro, &c.

*Legem fidelibus ad Christum conuersis non
esse obtrudendam. Fide enim per gratiam
Christi, non per legem seruari omnes san-
ctos cum ueteris tum noui Testamenti.*

CAP. XII.

Confutan-
tur pharisæi
legem impo-
nere uolentes
ad
Christum
conuersis.

ALtera parte huius causæ absoluta, de-
scendit ad alteram explicandam. S.
Petrus, legem uidelicet non esse obtruden-
dam fidelibus ethnicis conuersis ad Chris-
tum quasi ad salutem necessariam. Con-
uersus enim ad aduersarios Pauli & Barna-
bæ Pharissæos, cum ipsis ueluti exostulans
doctrinam ipsorum confutat, & ait, Cū
hæc ita, ut dixi, certò habeant, cur uos ten-
tatis deum, ut imponatur iugū legis super
cervices discipulorum, &c. Deum uerò
tentare

tētare in scripturis dicūtur, qui experimen-
tum potentiae eius in eo requirunt, quod
deus nō ita ordinauit, Sathanas autem uel
homines prauis suis ex affectibus ita fieri
uolunt per dei potētiam: quemadmodum
Sathanas domino nostro suadebat, ut prae-
cipitē se daret de pinna templi, quod deus
ipsum potentia sua per angelorum ministe-
rium seruare posset incolumē: cū tamen
deus hoc nollet, sed instituisset magis ut
descenderetur inde per gradus, & non pe-
teretur in re non necessaria & aliter ordi-
nata experimentum diuinæ potentiae. Ad
eundem modum pseudoapostoli impone-
re uolebant legem obseruandam fidelibus
ut possibilem & salutarem per dei omnipo-
tentiam: quam tamen deus non ita institu-
erat, ut per ipsius obseruationem homines
seruarentur. Nam & Paulus ad Galatas dicit Galat. 3.
Si data fuisset lex, quæ posset uiuifica-
re, uerē ex lege esset iustitia: sed conclusit
scriptura omnia sub peccatum, ut promissio
ex fide Iesu daretur credentibus. Ergo
S. Petrus huiusmodi quiddam uidetur di-
cere, Indignissimum est homini fideli, præ-
terea & grande scelus tentare dominum

DE CONCILIIIS

deum. Illi tentant deum, qui legem uolunt obtrudere fidelibus. Grauiſſimè ergo contra deum peccant, qui legem fidelibus obtrudunt. Quare itaque uos Phariſæi tanto uos polluitis ſcelere? Grauis ſanè erat hæc confutatio doctrinæ Phariſæicæ. Neq; ſcio ſi quid grauius in Phariſæos dici potuiſſet. Catena illa cõtexta ex ueterum interpretũ Græcorũ expoſitione, hũc locũ ſic enarrat, Quid tentatis deum? id eſt, quid diffiditis deo, quaſi fide accedentes ad ſe ſaluos facere non poſſit? Sequitur alterum argumentum, quo ipſorum doctrinã refutat. Nam à conditione fidelium argumentans, Chriſtus diſcipulorum, id eſt fidelium ſuorum, inquit, colla ſubduxit iugo ſeruitutis, libertate uera donata credentibus. Quàm iniquũ ergo eſt liberos, & Chriſti quidem cruore liberos factos fideles uelle humana, imò impia audacia rursus ſubdere ſeruituti? Plagiũ hoc maximi ſcleris genus quoddam eſt. Proinde ſi perrexeritis fidelibus obtrudere legem, pergetis liberos Chriſti & emptos ſanguine eius in ſeruitutem retrahere, maximo ſanè cum piaculo. Paulus certè ad Galat. In libertate, inquit, qua

qua Christus nos liberauit, state; & ne rursus iugo seruitutis implicemini. Rursus ex natura legis & infirmitate humana aliud producens argumentum Petrus, dicit, Lex ea requirit quæ homo præstare non potest, non legis quidem imbecillitate, sed uitio hominis, qui per peccatū ita est corruptus, ut legi nō possit satisfacere. Proinde si perगतis legē hominibus imponere ut necessariam ad salutem, hanc non modò dubiam reddetis, sed rem quoq; nō possibilem requiretis ab hominibus, atq; deū, ut dixi, tētabitis. Nam iugū legis neq; patres nostri neque nos portare potuimus. Equidem dominus in euangelio dixit ad Iudæos, Nonne Ioan. 7. Moses dedit uobis legem, & tamen nemo ex uobis præstat legem; Et Paulus scriptum reliquit, Ex operibus legis non iusti Rom. 8. ficabitur omnis caro coram illo. Et iterum, Rom. 8. Affectus carnis est inimicitia erga deum. Nam legi dei non subditur. Siquidem ne potest quidem. Et rursus, Quod lex præstare non poterat ea parte qua imbecillis erat per carnē, hoc deus proprio filio misso sub specie carnis peccato obnoxia præstitit.

Ita sanè nunc quoque suum negotium

DE CONCILIIIS

concludens, & præcipuam propositionem
repetens & inculcans S. Petrus, Sed per
gratiam domini Iesu Christi, inquit, credi-
mus nos seruatum iri: quemadmodum &
illi. Communis utique & antiquissima iu-
stificandi ratio illa est, quæ sit gratia dei, uel
per meritum Iesu Christi, & fidem in ipsum.
Ergo gratia dei per fidem, non per legem
seruati sunt patres electi dei omnes: eadem
gratia per fidem non per legem aut per o-
pera seruantur apostoli & seruabuntur om-
nes in finem usque seculi electi dei. Sic in-
quã perspicue definita est per apostolum
Petrum quæstio quæ uertebatur inter Paulum
& pseudoapostolos, pronunciatumque est pro
Paulo contra pseudoapostolos: & quod pro-
nunciatum, id etiã euidentissimis rationibus
& argumentis irrefutabilibus est cõprobatum.

Omnes ue-
teris testa-
menti pa-
tres sanctos
fide ex
gratia Chri-
sti non per
legem esse
iustificatos.

Quod uerò apostolus Petrus perspicu-
is uerbis asseruit gratia domini nostri Iesu
Christi, non apostolos duntaxat & omnes
electos noui testamenti, sed omnes patres
ueteris testamenti seruatos esse, id ipsum
ipse quoque dominus Iesus affirmauit, cum
in euangelio dixit, Abraham uidit diem
meum, & gauisus est, Paulus quoque eun-
dem Abra-

dem Abrahamum gratia dei per fidem Iesu Christi iustificatum esse, non per legem neque per opera, ostendit in 4. cap. ad Romanos & in 3. cap. ad Galat. Idem in posteriore ad Corinth. 4. cap. eundem fidei spiritum tribuit ueteribus & nobis. Et in epist. ad Hebræos 11. cap. demonstrat omnes sanctos patres fide placuisse deo. Et iterum in priore ad Corinth. 10. cap. Omnes, inquit, patres nostri eandem escam spirituales comedeant, & omnes eundem potum spirituales bibebant. Bibebant enim de spiritali quæ illos comitabatur petra. Petra uerò fuit Christus.

Hæc clarissima minimeque dubia scripturarum testimonia, etsi pijs in hac causa sufficere possint, adscribam tamen duo S. Augustini testimonia, hac eadem de re, propter illos maxime, qui calumniantur nos abuti illis scripturæ testimonijs, ipsaque alieno & nouo sensu corrumpere. Extant Augustini de hac re testimonia in 2. lib. contra Celestium & Pelagium.

Cap. 24. Unus, inquit, est deus & unus mediator dei & hominum, homo Christus Iesus. Quoniam non est aliud nomen

Augustini
hac de re
testimonia.

DE CONCILIIIS

sub cœlo datum hominibus, in quo oportet nos saluos fieri. Et in illo definiuit deus fidem omnibus suscitans illum à mortuis. Itaq; sine ista fide, hoc est sine fide unius mediatoris dei & hominum hominis Christi Iesu, sine fide inquam resurrectionis eius, quam deus hominibus definiuit, quæ utiq; sine incarnatione eius ac morte non potest ueraciter credi. Sine fide ergo incarnationis & mortis & resurrectionis Christi, nec antiquos iustos, ut iusti essent à peccatis, potuisse mūdari, et dei gratia iustificari, ueritas Christiana non dubitat: siue in eis iustis quos sancta scriptura commemorat, siue in eis iustis, quos quidem illa non commemorat, sed tamen fuisse credendi sunt, uel ante diluuiū, uel inde usque ad datam legem, uel ipsius legis tempore, non solum in filijs Israel, sicut fuerunt prophetae, sed etiam extra eundem populū, sicut fuit Iob. Et ipsorum enim corda eadem mundabantur mediatoris fide, & diffundebatur in eis charitas per spiritum sanctum: qui ubi uult spirat, non merita sequēs, sed ipsa etiam merita faciens. Non enim dei gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo, &c.

Cap. 27. Quamuis ergo nec lex per Mo-
sen data potuerit à quoquam homine mor-
tis regnum auferre, erant tamen & legis
tempore homines dei, non sub lege terren-
te, cōuincente, puniente, sed sub gratia de-
lectante, sanante, liberante. Erant inquam
qui dicerent, Ego in iniquitatibus conce-
ptus sum, & in peccatis mater mea me in
utero aluit. Et mox, Ex ipsa fide dicebatur,
Ecce uirgo in utero accipiet, & pariet filiū,
& uocabitur nomen eius Emanuel, quod
est interpretatum, nobiscum deus. Et post
aliquot prophetarum commemorata testi-
omnia, Eodem, inquit, spiritu fidei ab il-
lis hæc futura uidebantur, quo à nobis facta
creduntur. Neque enim qui nobis ista fide
li dilectione prophetare potuerunt, eorum
ipsi participes non fuerunt. Et unde est
quod dicit apostolus Petrus? Quid tenta-
tis deum, imponere iugum supra collum di-
scipulorum: quod neque patres nostri, ne-
que nos potuimus portare: sed per gratiam
Iesu credimus nos saluos fieri quemadmo-
dum & illi: nisi quia & illi per gratiã domi-
ni Iesu Christi salui facti sunt, non per legē
Mosi, per quam non sanatio, sed cognitio

DE CONCILIIS

est facta peccati? Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est, testificata per legem & prophetas. Si ergo nunc manifestata est, etiam tunc erat, sed occulta. Et quæ sequuntur. Si quis uero & alia huius generis apud eundem August. legere uelit, inueniet plura in Epistolis eius, sed & in 3. libro contra duas Pelagian. epist. ad Bonifacium cap. 4.

De silentio in synodo Apostolica moderato. Vnde fit quod Concilia nunc in annos aliquot extrahantur, quæ uetustas breui tempore potuit absolueret. Et de uera & falsa sapientia.

CAP. XIII.

Sequitur in historia Lucae nostri,

Tacuit autem tota multitudo, & audiebant Barnabam ac Paulum narrantes quæcunq; Deus edidisset signa & miracula inter gentes per ipsos. Et postquam conticuisissent, respondit Iacobus, dicens

Moderatum
in Concilio
silentium est
seruandum.

Multa in præsentia paucis uerbis dicuntur, quæ cuilibet legitimo Concilio imprimis uidentur esse non modo utilia, sed maxime necessaria. Tacuit, inquit, tota multitudo, id est uniuersa Ecclesia, quæ quidem tunc erat admodum copiosa, Tacuit autem,
nec

nec quisquam ex tam copioso numero sanctorum quicquā adiecit Petri iudicio, aut opposuit, quod simplici & breui ueritate à Petro exposita perspicuè, abundè satisfactum esset omnibus. Et si aduersarijs Pauli nondum erat satisfactum, utpote qui post hoc Concilium Galatarum ecclesiam & alias nonnullas ecclesias perturbarunt, ita tamen euidenter iam erant conuicti ac confutati, ut nihil haberēt reliquum, quod obijcerent, & pugnam nūc restaurarent. Tanta uidelicet est simplicis ueritatis uirtus. Neque uerissimile est Apostolos patienter laturos fuisse, si perrexissent pseudoapostoli contra tam disertam ueritatem fucatas ratiunculas suas opponere. Proinde cum in Concilio de quæstione aliqua controuersa, Apostolica sententia perspicuè & euidenter fuerit reperta, pronunciata & definita, committendum non est, ut redundantibus logis, clamoribus importunis, tergiuersationibus callidis, peruersionibus artificiosis, uel detorsionibus Sophisticis, aut iurgijs biliosis, uel rixis interminabilibus, simplex ueritas inuoluatur, aut in dubium uocetur, & peruertantur omnia. Tacuit hic

DE CONCILIIS

uniuersa multitudo ad perspicuam & uniuersam Orationem Petri: obticescant ergo & hodie in synodis uociferationes Sophisticae, obticescant denique quicumque ex affectu sinistro proferunt inania contra auctoritatem Apostolicam & scripturarum argumenta. Ioannes Chrysostomus, Nihil hic amplius, inquit, uel Ioannes, uel Apostoli (uno excepto Iacobo, cuius magna erat in gente Iudaica auctoritas) loquuntur, sed filii omnes, & nihil indignantur. Adeo purae & uana gloria erant illorum animae.

Pauci Apostoli pauca scripserunt.

Ita pauculi sane Apostoli & discipuli domini que predicarunt, in libros, ut ea ad posteros transmittent, scripserunt. Videntes enim omnia in pauculis illis, quae scitu & ad salutem necessaria sunt, abunde comprehensa esse, uoluerunt eandem rem cum lectorum molestia repetere. Etenim sufficit Ecclesiae Christi, quod Apostoli & Euangelistae summas rerum, & id in quo uertitur cardo salutis nostrae, diligenter & copiose satis explicarunt, tamen non singula saluatoris omniaque annumerarunt uerba, aut singulas persecuti sunt rerum personarum circumstantias. Dum enim eiusdem

dem rei aliquot dogmata, & exempla aliquot earum rerum, quæ ignorari non possunt, citra salutis dispendium, exposuerunt, nihil præterea requirit homo pius, sapiens & diligens. Isaias dixit temporibus Messiae uerbū abbreviatū fore reuelandū. Sed et apostoli domini, pijs lectoribus molesti esse noluerūt uastis codicibus. Quod si plurima & omnium aliorum apostolorum scripta haberemus (si modo plura scriperunt aut ediderūt) non haberemus certe plura, quam nunc habemus, quantum uidelicet attinet ad substantiam fidei & ueritatis. Possemus hoc demonstrare, si quis ad dubitet, exemplo quatuor euangelistarum qui pulchre in re eadem congruunt: & exemplo apostolicarum epistolarum, quæ omnes eadem de re uarie sunt conscriptæ. Eandem enim rem subinde tractant atque inculcant. At annotassent uel uerbis aliquot eas etiam res, quas putauissent (si quæ fuissent) ad salutem nostram esse necessarias, Nunc uerò nihil annotarunt.

Cum uerò in Concilijs dogmata & res necessariae aperte & quantum satis est expressitæ sunt, quorsum obsecro attinet ean-

Vnde sit
quod in an-
nos etiā ali
quot exten-
dantur Con-
cilia.

DE CONCILIIS

dem rem recte, aperte, & commode semel
 propositam, rursus proponere, tractare &
 retractare uelle: nisi ut sumptus Concilij
 conduplicentur, & tempus extrahatur pro
 logetur ue & perdatur. Peccatur hic à mul
 tis grauius & multipliciter. Dum enim ali
 quis uult ostentare uariam suam eruditio
 nem & authorum lectionem, nec non ora
 tionis elegantiam, gloria sanè dei non qua
 ritur, sed caro per inanè gloriam inflatur.
 Dum item alius uult demonstrare se con
 sequutum esse uariam linguarum gratiam,
 incipit mox uellicare & carpere aliorum
 uersiones ex Hebræo uel Græco, alioquin
 non indiligentes, sed & tolerabiles, non ne
 cessariè seruntur & proueniunt concerta
 tiones. Denique cum tertius & quartus ali
 quis, natura facundus, & uaria eruditio
 ne utcunque tinctus nullum garrandi finem
 facit, & acutus aliquis Sophisticoq;
 præditus ingenio, non cessat argumenta
 in nodos colligare Gordios, & ab alijs mi
 nus dense connexos extricare, sed & pro
 & cōtra (sicutrixatores illi intricati & ostē
 tatores inflati dicere solent) disputare, im
 plicantur sanè & obscurantur res ipsæ, &
 simpliciō

simpliciores ancipites in dubijs, & in ueris nihil cōfirmati, imò magis perturbati à Cōcilio redeunt quàm ad ipsum uenerant: & si typis excudantur, tã sunt uaria, intricata, & proluxa, ut pauci aut nulli ullo cum fructu legant. Ac negari non potest, in multis Concilijs hisce in rebus grauitè esse peccatum, & peccari uel hodie in multorum synodis & disputationibus.

Præterea libido illa garrindi & prurigo rixandi & disputandi, maligna item tarditas explicandi res controuersas, & dilatio rerum omnium insidiosa, facit ne anni aliquot sufficiant finiendo uno aliquo Concilio. Nihil nunc dico de pompa, luxu, superbia, opum ostentatione, ludis & eius generis uanitatibus, quibus magnates bonam partem temporis indignissimè perdunt. Non solebat ita facere laudata & sancta uetustas. Ideoq; intra tempus breuissimum uberrimo cum fructu & maxima cū felicitate, res maximas in Concilijs absoluebat. Quærebat illa deum & ueritatem eius, moderatis & sanctis animis instructa erat, propositumq; habebat bonum & pacificum. Quis neget maximum fuisse quon-

*Vetustas
sua Conci-
lia breui
tempore fe-
liciter ab-
soluebat.*

DE CONCILIIS

dam Carmelitanum Conciliū, & de re omnium maxima & præcipuo religionis capite, An solus deus sit colendus, an simul cum ipso aut Baal, aut aliæ creaturæ sint colendæ & inuocandæ, congregatum. At potuit hoc intra paucos absolui dies. Iosias quoque rex Iudæorum sanctissimus celeberrimam & maximam congregauit synodum de reformatione religionis totiusq; regni incolumitate institutā. Verum cum solum librū legis proponeret, & illius iudicia definitionemq; sequeretur per omnia, humana iudicia maiorum, & leges exemplaq; hominum nihil moraretur, sed & ea quæ mādabat in lege sua dominus, diligentissime & absque mora exequeretur, paucos intra dies & finita est illa synodus, & optima reformatio inducta est in regnum ad pacem & salutem omnium. Et ut nihil dicamus præterea de alijs huius generis Concilijs pluribus, an non hoc Hierosolymitanum, & Apostolicum nostrum Conciliū intra paucos dies finitum esse credimus? Quid ergo? Sequamur in omnibus uerbū dei. Instituiamus omnia ad regulam illius, nihil tribuentes exemplis, consuetudinibus,

dinibus, legibusque hominum interminabilibus, & mutuò sibi repugnantibus & irreconciliabilibus. Exequamur item obdienter ea quæ ex uerbo dei uel reijcienda, uel erigenda, uel substituenda aut confirmanda didicimus; ac sentiemus etiam nunc non sira Concilia intra paucos dies uel menses, & moderatis non inæstimabilibus expensis absolui, & quidem feliciter absolui posse. At inuenias plurimos, qui cõpendium oderint, ac nolint synodum intra paucos absolui menses. Illi ipsi non quarunt simplicem ueritatem, sed illud, quod semel amplexi sunt, licet hoc non ignorent pugnare cum scriptura sancta, omnino tamen defensum & confirmatum cupiunt, ideoque uaria impedimenta obijciunt, & facilia difficillima reddunt. Contraria his omnia inueniuntur in synodo Apostolica, cui si qui conformes se reddere uolunt, ea quæ Christi ueritatis ecclesiæ & pacis sunt quærent, neque suis se affectibus regendos dabunt, sed spiritui dei & uerbo eius.

Rursus uerò aperitur locus dicendi Bar Signa & miracula exponunt Apostoli.
 nabæ & Paulo, qui non inutiliter & extra
 propositū signa & miracula, quæ deus per

DE CONCILIIS

ipforum ministerium ediderat, exponunt. Faciebat enim illa narratio pro explicatio-
 ne quaestionis propositae in Concilio, & pro
 confirmatione ueritatis: sicut monui in ca-
 pite 9. huius libri. Cum uero exposuissent
 miracula illa, iterum tacuerunt. Modum
 enim in proponendo loquendoque adhibue-
 runt, paci denique & tranquillitati studue-
 runt: omnibus in synodos ueniētibus ex-
 emplum praferentes. Sed & Iacobus A-
 postolus non loquitur quicquam, donec isti
 conticuissent: neque rixatur, neque bene-
 dicta à Petro uellicat aut peruertit, sed ad-
 struit, & ut concordia in ecclesia stabilis ma-
 neat, salutare sufficit consilium. Ex quibus
 omnibus discere licet, quae sit uera sapien-
 tia ad Concilium ueniētib; necessaria,
 & quae sit sophistica, ex omnibus legitimis
 Concilijs excludenda. De utraque illa idem
 ille Iacobus Apostolus in epistola sua ele-
 ganter & utiliter differens, Quis, inquit, sa-
 piens & scientia praeditus est inter uos? os-
 tendat ex bona conuersatione opera sua
 cum mansuetudine sapientiae. Quod si in-
 uidiā amarā habetis, & irritationem uel
 contentionem in corde uesiro, nolite glo-
 riari

Quae sit ue-
 ra, quae
 falsa sapien-
 tia.

riari & mendaces esse contra ueritatem. Non est enim sapientia superne descendēs, sed terrena, animalis, dæmoniaca. Vbi enim inuidia est & irritatio uel contentio, ibi seditio & omne opus prauum. Quæ autem è supernis est sapientia, primùm quidem casta est, deinde pacifica, moderata, tractabilis, plena misericordia, & fructibus bonis, absque dijudicatione uel disquisitione, sine simulatione. Fructus autem iustitiæ cum pace seritur pacificis.

Oratio beati Iacobi apostoli, qua approbat sententiam S. Petri de uocatione gentium gratuita, & fide absque lege iustificante.

CAPVT XIII.

Sed uideamus iam sapientissimam beati Iacobi apostoli orationem. Sic ille loquebatur.

*Viri fratres, audite me, Simeon narrauit quem admodum Deus primū uisitauerit, ut sumeret ex gētibz populum nomini suo. Et huic consonant uerba prophetarum, sicut scriptum est, Post hæc reuer-
tar, & rursus ædificabo tabernaculum David colla-
psum: & ruinas eius reædificabo, & erigam illud,
ut requirant qui reliqui sunt homines Dominum,*

DE CONCILIIS

& omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum: dicit Dominus, qui facit hæc omnia. Nota sunt Deo ab æterno omnia opera sua. Quapropter ego censeo non obturbandum esse illis, qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, sed scribendum ad eos, ut absineant se à contaminationibus simulachrorum, & scortatione, & suffocato & sanguine. Moses enim ab ætatibus antiquis in singulis ciuitatibus habet qui ipsum predicent in synagogis, ubi per omne sabbatum legitur.

Quis ille Iacobus fuerit.

Catena ueterum Græcorum interpretum recte nuncupat hunc Iacobum apostolum & fratrem domini. Nam ita etiam appellatur à beato Paulo ad Galatas. Vnde non est quod alium hic nobis fingamus Iacobum, non apostolum quidem illum Iudæ Lebbei fratrem, sed nescio quem discipulum & antistitem Hierosolymitanum. Nam ueteres quoque testantur Iacobum hunc apostolum inseruisse ecclesiæ Hierosolymitanæ eiusque fuisse episcopum. Maxima uero cum esset huius apud Iudæos & omnes pariter credentes authoritas, certo Concilio et magno cum fructu, suam quoque de re controuersa apponit sententiam, quæ plurimum

mum sanè faciebat ad pacificandam ecclesiam. Est autem Oratio eius habita in Concilio bipertita. Altera enim parte Petri sententiã non modò probat per omnia simpliciter, sed eandem etiã cõfirmat testimonio prophetico. Altera uerò parte consilium salutare sufficit, quomodo pax inter Iudæos & gentes, alioqui dissentientes ac irritabiles constitui & conseruari possit. Et ut Petrus Apostolus nulla usus est operosa & longè petita præfatiõne, magnificis titulis splendente: ita & beatus Iacobus exordio utitur humili & modestissimo simul & breuissimo. Dicit enim, Viri fratres, audite me. Quo si quid breuius & modestius dici possit, non uideo. Discant ergo ab Apostolis succinctè & utiliter loqui in synodis, qui alioqui assueuerunt sine omni utilitate, adde & magna cum molestia auditorum plurima arte composita exornataq; profundere uerba, ut magis Demosthenici & Ciceroniani quàm Apostolici esse uideantur.

Ac prima quidem in parte orationis cù S. Petri sententiã sibi approbari placeatq; & rectam uel ueram esse testari uellet Iacobus, Petrum nuncupat Simeonem,

Breuitas
& simplicitas
in dicendo.

Simon &
Simeon Petrus.

DE CONCILIIS

Vbi nemo sibi imaginabitur (quod tamen nonnulli interpretes fecisse leguntur) mentionem eius Simeonis fieri, qui in euangelio secundum Lucam in ulnas suas domum suscepisse legitur. Nam constat ex historia euangelica & ex inscriptione posterioris epistolæ Petri, eundem Petrum nominatum fuisse, & Simonem Petrum, & Simeonem Petrum. Repetit autem S. Iacobus paucis uerbis quæ D. Petrus dixerat de uocatione Cornelij & suorum ad Christum per Euangelium, ac dicit, Simeon narrauit quemadmodum deus, &c. Quorum uerborum hic uidetur esse sensus, Exposuit Petrus quomodo ab initio prædicati inter Iudæos Euangelij deus misericordia sua respexerit (hoc enim intelligit per uisitandi uocabulum) gentes, quas assumpsit in ecclesiam sanctam, uolueritque eas insigniri & nuncupari nomine suo, nimirum dici Christianos, reputarique in numero populi sui. Huic repetitioni de uocatione gentium, attexit iam Iacobus testimonium prophetæ Amos petatum ex cap. 9. Quo probare uult uocationem gentium esse à deo, adeoque hoc quod Petrus factum cum genti

gentibus narrauit, deum per prophetas ita futurum prædixisse. Quanquam ergo Petri Apostoli expositio per se satis haberet authoritatis, uoluit tamen Iacobus adiungere scripturæ diuinæ testimonium, ut si qui adhuc non nihil fluctuarent, scripturæ testimonio cõfirmarent, & de re proposita nihil prorsus addubitent. Nã ipse Petrus tamen si cõpertissima certissimaq; de Christo & eius euangelio retulisset in 2. sua epistola, nihilominus tamen, Et habemus, inquit, firmiorem propheticum sermonem: cui dum attenditis, ceu lucernæ in obscuro loco apparenti, recte facitis, donec dies illucescat, & lucifer exoriatur in cordibus uestris, &c. Prophetas uerò pluratiuo numero dicit Iacobus cum unius modò prophetae testimonium adducat. Sed cum omnes alij prophetae cum hoc unanimitè consentiant, recte pluratiuo numero prophetas dixit.

Cur expositio alijs firmè adiungatur scripturæ testimonium.

Testimonium Amos in ueritate Hebraica sic legitur. In die illa suscitabo tabernaculum Davidis collapsum, & integrabo rupturas eius, & subuersiones eius erigam, & ædificabo illud, sicut diebus antiquis: ut

Exponitur testimonium Amos prophetae.

H

DE CONCILIIIS

possideant reliquias Edom, & omnes gentes super quas inuocatū est nomen meum, dicit dominus, qui facturus est illud. Hoc LXX. interpretes, Hieronymo interprete, sic uerterunt. In die illa suscitabo tabernaculum Dauid quod ceciderat, & ædificabo ea quæ corruerant, & quæ suffusa sunt suscitabo, & instaurabo ea, sicut dies antiquos, ut quærant me reliqui hominum, & omnes gētes super quas inuocatum est nomen meum: dicit dominus, faciens hæc omnia. Ex quibus intelligis beatum Iacobum adduxisse testimonium hoc, non uerbotim quidem, neque secundum ueritatem Hebraicam, neque iuxta LXX. uersionem, sed sensu tamen integro: ut hic rei nihil decedat. Neque enim superstitiose uerbis inherendum in citatione testimoniorum propheticorum existimarunt apostoli, modo sensui nihil decederet, nihilq; in sententia mutaretur. Locus prophetae omnino intelligendus est, quemadmodum & Iacobus interpretatur, de Christo & eius ecclesia, & non de Dauide & regno Iudaico, quod adeo nō subiecit sibi Edomitas, ut rex Idumæus potius, Herodes ille magnus, eis sit impositus

impositus à Romanis. Neque nouum est Christum appellari Dauidē. Ita enim nuncupat illum diserte beatus propheta Ezechiel. Ezech. 34. Et quidem in euangelio semper appellatur filius Dauidis. Tabernaculū quoque Ecclesia rectissime nuncupatur. Qui enim habitant in tabernaculis, incertis oberrant sedibus. Ac ecclesia uaga est in hisce terris. Et quidem collapsa uel corrupta admodum erat paulò ante Christi tempora traditionibus Phariseorum. Veniens ergo ille in mundum, reparauit ecclesiam suam. Vocauit autem etiam non Idumæos tantum, sed & omnes gentes in consortium populi sui, uoluitque ut suo nomine Christiani ac filij dei uocarentur. Vbi obseruandum est prophetam dicere, Requirit gentes dominum. Cum autem fide deus requiratur, (iuxta illud apostoli, Oportet accedentem ad deum credere) nec ulla hic mentio fiat circumcisionis aut legis, pulchre congruebat hic locus negotio aut proposito apostolico, quod erat, fide, non lege, gentes iustificari.

Cum uerò deus præsciuerit plures huic suo consilio obmurmuratuos, appendit

DE CONCILIIS

propheta, Dicit dominus qui facit hæc omnia. Non alijs demonstrationibus, quibus nobis factorum suorum deus rationē reddat, opus est. Cum enim uerax, bonus, iustus, & æquus sit, qui nec peccare possit, nec ulli irrogare ullam iniuriā, satis rationis est quod facit aliquid. Si enim aliquid facit, recte sane hoc facit. Noli ergo curiosius perquirere, cur gentes idololatrias uocet ad euangelijs gratiam & purget corda ipsorum fide, non circumcisione, aut operibus legis alijs uel legalibus. Ad illustrandam hanc rem addit etiam de suo Iacobus, Nota à seculo, uel ab æterno, sunt deo omnia opera sua. Nouit deus, qui ab æterno omnia præuidit, & recte singula instituit, cur hoc faciat ad hunc modum, aliud alio modo hoc aut illud uerò non faciat. Et cum omnia opera eius, quæ fecit à seculo deus, sapientissima sint, optima simul & iustissima, ut nemo illa possit accusare: cur accusaremus gratuitam gentium uocationem? Agnoscamus quod recte per fidem non per legem purgat corda ethnicorū electorū suorum.

His iam infert, Quapropter ego (Irenæus lib. 3, cap. 12. addit, Secundum me, id est,

est, quod ad me attinet) censeo, illis qui ad deum conuertuntur ex gentibus non ob-
 turbandum esse aut imponendum iugum legis, siue non addendam molestiam. Gre-
 cę enim dixit, *μη παρενοχλεῖν*, quod uetus in-
 terpres reddidit non inquietari. Irenęi in-
 terpres legit, non molestari eos. Nam in e-
 pistola mox dicent, Visum est, ne quid im-
 poneremus uobis oneris. Ita apertissimę
 subscribit Iacobus Petro, qui dixerat iugū
 legis, quod neque patres neque ipsi potuis-
 sent portare, minimę imponendum esse fi-
 delibus ex gentilismo conuersis ad Chri-
 stum. Et habet in hoc Concilio Apostolico
 perspicuum testimonium Ecclesia dei de
 abrogatione legis. De qua fusiꝰ dixi in no-
 stris Decadibus. Hac tenus uerō exposui
 priorem partem Orationis beati Iacobi.

*Consilium dat beatus Iacobus de pace & con-
 cordia inter Iudeos & Gentes constituēda
 & conseruanda, & qua ratione quedā gen-
 tibus prohiberi uoluerit.* C A P. X X.

Sequitur iam altera siue posterior pars
 Orationis beati Iacobi, qua consiliū dat
 salutare, quomodo pax uel cōcordia inter
 daos & gentes componi & conseruari

*Inimicitie
 inter Iu-
 deos & gen-
 tes.*

DE CONCILIIIS

possit. Nam graues alioqui erant per inicitia
 Euangelij inimicitia & similtates inter Iu
 daeos & gētes, adeo ut cum beatus Petrus
 accessisset Cornelium, & ei praedicasset E
 uāgelium, rediisset autem Hierosolymam,
 illi, qui erant ex circuncisione, ipsum ador
 rarentur, exostularentq; ac dicerent, Ad
 uiros preputium habentes introiisti, & edi
 sti cum illis. Quod sane ut grande & inex
 piabile scelus ipsi obijciebant. Existimabā
 enim Iudaei se solos esse dei populum ele
 ctum & sanctū, gentiles habebant pro pro
 fanis atque pollutis, quorum consortio ipsi
 polluerentur: atque adeo uidebātur etiam
 eis singulari illo odio suo inuidere salutem.
 Itcirco Apostoli hoc unice cauerunt, ne
 grauius & longius ab inuicem auellerentur,
 sed subinde magis magisque in unum
 corporis ecclesiastici societatem congluti
 narentur, & ne gentes contemnerent Iu
 daeos, cum essent sanctis prognati patribus,
 & haberēt promissiones: Iudaei rursus non
 execrarentur gentes, de quarum uocatio
 ne in prophetis tam illustra extarent testi
 monia. Eodem nunc proposito beatus Iac
 obus, qui erat circūcisorum proprius A
 postolus

Iacobus
 Apostolus
 circūcisio
 nis.

postolus, præsens dat cōsiliū. Etenim ne gentes sublatam esse legem audientes, protinus existimarent sibi quiduis licere, & libertate sua abuterentur, Iudeosq̄ fratres & contemnerent & scandalizarent cōtra charitatem, Iacobus dicit, Sed scribendum ad gentes censeo, ut abstineant se ab inquinamenti uel à contaminationib. simulachrorum, & scortatione, & suffocato & sanguine. Eum locum Ireneus loco superius comonstrato ita legit, Sed præcipiendum eis, ut abstineant à uanitatibus idolorum, & à fornicatione, & à sanguine; & quæcunque nolunt sibi fieri, alijs ne faciant. Omisit suffocatum, & adiecit sententiam Domini Iesu, Omnia quæcunque uolueritis ut faciāt uobis homines, eadem facite illis, &c. Habet eadem illa Complutensis Codex: sed plerique codices Græci non habent; neq̄ habet ea uersio uulgata.

Porro erant primis illis Euangelij temporibus non pauci ex gētib. conuersi ad Christum, qui arbitrabantur non illicitum esse homini Christiano ingredi templa, ubi prostabant & colebantur idola, sacrificabatur item, & exhibebātur epulæ. Imò si quis

Prohibetur
idola & i-
dolothyta.

DE CONCILIIIS

ad epulas illas in idoleo inter gentes sacrifici
cātes & epulantes assedisset, & de idolothy
ro, id est de eo quod immolatum erat ido
lo, comedisset, nihil ex hoc uitij aut culpæ
sibi contrahere asserebant; eo quòd unus
tantum esset deus, dii uerò illi fictiti, quos
referunt idola, nihil essent, & proinde sa
crificia quoque quæ fiebant rebus nihili, ni
hil obesse possent fidelibus, ac iccirco licita
esse omnibus. At beatus Iacobus sicuti &
S. Paulus in 1. ad Corinth. 8. 9. 10. cap. dis
putat, prohiberi uult gētibus ad Christum
conuersis simpliciter & idola & idolothy
ta. Hic enim idolorum manifestè meminit
in epistola synodali mox idolothytorum.
Ac uerisimile est gentes ad Christum con
uersas, uehemēter adhuc adfectas fuisse ad
idola: quæ Iudæi hoc tempore totis animis
execrabantur. Vnde oportuit omnem ido
lorū usum prohiberi gentibus. Quod cum
ita sit, colligimus inde Christianos ne hodie
quidem quicquam commercij habere de
bere neq; cum simulachris ipsis, neq; cum
ijs, quæ immolata sunt simulachris. Et dum
Iacobus simulachris cōtaminationem ada
dit, ad legem alludit, & effectū proprium
simus

simulachrorum ostendit, quæ utique utentes ipsi & habentes ea, coinquinant. Deut. enim 7. ita legis, Sculptilia deorum ipsorum igne combures, argentum & aurum quod in illis est non concupisces, ut tibi tollas, ne forte impingas in illo. Quoniam abominanda est res domino deo tuo. Ne ergo inferas abominationem in domum tuam, ne fias anathema quemadmodum & illud est. Et reliqua. De imaginibus dictum est aliàs.

Adiungit idolis & idolothyris fornicationem uel scortationem. Tulerunt sanè gentiles contra adulteria & supra leges, quas hodie adhuc in Codice Iustiniani cernere licet: sed fornicationem quam simplicem uocant, soluti cum soluta, leue aut nullum omnino delictum esse iudicabant. Hinc ubique inter gentes, in Græcia, Romæ & alibi templa Veneri aperiiebantur. Hinc Mitio ille apud Comicum, Non est flagitium, inquit, adolescentem scortari. Proinde Iacobus sicuti & Paulus in 1. ad Corinth. 6. cap. & in 1. ad Thessal. 4. cap. requirit à fidelibus sanctum corporis usum alienum ab omni immunditia & fornicatione. Tertio loco coniunguntur suffoca

Prohibetur
scortatio.

DE CONCILIIS

Suffocatum
& sanguis
prohiben-
tur.

tum & sanguis, Vfus aut esus horum seuer-
rissime prohibitus est in lege. Nam Noe
mox à diluuiò, dum sacrificasset domino,
præcipitur à deo, ne suffocatum edat, & di-
citur, Carnem cum anima eius (quæ est)
sanguis eius, non comeditis. Et rursus Le-
uit. 17. interdicens esu sanguinis dicit do-
minus, Quicumque è domo Israel comede-
rit ullum sanguinem, ponam faciem meam
in animam comedentem sanguinem, & ex-
cidam eam è medio populi sui. Quia ani-
ma carnis in sanguine est, &c. Ac uoluit
deus hac tam stricta lege cædes prohibere,
ne dum assueti esui sanguinis animantium,
minus abhorreremus ab effundendo san-
guine humano. Vnde Gen. 9. legi subijci-
tur, Quicumq; effuderit sanguinem huma-
num, effundetur sanguis eius. Rursus cum
in lege dicatur, Ego dedi uobis sanguinem
super altare, ad expiandum animas uestras.
Quia sanguis ipse animam expiabit, come-
mendauit nobis illa lege spiritus sanctus
sanguinem Iesu Christi omnium preciosissi-
mum in ara crucis oblatum, prohibens
ne illum edant homines, id est ne sibi ipsi
expiationem tribuant & operibus huma-
nis pu-

nis putent se redimi. Solius enim sanguinis Christi illa uirtus est. Alibi tamen in euangelio è contra mandatur nobis, ut filij hominis sanguinem bibamus: sed spiritua-
lis est iste potus: sicuti alibi dictum est.

Post hæc reddit rationem beatus Iacobus, cur ista mandari uelit gentibus, nimirum quod lege Mosis prohibita sint seuerissime. Mosen uerò habere in singulis urbibus & castellis, ubi Iudei habitabant, professores, qui leges illas urgeant, idoeq; offendantur grauius, si uideant gētes tam licenter uti rebus tanta cum seueritate prohibitis. Legum itaque reuerentia & lege charitatis, ne offendiculo sint gentes Iudæis, uoluit illas abstinere ab istis.

Sed solet interrogari, An recte suaserit Iacobus ista prohiberi gentibus? & An leges sint perpetuæ? Dicimus autem Iacobum rectissime suasisse, quod maxime faciebat ad charitatem & concordiam inter Iudæos & Gentes cum conciliandam tum conseruandam. Ac debebant quidem gentes Iudæis plurimum, Sicut non semel hoc in epistolis suis ostendit apostolus Paulus, ut mirum non sit, si propter eos ad tempus

Quare hæc prohiberi uoluerit Iacobus gentibus.

DE CONCILIIS

abstinuerunt à sanguine & suffocato. Nam in capitibus illis prohibitis discrimen est non paruum. Duo enim priora, idola uide licet & fornicatio perpetua lege prohibentur. Pertinent enim ad legem moralem. Et de nouo ueluti nunc prohibentur gentibus quod nunc ex gentilismo uenientes, nimis in his sibi permitterent. Cæterum suffocatum & sanguis prohibita sunt ad tempus: quo aliquid dandum aut deferendum huic genti ex charitate recte existimarunt. Et quanquam ueteres Christiani seculis aliquot, ab ætate apostolorum abstinuerunt à sanguine, nihilo minus tamen apostolus Paulus, liberum eius omniūq; promiscue ciborum usum manifeste ostendit, & hoc negotium pulchre illustrat, dum inter alia, & quidem post annos aliquot ab hoc Concilio Hierosolymitano, ad Roman. sic scriptum reliquit, Noui & persuasum habeo per dominum Iesum, nihil esse commune per se, nisi ei, qui existimat aliquid esse commune, illi inquā commune est. Verum si propter cibum frater tuus cōtristatur, iam non ambulas secundum charitatem. Ne cibo tuo illum perdas, pro quo Christus mortuus est.

Rom. 14.

tuus est. Ne blasphemetur ergo uestrū bonum. Etenim regnum dei non est cibus & potus, sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto. Etenim qui per hæc seruit Christo, acceptus est deo, & probatus hominibus. Itaque quæ sunt pacis sectemur, & quæ ædificationis alius erga alium. Proinde nemo hodie peccat, qui uescitur sanguine & de animante suffocato. Nam gens illa & offensio sublata sunt, propter quæ ad tempus receptum fuit illud mandatum.

Neque debent sibi hic placere, qui ^{Leges in Concilijs di} leges ^{stare nouas} varias dicunt in Concilijs, & seruandas por tandasq; imponunt humeris fidelium. Cogitent quòd hæc, quæ hic prohibentur, fuerunt olim lege dei prohibita, & quod modo ex illis quædam ex charitate & ad tempus retenta. Cogitent denique, quod idem hic Iacobus unâ cum alijs Apostolis in epistola mox sequente manifestè profitetur, se nihil præterea oneris uelle imponere fidelibus. Cessent itaq; illi uarijs legibus libertatem opprimere fidelium. Et ut maximè leges hic dicantur Apostoli Ecclesiæ, ideo tamē non sequit̃ id ipsum posse etiã episcopos in synodis. Non enim episcopis licet

DE CONCILIIIS

quod licuit Apostolis. Apostoli quidem facti erunt & ipsi homines, sed quod fecerunt in administratione ecclesiae, non ut homines, neque humana auctoritate fecerunt, sed sicut Apostoli diuino spiritu instructi, magistris ecclesiarum emissi à domino. Ergo cum in praesenti leges condunt Apostoli, ex diuina hoc auctoritate agunt. Ita cum Paulus uelum imponit mulieribus, & has iubet tacere in ecclesia, cumque beatiore uocat coelibes, totum hoc & alia his similia dicit & facit, sicut Apostolus Christi spiritu dei instructus, & cum potestate missus. Nam 1. ad Corinth. 7. cap. Beatior est uir uidua, inquit, si sic maneat, iuxta meam sententiam. Opinor autem quod & ipse spiritum dei habeam. Scio hic eundem Apostolum dixisse, Qui spiritum dei non habet, hic non est eius, & ideo fideles non destitui spiritu dei. Alia tamen fuit operatio spiritus in Apostolis, alia est in nobis. Datus est illis liberaliter, & quidem sicut ecclesiae Christi doctoribus, ut eam instituerent legibusque munirent. Instituta autem iam plene ecclesia, iubentur episcopi ipsam secundum doctrinam Apostolicam gubernare, non

Rom. 3

nō autem nouis legibus onerare & perturbare. Et huc uidetur pertinere quod Apostolus Paulus ad Timotheum scribens, dixit, Hæc scribo sperans fore, ut ueniam ad te citò: quòd si tardius uenero, ut noris quomodo oporteat in domo domini uersari, quæ est ecclesia dei uiuētis, columna & basis ueritatis, &c. 1. Timoth. 3.

Hæc uerò hæctenus dixi de Concilio, imò tota Oratione beati Iacobi. In qua illud diligenter obseruabunt, qui in Concilia uocantur ad consultandum de synceritate doctrinæ, de reformatione item & concordia ecclesiæ, ut quemadmodum beatus Iacobus euulsis radicibus dissidiorum offendiculis, & charitate commendata, concordiam reduxit, & eandem in ecclesia conseruari uoluit: ita isti quoque medicina eadem similibus medeantur ecclesiæ morbis, seduloq; inuigilent & Apostolicæ doctrinæ puræ edocendæ, & tollēdis pariter ex ecclesia dissidijs & offendiculis omnibus.

Pulcherrimus fuit in Ecclesia Apostolica consensus. Et quomodo statuta sua accommodarint ad utilitatem salutemq; afflicte Ecclesiæ.

DE CONCILIIIS

Illis subiungitur à Luca in Actis Apostolorum.

Tunc placuit Apostolis & senioribus cum tota Ecclesia delectos ex sese uiros mittere Antiochiam, cum Paulo & Barnaba, Iudam cognomento Barsabam, & Silam, uiros primarios inter fratres: & ista per manus eorum (mittenda) scribere.

Pulcherrimus in ecclesia Apostolica consensus.

Ante omnia obseruandum est unanimiter & pulcherrimè uniuersam ecclesiam in ea consensisse, quæ proposita fuerunt ab Apostolis Paulo, Barnaba, Petro & Iacobo. Laudandus & optandus est consensus in omnibus rebus bonis & ueris, maximè uero in doctrina ecclesiæ & rebus ecclesiæ omnibus. Ac consensus hæc ecclesiæ Apostolicæ eximie commendat nobis rem ipsam uel doctrinam, in quam omnes tam feliciter consenserunt fide uel gratia, non circumscriptione aut lege seruari credentes: legem item abrogatam esse fidelibus: & fideles abstinere debere ab his, quibus polluntur, & quibus charitas & concordia sancta uiolatur. Tametsi itaque diuersa omnibus propè seculis dissidia, & graues de his con-

certa

certationes fuerint inter Christianos, pluris tamen facienda est prima illa apostolicæ consensio ecclesiæ, quam offendere aut remorari in cursu pietatis illa hominū certamina debeant. Præteritis enim omnibus omnium hominum altercationibus, teneamus illa in quæ hic tanto consensu conspirauit apostolica & primitiua ecclesia.

Neq; oscitanter legendum est, quod Lucas ordine recenset apostolos & presbyteros, quibus mox coniungit totam ecclesiã. Sub nominibus apostolorum & presbyterorum comprehendit omnis ordinis ministros. Neque enim incognita hic esse potest Paulina illa uulgatissima sententiã: Christus dedit ecclesiæ suæ alios quidem apostolos, alios uerò doctores, alios autem euangelistas, alios autem pastores & doctores, ad instaurationem sanctorum, in ædificationem corporis Christi. Neq; dubium est, quin ut in Antiochena ecclesia legitur fuisse propheta & doctores, unã cum apostolis, ita & in Hierosolymitana ecclesia omnis generis ministri fuerint. Cæterum ne hi quidem soli fuerunt ecclesiæ, neque hi soli, alijs fidelibus, qui sunt ecclesiæ

Non fossã
postoli sunt
ecclesia.

Ephel. 4.

DE CONCILIIS

membra, uel repudiatis aut exclusis, re-
tractarunt & concluderunt ecclesiasticas,
sed unà cum alijs fidelibus sunt ecclesia, &
de rebus ecclesiæ conſultarunt atque con-
cluserunt. Id quod Lucas perspicue signifi-
care uolens, dixit, Tunc placuit apostolis
& senioribus, uel presbyteris, cum tota ec-
clesia. En cū tota, inquit, ecclesia. Et mox
in ipsa synodali epistola adiungunt aposto-
lis & presbyteris fratres, nimirum fideles
apostolorum auditores, quos supra dixi, ab
initio discipulos & fratres, Antiochiæ pri-
mum nuncupatos esse Christianos. Dis-
cant ergo Episcopi ecclesiarum ministri
non omnem sibi in synodis potestatem de-
finiendi uēdicare & maiorem ecclesiæ par-
tem excludere.

Quomodo
apostoli de
creta sua ap-
plicarint ec-
clesiæ.

Præterea ostendit nobis Lucas in his,
quæ modò recitauimus, quomodo aposto-
li cum ecclesia, id quod concorditer defini-
erunt ad utilitatem ecclesiæ, in qua certae
mina exerferant, accomodauerint, quin &
ad salutem omnium ecclesiarum euulga-
rint. Neque enim satis est bene consultas-
se & salubria decreuisse, nisi hoc etiã quod
bene consultatum & salubriter decretum
est, in

est, in salutarem usum uel effectum produ-
catur. In qua re perficienda prudentes ho-
mines non postremam collocant diligen-
tiam. Etenim si disputetur utiliter & res bo-
na decernatur, retineatur autem illa inter
parietes & pauculos aliquot conscios, aut
recludantur acta in arcam, quis obsecro bo-
næ rei bonus usus esse poterit? Euulgen-
tur itaque in populum publicè, quæ ad po-
puli utilitatem consultata sunt atque decre-
ta. Si de modo quæris, quomodo uulgari
queant, inspice exemplum primitiuae ec-
clesiæ, quod nobis in præsentî beatus Lu-
cas contemplandum exhibet. Visum est
apostolis & senioribus cum uniuersa eccle-
sia legatos, uiros delectos Antiochiam, ubi
certamen maxime exarserat, mittere cum
Paulo & Barnaba, & per manum, id est
per ministerium istorum, mittere etiam li-
teras. Duo itaque sunt, per quæ bene decre-
ta commode publicari possunt, per legato-
rum & literarum missionem. Summam de-
creti uel consulationis uel Actorum syno-
daliû in literas retulerunt apostoli, & in li-
teras quidem non prolixas, sed breues ad-
modum. Eas uoluerunt uiua uoce per lega-

DE CONCILIIS

tos illustrari, ita tamen, ut non aliena ab ijs, quæ scripta erant, dicerent, sed eadē: tantum abest ut quod ipsis bonum uidebatur, proponere liceret. Relinquunt autem omnibus per omnia secula celebrandis Concilijs illustre exemplum, quid & ipsa in medicandis ecclesiarum morbis, dissidijs, altercationibus & corruptelis faciant. Conscribant enim literas breui compendio decreta apostolica continentes, addāt his prædicatores, qui scripta fideliter explicent, suo interim arbitrio nihil indulgeant, & hos mittant ad ecclesias perturbatas.

Excellentissimi utri
deputati
sunt legatio
ni.

Rursus uerò annotandum uidetur, quod non mittunt quoslibet, sed imprimis Paulum & Barnabam, eos inquam, cum quibus certamen susceperant pseudoapostoli. Imprimis enim hos mitti conueniebat Antiochiam, ubi docuerant & cum pseudoapostolis pugauerāt, indeq; ab ecclesia missi fuerant Hierosolymam, ut inde redeūtes in Antiochanam ecclesiam, ueræ incorruptæq; suæ doctrinæ testimonium ferrent. Ideoque non oportuit illos mitti solos. Addūtur eis duo alij ex Hierosolymitana ecclesia, ne forte illi, qui Nazaræis adhaerebant,

bant, ea quæ à Paulo & Barnaba adferebantur, dicerent suspiciosa esse, quippe quæ proferentur ab aduersarijs doctorum suorum. Rursus uerò dum Paulo & Barnabæ adiunguntur legati non uulgares eis iunguntur, sed excellentissimi. Nomina enim ipsorum exprimuntur, quæ res aliquod est inditium uiros fuisse illustres & clarissimos. Quid quod dicitur? Placuit delectos ex sese uiros mittere. En delectos, inquit, excellentes inquã & singulares. Et quidem ex sese: ex ordine uidelicet apostolico, & ex ecclesia Hierosolymitana, qui testari possent & apostolorum & ecclesiæ Hierosolymitanæ sententiam esse quam referebant ecclesiæ Antiochenæ. Additur præterea uiros illos, uiros fuisse inter fratres primarios, nimirum quod donis ornati essent eximie & præ cæteris, gratia quoque & auctoritate præstanti præpollerent & excellerent alios. Et tales quidem oportet destinari Concilio & Concilij executionibus uiros, si modò fructum aliquem expectare & consequi uolumus ex Concilio. De qua re dixi etiam superius cap. 8. His uerò dantur ab apostolis & ecclesia literæ fidei, uel

DE CONCILIIS

ut uulgò nuncupantur *Credenciales*, comprehēdentes simul omnia acta synodī Hierosolymitanæ, ex quibus fideles discerent, quæ nam sit doctrīna uera Apostolica & sincera, & quid quemlibet aut facere aut omittere oporteat. Eas literas Lucas mox in cap. 16. nuncupat *Decreta*, quæ erant ordinata ab Apostolis. Græcè dicit, *ὡς ἃ ἐπιπέμειντο τὰς πόλεις, παρελθόντων αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα, τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων.*
 Cùm uerò peragrarent urbes, tradebāt eis seruāda illa placita uel decreta, quæ fuerant iudicata aut decreta ab Apostolis. Rectè enim monent interpretes dogma rectius hic uerti edictum aut placitum, quàm doctrīnam.

De traditionibus Apostolorum

CAP. XVII.

Occasione huius loci digrediar paululum, ac dicam paucula quædā de Traditionibus, quas ferè Apostolorum uocant, & multi faciunt tantū, ut parī reuerentiā cū scripturis Canonicis uenerandas dicant. His traditio *παράδοσις*, id est, quod Apostoli non scripto, sed uiuis uerbis institutioneque ad posteros ueluti per manus transmiserunt.

Quid Traditio?

Affirmo

Affirmāt enim Apostolos nō omnia, sicuti & superius dixi, quę uerę pietatis & salutis sunt, scripsisse plenē: sed multa tradidisse extra scripta uiua uoce, quę ideo nuncupāt ἔγχαφα, non scripta, quę tamen non minorem auctoritatem habeant, quàm ἔγγραφα, in literas inquam relata. Et in hoc adducunt uerba Apostoli ad Thessal. dicentis, Itaq; fratres state, & tenete traditiones, παραδοσεις, quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Atqui hortatur his uerbis Apostolus Thessal. ad constantiā in uera doctrina Apostolica, quam ipsis tradiderat, & quam in genere traditionem uel institutionem nuncupat, nec loquitur quicquam de huiusmodi traditionibus, de qualibus isti Traditionarij intelligunt.

Porro doctrinam uel institutionē illam suam partitur in sermonem & epistolam. Per sermonem intelligit prædicationem uiuam, quā ipsis uiua uoce annunciarat, cūm ageret apud ipsos. Cuius rei meminit Lucas in Actis cap. 17. Per epistolam uerò eandem ipsam doctrinam intelligit, quam absens scripto refricabat aut reparabat, in cōp

DE CONCILIIIS

memoriam reducebat. Ac fatemur in præ-
 senti Apostolos per initia prædicationis Eu-
 uangelicæ tradidisse nationibus Euange-
 lium prædicatione, nec extitisse tunc ullum
 librum noui Testamenti, sed fuisse duntaxat
 sermonem uel prædicationem non scri-
 ptam, nisi quatenus prophetarū scripta ex-
 tabant, omnia mysteria Christi & Euange-
 lii continentia: ex quibus Paulus se prædi-
 casse affirmat Act. 26. & alibi. Ob uarias ta-
 men causas, maximè tamen impellente A-
 postolos Apostolorumq; discipulos spiri-
 tu sancto, in salutem ecclesiæ, uiuum illum
 sermonem Euangelij scriptis comprehen-
 derunt, perfectamq; doctrinam Euangelij
 scripto transmiserunt ad posteros. Id quod
 non ex me ipso fingo, sed cum autoritate
 dico. Inspiciatur enim præfatio beati Lucæ
 in historiam suam Euangelicam. Et Euse-
 bius lib. Eccles. hist. 3. cap. 4. Et de Paulo
 ait, dicunt, quòd Euangelij Lucæ mentio-
 nem facere solitus sit, quando quasi de suo
 ipsius Euangelio scribat, dicit, Secundum
 euangelium meum. Et idem iterum libro
 5. cap. 8. Quædam de scriptis noui Testa-
 menti referens ex libris Irenæi, Post mor-
 tem

Vita tradi-
 tio non scri-
 pta refertur
 in scriptis,

tem, inquit, Petri & Pauli Marcus discipulus & interpres Petri, etiam ipse nobis ea, quæ à Petro sunt prædicata, in scriptis reliquit, & Lucas sectator Pauli, Euangelium ab illo prædicatum uolumine complexus est. Quòd si quis huius rei ipsius authoris uerba legere uelit, inspiciat lib. 3. cap. 14. & 1. & 12. & c. Claret itaque uiuam traditionem Apostolorum tandem & in scripta esse relatum. Et iccirco sermonem illum traditum à Paulo nos habere in conscripto Euangelio. Meminit idem ille author Irenæus traditionis Apostolorum non semel, sed per illam non intelligit quidlibet, quod Traditio- num defensores nomine traditionum obtrudunt, sed ipsam fidei nostræ regulam, quæ aliàs uocant symbolum Apostolicum. Legatur libri primi caput 2. & 3. & rursus lib. 3. cap. 4. Quid autem, inquit, eo loco, si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, non ne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt ijs, quibus committebant ecclesias, cui ordinationi assentiuntur multæ gentes Barbarorum, eorum qui in Christum credunt, sine charactere uel atramento scriptam habentes per spiritum

Traditio
Apostolorum
uiuam
est fidei
regula uel
symbolum.

DE CONCILIIIS

in cordibus suis salutem, & ueterem traditionem diligenter custodientes, in unum deum credentes, fabricatorem cœli & terrarum, & omnium quæ in eis sunt, per Christum Iesum dei filium. Qui propter eminentissimam erga figmentum suum dilectionem, eam quæ esset ex uirginis generationem sustinuit, ipse per se hominem adunans deo, & passus sub Pontio Pilato, resurgens, & in claritate receptus in gloria, uenturus saluator eorum qui saluantur, & iudex eorum, qui iudicantur, & mittens in ignem æternum transfiguratores ueritatis, & contemptores patris sui & aduentus eius. Hanc fidem qui sine literis crediderunt, quantum ad sermonem nostrum, barbari sunt, quantum autem ad sententiam & consuetudinem & conuersationem, propter fidem per quam sapientes sunt, & placet deo, conuersantes in omni iustitia & castitate & sapientia. Ex quibus manifestè apparet, quid per traditionem intellexerit Irenæus. Nos libenter hanc traditionem recipimus, utpote scriptis Apostolorum congruam, & per omnia ex ipsis petitam.

Fortè sciensiam.

Certè idem ille lib. 3, cap. 2. Cum ex scripturis,

pturis, inquit, arguuntur hæretici, in accusationem conuertuntur scripturarum, quasi non rectè habeant, nec sint ex autoritate, & quod uarie sint dictæ, & quod ex his non possit inueniri ueritas, ab eis qui Traditionem nesciunt. Non enim per literas traditam illam, sed per uiuam uocem. Hæc ille. Quibus non dissimilia hodie proferuntur à multis. Tertullianus commemorat in libro de Corona militis traditiones aliquot non scriptas, sed alias & pauciores longe, quam quidem nunc numerent: idem tamè in Præscript. hæret. Ipsa doctrina hæreticorum, inquit, cum apostolica comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronunciat neque apostoli alicuius authoris esse, neque apostolici. Quia sicut apostoli non diuersa inter se docuissent, ita & apostolici non contraria apostolis edidissent, nisi illi qui ab apostolis descuerunt, & aliter prædicauerunt. Hæc ille, & recte quidem. Nā beatus Paulus ad Corinthios, Non, inquit, ^{1. Cor. 2.} alia scribimus uobis, quàm quæ legitis, aut etiam agnoscitis. Et iterum loquens de discipulis suo Tito, homine apostolico, An ^{2. Cor. 12.} non eodem, inquit, spiritu ambulauimus?

Traditiones probantur per scripturas apostolorum an apostolice sint.

DE CONCILIIS

2. Cor. 4.

an non iisdem uestigijs? Et iterum, Hac de
 causa misi ad uos Timotheum, qui est filius
 meus dilectus, & fidelis in domino, qui uo-
 bis in memoriam reducat uias meas quae
 sunt in Christo, quemadmodum ubique in
 omni ecclesia doceo. Proinde tutissimum
 fuerit, si aliquid titulo Traditionis obijcia-
 tur recipiendum ceu apostolicum, id proti-
 nus examines ad scripturam apostolicam,
 an cum ea cōgruat, an dissideat. Si dissidet,
 ne receperis illā, utcunque ueterem & spe-
 ciosam traditionem ab istis commendatam
 pro apostolica traditione. Vt si dicatur tu-
 sum imaginum Christi & diuorum in tem-
 plis ex traditione apostolica esse, tu uerò in
 praesenti Decreto apostolico audis, aposto-
 los idola prohibuisse cōuersis ad Christū,
 denique sigillatim reiecta esse à Petro apo-
 stolo 1. Pet. 4. à Paulo autem ad Rom. 1.
 & 1. Cor. 10. denique à Ioanne apostolo 1.
 Ioan. 5. quomodo pro traditione apostolic-
 a recipias, quod manifeste pugnat cū do-
 ctрина apostolica? Quis enim credat apo-
 stolos Christi spiritu ueritatis donatos, ali-
 ud stantes, quod dici solet, aliud sedentes
 dixisse, id est aliud scripsisse, & mox con-
 traria

traria scriptis uiva uoce tradidisse: Non dicam hic per Traditiones orientem cum occidente commissum esse scandaloso certamine de paschate celebrando, sicut uidere est apud Socratem in historia lib. 5. cap. 22. & apud Augustinum ad Casulanū de leuiorum diuersitate Epist. 86.

Si uerò pergamus promiscue recipere quod traditionum titulo nobis obtruditur, quid erit tandem tam absurdum quod hoc nomine nobis imponi non possit? Si enim illud quod imponitur nobis, traditio nuncupetur, nulla erit ampliore opus probatione. Verū quis tam seruilē conditionē recipiat? Si ergo obijciatur traditio apostolica, roga qua re tibi cōmonstrari possit traditionē obiectā eam esse quæ dicitur? Si ideò apostolicā uideri uolūt, quod obseruatio illa quæ dicitur esse ex traditione unanimiter per totū terrarū orbem ita seruatur: restat ut hoc ipsum ita esse cōmonstratur. Re pugnantiā quæ dā inuenietur in ijs quæ scribuntur à B. Augustino ad Ianuariū epist. 118. & à Socrate historico lib. quæ iā citauimus historiarū 5. cap. 22. Si uerò hoc totū reijcit ad testimonia patrū, quasi ideo apo-

Nō possunt probare Traditiones quas uocant apostolicas, esse reuera ab apostolis traditas.

DE CONCILIIS

stolicæ sint, quòd eas uocarint Apostolicas beati patres, ne hi quidem sibi credi uolunt absque testimonio. Quis ergo finis erit huius contentions? aut quid adferetur certum & firmum, cui tutò innitaris? Verbum domini certum & firmum est. Tutissimè ergo uerbo domini inniteris. Proinde quod extra aut contra uerbum dei scriptum tibi obijcitur, si non uis falli, aut perplexus, rerumq; dubius aut incertus hære, & probato, & supposititia fugito.

De Canonibus, quos apostolorum uocant.

Obtrusi sunt etiam ecclesiæ Christi Canones appellati apostolorum, sed qui parum aut nihil habeant synceritatis & simplicitatis apostolicæ. Et tamen recepti sunt ante secula aliquot à uiris præstantibus. Meminit eorum Iustinianus in suis Authenticis. Isidorus quoque Hispalensis quem & Iuniorum uocant, in Præfatione operis Conciliorum, Concilijs, inquit, præposuimus Canones apostolorum, licet à quibusdam apocryphi dicantur: quoniam plures eos recipiunt, & sancti patres eorum sententias synodali authoritate roborauerunt, & inter Canonicas posuerunt Cõstitutiones. Idem tamen ille (si modo alius non sit, ut mox dicam)

eam) sibi ipsi manifestè repugnans, apud Gratianū Distinct. 16. Canones, inquit, qui dicuntur apostolorum, seu quia eosdem nec sedes Apostolica recepit, nec sancti patres illis assensum præbuerunt, pro eo quod ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur: quamuis in eis utilia inueniantur, tamen ab authoritate catholica & apostolica eorum gesta cõstat esse remota, atque inter apocrypha deputata. Videntur autem hæc conscripta esse à seniore Isidoro. Duo enim fuerunt huius nominis uiri celebres, Senior, qui fuit Cordubensis episcopus, & Iunior, qui fuit Hispalensis episcopus ac senioris meminit. Posuit autem Iunior Canones duntaxat 50, sicuti & Leo nonus. Alij numerant 60. Synodus sexta cap. 2. recenset Canones 85. ut uel ex hoc diuerso numero, & ex eo quod multis in locis manifestè dissident à doctrina apostolica scripta, appareat Constitutiones esse humanas, non Apostolorum regulas. Adijciuntur Canonibus Apostolorum multæ apostolicæ, sicuti uideri uolunt, epistolæ à uetustis, ut aiunt, pontificibus conscriptæ. Sed istæ quoque tales sunt, si com-

Isidorus,
Senior &
Iunior.

DE CONCILIIS

ponantur cum scriptis apostolicis synceris, ut nihil aut parum habeant apostolicæ sinceritatis, & rectè quidem multasq; ob causas de authoribus & authoritate ipsarum pijsissimi & doctissimi quique addubitarint quemadmodū & de Clementinis epistolis Marsilius Patauinus Dictione 2. cap. 28. Sed de his iam non institui disputare exactius. Nam hæc hæctenus uolui obiter dicere de Traditionibus Apostolorum: nunc ad historiam Apostolorum redeo.

Scripta ab Apostolis synodali epistola Pharisæi aduersarij Pauli refutantur & cõdemnantur, Paulus uerò & Barnabas ut serui Iesu Christi fideles commendantur. Commendatur item uirtus legatorum Paulo additorum.

CAP. XVIII.

Scribuntur modò literæ synodales legatis Antiochiam, & ad gentes mittendis tradendæ, quæ ad hunc modum habent,

Apostoli & presbyteri & fratres his, qui sunt Antiochiæ, & in Syria, & in Cilicia fratribus, qui sunt ex gentibus, Salutem. Quoniam audiimus quòd quidam è nobis egressi, turbauerunt uos uerbis, labefactantes animas uestras, iubentes uos circuncidi, & seruare legem, quibus non mandauerat

mus: uisum est nobis unanimiter congregatis dele-
 tos uiros mittere ad uos, cum dilectis nostris Bar-
 naba & Paulo, hominibus qui exposuerūt animas
 suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi. Mis-
 simus ergo Iudam & Silam, qui & ipsi uerbis uobis
 referant eadem. Visum est enim spiritui sancto &
 nobis, ne quid amplius imponeremus uobis oneris,
 quàm hæc necessaria, uidelicet ut abstineatis ab
 his, quæ sunt immolata simulachris, et sanguine &
 suffocato, & scortatione. Quibus si conseruaueri-
 tis uos ipsos, bene facietis. Valete.

Scripta est hæc epistola synodalis ab a-
 postolis more epistolarum uulgari, & ab-
 soluitur capitibus ferme quinque. Princi-
 pio enim inscriptionem habet. Deinde nar-
 rat occasionem synodi decretiq; synodici.
 Hinc commendat Paulum cum Barnaba
 & legatos his additos, Iudam & Silam. Qui-
 bus mox subtexitur Decretum synodale.
 Postremo loco commendant decretum, &
 dicunt quod bene facturi sint, si illud fideli-
 ter seruauerint. Est itaque epistola exposi-
 toria, qua mira breuitate feliciter exponun-
 tur acta synodi Hierosolymitanæ. Inscri-
 ptio habet subscriptionem, ut uocant, no-

Argumentis
 epistolæ syno-
 dalis.

DE CONCILIIS

mīna illorum uidelicet, à quibus profecta est epistola, exprimens. Commemorantur ordine Apostoli, Presbyteri, & fratres. De qua re dictū est antea. Per fratres intelligimus fideles apostolorum discipulos, quos hodie etiam nūcupamus laicos. Inscribunt hanc epistolam imprimis fidelibus Antiochenæ ecclesiæ à gentilismo conuersis ad Christianismum, deinde fidelibus in Syriacis ac Ciliciæ ecclesijs, adeoq; omnibus per orbem terrarum conuersis ad Christū gentibus. His omnibus precantur salutem, nimirum gratiam & pacem & uitā æternam à deo patre per dominum nostrum Iesum Christum, sicuti alibi leguntur imprecari fidelibus apostoli. Dominus autem efficacem reddit suorum benedictionem; sicuti promisit Num. 6.

Refutantur
ab aposto-
lis pseudoa-
postoli.

Deinde attexunt occasionem totius huius negotij quod epistola sunt narraturi: ac in ea narratione, non tantum perstringunt, sed penitus subuertunt & confodiunt pseudoapostolos, Pauli aduersarios, cum uniuersa sua doctrina. Quod sigillatim expendentes explicabimus. Initiò referunt se, ab alijs nimirum, audiuisse, quosdam ex ipsis esse

esse egressos, & Antiochiam in que alias ecclesias gentium fuisse subingressos. Unde haud dubie colligi uoluerunt, quod & paulò post exprimunt perspicue, illos ipsos ab apostolis, aut ab ecclesia Hierosolymitana non fuisse legitime missos. Nam talis uidetur esse hæc apostolorum loquutio, qualis illa Ioãnis apostoli apparet, dicentis, Ex nobis egressi sunt, sed non erant ex nobis, &c. Ita & Paulus, Ego, inquit, noui hoc, quod ingressuri sunt post discessum meum lupi graues in uos, non parcentes gregi. Et ex uobis ipsis egredientur uiri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Recte itaque monui superius locum celebrem, uel opinione hominum sanctum, pseudodoctoribus nihil addere autoritatis. Fuit enim & Iudas è numero duodecim, sed interim fur & parricida.

Addunt quis fuerit effectus doctrinæ illorum, qui sua sponte, non missi ab apostol. aut ab ecclesia Hierosol. cucurrerant. Non, inquit, docuerunt uos uiam salutis, aut direxerunt uos in uiam ueritatis, sed turbauerunt uos uerbis. Et quidem uerbis, nimirum inanibus. Quinimo mox subiiciunt per expositionem quadam,

Bis. Aus do
grince' pra-
ue contur-
bare.

DE CONCILIIS

labefactantes, uel ut alij uerterunt, subuer-
 tentes animas uestras, dum uidelicet man-
 darunt uos circumcidi, & seruare legem, si
 modò uelitis fieri salui. Atqui iactarant in-
 sti, contra quos hæc pronunciantur, apo-
 stolos qui Hierosolymis habitarent, in pri-
 ma uel præcipua & quasi matre ecclesiarũ,
 ita docere, atque ut & ipsi sic docerẽt, man-
 dasse. Apostoli uerò nunc dicunt, Quibus
 nihil mādaueramus. His licet breuissimis,
 ualidissime confutati sunt, non modo Pha-
 risæi aduersarij Pauli, sed omnes etiam in-
 uniuersum, qui ad finem usque seculi do-
 cturi sunt, lege & operibus, non fide &
 gratia, iustificari credentes. Talibus enim
 dicatoribus, licet maximè uideri uelint præ-
 apostolici, apostoli nihil mandasse mani-
 feste hic profitentur. Et obseruandus
 hic ante omnia uidetur effectus corruptæ
 doctrinæ. Ea non pacat, sed conturbat: nõ
 erigit, sed deijcit: non confirmat, sed labefa-
 ctat: non seruat, sed euertit atque perdit.
 Nam prædicatione Pharisaica legis & ope-
 rum contra fidem & gratiam dei in Chri-
 sto Iesu, dubia redditur salus, eneruatur fi-
 des, exinanitur dei gratia, negatur, adeoq;
 conculca

Doctrina
 Pharisaica
 enertitur es
 uangelium.

conculcatur Christi redemptio uel satisfactio, denique quærit in semetipso homo peccator salutem, & gloriatur in suis meritis. Contra hæc omnia pro gratuita dei gratia uehementissimè pugnant hæc sancti Apostoli Christi testimonia & sententię grauissimæ, Miror, inquit ad Galatas Apostolus, quòd à Christo, qui uocauit uos per gratiã, adeò citò trãseramini in aliud euangeliũ, quod non est aliud, nisi quòd quidam sunt, qui conturbant uos, & uolunt peruertere euangelium Christi. Ego per fidem uiuo filij dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Non asperror gratiam dei. Nam si per legem est iustitia, igitur Christus frustra mortuus est. Et qui circumciduntur, ne ipsi quidem legem seruant, nolunt tamen uos circũcidi, ut in carne uestraglorientur. Ego uerò absit ut glorier, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Si uerò hi qui ad legem pertinent, hæredes sunt, inanis facta est fides, & irrita facta est promissio. Iccirco ex fide datur hæreditas, ut secundum gratiam, ut firma sit promissio uniuerso semini, non ei

Galat. 1.

Galat. 3.

Galat. 6.

Rom. 4.

Galat. 3.

DE CONCILIIIS

Rom. 11.

2. Corint. 2.

Ephes. 2.

Commen-
datur Pau-
lus & do-
ctrina eius.

quod est ex lege tātūm, uerum etiā ei, quod est ex fide. Quòd si per gratiā, iā nō ex operib. quādoquidē gratia iā nō est gratia. Sin ex operib. iā nō est gratia. Nā opus iam nō est opus. Factus est ergo nobis Christus Iesus sapiētia à deo, iustitiaq̄, & sanctificatio & redēptio: ut quēadmodū scriptū est, Qui gloriatur, in domino gloriēt. Gratia enim estis seruati per fidem, idq̄ nō ex uobis, de donum est: non ex operibus, ne quis gloriatur. Nam ipsius sumus opus, conditi in Christo Iesu ad opera bona, quæ præparauit deus, ut in eis ambularemus.

Tertio loco & ueluti ex opposito commendant principiò Paulum & Barnabam, deinde uerò additos his legatos uiros apostolicos, Iudā & Silam. Eximia uerò laus Pauli & Barnabæ est, quod agnoscuntur & prædicantur ab Apostolis, & à tanta ecclesia dilecti. Intelligimus enim Apostolos & Hierosol. ecclesiam hos agnouisse pro amicis, socijs, symmystis atq̄ charis fratribus. De aduersarijs Pauli dixerunt, quòd his nihil mandauerint, nimirum quòd nihil eis cum illis sit negotij. Præterea fidem Pauli & Barnabæ eximiā Christo in annuncian-
do

do euangelio præstitam prædicantes, dicunt istos animas suas exposuisse pro nomine Domini nostri Iesu Christi. Etenim inter gentes per frequenter propter prædicatum Christum de uita sunt periclitati. Testabuntur ea de re 13. & 14. cap. Actuum apostol. Hæc autem dum amplè prædicant, approbant non tantum fidele ipsorum in Euangelicâ prædicatione ministerium, sed insuper ipsam eorum doctrinam omnibus gentibus & uniuersæ posteritati insinuant atque commendant tanquam purissimam & optimam. De legatis itidem honorificè, uti decebat, & necessarium erat, loquuntur. Dicunt enim se illos unanimiter, uel omnes collecti in unum misisse. Id quod ipsis non paruum addebat gratiam & auctoritatem. Magnum enim erat mitti à tali ecclesia, & ab unanimi quidem ecclesia, in qua erant eximij Apostoli Christi. Cumque aiunt se misisse uiros delectos, quos antea primarios audiuius appellatos, significant eos eximij donis esse excellētes. Alioquin enim non est quod quisquam sibi primatum fingat toties condemnatum in Euangelio apud Mat. in 18. & 20. & apud Lucam in 22. cap. Quid

DE CONCILIIS

uerò hi faciant, aut cur ad ipsos sint ablega-
 ti, etiam exponunt, ut uerbis referrent eam-
 dem. Eadem nimirum, quæ scripto breui
 comprehensa erant, copiosius ipsi explica-
 rent, ac testarentur Pharisæis nihil manda-
 tum esse ab Apostolis, neq; missos esse Hie-
 rosolyma ad gentes, & proinde falsam &
 corruptam esse ipsorum doctrinam de le-
 ge, Pauli autē & Barnabæ prædicationem
 de fide esse ueram & sincerā, deniq; quod
 hi sint fideles & illustres Apostoli Christi,
 & ideò ab omnibus ecclesijs audiendi. Er-
 go si qui uel hodie ad nos ueniāt, uerbis ue-
 rò non eadem cum ijs, quæ habentur scrip-
 ta in libris canonicis, referāt, minimè sunt
 audiendi. Apostolus enim ad Galatas, Et-
 tiam si, inquit, aut angelus è cœlo prædica-
 uerit uobis euangelium extra id quod præ-
 dicauimus uobis, anathema sit. Atque hoc
 nobis esse debet pro regula æterna & infal-
 labili. Referuntur item uerba hæc, Qui uer-
 bis referent uobis eadem ad consequentia,
 ad decretum inquam, quod iam sequitur,
 apostolicum, quod ipsum etiam co-
 piosius explicare de-
 buerunt.

Paucis

*Paucis exponitur Decretum Apostolicum,
Gentes uidelicet non oportere aggrauari le-
ge: & quod à quibusdam pauculis debeant
abstinere.*

CAPVT XIX.

NVnc enim quarto loco subiungitur
summa Decreti apostolici, Visum est,
inquiunt, spiritui sancto & nobis, &c. In
quo quidem synodali decreto quædam nõ
negligenter expendēda obseruandaq; ue-
niunt. Principiò itaque authorem decreti
illius sui uerum ostendunt, spiritũ sanctũ;
cui se coniungunt, non autem præponunt
aut se illi æquant. Ideò autem se coniun-
gunt sancto spiritui, quod etsi ipse sit uerus
& unicus author Decreti huius, apostolis
ac synodo tamen usus est, ceu instrumentis
cũ hominibus agendi idoneis: utpote per
quos quæ uoluit reuelauit ecclesiæ. Ipse a-
lioqui spiritus inuisibilis est: homines aut
uisibiles sumus, & per homines commode
erudiri possumus. Coniungunt se spiritui
etiam ob hanc causam, quod omnis aposto-
lica autoritas ex illo est: & quod ecclesia
credit apostolis, propter spiritum Christi
loquentem per apostolos credit. Scimus e-
nim dixisse in euangelio dominum, Non

Author hu-
ius decreti.

DE CONCILIIIS

Marc. 13.
Luc. 10.
Ioann. 17.

Oportet
Concilium
regi à spiri-
tu sancto.

uos estis illi loquentes : sed spiritus patris
mei loquetur ex uobis . Ideoq; qui uos
audit, me audit: & qui me audit, audit eum
qui me misit . Vnde manifeste & euiden-
ter colligimus, Concilijs non modò opus
esse ante omnia spiritu sancto, sed etiam ne-
cessariò requiri ab ipso, ut se sinat regi per
spiritum sanctum, eiq; se subiiciat in omni-
bus: de quo dominus dixit, Ille uos doce-
bit omnia, & suggeret uobis omnia qua-
cunque dixi uobis. Neque hic dubitandum
est, quin tunc Cōcilium uere regatur à spi-
ritu sancto, quando in omnibus sequit̃ scri-
pturas sanctas, per quas loquit̃ nobis etiã
hodie spiritus sanctus. Sine authoritate san-
cti spiritus, nulla est authoritas Conciliorũ:
cum ne apostoli quidem suam hic in Con-
cilio authoritatem, sine spiritus sancti au-
thoritate iactauerint, sed preposuerint spi-
ritum, se subiūxerint, quasi sibi credi uolu-
erint propter spiritum loquentem & agen-
tem in ipsis.

Sūma De-
creti apo-
stolici.

Summa autē decreti bipertita est. Nam
principiò dicunt nihil amplius oneris im-
posituros se illis. Deinde subiungunt qua-
tuor illa aduentitia capita, quę existimarūt
gentibus

gentibus seruatu esse necessaria. Et quidem onus nunc uocant apostoli in hoc Decreto, quod Petrus ante in sua illa oratione appellauit iugum: Iacobus uerò in sua oratione conturbationem uel molestiam. Quæ quidem legi attribuuntur, non propter se, sed propter nostram infirmitatem. Comprehenderunt ergo his paucissimis uerbis apostoli, quod superius pluribus explicauerunt, nempe legem Mosis non esse obtrudendam gentibus conuersis ad Christum, tanquam necessariam ad salutem. Fide enim in Christum, non legis obseruatione iustificari credentes: & in hac libertate Christiana omnibus perseverandum esse constanter: quando neque patres neque legem ferre potuerimus, & prophetae prædixerint salutem fidelium in regno Christi futuram gratuitam. Hæc omnia plenius explicantur in epistolis beati Pauli, maxime ad Romanos, Galatas, & Ephesios.

Si uerò apostoli & Concilium Hierosolymitanum noluerunt legem à deo latam promulgatamque, & compluribus confirmatâ signis, imponere fidelibus, quo iure imponuntur & imposita sunt à Concilijs Pon-

Non licet
ecclesiam
onerare legibus aut
constitutio-
nibus.

DE CONCILIIIS

tificibusq; & patribus tot hominum consti-
 tutiones: quarum neque modus neque finis
 ullus est. Meminisse debuissent uerborum
 apostoli, dicentis, Empti estis precio
 magno, nolite fieri hominū serui. Et quod
 ipsemet dominus dixit, Frustra me colunt,
 docentes doctrinas, præcepta hominum.
 Et, Quare omissio præcepto dei, tenetis
 constitutiones hominum? Item, Non mit-
 tā super uos aliquod pondus, præter quod
 habetis: retinete donec uenero. Quibus san-
 nè uerbis negat dominus aliam se doctri-
 nam traditurum, quā tradidit, iccirco hanc
 ad iudicium usque retinendam. Quæ ergo
 necessitas ecclesiæ requirit, nouas, easq; in-
 finitas, condere leges? Possumus hoc apo-
 stolicum testimonium & iudicatum, ueluti
 Aiacis clypeum, obijcere omnibus alio-
 rum Conciliorum constitutionibus. Nam
 dum hoc concilium apostolicum negat se
 quicquam oneris impositurum fidelibus,
 cur imponunt ac imposuerunt ecclesiæ dei
 alia illa Concilia multa & magna onera?
 An uero putant se plus habere potestatis
 in fideles, quā habuerint apostoli cum se-
 nioribus primitiuæ ac apostolicæ eccle-
 siæ, in

ſia, in eccleſiã ſanguine Chriſti redẽptamẽ
Dominus ſtudiũ illud cõdẽdi leges in Pha-
riſæis reprehendit, cùm dixit, Colligãt one-
ra grauia, difficiliaq; portatu, & imponunt
in humeros hominum, &c. Matth. 23.

Deinde addunt præcipuo huic capiti
quatuor alia capita aduentitia, idolothyta,
fornicationem, ſuffocatum & ſanguinem.
Necceſſaria hæc dicũt, cùm quòd quædam
lege dei ſeriò ſunt prohibita, tũ quòd quæ-
dam illo tempore & propter charitatem of-
feſſionemq; uitandam necceſſaria ſunt uſa.
De quibus abundè ſatis antea dictũ eſt.
Irenæus loco ſuperius indicato hũc locum
ita reddit, Vt abſtineatis ab idolothytis &
ſanguine (ſuffocatum omittit) & cum ſan-
guine comprehendit) & fornicatione. Et
quæcunq; non uultis uobis fieri, alijs ne
faciatis. Inſerit contextui poſtremam hanc
ſententiam & Complutentiſis Codex, eiuf-
demq; meminere exemplaria Baſilienſia,
Parifiẽſia, & Geneuẽſia. Quòd ſi hanc le-
gem appoſuerunt etiã Apoſtoli, ideò haud
dubiè appoſuerunt, ut ualidè gentibus per-
ſuaderent, Iudæos non eſſe exaſperandos
atque contemnendos, cùm ſe quoque no-

DE CONCILIIS

sint contemni, sed & ut una hæc lex esset uti-
ce multarū, imò omnium legum. In Euan-
gelio enim dicit dominus, Omnia igitur
quæcunque uolueritis ut faciant uobis ho-
mines, eadem & uos facite illis. Hæc enim
est lex, & in hoc sunt prophetæ. Hæc certè
unica & certissima regula est, quid agamus
aut quid omittamus in omnibus erga fra-
tres aut proximos nostros negotijs.

Commen-
datur de-
cretum.

Postremo loco commendant omnibus
commemoratum decretum, dicentes ipsos
bene, rectè aut piè facturos, si ab istis sese
abstinuerint. Ita & dominus post ablutio-
nem pedum, & præcepta aliquot data, di-
cit ad Apostolos, Si hæc nouistis, beati es-
tis, si feceritis ea. Neque enim satis est sci-
re quid facias, aut quid omittas, nisi etiam
facias aut non facias, quod faciendum aut
omittendū didicisti. Ideò & Apostoli Chri-
sti non tantum docent officia, sed huc quo-
que hortantur & inuitant, à prauis detera-
rent. Ac in præsentì calcar addunt, cum di-
cunt benefacturos, si abstineant à prohibi-
tis. Satis enim & abundè satis incitasti piū
animum, si dicas illum bene aut rectè face-
re, si faciat, quod iubes aut suades. Irenæus
legit

legit hæc uerba ad hūc modum, A quibus
 custodientes uos ipsos, bene agitis, ambu-
 lantes in spiritu sancto, nimirum facientes
 ea, quæ uisa sunt spiritui sancto. Nullas di-
 ras & horrēdas execrationes spirat aut eia-
 culañ finis huius decreti Apostolici, quem
 admodum cernimus omnia propemodum
 Pontificalia decreta hac clausula termina-
 ri, Nulli ergo omnino hominum liceat hæc
 paginam nostrorum decretorum infringere,
 uel ei ausu temerario contraire. Si quis
 autem hoc attētare præsumpserit, indigna-
 tionem omnipotentis dei, ac beatorum Pe-
 tri & Pauli Apostolorum se nouerit incur-
 surum. Quinimò sicut in omnibus fami-
 liarem & uulgarem epistolarum formam
 modumq̃ secuti sunt, ita & epistolam hu-
 ius sui Decreti concludētes, more uulgari
 aiunt, Valet. Et in hoc quidem toto decre-
 to laudāda est beata illa breuitas, quæ paucis
 omnia cōprehēdit, quæ de maximis religio-
 nis doctrinæq̃ nostræ mysterijs tradita sunt.

*Exponitur executio decretorum Concilij,
 quid legati Concilij egerint, quomodo ab ec-
 clesia sint excepti, & quomodo item dimissi
 rursus.*

CAP. XX.

DE CONCILIIS

VLtimus porrò historiae nostrae actus
hisce describitur uerbis,

Illi ergo dimissi, uenerunt Antiochiam, & congregata multitudine, reddiderunt epistolam, quam cum legissent, gauisi sunt propter consolationem. Iudas autem & Silas cum essent & ipsi prophetae, uerbis multis adhortati sunt fratres, confirmaueruntque. Commorati autem illic aliquatulum temporis, dimissi sunt cum pace à fratribus ad Apostolos.

Executio
decretorū
Concilij.

Executio Decretorum Concilij per legatos iam describitur, quid uidelicet egerint legati Apostolici Antiochia, quomodo item fuerint excepti ab ecclesia, & quomodo in pace rursus sint ab eadem dimissi Hierosolymam. Nisi uerò executio in re qualibet, maximè in Concilijs, consultationibus ue, & legibus consequatur diligēs, & fidi diligentesque homines ordinentur, qui bene ordinata in effectum producant, inania est haud dubiè omnis bona consultatio, inania sunt omnia decreta, tametsi interim optima sint, periit denique omnis labor & impensa. Executio fidelis per industrios homines omnes leges uel ordinationes bonas per se quidē marcidas ac mortuas, ceu
florens

florentes uiuásque reddit. Inspiciamus ergo quomodo legati Apostolici sua illa functione usi, omnia commissa sibi optime exequuti sint, inque effectum produxerint.

Dimissi ab apostolis & ecclesia, nihil cūstantur aut pretextunt, quo abeant tardius, sed sine mora, & recta quidem Antiochiā, quo mittebātur, perunt. Ignauī legati non modo serò soluūt, sed et in itinere harētes, res alienas à suo instituto, agunt, in quibus etiam plus collocant operæ diligentiaēq̄, quàm in ipsis cōmissis rebus. Diuersa his omnia uideas in legatis apostolicis. Nam ubi attigissent Antiochiā, nullas hīc quoque moras neſtunt, neque res alienas tractant, sed protinus congregant fidelium cœtum uel ecclesiam, huicq̄ epistoliam synodalem, quam reddendam ab apostolis acceperant, fidelissime reddunt. Non agunt hīc cum delectis aut pauculis aliquot, sed cum uniuersa ecclesia. Negotium enim pertinebat ad uniuersam ecclesiam, & dissidium cognitum erat uniuersæ ecclesiæ, & Apostoli literas inscripserant omnibus ad Christum conuersis ex ethnicis fidelibus. Pro-

Exemptū
fidelium le
gatorum.

DE CONCILIIIS

inde literas omnibus fidelibus legēdas offerūt. Alienissimum hoc est ab eorum consuetudine, qui cum & ipse dicant se legatos esse apostolicos, ea tamen quæ statuta sunt in synodis, non proferunt ad cognitionem omnium fidelium, sed quædam occultant, quædam uerò cum delectis cōmunicant. Nec mirum hoc uidebitur, si cogitemus illos ipsos codicem etiam sacrum ex manibus detrahere laicorum, quasi scriptura sacra animos fidelium inuoluat, non euoluat, in errores præcipites det, non eripiat extrahatq; ex errorib. Nisi uerò Berrhoeensibus familiaris admodum fuisset scriptura legis & prophetarū, quomodo obsecro potuissent, adhibita scripturis doctrina Pauli, deprehendere, uerane an falsa docuisset? Nisi laicis admodum familiaris atque adeo communis quondam fuisset scriptura diuina, non ablegasset pater Abraham quinque fratres diuitis epulonis ad Mosen & prophetas. Scimus & Timotheum à puero sacras didicisse literas. Quemadmodum itaque sacras literas conuenit communes esse omnibus, ita decreta Conciliorum omnibus sunt etiam proponenda,

Scriptura
sacra omni
bus commu
nis, tam do
ctis quàm
indoctis.

His

His accedit, quod Iudas & Silas addiderunt scriptis uoces uiuas. Nam multis uerbis uel sermone copioso ait Lucas adhortati sunt fratres, nimirum ad constantiam in doctrina apostolica, in fide uera & dilectione sincera. In illis ipsis rebus confirmarunt etiam fideles. Vnde discimus, doctrina, adhortatione, & consolatione confirmatio-
 neq; opus esse in ecclesia fidelibus. Non dubium est quin excellentissima fuerit Antiochena illo tempore ecclesia, fidelisque habuerit precellentissimis spiritus donis pollentes doctores: nihilominus tamen libenter sustinet à legatis illis admoneri, adhortari, & confirmari. Et fecerunt quidem ista legati illi apostolici ex officio. Addit enim Lucas, ipsos fuisse prophetas. At de his apostolus, Qui prophetat, inquit, loquitur hominibus ædificationem & exhortationem & consolationem. Debent ergo semper esse in ecclesia prophetae qui scripturam sacram uiuis exponant uocibus, ac applicent locis, temporibus, atque personis.

Obserua mihi item et in hoc, apostolico rû legatorum fidem & diligentiam in expediendis sibi rebus commissis. Non enim se

Propheta-
 rum officium
 scripta ui-
 uis explica-
 re uocibus.

DE CONCILIIS

mel & iterum docent aut uno ac altero die hortantur atque confirmant fratres, sed aliquantulū temporis, in ea ecclesia sunt commorati. Oportet itaque instituendis & confirmādis, reparandis item atque pacandis ecclesijs iustum deligere & impēdere tempus. Oportet omni diligentia ac fide urgere res salutares, atque inculcare perpetuā doctrinam apostolicam. Atque hic locum habet Episcoporum sedula uigilantia, labor indefessus, & studium perpetuum seruandi & restaurandi ecclesiam. Hi enim sunt exequutores & restauratores bonarū legum ordinationumq̄. Horum est dilapsa & cōuulsa iterum integrare, uerbumq̄ domini salutare in ecclesia conseruare, applicare & urgere. Episcoporum inscitia & ignauia pereūt bonæ leges, perit uerbi dei integritas, & nihil suo loco consistit in ecclesia, nemo facit suum officiū. Discant ergo apostolicorum legatorum exemplo ecclesiarum pastores, quid ipsos in suo munere deceat. Discant etiā principes suum facere officium, sicut fecit Constantinus, qui Arium conuictum damnauit, deportariq̄ fecit in exilium. Sequuti sunt eius exemplum

Episcopi
sunt ueri il-
li exequu-
tores Con-
ciliij diuini.

plum reliqui Imperatores, qui & ipsi seductores persecuti sunt, & blasphemias oppresserunt.

Iam quomodo legati Cōcilij excepti sint ab Antiochena ecclesia, paucis attingitur. Quomodo legati sine excepti. Nam cū legissent epistolam, gauisi sunt, ait Lucas, propter consolationem. Ergo amicè & honorificè sunt excepti, sponte & obediēter auditi. Legunt etiā quæ offerunt. Audiūt consolationem, quam etiam ex scriptis percipiunt, intelligentes turbatores illos nihil mandati accepisse ab Apostolis. Gaudent concordem inuentā Apostolorum doctrinam. Gaudent de libertate asserta, denique & de simplici salutis humanae doctrina: nimirum agunt pro his omnibus etiā deo gratias, eundemq; orant, ut doctrinae synceritatem cōseruet in ecclesia, & quā latissimè propaget. Quo exemplo discunt omnes ecclesiae, quid se quoq; deceat post synodos feliciter aut salubriter celebratas.

Præterea paucis assignatur ab historico nostro, quomodo legati Concilij ab ecclesia, ad quam missi fuerant, sint dimissi, in pace uidelicet & bona cum gratia. Quomodo legati sine dimissi. Affirma-

D E C O N C I L I I S

mus ergo rectissime Apostolos Christi do-
mini suum illud Concilium celebrasse ma-
gna cum tranquillitate, & eximio cum pa-
cis fructu: & hunc etiam fructum appa-
re passim in ecclesijs gentium, ante Conci-
lium plus nimium conturbatis, Quod si su-
pererant adhuc nonnulli, quibus nondum
erat satisfactum, & qui postea Galatarum
ecclesiam & alias ecclesias conturbarunt,
omnes tamen pii & obsequētes ueritati pu-
ræ fructum pacis perceperunt, & percipiēt
illum etiam hodie omnes in ecclesia, si do-
ctrinam sequantur Apostolicam, tamen si
nonnulli pergant tumultuari, & omnia uer-
tere in dubiū. Pii enim in Christo & Euan-
gelio eius acquiescunt. Interim sciunt nul-
lis unquam Concilijs eò esse uentū, ut nul-
li fuerint turbatores aut contradicentes re-
liqui, Sciunt enim uerissima esse, quæ pro-
pheta & Apostoli, & imprimis Dominus
noster Iesus Christus prædixerunt de pos-
tremi seculi cōturbatione, dissidijs, sectisq̃
& calamitatibus.

Ista autē habui hæctenus, quæ adferrem
de primo capite in initio operis huius pro-
posito, magna uidelicet cum tranquillitate,
&

Finis & fru-
ctus Conci-
liorū pax.

& eximio cū pacis fructu Apostolos Christi domini suum illud Hierosolymitanū celebrasse Concilium. Ex quo ueluti regula sempiterna disci potest, quomodo omnibus temporibus synodi, siquidem ijs opus sit, pacificè & multo cū fructu celebrari possint: si uidelicet omnia in synodis nostris instituamus ad exemplum Apostolicum, quo nihil est neque simplicius, neque melius. Cōstat enim in orbe Christiano, & omnibus consequētibus temporibus nullum unquam Cōcilium tanta felicitate fuisse celebratum, ut meritò Concilia celebrare uolentium oculi omnium in hoc unum debeant esse intenti.

Regula Cōciliorū sempiterna.

De quibusdam synodis post etatem Apostolorum celebratis. Et imprimis de Vniuersali magnaq; synodo Nicena, et que in ipsa sint decreta.

CAP. XXI.

Reliquum iam esset ut ad alteram huius operis partem explicandam accederemus, nisi opera precii uideretur quaedam pro huius nostri instituti cōmodo utilitateq; lectorum annotare, quàm breuibus fieri potest, de Concilijs celebrioribus post tempora Apostolorum apud ueteres quon

DE CONCILIIIS

Oecumeni
cæ synodi
quatuor.

dam celebratis. Numerarunt enim omnes
œcumenicas uel uniuersales synodos in ec-
clesia Christi celebratas quatuor, Nicenam
uidelicet, Constantinopolitanam, Ephesi-
nam & Chalcedonensem, quarum autho-
ritatem apud fideles plurimum ualere uo-
luerunt. Quibus alij (inter quos & Beda est)
addunt duo alia uniuersalia Concilia, Quin-
tum uidelicet & Sextum Cōstantinopoli-
tanum. De quibus ordine dicam.

Synodi de
Paschate
uarie.

Sciendum est tamen post Apostolorum
Christi ætatem, & ante Nicenū concilium,
plurima per orbem Christianum in diuer-
sis locis celebrata esse Concilia, sed illa qui-
dem particularia uel prouincialia. Cū eni-
m de Paschate celebrando incidisset con-
tentio inter Orientis Occidentisq; eccle-
sias, harūq; episcopos, Romæ Victor Ro-
manæ ecclesiæ antistes synodum congrega-
uit, sibiq; in alias ecclesias plus uoluit usur-
pare potestatis, quàm concessum esset à do-
mino. Quam ob rem grauiter fuit increpa-
tus ab Irenæo Lugdunensi episcopo. Tam-
citò exeruit se, operariq; cœpit istorum E-
piscoporum ambitio ac tyrānis, ut mirum
non sit dixisse sua ætate Apostolū, Et nunc
quidem

quidem agit mysterium iniquitatis. Item, 2. Theff. 2. A. 20.
 Ex uobis ipsis exorientur uiri loquentes
 peruersa, ut abducant post se discipulos, &c.
 In oriente quoque Cæsareæ in Palestina sy-
 nodum conuocauit Trophilus Episcopus,
 in Ponto Palmas Episcopus, & alias alij in
 Asia. In Gallia quoque Irenæus eadem de
 re cōcilium habuit, ut in Achaia Bacchy-
 lus. Cæterum non potuit illis ne post tot ce-
 lebratas quidem synodos, recte inter se mu-
 tuum Episcopis cōuenire. Nam ea contro-
 uersia in Niceno demum Concilio est com-
 posita atque penitus deposita. Ac mirum
 est, in re tam exili tantos tum potuisse exci-
 tari tumultus. Hæc omnia exponuntur ple-
 nius in historia Ecclesiastica apud Euse-
 bium Cæsariensem.

Rursus cum Berillus Arabum Bostren-
 sium Episcopus negaret dei filiū ante Ma-
 riam uel ante incarnationem fuisse, consul-
 tō Philadeliæ in Arabia coijt synodus,
 in qua magnus ille Adamātius Origenes,
 Berillum firmissimis cū scripturę testimo-
 nijs, tum rationib. euidentissimis reuicit, et
 in uia ueritatis & orthodoxę fidei reduxit.

Obseruabit autem pius Lector in legen

DE CONCILIIIS

Quomodo
Sathan se
opposuerit
mysterio in
carnationis
dominicæ
ut fidem no-
stram uerâ
euerteret.

dis horum temporum & mox consequen-
tium per annos trecentos & amplius histo-
rijs, diabolum hostem generis humani ue-
ræq; salutis nostræ, mox ab initio, sicuti &
dominus Matthæi 13. de inimico homi-
ne superseminante bono semini zizania,
prædixit, grauissima & periculossima
commouisse bella, per suos prophetas, id
est hæreticos, contra doctrinam ueritatis
simplicem maxime uerò contra salutare
mysterium incarnationis domini nostri Ie-
su Christi. Non est sanè in alio quoquam
salus, quàm in hoc uno solòque domino
Iesu Christo, uero deo & homine, si mox
dò credamus in ipsum. Quod si hunc sal-
uatorè nobis subducere & fidem in ipsum
corrumperè potuisset, actum fuisset pro-
sus de nostra salute. Excitauit ergo tempo-
ribus apostolorum Cerinthum & Hebio-
nem, & post istos ingenia alia scrupulosa et
peruerfa, eorumq; opera disputationes im-
pias inuexit contra adorandam Trinitatè
(quã tamè scripturis fortiter & piè asseruit
Tertullianus cõtra Praxeã alijsq; in locis,
& alijs) neq; aliò pertinebat illa disputatio,
quam, cum plures aut tres dii esse non possent,
sint,

sint, Filius non credatur esse deus. Si autē
 deus uerus non sit, quomodo erit saluator
 noster? Rursus cum hac non successisset,
 alia uia ingressus, hominem esse negat. Sed
 si homo uerus non sit, quomodo erit medi
 ator noster? ubi erit preciū redemptionis
 nostræ? Quomodo erit fidelis Pontifex
 noster? Præterea alia plurima quæsiuit di
 uerticula, sicut postea audiemus. Iam enim
 redimus in uiam instituti nostri. Idem Ori
 genes in Arabiam quadā alia synodo, eos
 quoque reuicisse dicitur in historia Eccle
 siastica, qui docuerant animas unā cum cor
 poribus interire, ac in resurrectione demū
 restitui. Cumq; in acerbissimis illis Roma
 norum Imperatorū persecutionibus plu
 res fideles pœnarum atrocitate superati,
 negarent Christum, exortus est Nouatus Nouatiana.
 quidam, qui doceret lapsos non iterum re
 cipiendos esse in consortium Ecclesiæ, ta
 met si eos facti impij pœniteret: neque pau
 cos inuenit, qui ipsi adhæserunt. Proinde
 conuocata est Romæ non una eam ob rem
 synodus: conuocata sunt Concilia in Asia
 quoq; & in Aphrica, per quæ Nouatiani
 sunt damnati. Horum mentionem facit Cy

DE CONCILIIS

Carthagi-
nenſis ſyno-
dus.

Paulus Sa-
mofatenus.

prianus in ſuis epiſtolis. Sub eodem cele-
brata ſunt & alia de rebus alijs Concilia, &
illiud quoq; Carthagini, quo perperam de-
creuerunt Epiſcopi, ab hæreticis baptiza-
tos rebaptizandos eſſe. Extat hoc integrũ
in operibus Cypriani. Antiochiæ quoque
congregata eſt ſynodus contra Paulum Sa-
mofatenum, qui de Chriſto ut puro homi-
ne docebat. Etenim Chriſtum ante Ma-
riam non fuiſſe, ut ait beatus Athanaſius,
ſed ab illa accepſiſſe ſuæ eſſentiæ initium
blaſphemè aſſeuerabat. Quo nomine dam-
natus & ex eccleſia eiectus eſt. Oppoſuere
ſe huic Samofateno inſignia duo eccleſiæ
lumina, Dionyſius Alexandrinus & Gre-
gorius Neocæſarienſis Epiſcop. multis etiã
miraculis clarus. Extat eius inſignis con-
feſſio fidei apud Euseb. Cæſ. lib. 7. Præter-
rea congregati ſunt in ſynodum Ancyræ
apud Galatas aliquot Epiſcopi. Ex qui-
bus Vitalis Antiochenus Epiſcopus Ca-
nones aliquot composuit, de illis maxime,
qui ex Chriſtianis accumbebant inter gen-
tes, & ueſcebantur idolothytiſ, thurifica-
bant, & immolabant idolis, &c. Memine-
runt hiſtorici & Neocæſarienſis cuiuſdam
prouin-

prouincialis synodi. Sed præteritis illis, uenimus ad synodum Nicenam, omnium inter omnes synodos primam, præstantissimamq̃.

Origo & causa præcipua Nicenæ synodi fuit Arii dogma, quod horribiliter Orientis Occidentisq̃ ecclesias uexauit, conturbauit, diuulsit, atque afflixit. Fuit Arius Alexandrinus presbyter, qui declinans à uia doctrinaq̃ recta, in superiorum temporum Berilli ac Samosatani similiterq̃ sentientium heresim, circa annum Domini 317. docere cœpit, deũ ante secula (ita refert hæc Athanasius) creasse ac fecisse sibi filium, qui quæ à patre acceperit, prius non haberit, & ideo patri æqualis non sit, sed ueluti creaturam patri in potentia esse dissimilem, ac imparis dignitatis. In hanc blasphemiam deuenit maximè odio Alexãdri Alexandrini episcopi, quem sibi in episcopatu prælatum, cùm se non inferiorem & uirtute & eruditione existimaret, uehementer dolebat.

Arii dogma, & Arii animum incensum.

Ergo dum Alexander aliquando inter presbyteros scrupulosius & contentiosius philosopharetur de adoranda trinitate, &

Ex disputationibus & odijs exortum dissidium.

D E CONCILIIS

patre filium generāte, Arius unus ex presbyteris, uir dialecticarum nugarum nō imperitus, palām se Alexandro obiecit atque subintulit. Si pater genuit filium, cōsequitur genitum essentiae suae habere initium, ac fuisse aliquando tempus, quando filius non erat. Ita sanē hāc refert Socrates. Refert eadem & alij historici ecclesiastici, ut Eusebius Cēsariēsis, Theodoretus Cyrensis, & Hermius Sozomenus Salaminius, quorū fidē in his exponēdis sequor fideliter. Epiphanius Salaminae Cypri episc. in sua Panaria author est Alexandrum episcopum institutis cum Ario colloquijs, conatum esse illum reducere ab errore pudendo: sed cū nihil efficeret, Ario pertinaciter in errore persistente, & scabiem illā suam alijs affricante, cōgregata frequenti episcoporum synodo, Arium officio priuasse, ecclesiāq; eiecisse, ac ea de re epistolam dedisse ad diuersas orbis ecclesias. Exemplum literarum recitat Socrates in historia.

Arius damnatur.

Arius uerò eiectus, in Palestinā se confert, & quoscunque potest blandiloquentia sua decipiens, errori suo implicat. Qua re iterum commotus Alexander episcopus,
 uarias

uarias contra ipsum epistolas scribit. Unde postmodum Arius a paucis est receptus, praeterquam ab Eusebio Nicomediensi episcopo, uetere eximioque amico Arii atque patrono. Et Eusebius hic quod magnae esset authoritatis, multos in partes Arii attraxit. Unde Ariani etiam nuncupantur in historia Eusebiana. Dissidium uero hoc passim per ecclesias non modo perturbationem maximam peperit, sed & contemptum, adeo ut gentiles religionem Christianam palam in theatris etiam traducerent, atque iriderent. Quod cum optimo Imperatori Constantino, qui Magnus dicebatur, uehementer doleret, ex Hispania Hosium Cordubensem, uirum multiplice eruditione uirtuteque insignem, euocauit, & Alexandriam in Aegyptum ablegauit, si forte incedium inter Alexandrum & Arium, & his adherentes exortum commode restringi posset. Addidit suas etiam literas ad ipsos Imperator, quibus & ad concordiam hortatur, & admodum indignatur Alexandro & Ario, quod huiusmodi mysteria simpliciter credenda potius quam curiose inuestiganda, in certamen adduxerint. Extat ea episto-

DE CONCILIIS

la in 2. libro Eusebii de uita Constantin.

Concilium
Nicum
cōgregatur
à Constan-
tino.

Cæterum cum re infecta redisset ex Aegypto Hosius, Imperator sumptibus imperialis synodum tandem conscribere statuit, ideoque Niceam Bythiniae urbem Concilio designat; ad quam Imperatoris mandato ex toto terrarum orbe confluunt doctissimi & piissimi quique episcopi. Annum quo hæc facta sunt, assignat in Chronicis Eusebius 324. alij ponunt 328. Euseb. in uita Cōstantini numerat patres 250. Theodoretus & plerique alij historici omnes recensent 318. Ita ferè & ipse Athanasius. Inter hos fuerunt martyres complurimi, mutilati aliqua in persecutione corporis parte. Sed & presbyteri multi Episcoporum, qui pre morbis & senio uenire non potuerat, legati aduenerunt. Adfuerunt & laici multi, uiri docti & piij. Extruxerat Imperator idoneam cœtui tanto basilicam, in quam cum uenissent patres, & nobiliora ecclesie membra, proposuit eis librum sacrum Imperator, iussitque ex eo omnes discutere, determinareque omnes controuersias. Quod & habitis collationibus plurimis, præstiterunt, composito tandem symbolo illo celebri, quod

quod ex loco, ubi cōgregata fuit synodus, Nicenum nuncupatur, & in omnium ore per ecclesiā uersatur. Sed et Athanasius ad Episcop. Aphricæ, Cōgregatis Episcopis, inquit, uolentibusq; uoces impietatis, ab Arianis inuētas, tollere è medio, illud scilicet quod aiunt, Creaturam esse filiū, Et, Erat quādo non erat, & literarum sacrarum uoces certas et confessas scripto complecti, nimirum ex deo esse filiū, & natura unigenitum esse uerbum, atque adeo uerum deum esse, sicut Ioannes dixit, & splendor gloriæ, formam substantiæ patris, ut Paulus scripsit. Hic Eusebiani, concedentes illa & ipsi, dixerunt, Sumus & nos ex deo. Unus enim est deus, ex quo omnia. Dolo hoc malo intellectu, Episcopi collegerunt in unum has uoces ex sacris literis, Splendorē, Fontē & Fluiū, Formā cū substantiā. Et illud item, In lumine tuo uidebimus lumen. Et illud quoque, Ego & pater unum sumus. Et pro maiori elucidatione scripserunt patri filiū esse consubstantialem. Et reliqua. Huius generis plura tradunt nobis & Theodoretus lib. histor. 2. cap. 18, & Sozomenus lib. 7. cap. 4.

Ioan. 9.
10. 14 17.

DE CONCILIIS

Fidem non
nouam con-
dunt, sed ue-
terem scri-
pturis illu-
strant & cō-
firmant.

Sciendum est autem Patres synodi in
hac causa fidei, nihil prorsus suo permisso
se ingenio aut suo indulgisse arbitrio, sed
per omnia sequutos esse scripturam. Neque
enim nouum dogma, aut nouum fidei arti-
culum (quod nulli licet Concilio) condide-
runt, quin potius quod semper orthodoxi
in ecclesia dei crediderunt, Arii uerò impi-
etas iam corruerat, repararunt, adeoque
quod uetustum ac uerum & confessum e-
rat, scripturis illustrarunt munieruntque con-
tra Arium & contra omnes alios qui paria
cum Ario sentiebant & unquam docturi
erant. Fuit autem hæc causa de uera filij dei
diuinitate, causa præcipua, ob quam Con-
stantinus synodum illam cōuocarat. Interea
uerò acta sunt in eadem & alia quedam obiter,
ut de Miletianis Nouatianisque, de pascha-
te item uniformiter per totum terrarum or-
bem celebrando. Quæ omnia beati patres
synodali epistola comprehendentes, ad e-
xemplum Hierosolymitani apostolici Con-
cilij, Alexandrinæ ecclesiæ, Aegyptijs ite-
Libycisque ecclesijs exposuerunt. Extat epi-
stolæ exemplum apud Socratem historicum
lib. 1. cap. 9. Composuerunt in eadem syno-
do Nica

do Nicena patres decreta uel Canones aliquot, de rebus ei seculo necessarijs, pertinentibusq; ad ordinem tranquillitatemq; ecclesiarum. Neque uerisimile est fideles olim tanti aestimasse, aut etiam hodie aestimandos esse hos Canones, quanti fecerunt semper definitionē de fide. Etenim si quis urgeat canonem de redeuntibus ad militiam, & ea quæ pœnitentibus imponuntur, quantum ad annorum attinet numerū, denique quæ statuisse dicuntur de orantibus die dominica, nullis perspicuis scripturæ testimonijs dubitanti poterit approbare. Neque dubium est, optimos illos patres aberraturos fuisse in causa cœlibatus & cōiugij ministrorū ecclesię, nisi unus Paphnutius ille Thebaicus confessor, cui in persecutione Maximinus dextrū eruerat oculū, sinistrumq; succiderat poplitē, restitisset, & omnibus persuasisset, hanc rem relinquendam esse cuiusque arbitrio. Extat eius rei testimonium apud Sozomenum lib. 1. histor. cap. 27. Alioquin uerò tanta semper fuit huius synodi autoritas apud omnes sanctos & omnibus seculis, ut postmodum in omnibus consequentibus patrum Con-

Canones
Nicenæ synodi.

Autoritas
Nicenæ synodi.

DE CONCILIIS

cilij Nicena de fide definitio, pro sacrosan-
 cta habita, uerissimeq; Athanasius ille ma-
 gnus ad Epictetum dixisse credatur, quæ
 in synodo à patribus secundum sacras scri-
 pturas (obserua mihi hoc secundum san-
 ctas scripturas, & disce undè synodis sit ius-
 ta authoritas) exposita fides est, sufficiens
 est ad omnem destructionem totius impie-
 tatis, & ad confirmationem piæ in Christo
 fidei. Ita & Ambrosius pretulit hanc omni-
 bus in orbe synodis. Ac Synodus illa Sar-
 dicensis celeberrima in Illirico à Constan-
 tio Imper. anno domini 351. congregata ex
 patribus 251. & ijs quidem doctissimis pre-
 stantissimis, integerrimisq; amplexa est, ap-
 probauitq; & ipsa fidem Nicenam, ut or-
 thodoxam, catholicam, omnibusq; sequen-
 dam seculis, sed & omnes ab hac dissentien-
 tes rectissime damnauit. Ergo Antisynodi
 uariè nihil prorsus sunt à pijs curandæ, quæ
 diuersis locis ac temporibus, & tamen non
 diu post Nicenam synodum ab Ariana hæ-
 reseos sectatoribus fautoribusq; sunt con-
 tra synodum Nicenam malis artibus cele-
 bratæ. Cuius generis sunt, quas referunt hi-
 storici coactas, Philippopoli in Thracia,
 item

item Syrmij Pannoniæ in tractu Saviensi,
 Arimini deniq; in Italia & Mediolani. Se-
 leuciæ quoq; Isauriæ, Constâtinopoli item
 & Antiochiæ, in Syria, atque alijs in locis.
 Nam uerbum Domini manet in æternum.
 At considera hic obiter, an synodi nõ pos-
 sint errare, cùm hic audias tot & tam cele-
 bres contra Christum conuenisse.

Circa hæc tempora testantur historici,
 testatur & Conciliorum liber, Eliberinam
 prouincialem synodum, in Eliberide Hi-
 spaniarum urbe esse celebratam, Gangren-
 sem quoque coactam in finibus Galatiæ,
 aut in Paphlagonia cõtra Encratitas & Pe-
 pusiianos, ac præcipuè contra Eusthatium
 quendam noua quædam comminiscentem
 de uitando matrimonio, de nouo & inusi-
 tato genere uestitus, de non edendis carni-
 bus, de relinquendis possessionib. &c. Lao-
 dicenam item in Phrygia illa Pacatiana,
 De quibus data opera nihil dico; quod non
 instituerim omnia atq; singula describere,
 aut etiam ordine recensere Concilia. Alio-
 qui enim & Arelatensia Galliæ, & nonnul-
 la alia huius seculi commemorarem.

Concilium
 Eliberinõ,
 Gangrense,
 & Laodi-
 cenum.

DE CONCILIIIS

De Concilio uniuersali Secundo Constanti-
nopoly contra Macedonium, & de Synodo
œcumenica Tertia Ephesi cōtra Nestorium
celebratis.   CAP. XXII.

Constanti-
nopolitana
synodus.

Macedo-
nius.

SECUNDAM œcumenicam synodum con-
uocauit Theodosius ille Magnus, prin-
ceps modis omnib. pius, felix & præcellēs.
Conuocauit autem in urbe regia Constan-
tinopoli, & ibidē congregata est anno 383.
sicut supputat Prosper Aquitanicus, alij po-
nunt annū 385. Conuenisse patres ait Pro-
sper 180. Socrates in historia commemo-
rat 150. sicuti & alij plerique. Coijt ea syno-
dus potissimum ob Macedonium, qui fue-
rat Constantinopolitanus episcopus, & do-
cuerat spiritum sanctum esse creaturam (si-
cuti cum ipso etiam tradiderant Arius &
Eunomius, qui iccirco communi nomine
appellantur *πνευματομαχοι*) nihilq̄ habere
cum patre & filio commune, sed tantū es-
se ministrum & famulū ipsorum. Ille idem
consentiebat reuera cum Ario in cōfessio-
ne fidei de filio dei, sed mutatis aliquot uer-
bis diuersum aliquid habere uoluit uideri.
Nam negabat filium patri esse consubstan-
tialem, interim tamen patri per omnia simi-
lem

lem fatebatur: sicut testatur Theodor. historiarum lib. 2. cap. 6. Proinde Imperator optimus in hoc incumberebat maxime, ut ecclesias adhuc intestinum bellum propter dogma Arii (ut superius dictum est) gerentes in concordiam reduceret sanctam, atque episcopos per unanimum synodi Nicenae fidei confessionem, quam arctissime inter sese neciteret; deinde & Macedonij dogma de spiritu sancto per eosdem compesceret. Ac confederant iam Constantinopoli prestantissima tunc orbis Christiani lumina in synodo, Antiochenae apostolicae ecclesiae episcopus Meletius, Timotheus Alexandrinus, Cyrillus Hierosolymitanus, Gregorius & Nectarius Constantinop. ac multi alij uiri praeclearissimi, quos numerat Theodoretus lib. Hist. 5. cap. 8. Ex Macedonianis quoque uenerant in synodum trigintasex, inter quos primarij erant Eleusius Cyzicenus, & Martianus Lampfacenus: qui tamen post collationes & admonitiones varias in suo errore perseverantes, synodumque & urbem egressi, passim per urbes protestati sunt, se non recepisse symbolum Nicenum, neque unquam recipere uel-

Socrates
lib. 5. cap. 8

DE CONCILIIS

Definitio
Concilij.

le, atque ita, quoscunque potuerunt, attra-
xerunt secum in barathrum erroris sui ac
blasphemiarū. Patres uerò orthodoxi ma-
nentes in synodo Constantinopolitana, &
Nicenum symbolū amplectentes, concor-
diter approbarunt, utpote scripturis con-
gruum, & per scripturas, a heresim Macedo-
niamam condemnarunt. Aiunt autem Gre-
gorium Nyssenum, Basilij fratrem, supplē-
uisse quod accessit symbolo Niceno de spi-
ritu sancto : quo supplemento etiam plene
contineri definitionem factam à patribus
contra Macedonianos. Nam in confessio-
ne fidei Niceæ factæ hæc breuia tantū ha-
bemus, καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, Credo in spiri-
tum sanctum. Sed in confessione symboli
secundo conditi, quod Constantinopolita-
num est, explicatiora sunt, quæ ibi breuibus
comprehensa sunt, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόν-
μενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ ἵψ̄ σὺν πρὸσκαυούμενον
καὶ σὺνδξαζόμενον. Et in spiritum sanctum
dominū uiuificantem, ex patre proceden-
tem, & cum patre & filio coadorandum &
conglorificandum. Quibus & hæc secun-
dum scripturas confitenda addiderūt, Qui

locutus est per prophetas in unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Expecto resurrectionem mortuorum, & uitam uenturi seculi.

Qui locutus est per prophetas, idem spiritus & in apostolicam ecclesiam uel per Apostolos locutus est in ecclesia apostolica.
Concilium Romanum.

Scripterunt præterea patres synodi Synodicam epistolam ad Damasum, Ambrosium, & alios Occidentis episcopos, Romæ quoque ob hæreses confutandas, ueracem fidem confitendam, muniendamque congregatos, satis copiose exaratam, de ijs, quæ in hac synodo secundum scripturas contra omnes hæreses statuerant. Exemplum epistolæ extat apud Theodoretum in historia lib. 5. cap. 9. Composuerunt præterea in eadem synodo patres aliquot canones pro ratione illorum temporum & ecclesiarum. Numerantur uerò 7. Canones. De quibus iam non est dicendi locus.

Post istam synodum celebrata sunt & alia in orbe Christiano Concilia, quæ non inter uniuersalia numerantur, ut Romanum illud, cuius modò meminimus, & quod per omnia consensit cum Constantinopolitano. Aliæ sunt præterea synodi paulò post illam celebratæ Constantinopoli, & alia quæ

DE CONCILIIS

Synodus
Treuerēsis

Carthagi-
nensis Con-
cilia.

Toletanū
Concilium.

dam Aquileiē: cui præfuit Ambrosius, nul-
la ibidem mentione facta Romani episco-
pi, qui præsidere debuerit. Maximus quo-
que Imperator Treueri synodum indixit,
cui beatus Martinus Turonensis, & beatus
Ambrosius Mediolanēsis episcopi, & Hie-
ronymus presbyter interfuisse dicuntur.
Celebrata fuit illa quoque contra Arianos,
tunc in Occidente & in Italia maximè sub
patrociniō Iustinæ Imperatricis herbescen-
tes. Sed & Carthaginī in Afrīca aliquot
etiam congregata sunt Concilia. Floruit
tunc quoque Augustinus Hipponensis e-
piscopus, qui Concilio Carthaginensi ter-
tio interfuit & quarto: ubi decretum inter-
alia fuit, ut episcopus non longè ab ecclesia
suum hospitium, item ut uilem suppellecti-
lem, & mensam & uictum pauperem ha-
beat, & fide uitæq; integritate sibi paret au-
thoritatem, ut rebus ecclesię tanquam com-
mendatis, non tanquam proprijs utatur. In
Hispania coactum fuit Concilium Toleti
contra Priscillianum, contra quem antea
quoque in Gallijs Burdegali conuenerant
episcopi, eundēq; impietatis impuritatisq;
condemnarant. Sic in Mileuitano Conci-
lio

lio, ut & in posterioribus Arausicanis, alijsq; per orientem & occidentem celebratis synodis, condemnati sunt iustissime per scripturas Pelagiani; ac in compluribus diuersis locis temporibusq; Donatistæ, quorum initium referunt alij ad annum 331. & contra quos plurima cōscripsit beatus Augustinus. Sed omisis istis, uenimus ad œcumenicam synodum tertiam, Ephesi congregatam in Asia.

Pelagiani
& Donatistæ.

Nestorius.

Nestorius Syria oriundus Constantino nopolitanae ecclesiae Episcopus, homo alioqui facundus, sed indoctus, audax item & superbus, omniumq; scripta ueterum fastidiens, ita se instructum putabat, loquacitati suae confisus, ut arbitraretur nihil se indigere ueterum lectione, sed omnia scripturarum tenere mysteria. Ergo de naturis in Christo, homo confidens & ignarus, ita diserebat, ut unitatem personae palam solueret, nec unam, sed duas facere uideretur personas, unam nempe diuinitatis, humanitatis alteram. Ideoq; uetabat contra scripturas uirginem matrem nuncupare Deiparam, negabat deum esse crucifixum & mortuum. Contendebat enim deum nec nasci

DE CONCILIIS

posse, nec crucifigi, neque mori. Adhuc docebat uerbum homini Christo adfuisse per assistentiam (ut loquebatur) seu societatem, id est, deum non aliter esse in Christo, quam in prophetis, in apostolis, aut reliquis sanctis, nec fuisse duas naturas in Christo unione (quam uocant) hypostatica unitas. Vnde nec Christum iam dei filium natura, sed adoptione, siue (ut ipse dicere solebat) merito, plerisque facere uidebat. Quid autem Socrates de eius senserit sententia, uidere est historiarum lib. 7. cap. 32. Dissertit eadem de re quaedam & D. Lutherus, in libello suo De Concilijs Germanicè scripto. Neque deerant qui Nestorij dogma tunc ornare uerique pergerent. Opposuit se autem omnibus Cyrillus Alexandrinus Episcopus: quocirca exorta sunt in ecclesijs maxima certamina. Proinde Theodosius eius nominis, 2. etiam iunior nuncupatus, princeps optimus, ut rursus conturbatas componeret ecclesias, maiorum suorum sequutus exempla, literas misit per orbem ad Episcopos, conuocans hos ad synodum, quam uelit Ephesi in Asia coire. Ac in eos se animaduersurum dixit, qui non obedienter

Ephesina
synodus.

ter compareant. Ergo anno domini 434. iuxta Prosperi supputationem (Alij enim ponunt annum 435.) à ferijs paschatis adueniunt Ephesum frequentes Episcopi. Inter quos erant, ipse Nestorius Constantino politanus Episcopus, Iuuenalis Hierosolymorum, & Cyrillus Alexandrinus. Numerantur in uniuersum qui eò conuenerunt patres cc. Ioannes Antiochenus Episcopus, cum alijs compluribus Orientalibus Episcopis, tardius propter itineris difficultatem aduenit. Præsentes ergo, inter quos præcipui erant Cyrillus Alexandrinus & Memnon Ephesinus Episcopi confederunt, Nestoriumq; in concessum, ad respondendum ad accusata, uocarunt. Ille uerò Nestorius quidem uocatus comparuit. Sed dicebat se expectaturum in aduentum usque Ioannis. Vnde isti quaestionem motam nihilominus tractare, & Nestorium condemnare perrexerunt. Extant autem aliquot Cyrilli Alexandrini anathematismi, in quibus uera doctrina contra falsam Nestorij expressa putatur. Inter illos tertius ita habet, Si quis in Christo diuidit hypostasas, uel substantias post unionem, dicens uerbum

DE CONCILIIIS

coniunctū fuisse hominī societate uel potestate nō naturali unione, anathema sit. Ante omnia uerò approbauerunt & amplexi sunt omnes concorditer symbolum Nicensum, ut certissimam orthodoxæ fidei regulam. Ceterum, qui cum Nestorio faciebāt, collecto & ipsi concilio, Cyrillum & Memnonem, & qui cum ipsis erāt, damnarūt, sicut scribit Socrates lib. 7. cap. 34.

Admirabilis turba in hac synodo exorta.

Ioannes interea Antiochenus antistes cum suæ prouinciæ episcopis, inter quos erāt insignes pietate & doctrina uiri Achatius Beroensis, Paulus item Emyssenus, & Ibas Edessenus aduenit, & cū perturbatōnem episcoporum non modicam comperisset, Cyrillo uelut authori conturbatōnis, & quod festinasset, nec expectasset Orientales, indignatus, & ipsum deposuit, & Memnonem. Hi uerò libellis synodo oblatis, sese purgant. Proinde uocauit synodus Ioannem, ut rationem depositionis illorum redderet. Ille autē non comparuit, sed cum suis, relicta Epheso, in Orientem rediit. Patres itaq; Cyrillum & Memnonem à sententia depositionis absoluerunt, atque Orientales deiecerūt. Accessit

Euagrius lib. 1. cap. 5.

cessit his malis & hoc, quod Oriētales non rectē doctrinā Cyrilli intelligentes suspicabātur ipsum omnino cū Apollinario naturas in Christo uelle confundere, proinde Theodoretū Cyrensem episcopū, uirū doctissimum & eloquentissimum iusserūt reprehensiones scribere aduersus anathematissimos Cyrilli. Quod cū fecisset, damnatus est Cyrillus, & sede quoque sua eiectus, Imperatoribus Theodosio atque Valentiniano Iunioribus ita uolentibus. Cyrillus ergo protinus apologiam opposuit Theodoretī reprehensionibus, ac perspicuē declarauit suam sententiam, ostendens se nihil commune habere cum Apollinario uetere haretico: ac inter alia, Aliud est, inquit, dicere pati in carne, & aliud simpliciter dicere pati diuinitatis naturam. Quia enim idem deus simul est ac homo, impassibilis quidem quantum ad diuinitatis attinet naturam, passibilis uerò secundum humanitatem. Quid hic absurdū, si dicatur pati in eo, quod pati potest, qui māsit impassibilis in eo, quod pati nō potest? &c. Ea declaratione facta & apologia exhibita Imperatoribus, nō his modò, sed & omnibus

Declarat
suā senten-
tiam Cyril-
lus.

DE CONCILIIS

Orientalib. satisfecit episcopis, qui & cum eo omnes redierunt in gratiam, & synodo Ephesinæ, depositionique Nestorij subscripserunt. Conquieuerunt itaque per dei gratiam ad tempus concertationes ille graues in ecclesia, super illa uidelicet quæstione contra Nestorium motæ: sed excitata est protinus alia, illa non minus intricata.

De Eutychis prauo dogmate, primùm quidē reiecto in synodo Constantinopolitana, mox tamen approbato in Ephesina. 2. Postremò tandē damnato in uniuersali Concilio Chalcedonēsi. Et de autoritate quatuor œcumenicarū synodorum. CAP. XXIII.

Eutyches
 & hereticus
 eius
 dogma.

Dlabolus enim, cui ecclesiarum concordia acerbissima & intolerabilis est, qui & mysterium incarnationis dominicæ obscurare, atq; adeò modis omnibus semper abolere contendit, circa annū domini 449. Eutychen excitauit, qui peregrinum de confusione naturarum in Christo (quod tamen in Ephesinæ synodi primæ certaminibus inter Cyrillū & Theodoretum habitis, abunde tractatum atq; confutatum fuerat) reparauit, atque ita noua & inauspicata prælia in ecclesiam Christi in-

duxit,

duxit. Fuit Eutyches monachus & Archimandrita uel primas Solitariorum (Archimandritæ enim monachicarum secessionum & latebrarum antistites erant, quos Greci nuncuparunt à *Bavous*, Latini abbates) Constantinopolitanus, qui diuersam à Nestorio doctrinam excogitans, duas in Christo naturas confundebat, ut humanam quidem naturam à diuina fateretur assumptam, sed adderet assumptionis conditione abolitam esse, atque ita non mansisse in Christo amplius, quam diuinam naturam. Idcirco hominem deo absumebat, nec tribuebat cuique naturæ suas proprietates. Verbum enim mortuum esse contēdebat, & naturam humanam ipsam esse uerbi naturam asserbat. Ita uerò totius ecclesiæ sanam & scripturis traditam doctrinam de communicatione idiomatum auferebat e medio. Beatus Vigilus martyr & episcopus Tridentinus lib. contra hæreses 2. inter se cōfert Nestorium & Eutychem, & inter alia, Nestorius duas, inquit, inducendo naturas, duas putauit esse personas, & ob hoc arbitratus est sacrilego dogmate duos Christos inducere. Eutyches respiciens unam personam,

Naturæ
proprietates
in Christo
sublata.

DE CONCILIIS

unam censuit esse naturam: & ob hoc humanam ausus est denegare. Et quia est in Christo & naturarum proprietas, & personæ unio, Nestorius proprietatem attendendo naturarum, à personæ excidit unione, & duos putavit Christos, unū passibilem, alterum impassibilem esse. Eutyches uerò unam intuendo personam, à naturarū proprietate desciiuit, & ipsam diuinitatem asseruit passam. Hæc ille. Et quidem lubrica erat hæc tractatio, & est etiam hodie, ita ut cernamus in hac causa imegisse, & imptegere adhuc plurimos, qui dū carbonariam, quod prouerbio dicitur, uitare uolunt, incidunt in calcariam. Vnde & Vigilius eodem in libro, Vides quanti periculi res sit, inquit, aut unam in Christo non credere personam, aut duas nolle profiteri naturas. Magni ex utroq; latere insidiarum laquei prætenduntur. Hinc enim Eutyches, inde Nestorius armati perfidię mucronibus adstant. Dum unam contra Nestorium, Christi defendo personam, existimor secundum Eutychem humanā negare naturam. Dum contra Eutychem duas assero naturas, existimor secundum Nestorium duas profiteri per-

Res plena periculi.

ri personas: quia ille duabus naturis duos Christos, duasq; personas credidit ascribendas. Et reliqua. Quæ omnia ideò commemoro paulò cōtra institutum nostrum copiosius, ne mireris, si istorū temporum historiam legens, uideas omnia rixis impetibus, & dissensionibus acerbissimis fuisse obnoxia. In tantam certè concertationem hæc res peruenit, ut non potuerit plurimis etiam celebratis Concilijs componi. Nam qui postea damnabatur in Quinta & Sexta synodo Constantinop. ex his Eutychis & Nestorij uenenatis fontibus suam, quam tradebant doctrinam, imbiberant.

Porro Eutychi opposuerunt se fideles Christi serui, Flauianus Constantinopolitanus episcopus, & Leo Romanæ ecclesiæ antistes, eius nominis primus, cuius adhuc extant elegantes, piæ, & scripturarum patrumq; ueterum testimonijs munitæ hoc de negotio epistolæ, illa imprimis, quæ scripsit Flauiano, quæ ordine 5. est, illa deinde quam misit ad Palestinos, quæ ordine est 4. & illæ quoque, quæ scriptæ sunt ad Leonem Augustū, ac ordine numerantur 53. & 54. Flauianus Constantinopoli congre-

Qui Eutychen oppugnarint.

DE CONCILIIS

gata synodo particulari, dogma Eutyche
 excussit atq; condemnauit. Doluit hoc ue-
 hementer Chrysaphio tunc prætorio præfe-
 cto, & ijs omnibus, qui faciebant cum Euty-
 che. Neque enim paucos sibi adhaeren-
 tes habebat. Eorum demū opera indefessa
 factum est, ut Theodosius Imperator alte-
 ram synodum euocaret ex omnibus episco-
 pis Ephesum (dicitur hæc synodus Ephesi-
 na secunda) iuberetq; causam Flauiani &
 Eutyche excuti ac iudicari. Præsidebat ei
 synodo Dioscorus Alexandrinus episco-
 pus, qui Cyrillo fuerat surrogatus, & Euty-
 che maximus erat propugnator, hostis ue-
 ro Flauiani acerrimus. Venerūt in hanc sy-
 nodum alij quoque uiri præcellentes, ut Lu-
 uenalis Hierosolymorū episcopus, & mul-
 ti alij, qui interfuerāt synodo Ephesinæ pri-
 mæ, in qua damnatum audiuimus Nesto-
 rium. Cæterum in hac infelici sanè synodo
 approbatum est impium Eutyche dogma,
 damnatus est etiam orthodoxus episcopus
 Flauianus, nec non damnatus, sed insuper
 proturbatus ex synodo, & ita abundè cru-
 delium pedibus proculcatus, ut triduo post
 moreretur. Zonaras enim in historia nar-
 rat

Ephesina
 synodus 2.
 ΖΑΝΕΡΙΝΗ
 pro Euty-
 che.

Flauianus
 occisus.

rat Dioscoro ab Imperatore curationem illius synodi mandatam fuisse, ac ipsum Eutychis dogma defendisse, reclamante Flauiano, in quē ita efferbuerit ira, ut non modo uerbis contumeliosis Flauiano insultarit, sed tanquam ferox asinus calcem impigerit pectori Flauiani, & pugnīs malas contuderit tanta cū saeuitia, ut paulò post moreretur Flauianus episcopus Constantinopolitanus. Damnabatur in eadem synodo & Ibas Edessenorum episcopus, Irenæus Tyrius, Daniel Charrensis ex Mesopotamia, Domnus Antiochenus, qui Ioanni successerat, Theodoretus ille Cyrensis episcopus, & multi alij uiri pīj & docti. Circūsteterunt Concilium hoc armati, quos Chrysaſtius eunuchus adduxerat secum: unde metus undique congregatis episcopis iniectus est. Omnia denique huius synodi sic instituebantur, ut à ueteribus nuncupata fuerit *λειτουργία*, quod perinde est ac si tu dicas, prædonum uel latronum concursus. Subscriptiones certè ex sententia Dioscori perfectæ fuerunt, puris chartis consultò oblati, in quibus postea suo arbitrio Dioscorus decreta perscribi curauit. Ea ex re

DE CONCILIIIS

uulnus acerbum & scandalum grauissimū accepit ecclesia Christi: ac mansit interim odiosa in ecclesia Christi concertatio super dogmate impio Eutyichis, nec potuit causa hæc legitime cognosci usque ad tertium Martiani Imperatoris principatum. Theodosius cuius auspicijs coierat utraq; synodus Ephesi, antequam moreretur agnouit errorem, et culpam in uxorem Eudoxiam Eutyichi fauentem reiecit, nec diu post illam synodum uixit.

Concilium
Chalcedō.

Mortuo ergo Theodosio iuniore præstitur imperio Orientali Martianus, qui cū & ipse pius & cordatus esset princeps, ac ideò dissidia illorum Episcoporum infelicia componere, ac syncerā de mysterio incarnationis dominicæ doctrinam restitui cuperet ex animo, ac rogaretur etiam à Leone Rom. præfule & alijs episcopis, ut causam illam legitima synodo examinandam subijceret, Chalcedoni (quæ è regione Constantinopolis sita est ciuitas) indicit synodum, & ad hanc omnes totius orbis Christiani Episcopos conuocat. Et ista appellatur quarta œcumenica synodus. Cœpit illa anno domini 554. (alij ponunt 555.)
& conz

& conuenisse dicuntur patres 636. Congregatis autem his in templo, medium se inter ipsos collocauit Martianus Imperator, ut disputationes uehementiores & asfectiones Episcoporum quorundam feruentiores moderaretur atque compesceret. Modum enim isti finesq; modestiæ in synodis aliquot præterierant. Recitantur autem Martiani uerba in synodo habita ad patres, à Gratiano Dist. 96. in hunc modum, Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo religiosissimi principis Constantini, synodo interesse uolumus, ut ueritate inuenta, non ultra multitudo prauis doctrinis attracta discordet. Post longa tandem certamina, efficit Imperator religiosissimus, ut reciperentur ab omnibus symbola & decreta de fide catholica synodi Nicenæ, Constantinopolitanæ & Ephesinæ 1. damnarentur uerò unanimi consensu tam Nestorius quàm Eutyches, unà cum Dioscoro Alexandrino, qui præfuerat Ephesinæ synodo 2. Restituti sunt autem depositi in secundo Ephesino Concilio, ut Ibas & Theodoretus & alij. Acta huius synodi extant apud Nice-

Martiani
Imperat.
picias.

DE CONCILIIS

phorū in historia et partim etiā apud Eua-
grium histor. lib. 2. cap. 4. Ex quo defi-
nitionem synodi in gratiam lectorum hic
ascripsimus.

Definitio
synodi
Chalcedō.
de mysterio
incarnatio-
nis domini
cæ orthodo-
xa.

Sanctos itaque patres sequentes, unum
& eundem confitemur Filium dominum
nostrum Iesum Christum, & concorditer
docemus omnes, esse eum perfectum in di-
uinitate, & eundem perfectum esse in hu-
manitate, uerum Deum & uerum Homi-
nem, eundem ex rationali anima & corpo-
re, coessentialē patri secundum diuinita-
tem, & coessentialē nobis secundum hu-
manitatem, per omnia nobis similem, dem-
pto peccato: ante secula genitum ex patre
secundum diuinitatem, postremis uerò die-
bus propter nos & propter nostram salu-
tem, ex Maria uirgine & deipara secundum
humanitatem, unum & eundem Iesum Chri-
stum Filium dei dominum & unigenitum
in duabus naturis, inconfuse, inconuertibi-
liter, indiuulſe & inseparabiliter manifesta-
tum: haudquaquam differentia naturarum
propter unitatem sublata, sed magis utrius-
que naturæ (in unam personam & unā hy-
postasim concurrentis) proprietate serua-
ta: non

.Tim. 3.

ta: non ut in duas personas bipartiatur aut diuidatur, sed ut sit unus & idem filius unigenitus, deus uerbum & dominus noster Iesus Christus: sicut de illo olim prophetæ uaticinati sunt, & ipse nos Christus instruxit, ac patrum nostrorum symbolum tradidit. Hisce itaque à nobis cum omni diligentia & cura expressis, determinauit sancta & œcumenica synodus, nemini licere aliã fidem adferre, aut conscribere aut componere, uel sentire uel docere alios. Hacenus synodi definitionẽ recitauimus: quam necesse ac utile est omnes fideles memori mẽte retinere, & nullo modo in ullas deflectere peregrinas hæreticasq; opiniones, sed synceram hanc fidem de mysterio incarnationis dominicæ profiteri simpliciter.

Hæc est uera fides.

Hæc dixi hæcenus & obiter quidem de 4. œcumenicis siue uniuersalibus Concilijs ecclesiæ ueteris. Et illa fatetur Gregorius Romanus Episcop. eius nominis primus ita se recipere ac uenerari, ut quatuor euangelia. Ita enim citat ipsum Gratianus in opere suo Decretorum Dist. 15. Quamuis autem definitionibus de fide propositis nobis, per ista 4. Concilia œcumenica

Authoritas quatuor œcumenicarum synodorum.

DE CONCILIIS

nihil prorsus uelim derogatum, utpote qui
 illas citra omnē cōtradictionem recipiam,
 & uenerer religiosissime, potiozem tamen
 auctoritatem sanctis scripturis tribuo, quā
 ullis Concilijs. Illis enim sine alio testimo-
 nio, propter semetipsas, credo. Conci-
 liorum uerò definitionibus non credo, nisi
 si ea quæ uel credenda uel facienda aut or-
 mittenda proponunt, per scripturas sanc-
 ctas approbare possint. Ita iudicauit de
 ipso quoque Niceno Concilio, cuius aucto-
 ritas inter quatuor illa præcipua est, beatus
 Augustin. disputans cum Maximino Aria-
 norum Episcopo. Senferunt & alij sancti
 patres differentes de Concilijs, scripturarū
 auctoritatem potiozem esse. Et Leo Roma-
 nus Pontifex fatetur in dogmatibus fidei
 orthodoxam esse synodum Chalcedonen.
 improbat autem quæ circa Anatholium at-
 tentata fuerunt. Legantur eius epistolæ,
 maxime 30. 31. item 28. 29. De qua re ante
 quoq; dixi nonnihil. Et Hieronymus in
 epistola ad Minerium & Alexandrū, Nec,
 inquit, iuxta Pythagoræ discipulos præiū-
 dicata doctoris opinio, sed doctrinæ ratio
 ponderanda est. Si quis autem contrariæ
 factionis

Cur nō om-
 nia patrum
 & Concilio-
 rum simpli-
 citer recipi-
 amus.

factionis immurmurat, quare eorum explanationes legam, quorum dogmatibus non acquiesco: sciat me illud apostoli libenter audire, Omnia probate, quod bonum est tenete: & Saluatoris uerba, dicentis, Estote probi numularij, ut si quis numus aulter est, & figuram Cæsaris non habet, nec signatus est moneta publica, reprobetur: qui autem Christi faciem claro præfert lumine, in cordis nostri marsupium recondatur. Et paulo infra, Meum propositum est, inquit, antiquos legere, probare singula, retinere quæ sunt bona, & à fide ecclesie non recedere. Hæc ille. Hoc ipsum respondemus & nos obijcientibus atque interrogantibus, Cur non omnia Conciliorum patrumque simpliciter recipiamus, quæ quædam recipiamus, quædam uerò repudiemus? Quoniam ea duntaxat approbare possumus, quæ cum uerbo ueritatis congruunt. Ac certum est Concilia & Patres non rarò aliena à uerbo domini decreuisse, docuisse, atque defendisse.

Basiliscus Imperator Græcus reijcit Chalcedonensis synodi decreta, quæ tamen mox iterum probat. De Concilio uniuersali Con

DE CONCILIIS

*stantinopolitano quinto, & sexto, graue
busq; Orientalium Ecclesiarum disidijs.*

CAPVT XXIII.

Basiliscus
Imperator.

Non possum in praesentiarum dissimulare, quin paucis hic quoque commemorem, definitionem illam Chalcedonen. synodi luculentam ac scripturis sanctis suffultam atque roboratam temerè imò impiè à Basilisco imperatore Graeco, reuera Basilisco serpente uenenatissimo, fuisse cõdemnatam. Cum enim regno Zenonis insidiaretur, ut hoc fauore & auxilio Episcoporum consequeretur conciliare sibi uoluit plurimorum Episcoporum imò pseudocapiscoporum Eutychi fauentium gratiam, unde his instigantibus, edictum proposuit, quo approbabat quidem 318. patrum Niceae congregatorum, & 150. Constantinopolitani, item 200. patrum Ephesi confidentiã definitiones de fide, reprobabat autẽ Chalcedonen. synodi decretum. Edicto impio multi subscripserunt Episcopi. Ipsum recitat integrum Euagrius historiarum lib. 3. cap. 4. Acta sunt haec circa annum domini 479. annis circiter 24. à celebrata Synodo Chalcedonen. Praecipuus uerò Imperatoris

ratoris instigator fuisse dicitur Petrus Gna-
 phæus Antiochenus Episcopus, & quidā ^{Timothia-}
 Timotheus, homo turbulentus & scelera-
 tus, qui olim propter crudelia facinora rele-
 gatus fuerat in exilium, nunc autem reuo-
 catus ad turbandas Christi ecclesias. Ti-
 motheum hunc uidentur notare Defini-
 tiones ecclesiasticæ, quæ inter alia de Chri-
 sto, in hæc uerba statuunt, Non duos Chri-
 stos, neque duos filios fatemur, sed deum
 & hominem unum, filium; quem propte-
 rea & unigenitum dicimus, manentem in
 duabus substantiis, sicut ei naturæ ueritas
 contulit: non confusis naturis neq; immix-
 tis sicut Timothiani uolūt, sed societate u-
 nitis. Et reliqua. Euagrius uerò author est,
 Basiliscū postmodū edictū illud suum abo-
 leuisse, atque approbasse Chalcedonen. sy-
 nodi decreta. Cæterū nō magnificiēda es-
 se huiusmodi instabiliū & prophanorū ho-
 minum iudicia, sensus ille cōmunis dicat.

Quæ uerò in Quinta & Sexta synodo
 Constantinopolitana sunt discussa de my-
 sterio incarnationis dominicæ, prius etiam
 in Ephesina & Chalcedonen. synodo fue-
 runt tractata. Sufficere ergo illa potuissent

In 5. & 6.
 Constant.
 synodo re-
 petuntur et
 reparantur
 in priorib.
 Concilijs
 tractata.

DE CONCILIIS

& sufficiebant pijs, & minime contentiosis omnibus, nisi rixatores & impij hæretici suo illo inhærentes luto, & suis sese tenebris contegentes, ueritatem subinde obscurassent, & errores ueteres nouis fucauissent coloribus, atque ita simplicioribus imposuissent. Ideo enim coacti sunt ecclesiarum præfides in synodis retegere absterfo omni fucō imposturas, & ueritatem simplicem subinde reparare, prout res & tempus postulabat. Etenim à temporib. Ephesinæ & Chalcedonenſis synodi & amplius nunquam defuerunt, qui nefanda Nestorij & Eutyſchis dogmata & fouere, & paulatim ferere pergeret. Ex quibus quidam Theodorus Cilix è Mopſocrene Nestorij hæresim renouans, sic naturas personasq; distinguabat in Christo, ut deum & hominem Christum è uirgine natum esse negaret, nec permetteret natiuitatem nisi homini. Quo suo dogmate naturarū unionem uel coniunctionem palàm impugnauit, sed & amplius suspicari uidebatur, Christo genito iam ceu puro prius homini naturam diuinam superaduenisse, & sic unctum esse. Cæterum cum scriptura dicat apertè, Verbum

Theodorus
Cilix
Nestorianus.

hum caro factum est, significat manifestè
 prorsus nō purum hominem, sed deum ue-
 rum simul & hominem natum esse in mun-
 dum. Hanc doctrinam defenderunt multi
 uiri per Oriētem boni: multi uicissim The-
 odori impium dogma approbarunt. Iusti-
 nianus ergo Imperator conuocata Cōstan-
 tinopoli synodo (quæ uulgò nuncupatur
 Quinta uniuersalis) effecit, ut reciperētur
 decreta de fide quatuor œcumenicorū Cō-
 ciliorum, de quibus antea dictum est abun-
 dè, damnareturq; Theodori dogma, dam-
 narentur item Anthymus, Petrus, Seuerus
 & Zoaras. Acta sunt hæc anno Domini
 552. Aiūt in hac synodo multum fuisse di-
 sceptatum de origine & dogmatibus qui-
 busdam Origenicis, De quibus iam non
 est dicendi locus.

Quinta syn-
 nodus Con-
 stantinopoli-
 tana.

Porro 12. anno Constantini Pogonati
 uel Barbatī, anno Domini 681. conuocata
 est ab Imperatore Constantinopolim syno-
 dus œcumenica 6. in qua conuenisse di-
 cuntur episcopi 289. Erant illis temporib;
 qui tradrent in Christo dūtaxat unam es-
 se uoluntatem, uidelicet diuinam. Vnde
 & μονοθελητοι nuncupabātur: quod perin-

Monothel-
 te Eutyche
 aui.

DE CONCILIIS

de est, ac si tu dicas, uniuoluntarij. Reflorebat in his pestis Eutychniana. Coryphæi huius sectæ præcipui erant Athanasius Hierapolitanus, Macharius apostolicæ Antiochenæ ecclesiæ præsul, Gregorius item, Sergius & Pyrrhus, illius in sede Constantinopolitana successor, & quidam alij. Testantur historiæ Imperatorem ab initio synodi hortatum esse episcopos, ut omissis rixis amanter colloquerentur, & ueritatem simpliciter inquirerent, non admixtis disputationibus peregrinis. Recepta sunt autem approbataq; tandē in synodo illa quinque superiorum uniuersalium Cōciliorum de fide decreta, & damnati Monothelitæ. Extant in tomis Conciliorum harum duarum synodorum acta quædam.

Granissima
Orientis
dissidia.

Et quamuis ueritas euangelica & apostolica de mysterio incarnationis dominicæ per scripturas sanctas imprimis, deinde etiam per perspicuas synodorum istarum sex declarationes apertissimè & simplicissimè esset asserta atque exposita, errores tamen blasphemij ex animis multorum eximi non potuerunt, quin ipsi hæresibus nefandis inhærentes, dissidia per Orientem
longe

longè lateq̄ spargerent, & ecclesias graui-
 ter perturbarent. Horret sanè animus, quo-
 ties recogito, quàm funestos luctus, quàm
 acerba iurgia, & quàm pestifera schismata,
 & quanta scandala & uulnera ecclesiæ Chri-
 sti inflixerint Nestoriana (ut iam de Aria-
 nis nihil dicam) Eutythiana ac Monotheli-
 tica monstra. Infecti fuerunt hac peste ali-
 quot Græci Imperat. qui Episcopos nunc
 deiecerunt, mox euexerunt, atque ita tur-
 barunt totum propè Orientem, ut miser po-
 pulus quo se uerteret aut quid crederet
 propemodum ignoraret. Debemus seclis Machome-
 tinus est
 illis dissi-
 dijs. illis irreconciliabilisq̄ dissidio Machome-
 tanam illam pestem, & quod totus prope-
 modum Oriens à Christo ad Machometum
 defecit. De quo iam non est uel dicendi uel
 lugendi tempus.

*Synodos illas sex omnia de fide decreta sua
 ex scripturis accepisse. Et quodnam sit ue-
 rum de fide dominicæ incarnationis compen-
 dium.*

CAPVT XXV.

Sicut autè in grauissimis istis turbis om-
 nes p̄i & fideles perpetuò certum illud
 doctrinæ genus de incarnationis domini

○

DE CONCILIIS

ce mysterio syncerum, quemadmodum defini-
 tionibus istarum synodorum illustratum
 quidem, per scripturas autem traditum est
 abundantissime, fideliter mente retinuerunt,
 neque aliena dogmata huius fecerunt, &
 ab hæreticis quam longissime recesserunt:
 ita præstat hodie quoque calcatis exoticis
 quæstionibus atque opinionibus, in fide
 confessioneque orthodoxæ & catholicæ fi-
 dei perseverare. Nam clara & certa habet
 hæc res in scripturis sanctis testimonia. Ier-
 emias, ut de testimonijs aliorum prophe-
 tarum nihil dicam, aperte appellat Christum
 deum Iehouah iustitiam nostram, Ioannes
 apostolus uocat ipsum deum uerum & uer-
 tam æternam, uerbum item æternum, a-
 pud deum, per quod omnia sint condita,
 nec ullam ait creaturam extare, que non sit
 per ipsum condita. Idem author est, Iudæos
 intellexisse, quod deo se faceret æqualem:
 quod manifeste legitur Ioan. cap. 5. & 10.
 In eodẽ eius euangelio dicit ipse dominus,
 Antequam Abraham esset, ego sum. Et ad
 cæcum illuminatum dicit, Credisne in filium
 dei? Illo autem rogante, Quis est do-
 mine, ut credam in eum? audit, Et uidisti
 eum

Christus ue-
rus deus.

Ier. 23. 33.
Ezech. 34.
Isa. 40.

1. Ioan. 5.
Ioan. 1.

Ioan. 9.

Ioan. 9.

eum, & qui loquitur tecum. Ac sequitur apud Ioannem, Ac cæcus ait, Credo domine, & adorauit. Nam ipse dominus iterum de se loquens, Creditis in deum, inquit ad apostolos, & in me credite. Item, Hæc est uita æterna, ut cognoscant te solum deum uerum, & quem misisti Iesum Christum. Et iterum idem ad patrem, Et nunc gloria me, ait, tu pater apud te metipsum gloria, quam habui priusquam hic mūdus esset apud te. Rectissime ergo Thomas prostratus ante pedes domini, clamauit, Dominus meus, & Deus meus. Verissime dixit Paulus, Ex patribus est Christus, quantum attinet ad carnem, qui est in omnibus deus benedictus in secula. Et iterum, Per hunc secula condidit, qui est splendor gloria, & expressa imago substantiæ eius. Proinde rectissime definiuerunt patres contra Arium, filium per omnia patri esse consubstantialem & coequalem.

Ioan. 14.

Ioan. 17.

Ioan. 20.

Roman. 9.

Hebr. 1.
Coloss. 1.

Neque minus certa & clara sunt ueræ humanitatis in Christo testimonia scripturarum, utpote cuius genealogia ad Dauidem, inde ad Abrahamum, & postea ad ipsum quoque Adamū usque extenditur,

Christus
est uerus
homo.

DE CONCILIIS

ut nihil de ueritate humanæ naturæ à quo-
 quam dubitetur. Idem dicitur aperte semē
 mulieris, & fructus uentris, ex lumbis Da-
 uidis. Matris nomen editur in euangelio,
 & conceptionis ueræ modus indicatur, na-
 tiuitas uera describitur, & omnes hominis
 ueri proprietates ipsi tribuuntur. Quid
 quod Ioā. dicit, Per hoc cognoscite spiritū
 dei, Omnis spiritus q̄ cōfitemur Iesum Chri-
 stū in carne uenisse, ex deo est: & omnis spi-
 ritus qui nō confitemur Christū in carne ue-
 nisse, ex deo non est. Paulus quoq; manife-
 stissime dixit, Postquā pueri cōmerciū ha-
 bēt cū carne & sanguine, ipse similiter par-
 ticeps factus est eorūdem. Nec assumit an-
 gelos, sed semē Abrahæ assumit. Ortho-
 doxe itaque definiērunt patres, Christum no-
 bis secundum humanitatem esse consub-
 stantialem.

In Christo
 sunt duæ
 naturæ im-
 permixtæ
 in una indi-
 uisa perso-
 na.

Isaie 7.

Iam uerò mysterium unionis naturarū
 in una persona tam manifeste in scripturis
 exprimitur, ut non potuisset expressius.
 Micheas enim dixit, Christum proditurū
 ex Bethlehem, eiusdemq; exitum uel emā-
 nationem esse à diebus æternitatis. Prior
 enim dixerat Isaias, Ecce uirgo concipiet
 & pariet

& pariet filiū, & uocabis nomē eius Imma-
 nuel. Quod etiam Angelus uirgini expo-
 nit, *Lucæ 1.* Sed & Dauid dixit, Dixit do- *Psal. 110.*
 minus domino meo, sede à dextris meis.
 Quod etiam exposuit dominus de semet-
 ipso uero deo & homine apud Matth. in ca-
 pite 22. Omnium uerò clarissimè dicit Ioan-
 nes, Verbum caro factum est, & habitauit *Ioan. 1.*
 in nobis. Ita Paulus dixit, Euangeliū pro-
 misit deus in scripturis sanctis de filio suo, *Rom. 1.*
 qui genitus fuit ex semine Dauidis secun-
 dum carnem, qui declaratus fuit filius dei
 per potentiam, &c. Et iterum, Unus, in- *1. Tim. 2.*
 quit, est deus, & unus mediator dei & ho-
 minum homo Christus Iesus, qui dedit se-
 metipsum precium redemptionis pro om-
 nibus. Sed quid posset uel fingi illustrius,
 quam quod dixit idem Apostolus, Chris- *Philipp. 2.*
 tus Iesus cum esset in forma dei, non rap-
 nam arbitratus est, ut esset æqualis deo, sed
 semetipsum inaniuit, forma serui sumpta,
 in similitudine hominum constitutus, & fi-
 gura repertus ut homo, &c. En in eodem
 Christo domino reperitur & forma dei, &
 forma serui, uel figura hominis. Idem ergo
 est deus uerus & homo uerus, retinens in

unitate personę indiuisas naturarum proprietas, discretas, ac inconfusas. Iccirco secundum scripturas definita sunt, quę de fide in synodo Ephesina & Chalcedonensi, denique in duabus Constantinop. constituta sunt à beatīs patribus de utraque in Christo natura, &c.

Compendium
fidei incarnacionis
dominicę.

Breue horum omnium compendium optimè religiosissimeq; pertexuit beatus Athanasius, qui fidem suam & totius orbis Christiani, hisce uerbis est confessus, Est ergo fides recta, ut credamus, & confiteamur quia Dominus noster Iesus Christus dei filius, deus & homo est. Deus est ex substantia patris, ante secula genitus: & homo ex substantia matris, in seculo natus. Perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistēs. Aequalis patri secundū diuinitatē, minor patre secundū humanitatē. Qui licet deus sit & homo, non duotamē, sed unus est Christus. Unus autē non cōuersione diuinitatis in carnē, sed assumptione humanitatis in deū. Unus omnino nō cōfusione substantię, sed unitate personę. Nā sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita deus & homo unus est Christus.

Augu.

Augustinus epist. 57. ad Dardanum, hæc omnia adhuc breuius cōstringēs, Vna inquit, persona deus & homo est, & utrunque est unus Christus Iesus, ubique per id quod deus est, in cœlo autem per id, quod homo. Ad cuius imitationem beatus Vigilus martyr paulò copiosius fidē totius ecclesiæ confitens, ac contra hæreses disputans lib. 4. Vnus dei filius, inquit, idemq̄ factus hominis filius, habet initium ex natura carnis suæ, & non habet initium ex natura diuinitatis suæ: creatus est per naturā carnis suæ, & non est creatus per naturam diuinitatis suæ: circumscribitur loco per naturam carnis suæ, & loco non capitur per naturā diuinitatis suæ: minor est etiā angelis per naturā carnis suæ, & equalis est patri secundū naturā diuinitatis suæ, mortuus est natura carnis suæ & nō est mortuus natura diuinitatis suæ. Hæc est fides & cōfessio catholica, quā Apostoli tradiderūt, martyres roborauerūt, & fideles nūc usq̄ custodiūt. Hæc omnia ad uerbū legūtur in lib. Vigilij. Quæ omnia in hoc commemoro, ut omnes piæ ueræq̄ religionis studiosi uideant consensum omnium temporum cum bea-

torum patrum tum imprimis scripturæ di-
uinae in mysterio dominicæ incarnationis,
atq; iccirco in hoc tutò & tranquillè acq̃ue-
scāt, à peregrinis uerò quæstionib. ac dispu-
tationibus abstineant, & hæc simplicia, ue-
ra & sincera fide teneant, Christumq; dei
& hominis filium glorificent. Cui gloria
semper. His enim ad hunc modum absolu-
tis, transimus ad librum alterum con-
scribendum. Domini dei gra-
tia adsit nobis perpe-
tuò. Amen.

DE CONCILIIIS

LIBER SECVNDVS.

De Concilijs pluribus atque diuersis in Ori-
ente & Occidēte, de usu imaginum in tem-
plis Christianorum celebratis, deq; turbis
uarijs inde exortis. CAP. I.

IN altera huius operis parte
promisi me ostensurum, Ro-
manos Pontifices in extre-
ma mundi senectā ab annis
quingentis & amplius, ma-
gna cum perturbatione ma-
ioreq; detrimento Ecclesie Christi, sua insti-
tuisse celebrasseq; Concilia: utpote quæ cæ-
des ferè, seditiões horribiles, & grauissīma
bella sint consecuta. Id uerò factū nō admo-
dū erit difficile. Etenim à VI. synodo Con-
stantinopolitana grauis & noua quæstio
uel disceptatio inuecta est in ecclesias Chri-
sti Orientis atque Occidentis. Quæ diu &
multum uexata est ab episcopis non modi-
co cum scandalo, detrimentoq; fidelium.
Disceptatum est enim acerrimè de usu ima-
ginum Christi & sanctorū in templis Chri-

Argumen-
tum libri 2.

Contento
de usu imae-
ginum in
templo.

DE CONCILIIS

Christianorum, alijs quidem illas proturbantibus è templis, alijs uerò recipientibus rursumque erigentibus. Et commixta est non nihil causæ imaginum, negotium, alioqui odiosum & impium, monotheliticum, sicut mox patebit.

A temporibus uerò apostolorum usque ad ætatem Epiphaniij & Hieronymi non ferebantur in templis Christianorum ullæ imagines. Quod ipse etiam Erasmus Rot. in sua Catachesi agnouit. Postea uerò incuria Episcoporum receptæ sunt à multis. Ac tempore Gregorij, eius nominis I. Rom. Pontificis cōfregit eas in sua ecclesia Massiliae præsul, Serenus. Cui se opposuit Gregorius, non quod adorandas aut colendas ipse arbitraretur, sed quod pro rudibus illas ceu scripturam laicorum existimaret retinendas. Verum hæc sententia Gregorij dudum est pluribus confutata. Certè recruduit pugna de usu imaginum in templis circa annum Domini 713. & quidem hac occasione, Constantinus Pontifex Romanus collecta synodo Romæ, hæreseos condemnat Philippicum Imperatorem ac Ioannē patriarcham Constantinopol. quòd Monothe-
thelita-

Contentio-
nis huius
ocasio.

thelitarū deliria sequerentur. Causa Pont.
 erat iusta, & damnatio Monothelitarum
 iusta. Nec modica in Occidente erat tunc
 Romani præfulis authoritas. Intercesserāt
 enim anni 100. quo autoritate imperato-
 ria Phocæ, Romana ecclesia dicta erat om-
 nium ecclesiarum caput. Habebatur ergo
 Pontifex pro apostolico & uniuersali om-
 nium ecclesiarum pastore. At impugnarāt
 hunc titulum fortiter Pelagius 2. & Gre-
 gorius 1. contendentes hunc titulum non
 competere uni alicui, nisi Antichristi præ-
 cursori. Atqui utebantur iam illo Romani
 Pont. cui præter maiorum morē alia pluri-
 ma tribuebantur: quod & pietas & uera e-
 ruditio exularet, superstitioq; & barbaries
 successisset. Constantinus uerò ille Ponti-
 fex Romanus publico omnium doctorum
 consensu, patrum icones, qui VI. synodis
 ab omnibus approbatas, interfuerant, pin-
 gi iubet in porticum S. Petri. Doluit hoc
 Græcis admodū, quod Latini pictura ceu
 tropheo aduersus ipsos uterentur, ac con-
 tendebant omnes abolendas esse ex tem-
 plis imagines. Id districte mandauit Leo
 eius nominis 3. Imperator Constantin, ac

Autoritas
 Rom. Pæ.

DE CONCILIIIS

Synodus
pro cultu
imaginum.

Seditiones
& caedes.

mandauit hoc ipsum etiam Romano Pon-
tifici Gregorio eius nominis 2. Is uerò cō-
gregata synodo ex Italicis uicinisq; Epi-
scopis, Leonem damnauit Imperatorem,
decreuitq; imagines maiori quàm hacten-
us ueneratione esse prosequendas. Quæ
quidem Platina in historia sua commemo-
rauit. Aurspurgen, in Chronicis suis, Gre-
gorius Leonem, inquit, tanquam impie a-
gentem per epistolas redarguens, Romam
cum tota Italia ab eius imperio recedere fe-
cit. Quibus & hæc adiecit in historia sua
Antoninus, Et uectigalia illi pēdere uetuit
ciuitatibus Italicis. Acta hæc esse dicuntur
circa annum Domini 730. Sunt qui afflig-
nent annum Domini 727. Nauclerus Ge-
nerat. 25. Tantā tunc, inquit, decreta Pon-
tificis autoritatē habuerūt, ut Rauēnates
primi, exinde Venetiæ populi atque milit-
es, apertam in Imperatorem Exarchumq;
(Italiæ) rebellionē præ se tulerint. Et pro-
cedebat in diem rebellio. Marinus enim
spatarius (alijs hunc uocant Mauritium) qui
Romane urbis dux erat, eiusq; filius Adri-
anus, dum Campaniam penetrant, à Ro-
manis occisi sunt: quorum in locum ducē
ipsi

ipsi sibi Petrum nomine, creauerunt. Ra-
uennates quoque dum alij Imperatori, alij
Pontifici obtemperandum dicerent, facto
tumultu Paulum Exarchum cū filio occi-
dunt, Palmerius quoq; author est in Chro-
nicis hoc tempore in Italia uarie pugnatū
esse; atque in eo bello Antipharium Lan-
gobardorū ducē auxilia Pont. præstitisse.

Gregorij magni etate, & post ipsam ali-
quandiu subditi fuerunt Oriētis Imperat.
Romani Pontifices. Nam ipse Gregorius
confirmationē suæ electionis ad munus ec-
clesiasticum, accepit ab Imperatore Con-
stantinop. Et Platina tradit Constantinum
Pogonatum cognominatū, hoc priuilegij
primū dedisse Benedicto eius nominis 2.
ut deinceps quem clerus, populus, exerci-
tusq; Romanus in Pontificem delegisset,
eundem statim uerum Christi uicarium es-
se omnes crederent, nulla aut Constantino
politani principis, aut Italiæ exarchi expe-
ctata authoritate. Addit ille, Ante enim id
ratum erat in creādo nouo Pontifice, quod
principes cōfirmasset, uel eius uices gerēs
in Italia. Cæterum posteriores Pontifices
insinuarunt se in amicitia Lāgobardorum,

Parent Im-
perat. Ori-
entis Ro-
mani Pontē
fices.

DE CONCILIIS

Excitant
iugum Ro-
mani Pont.
Imperato-
rum.

quorū favore armisq; eiecerunt Exarchas,
adeoq; Orientis Imperat. ex Italia. Postea
etiam Longobardos, quòd Romæ immi-
nerent, & Pontifices minus suspicere uel-
lent, implorato Pipini & Caroli Magni re-
gum Franciæ auxilijs, non modò coercue-
runt, sed penitus deleuerunt regnum illo-
rum in Italia, ac donatione Romam ipsam
& Exarchatum Rauennensem à regibus
Francorum acceperunt, unà cum alijs ur-
bibus Italiæ: ut iam Romani Pōtifices ma-
gis laborarent in augendo retinendoq; do-
minio terreno, quàm in plantāda per præ-
dicationem Euangelij ecclesia Christi. Sed
redimus ad synodos Papisticas illis celebra-
tas temporibus.

Concilium
Constanti-
nopolitanū
7. contra i-
magines.

Cū pontifex Romanus Concilijs suis
in Italia celebratis approbasset & usum &
cultum imaginum in Christianorum tem-
plis, Cōstantinus Leonis Imperatoris Con-
stantinopol. filius omnes Episcopos Asia,
Græciæq; in synodum conuocat Constans-
tinopolim, quorum CCCXXXVIII. conue-
nisse dicuntur in historia. Discussa est in ip-
sa imaginum causa, liceret ne illa reponere
in Christianorum templa; Habita dicitur il-
la an-

la anno Domini 754. (aliij ponunt annum
 domini 746.) Dicta est Septima. Appro-
 barunt receperuntq; in ea Decreta omnia
 de fide sex celebrium supra expositarum
 synodorū. Et proinde condēnarunt etiam
 nominatim omnes hæreses in istis damna-
 tas synodis, etiam Monothelitas seu Mono-
 phisicos, & incarnationis dominicæ mys-
 terium synceriter agnouerunt atque con-
 fessi sunt. De imaginibus definiētur ex
 scripturis & patrum sententijs, una uoce
 omnem imaginem ex quacunque materia
 pictorum arte paratam ab ecclesia Christia-
 norum reiiciendam, ueluti alienam & abo-
 minabilem. Damnati sunt item in illa VII.
 synodo Germanus patriarcha, Gregorius
 Cyprius, & Ioānes Chrysooas, qui & Da-
 mascenus, quem Eutropius appellat nepo-
 tem Mamzur, synodus autē falsigraphū,
 Saracenicum, & εἰκονολάτρην. Etenim ista æ-
 tate qui usum imaginum in templis proba-
 bant, improbātes nuncupabāt εἰκονοειχθρας,
 εἰκονοκλάσας, & εἰκονομάχους, id est ofores ima-
 ginum, confractores imaginum, & hostes
 uel oppugnatores imaginum: hi uerò illos
 uicissim appellabant εἰκονολάτραις, εἰκονοπλάτ-

DE CONCILIIS

tas, & θεομάχους, & νομομάχους, id est, cultores imaginum, factores imaginum, & hostes dei legisq; oppugnatores. Nam dicebāt, ut reuera est, deū in lege sua phibuisse imagines & cultū ipsarū, &c. Extāt autē acta eius synodi, typis excusa, in opere qd̄ inscribit̄, Canones Cōciliorū omniū, &c. & collectus est à Ioāne Sagittario Burdegalensi.

Romana
uel Lateranensis synodus pro imaginibus.

Porro Stephanus eius nominis 3. Pontifex Romanus, cū cerneret auctoritate VII. synodi plurimos abhorreere à cultu imaginum, conuocauit & ipse synodum. De qua Robertus Barus Anglus, in Vitis Pont. Stephanus indicit synodum, inquit, in Lateranensi basilica, primores cleri ex Italia euocat, & ad Carolum sui studiosum scribit, ut episcopos Gallia iubeat adesse. Carolus è Gallia 12. episc. Romam abire iubet, ut in synodo Lateranensi præsto sint. Historicus Florētinus uerò, In Lateranēsi synodo decreuerunt, ait, sacras imagines Iesu Christi, & beatæ uirginis Mariæ, aliorumq; sanctorum omninò honore & ueneratione dignas esse. Damnarunt insuper synodum septimam hæreseos.

Post ista cum Irene regina imperiū gubernas

bernaret, & imagines restitutas in templis
 Græciæ cuperet, conuocauit satis frequen- Constantinopol. synodus.
 tem Constantinopoli synodū, sperans quo-
 rundam opera imagines restitutum iri. Cæ-
 terū res tum quidem confici non potuit,
 quod maior ciuitatis regiæ pars fremeret
 contra imagines, ac parum abfuisset, quin
 in contrarium fuisset pronunciatum. Di-
 misit ergo tunc patres re infecta. Anno ue-
 rò sequenti aliā rursus conuocauit synodū,
 & quidē numerosiorē; quā & præsidio mu- Nicena 2. synodus pro imaginibus.
 niuit, ut terrorem multis incuteret. Etenim
 anno domini 790. conuocauit illa ipsa Ire-
 ne imperatrix unā cum filio Constantino,
 synodum in urbem Bithyniæ Niceā. Con-
 uenisse dicuntur ex Asia & Græcia patres
 350. inter quos fuerunt etiam legati Roma-
 ni Pontificis Hadriani, cui non parum fa-
 uebat supersticiosa Irene. In hac synodo re-
 cepta & approbata sunt decreta sex uniuersalium Conciliorum, de quibus supra dictū est. Damnata est autē synodus VII. sub Constantino eius nominis 5. habita Constantinopoli, quæ cum per annos 36. nuncupata fuisset septima, post Nicenam hanc celebratam, non amplius septima, sed falsò

DE CONCILIIS

septima est appellata. Hæc enim Nicena
 se uendicauit pro septima. Absoluti sunt
 Ioannes Damascenus, & Georgius Cy-
 prius. De imaginibus in hæc uerba definie-
 runt, Fatemur unanimiter nos ecclesiasti-
 cas traditiones, siue scripto, siue consuetu-
 dine ualentes & decretas retinere uelle. Le-
 deoq; definimus cum omni diligētia & cu-
 ra uenerandas sanctas imagines, dedican-
 das, & in templis sanctis dei collocādas ha-
 bendasq; &c. Sed extant impressa huius
 synodi acta, & alibi & in summa Concilio
 rum per Barptolomeū Carranzam Miran-
 dem edita. Sabellicus enneade 8. libro 8.
 Magno omnium consensu, inquit, decre-
 tum est, ut Romanæ ecclesiæ ritu in tem-
 plis haberētur, additaq; est colendi forma,
 duobus carminibus complexa. Visuntur
 hodie uersus Venetijs aurea æde figurati
 uetusta literarum forma, ut ex Græco fue-
 rant in Latinum uersi.

*Nam deus est quod imago docet, sed non deus ipsa,
 Hanc uideas, sed mente colas quod cernis & ipsa.*

Verissimum quidem est, quod dicitur
 imaginem deum non esse. Quis uerò ita cę-
 cus est, ut non uideat, quæ ei sententię sunt
 addita,

addita, cum scripturis ex aduerso pugna-
re: Deus enim non est quod imago docet.
Imago enim deum nullo modo referre po-
test, quod ipse deus testatur *Isaiæ 40.* idem
que testantur *Moses, Deut. 4.* & *Paulus a-*
postolus Act. 17. Ergo minime colendum
est, quod in ipsa cernimus. Quid enim cer-
nimus in imagine nisi materiam & formam?
Deus autem spiritus est: & qui ipsum vere
adorant, spiritu & ueritate adorant, &c.
Verum hæc omnia dudum fortiter & eul-
denter confutata sunt.

Non commemoro hic turbas, quas cir-
ca Concilium hoc *Eutropius* (aut quisquis turbulenta
tempora. ille fuit, qui aliquot, supplementi uice, li-
bros *Eutropio* addidit) commemorat hi-
storiarum lib. 23. Satis enim perturbata ali-
às apparent illa tempora, quibus iam rixa-
tum est de Imaginibus per annos circiter
80. continuos, ut uere dixerim, *Roman.*
Pont. Concilia sua magna cum ecclesiarum
perturbatione celebrasse, &c. Ac propter
receptum cultum imaginum creditur Sa-
racenorum uires supra modum his creuis-
se temporibus. Et certe dum post annum
800. *Carolus Francorum regem, Leo Pa-*

DE CONCILIIIS

pa, inſcijs Orientis Imperat. Auguſtum di-
cit, & Imperat. Occidentis coronat, diſciſ-
ſus eſt, ab Oriēte Occidēs, factūq; eſt ſchiſ-
ma noxiū, quod protinus conſequutę ſunt
calamitates maximę & innumerabiles.

*De diſidio in Eccleſia exorto ob negotium
Euehariſtię, Et quę propter illud Concilia
celebrauerint Romani Pontifices. Et quę ſit
conſequuta perſequentio. CAP. II.*

Contentio
de Eucharis-
tia.

Ioannes
Damascen.

Nondum plene ſopita fuit acris illa de
uſu imaginum in templis Chriſtiano-
rum concertatio, cū noua acerbior nec
minus noxia cōtentio paulatim eſt exorta
in Occidentalibus eccleſijs de præſentia &
manducatione corporis Chriſti in ſancto
Eucharisſtię ſacramento, dum hi urgerent
modum corporalem craſſum et tamē inef-
fabilem, alij uerò aſſerent modū ſpiritua-
lem & myſticū. Ioan. Damascenus, qui &
uſum imaginum in eccleſia Chriſti propu-
gnauit, quo nomine ut idololatra eſt dam-
natus à 7. ſynodo Conſtantini, lib. de ortho-
doxa fide 4. cap. 14. μεταποίησις transmu-
tationē panis & uini miraculoſam & inef-
fabilem, in corpus & ſanguinem Chriſti,
affirmauit:

affirmauit, manifestè scriptum relinquens,
 Non est figura panis corporis Christi (absit hoc) sed est ipsum corpus domini deificatum. Si queras modum, nihil amplius scimus, quàm quod uerbum domini, Hoc est corpus meum, est uerum & efficax, & omnipotens, modus autem inscrutabilis, &c. Eodem propemodum tempore floruit in Gallia Ioannes Mailrosius, cognomine ac natione Scotus, Alcuini Angli, uiri doctissimi, & à Carolo Magno in magno habitiprecio socius, & sub eodem præceptore Beda in iuuenili aut puerili ætate condiscipulus. Is cum Græcæ & Latinæ linguæ admodum peritus esset, usus est eius opera in uertendis libris è Græco in Latinum Imperator, & in profitendis bonis literis in schola Parisiensi & Papiensi siue Ticiniana. Alij mentionem eius fecere sub anno Domini 877. sed omnino uidetur celebris fuisse sub Carolo, ut diximus, Magno. Testantur autem historici concorditer omnes, præclaræ authoritatis & eximiæ eruditionis uirum fuisse hunc Scotum. Scripsit librum de Eucharistia, in quo per omnia creditur retinuisse & seruasse dogma beati Augustini, ni-

Ioannes Ma
 ilrosius Sco
 tus.

DE CONCILIIS

Rabanus
Maurus.

mirum catholicum, quod imbiberat ex scri-
ptis eius uiri luculentissimis. Eodem pro-
pmodum tempore uixit & scripsit Raba-
nus cognomento Magnētius Maurus, qui
primū quidem Fuldæ abbas fuit, postea
uerò creatus est Mogūtinensis episcopus.
Fuit is & Alcuini quondam auditor, & do-
gmatis Augustiniani diligēs sectator. Scri-
psit inter alia libros de Institutione clerico-
rum tres, circa annum Domini 820. sub Pa-
schali Pontifice, & Ludouico Pio Impera-
tore. Ac lib. 3. cap. 12. & 13. agnoscit figu-
ratam esse locutionem, quæ iubet nos ede-
re carnem domini, & bibere eius sangui-
nem. Vbi & D. Augustini uerbis ex libro
de Doct. Christiana utitur, sicuti & alibi.
Nam lib. 2. cap. 40. & 21. uerbis Augustini
asserit dominū corporaliter recessisse à no-
bis, & nunc uersari in cœlo. Idem lib. 1. cap.
31. de Eucharistia sancta loquens, Voluit
dominus corporis & sanguinis sui sacra-
mēta, inquit, fidelium ore percipi, & in pa-
stum eorum redigi, ut per uisibile opus in-
uisibilis ostenderetur effectus. Et mox, Ali-
ud est sacramentum, aliud uirtus sacramē-
ti, Sacramentum enim ore percipitur: uir-
tute

De Doct.
Christiana
lib. 3. cap.
26.

tute sacramenti interiore homo satiatur. Sacramentum enim in alimentum corporis redigitur: uirtute autem sacramenti æternæ uitæ dignitas adipiscitur. Quibus multa alia addit ex 6. cap. Ioannis, & ex Augustino, quibus negotium cœnæ illustrat, & spirituale esse docet. Cæterùm Thomas Vualdenus Anglus hunc Rabanum in epistola ad Martinum 5. & in lib. suo de Sacramentis inter hæreticos numerat, quod non rectè (nimirum iuxta decreta Romanæ ecclesiæ) senserit de sancta Eucharistia.

Certè incœpisse ac prorupisse illis temporibus certamina de Eucharistia, illud maxime euincit, quod circa annum Domini 840. Carolus eius nominis 2. Ludouici Pij filius, ac Lotharij Imp. & Ludouici Germanici frater Bertramo cuidam presbytero uiro pio & docto quæstionem proposuit Bertramus presbyter. dissoluendam. Cuius quidem rei ipse Bertramus mentionem facit in præfatione lib. quem ad Imperatorem scripsit De corpore & sanguine domini; ac inter alia dicit, Iustus gloriose princeps, ut quid de sanguinis & corporis domini mysterio sententiâ, uestræ magnificentia significem. Dum enim qui-

DE CONCILIIIS

dam fidelium corporis sanguinisq; Christi, quod in ecclesia quotidie celebratur, dicant, quod nulla sub figura, nulla sub obuelatiōe fiat, sed ipsius nuda ueritatis manifestatiōe ne peragatur: quidam uerò testentur, quod hæc sub mysterij figura contineantur, & aliud sit, quod corporeis sensibus appareat, aliud autem quod fides aspiciat, non parua diuersitas inter eos dinoscitur. Cæterum Bertramum hūc, sicuti & cordatiores omnes, in posteriorem partem inclinasse dixi aliās.

Paschasius
Ratbertus.

Paulo post ista tempora circa annū Domini 899. aut 900. floruit Paschasius Ratbertus Corbeiensis abbas, qui & ipse librum conscripsisse de sacramento altaris, inq; aduersam, in crassam illam partem inclinasse dicitur. Proinde scindebantur inter se docti in hac causa, & contendebant acriter, dum alij adherent Damasceno atque Paschasio, & nimis crassè loquerentur de Christi mysterijs, alij uerò sequerentur uetus docendi genus de sanctis mysterijs, prout propositum erat à Ioanne Scoto, alijsq; uiris eius ætatis atque uetusti seculi doctissimis. Ac durauit illa cōcertatio annis pluribus: quando

do etiam inter se cōmissi sunt, circa annum Domini 1020. Berengarius Andegauensis homo Gallus, & Lanfrācus Ticiniensis Italus. De utriusque sententia licet iudicare ex fragmentis Berengarij, & lib. Lanfranci. Qua de re alibi dixi uberius, ut 2. lib. de Orig. erroris cap. 10.

Berengarius
atque Lanfrancus.

Post multam & uariam concertationem delata est res ad cognitionem synodorum, atque plures hac de causa synodi sunt congregatae. Et primū quidem conuocauit ex Italicis episcopis atque abbatibus Concilium Romae Leo eius nominis 9. Pontifex Romanus, in quo cū à Remēsi quodam clerico recitatae essent literae Berengarij, quibus Ioannis Scoti sententiam approbavit, Paschasiū improbavit, promulgata est in Berengarium damnationis sententia, quae ipsum ecclesiae priuauit communicatione. Facta sunt haec absente Berengario, eo non audito, & tamen damnato. Huc enim reciderāt illo tempore res, ut dānarentur in synodis lōgè facilius etiam nondū auditi ac conuicti errorū, quāmitteret ipsa aequitas. In Rom. uerò illa synodo aut profynodo indicta est alia Vercellis celebranda.

Synodus
Romanae s.
contra Berengarium.

DE CONCILIIIS

Synodus
Vercellen.

Ergo mense Septembri anno Domini
1051. coijt Vercellis synodus Episcoporu,
ut cunq; frequēs quidē, sed non citra preiud
diciū. In hanc euocatus est Berengarius,
qui quod preiudicijs agi uideret omnia, ue
nire noluit. Miserat autem duos clericos,
qui quamprimū causam Berengarij in
synodo exponerēt atque defenderent, con
iecti sunt in uincula. Lectus est autem li
ber Ioannis Scoti de Eucharistia, & dam
natus est omnium iudicio, Lanfranci do
ctrina approbata est. Nihilominus Ande
gauri, Turoni, & in Gallia approbatur
doctrina uetus de Eucharistia, quam trade
bat Berengarius, reprobabatur Romano
rum sacerdotum doctrina. Vnde Victor

Synodus
Florentina.

papa, qui Leoni 9. successit, Florentia coe
git rursus Concilium, in quo definitio Ver
cellen. synodi cōfirmata est, missa q; in Gal
liam legatio, quæ ageret cum Berengario
Turoni. Verū cū nescie quidem oppres
sum esset inuisum Romanis sacerdotibus

Synodus
Roman. 2.

dogma, alia rursus synodus Romæ sub Ni
colao eius nominis 2. anno Domini 1058.
conuocata est. In ea proposita est Berenga
rio reuocationis forma, quæ in Decretis
Gratiani

Gratiani recitatur, De Consecrat. Dist. 2.

Ego Berengarius. Inter alia confitetur Berengarius, se eam fidem tenere, quam dominus Nicolaus papa, & synodus de hac re teneat, nempe panem & uinum quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam uerum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi esse, & sensualiter non solum sacramentum, sed in ueritate manibus sacerdotum tractari, frangi, fideliumq; dentibus atteri.

Reuocatio
Berengarij.

Atque hæc postmodum cœpit haberi per uniuersam Romanam ecclesiam orthodoxa de Eucharistia uel Cœna domini sententia. Quam si quis componat saltem cum doctrina beati Augustini, ut nihil dicam aliud, deprehendet nouum & prorsus alienum à sincera uetustate dogma ecclesiæ obtrusum esse. Nicolaus uero Pont. reuocationem Berengarij misit per Italiam, Galliam, atque Germaniam, qua & multi infirmiores offensi sunt non leuiter; & accessit dogmati nouo non exigua auctoritas.

Synodus
Romana
III.

Attamen nondum erat dogma ipsum sopitum. Nam Gregorius eius nominis 7. & ipse Romæ III. ordine V. iam ea de re

DE CONCILIIS

Concilium anno domini 1079. congregauit, atque in ipso iterum hæreseos condemnauit Berengarium cum suo illo dogmate, opinionem corporalis in Eucharistia præsentia & manducationis confirmauit. Nec desunt authores, qui scribāt Berengarium omisso tādē literarum studio, omnia sua pauperibus erogasse, & uictum sibi manibus quæsiuisse proprijs. Platina in Vita Ioan. xv. testatur Berengarium uirum fuisse sanctimonia uitæ & doctrina præstantem. Ex Lanfranci quoq; libro colligitur, Berengarium commissi sceleris, abnegatae inquā ueritatis, egisse pœnitentiam. Quæ autem hæcenus commemorauimus de Berengario & multis contra ipsum celebratis Cōcilijs, transumpsimus ex historijs Platinae, Sabellici, Antonini Florentini, Vincentij, Alberti, Naucleri, aliorumq;.

Gravis per
sequutio.

Istis uerò ad hūc modum statutis, nondum composita fuit de re sacramētaria lis. Grauius enim adhuc concertatum est per multos annos, neque potuit extingui prorsus uera & simplex doctrina. At Romani Pontifices interim potentiores facti, tandē ferro & igni omnes eos, ueluti declaratos hæreticos

hæreticos & non ferendas Reipub. pestes,
 gladio principum et uulgi persequuti sunt,
 qui imagines reuerunt colere, diuos inuo
 care, & corporalē agnoscere corporis Chri
 sti in pane Eucharistiæ præsentiam, prout
 ea in præteritis Concilijs fuerant constitu
 ta. Cūq; magnus horum in uarijs regionibus
 esset numerus, *Cruciatae*, quas uocāt, *Cruciatae*
 palàm contra huiusmodi hæreticos atroci
 ter prædicatæ sunt, & multa milia hominū,
 nulla uel sexus uel ætatis ratiōe habita, fun
 ditus excisa, tanta crudelitate & tanta ani
 morum ferocia, obstinationeq; & beluina
 sæuitia, ut non facile paria in alijs seculis re
 perias exempla. Legantur historiae ab isto
 rum Conciliorū temporibus ad Innocen
 tium usq; III. Pont. & paulò ulterius: & te
 staberis istis quoq; seculis completum esse,
 quod in lib. Psalmodi legimus, Dixerūt in
 cordib. suis, Sæuiemus in eos pariter, dele
 bimus nomina et synagogas ipsorū de ter
 ra, Effuderūt sanguinē seruatorū tuorū, cir
 cumquaq; sicut aquā, nec est qui curet, aut
 qui sepelet. Probrū sumus uicinis nostris,
 prouerbiū his qui circum nos sunt, &c.
 Innocētius uerò ille 3. cuius modò me

DE CONCILIIIS

Innocent.
5. statuit
transsubstan-
tiationem
in Concilio

Concilium
Lateranense

minimus, & de quo paulò post plura dice-
mus, plenè tandè absoluit negotiũ Euchari-
stia, dum in Lateranensi synodo dogma de
transsubstantiatione superioribus omnib.
adiexit, ac symbolo inseruit, quod recitatur
in Decretalibus de summa trinit. & fide ca-
tholica, Firmiter. Habetur illa synodus à
Romana ecclesia, inter uniuersales nō pos-
trema. Quæ celebrata est anno Domini
1215. & ex ea plurimum authoritatis habere
meruit, quod ex diuersis mundi plagis
maximo numero adfuisse dicuntur uiri il-
lustriores. Cōmemorant enim historiae ad-
fuisse patriarchas Hierosolym. & Constan-
tinop. Archiepiscopos 70. Episcopos 400.
abbates 12. & Priores conuentuales 800.
plurimos etiã multorum principum le-
gatos. Dicam paulò post cap. 5. pluscula de
hac synodo. At Græcos Orientalesq; non
consensisse, in omnia eius Concilij decreta
arguit synodus ab Eugenio 4. Florentiæ
celebrata. Dum uerò uolui omnes syno-
dos celebriores de Eucharistia habitas con-
nectere, euectus sum nonnihil ex cœpta
temporum serie. Redeo itaque ad Gre-
gorij septimi, sub quo contentio Sacra-
men-

mentaria maximè serbuit, tempora.

De Concilijs Gregorij VII. contra Imperatorem & ei adherentes episcopos habitis, & horum uicissim contra illum: quantæq; turbæ, cædes, et calamitates ex illis sint consecutæ.

CAP. III.

Circa tempora Gregorij 7. corrupte & admodum afflictæ erant res ecclesiæ. Etenim Põtifices aliquot, qui Gregorium præcesserant (ut Siluester 2. Benedictus 9. Gregorius 6. huius 7. Gregorij magister) ^{Pontifices magi.} magia fuisse infames & omnibus adoptos flagitijs, sceleribusq; referuntur ab historicis, diabolumq; nimis impudenter tunc sedem illam Romanam occupauisse. Huc certè reciderant tunc res, ut Romani Pontifices Concilia magis instituerent pro stabilendis propagandisq; semel receptis & approbatis erroribus, quàm pro his confundendis tollendisq; imprimis uerò pro euerhenda & confirmanda sua monarchia seu tyrannide, ac deprimenda imò & euerenda iusta legitimaq; sancti magistratus uel regum potentia. Non commemorabo hic omnes Romanos Pontifices, qui ea in re sedulo laborarunt, sed insigniores dunta-

DE CONCILIIS

xat; neque annumerabo omnia Pōtificum
 Concilia hac ipsa de re habita, sed ex pluri-
 bus aliqua. Satis enim intelliget ex his le-
 ctor pius & prudens, quas, quantas ue cala-
 mitates orbi Christiano per hac sua Conci-
 lia intulerint. Commemorabo autem hac
 iuxta historiæ nobis traditæ fidem.

Gregorius
 septimus,

Gregorius 7. ante pontificatum Hilde-
 brandus appellatus, ab Italis & pluribus et-
 tiam Germanis chronographis historio-
 graphisq; laudatur plurimum, sed uicissim
 uituperatur à multis. Hic celebrauit in La-
 teranensi ecclesia Romæ Concilia cum epi-
 scopis, quibus & episcopos aliquot Germa-
 niæ, & ipsum Imperatorem Heinrychum
 eius nominis 4. anathemate percussit, im-
 perio denique deiecit, absolutis omnibus
 principibus & populis, quo illi obstringe-
 bantur iuramento. Grauisissimorum sceles-
 rum accusauit Imperatorem, quod & Ma-
 rianus Scotus commemorat. Ea res, utpo-
 te noua, inaudita, & indignissima uehemē-
 ter multorum Imperatori fauentium ani-
 mos exacerbauit, ac ita commouit, ut ipse
 Imperator unâ cum multis episcopis prin-
 cipibusq; & ipse conuocarit synodos, pri-
 mum

mum quidem Vuormatiæ, deinde Brixie,
 postea Mogūtiæ, damnarintq̄, & è sede de-
 turbarint Pōtificem, grauissimis in ipsum
 latis sententijs: quæ apud Vrsburgē, extāt et
 apud alios historicos. Cum uero Pont. cer Pont. gra-
uissima bel-
la excitat:

uice esset præfracta audaciâq̄ incredibili,
 Rodol. Sueuię ducem, alioqui principem
 præcellentiss. Imperat. loco Heinr. consti-
 tuit, missa ei corona, cui uersiculū adiecit.

Petra dedit Romam Petro, tibi papa coronam.

Alij uersum hunc ita recitant,

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho.

Ea re per uniuersam Germaniam excita-
 uit bella funestissima, in quibus ipse quoq̄
 rex Rodolphus legitur extinctus, culpa a-
 gnita, eaq̄ potissimum reiecta in Episco-
 pos, qui ei authores fuerint perfidæ ab Im- Rod. dux
Sueuię.
 perat. defectionis. Cum enim moribundus
 decūberet, & Episc. lectum corona cinxis-
 sent, manusq̄ in prælio ipsi decussa, adfer-
 retur, ad Episcopos conuersus, En, inquit,
 hæc est manus illa, qua ego sacramenta præ-
 stiti domino meo Henrycho regi, uobis ta-
 men urgentibus, toties (quarto enim aper-
 to Marte istos conflixisse constat) contra is-
 psum infeliciter pugnaui. Ipsi ergo exper-

DE CONCILIIS

dite iã, quàm probe mihi consulueritis, ut ab eo deficerem. Quin abite iam, & implete primam regi uestro fidem. Nam ego ingredior nunc uiam patrum et uniuersæ carnis. Huc uerò impulerat Episcopus Rom. Pontifex, ut authores essent principi rebellionis. Ac extant adhuc epistolę Pont. Gregor. ea de re ad Episcopos scriptæ.

Vide miseriam rerum faciem.

Breuiter omnia tumultu, sub hoc Pontifice, post eius concilia, cuncta terrore & luctu complentur (uerbis hic utor nobilis historici Ioannis Auentini ex lib. Annalium Boiorum 5.) cædes, incendia fiunt, in fontes & qui neutri parti fauebant, qui fidem regi seruabant, rebellare recusabant, pacem & ocium bello præferebant, armis se commiscere abnuebant, Simoniaci, Nicolaitæ, Hæretici appellantur, proscribuntur, in sceleratorum numero habentur, aëris, sacris, conuiuio, colloquio, conspectu à coniuatis arcètur. Sacerdotes, monachi, Episcopi, fratres germani, amici, cognati, affines, liberi, parentes, miles, tribunus, herus, famulus, pueri, puellę, coniuges, populus, principes, inter se discordant, dissentiunt; publicè, priuatim altercantur, rixantur,

tur, inuicem mutuis uulneribus, cæde, par-
ricidio, incēdijs, rapina conflictantur: agri
uastantur, phana spoliantur, ærariū diripitur,
fiscus exinanitur, uillæ incenduntur, urbes
& castella uī expugnantur, leges silent, ar-
ma feruēt, omne ius in uirib. est. Quicquid
uictori collibuisse, uictus patitur: uirgi-
nes rapiunt, liberi à cōplexu parentū auel-
luntur, matres familiæ uī constupratur, ter-
ra, flumina humano cruore rubescūt. Ani-
mæ cū corporib. intereunt, ad inferos rap-
tatur, æternis supplicijs macerantur. Hęc ille.

Tradunt historię Heinrichum hunc e-
ius nominis 4. M. Marcellum & Iulium
Cæs. supergressum, quorū alter trigesses,
alter quinquagesies bis, pari Marte decer-
tarunt, Heinrichum uerò hunc bis & sexa-
gies signis collatis pugnasse. Ac cum quæ-
dam ex illis bella uarias gereret ob causas,
plurima tamē incētoribus Pontificibus,
à quibus abstinuisset alioqui, coactus est su-
scipere. Imperitauit autem diu per annos
50. Luctuosissima ergo fuerunt huius Pon-
tificis Gregorij 7. tempora, ex Concilijs e-
ius exorta, quibus totus in hoc erat, ut abo-
lito regno Germanico ipse sibi & Pontifi-

Eberhardi
Salisbur-
gen. episcopi
p̄iudiciū
de Grego-
rio VII

DE CONCILIIS

cibus Romanis monarchiam pararet: ut de eodem Eberhardus Archiepiscopus Salisburgen. non temere in frequenti Regi noburgensi Concilio ita pronunciaſſe legatur, Hildebrandus (ita ante pontificatū appellabatur Gregor. 7.) ante an. CLXX. primus ſpecie religionis Antichriſti imperij fundamenta iecit: hoc bellum nephandum primus auſpicatus eſt, quod per ſucceſſores hucusque continuatur. Primò illi Imperatorem à Comitibus Pōtificialibus extruſere, ea ad populum & ſacerdotes tranſtulere. Deinde & his ludibrio habitis atq; exploſis, nunc & nos in ordinem ac in ſeruitutem redigere conātur, ut ſoli regnent. Capti iam imperij cōſuetudine, penſitatis & aduerſariorū uiribus, occasione rapiendæ dominationis & opprimendæ libertatis Chriſtianæ, ſpecioſo eccleſiaſticae conſtituendæ libertatis ſuoco utentur. Credite experto, non ceſſabunt, donec Imperatore in ordinem redacto, Romani imperij honore ſoluto, paſtoribus ueris qui paſcāt oppreſſis, canibus qui latrare queant ſublatis, per hunc morem omnia extinguant, aut occidant. Ideo omnia turbare atq; comiſcere

miscere uolunt. Hæc uerbotim huc transcripsimus ex 7. lib. Annal. Boiorum Auentini. Vbi multò plura huius generis & quidem uehementiora leguntur.

*De Concilio Claromontano sub Urbano 2.
Et de bello sacro, illisq; Concilijs, quæ opera Pontificum Romanorum habita sunt contra Heinrychum 4. Imperatorem, in quem tandem proprius armatur filius, qui ipsum exauthorat.*

CAP. IIII.

Gregorium septimum & Victorem 3. Concilium Claromontanum sub Urbano 2.
 Secutus est in pontificatu Urbanus eius nominis 2. Hildebrandi fidelis discipulus, & propter turbas ab ipso excitatas plurimas à quibusdam nūcupatus Turbanus. Nam telam, quam magister Gregorius fuerat exorsus, hic Turbanus unà cum Paschali & reliquis Hildebrandinis pertexere summis uiribus contendit. Conuocauit hic in Gallia ad Claromontem synodum non infrequentem, in qua proponit quæstionem de recuperanda Terra sancta & urbe Hierosolymorum, atque adeò de domini sepulchro è manibus infidelium eripiendo. At nullum erat hic uerbum dei, quod in re usque adeò periculosa prælucet, & decere

DE CONCILIIS

nentes dirigeret: quin potius erant plurima, quæ ab instituto illo omnes abstraherent, nihilominus declarata est famosa illa belli sacri expeditio in Orientem cōtra Saracenos. Habuit illa synodus plurima cum illa communia, quæ describitur 3. lib. Reg. capite ultimo, & habita est de recuperanda Ramoth Galaad ex manibus Syrorum. Fuit enim in illa etiam spiritus seductor, fuerunt prophetae admodum audaces & bellicoses: fuit hic Achab, fuit & Iosaphat. Declaratum est hoc infelix bellum in Concilio Claromōtano anno Domini 1095. Hoc ipsum suppeditauit materiam interminabilem & cruentam prorsus omnibus ferè consequētibus Concilijs, in quibus actum aut consultatum est de bello contra Saracenos ac Turcas gerendo.

Bellum sacrum omnium bellorum atrocissimum.

Profecti sunt autem sequenti mox anno 1096. in Orientem cum innumera hominum turba, inelyti duces Gotfridus & Balduinus, & intra triennium aut quadriennium & deditioe acceperunt & ui coeperunt præclaras Asiæ urbes, & in his Hierosolymas quoque. Refert Ursurgēsis tantum cruoris effusum in urbe Hierosolymorum,

rum, ut in templo ipso Hierosolymitano equi ad genua usque steterint in cæsorum sanguine. Idem memorat ad Ascalonem memorabilem commissam fuisse pugnam, in qua Christianorum circiter 15000. peditum, & 5000. equitum fuderint & prosligarint Sultanum Babylonium instructum equitibus centū milib. & peditib. 400000. ac perijisse in ea pugna supra centena hominum milia. Et quamuis excitaretur tūc novum Hierosolymis regnum, nō diu tamen stetit. Vniuersum enim uix centum euolutis annis cruore populī Christiani extinxerunt atque deleuerunt infideles. Non commemoro hic multas & grauissimas alias expeditiones Principum, Imperatorum, Regum Gallię, Anglię, & aliorum regnorum factas in eūdem illum finem Pontificium, ad recuperandum, inquam, domini sepulchrum. Horret animus, quoties cogito quā numerosi fidelium exercitus mare transierint alacres, nulli autem uiui aut pauci ægrotantes redierint. Mirantur alij bella Persica & Macedonica, Punica, Ciuilia, & Cymbrica, ego uerò illis omnibus antefero bellum hoc Pontificium, quod uocāt

DE CONCILIIS

sacrum. Fuit enim istis omnibus grauius, atrocius, cruentum & diuturnum magis. Nam concurrerunt in hoc innumerabilibus copijs uniuersi propemodum orbis habitati populi & gentes. Editæ sunt hominum strages prodigiosæ & incredibiles, cum multò plura centena hominum milia perierint, quàm credi possit. Gestum est præterea annis circiter 195. continuis. Gestum est insuper animis acerbissimis. Exasperati sunt hoc bello Saraceni, Babylonij, Asiatici, Aegyptij, Turcæ & aliæ gentes barbaræ, & adeò exarserunt implacabili odio in religionem Christianam, eiusq; professores, ut hanc unà cum his radicibus euellere conati sint, ac bona sui parte in istis regionibus euulserint, neque uel hodie desinant adhuc euellere. Quod quidem debemus partim infelici illi Concilio Põtifício, partim peccatis nostris enormibus, & uitæ à poenitentia uera alienissima.

Perturbatio totius orbis terrarum.

Huius perturbationis totius orbis meminuit etiam Auentinus in historia libro 5. & quidem hisce uerbis. Pleriq; omnes boni, aperti, iusti, ingenui, simplices, tum imperium Antichristi cœpisse (quod ea quæ
Chri-

Christus Seruator noster tot annis antè nobis prædixit, euenisse eo tempore cernebant) memoriæ literarum prodidere. Orbis terrarum tum à eardine bellorum procellis iactatus est. Genus humanum undique turbine armorum inuolutum est. Orientales atq; Occidentales inter se armis concurrerunt, Normanni, Galli, Germani, Saxones, Vgri, Itali, Britanni, Christiani Occidentales domesticis dissidijs, ciuilibus armis attriti sunt. Græci & Armenij, Turcæ & Arabes, Hispani & Saraceni, Asiatici & Aphricani inter se infestis concurrere signis. Hierosolyma bis capta, bis expugnata est. Prodigia apparuere, Cælum frequenter ardere uisum. Sol atque Luna crebrò præter solitum defecere. Complures stelle de cælo cadere uisæ sunt. Ignæ acies, turmæ equitum, peditum cohortes, ciuitates, enses, arma cruenta in cælo uisa inuicem conflixere. Et reliqua, quæ ille ibi commemorat.

Ante synodum Claromontanam idem hic Urbanus Placentiæ synodum conuocauit, & in ea omnia Gregorij 7. acta contra Henrychum Imperatorem, & Clemen

Placentina
synodus
sub Vrba-
no 2.

DE CONCILIIS

Synodus
Moguntia.
na.

tem Antipapam comprobauit, multasq; le-
ges ecclesiasticas tulit nouas. Id quod om-
nes historici cōmemorant. Ergo in Germa-
nia quoque mense Maio Moguntiaē Impe-
rator cum episcopis Galliaē, Italiaē, & Ger-
maniaē, & multis principibus Concilio fre-
quentissimo celebrato, & Vrbanum Pon-
tificem & omnes ei adhaerentes episcopos
Hildebrandinos communi consensu con-
demnant. Sententiam condemnationis ad-
dumbrat in historia Auentinus lib. histo-
riarum 5. ubi palam testatur, suasu Urbani
Pontificis Conradum Heinr. Imperatoris
filium, defecisse à parente, ac inuasisse re-
gnum Italiaē. Vnde graues exortē sint ibi
quoque turba, & dissidia maxima.

Paschalis
2.

Opera huius Conradi Italiaē regis atq;
Mathyldaē foemine in Italia primariē, et Pō-
tificijs partibus addictissimæ, Paschalis Pō-
tifex 2. mox ab Urbani morte, in sellam
est collocatus, qui prius fuerat monachus,
nuncupatus Raynerus. Erat hic annus do-
mini 1100. Paschalis hic appellatur ab histo-
ricis bellicosus Pontifex: et ne ullis artibus
Gregorio 7. inferior uideretur, experitur
omnia, nec quicquam eorum omittit, quæ
putabat

putabat pertinere ad opprimendam potentiam Imperatoris Henrychi et imperij Germanici, & ad euehendam stabiliendamque amplitudinem uel monarchiam sedis Romanæ. Proinde anno domini 1102. tertio iam Imperat. Heinr. excōmunicat. Romæ enim Concilium Episcoporum Galliæ & Italiæ congregat (uerbis utor Roberti Angli in Vitis Pont. positis) ac Florentinum episcopum reprimit, qui dicebat Antichristum esse natum. Perpetuum quoque anathema à Gregorio aduersus Henrychum 4. promulgatum in ea synodo renouat atque confirmat, eiusque synodi sententiam postea in Cœna domini apud Lateranum Romæ publicè pronunciat. Idem ille Pontifex opera principum, episcoporum item & hominum sibi fauentium armauit filium Henrychum 5. cōtra parentem Heinr. 4. contra ius gentium, aduersus ius naturæ (ut ipse parens dixisse legitur) & aduersus sanguinis necessitudinē, & cōtra diuinum & humanum mandatū. Rursus enim Robertus ille Anglus in Pontificum historia, Literæ, inquit, cum ab Henrycho 4. imperatore, tum à principibus & filio Henry-

Concilium
Romanum
cōtra Hein-
rychum 4.
Imperat.

Filius con-
tra patrem
armatus.

DE CONCILIIIS

cho ꝑ. scriptę, sunt mihi testes, Pontificios, impulisse principes contra suum Imperatorem, & filium contra suum patrem rebellionem parare. Heinrichus ꝑ. autoritate Pontificia, et suadētibus episcopis Rychardo (Auentinus Ruthardum hunc uocat) Moguntino & Gebhardo Constant. Concilium ac conuētum indicit in Northusen, anno domini 1105. Calend. Iunij (4. Iulij habet Auētinus) In eo Concilio totum se Romani Pontificis autoritati subiecit: adeo, ut in synodum nō ingrederetur, nisi prius iussus et uocatus ab Episcopis: quibus summum, ingressus, honorem exhibuit. De doctrina tractatum est. Quę minus ponderis uidebantur habere, componebantur in ea synodo: quę plus momenti habere putabantur, relata sunt ad Pontificem. Acta Hildebrandi, inquit Auentinus, tutanda decernunt. Simoniacam hæresim, ait Robertus, & Nicolaitarū fornicaria coniunctio, damnata est. Vocabant autem Hildebrandini Simoniacam hæresim, quando princeps, magistratus, aut laicus beneficia aut inuestituras ecclesiasticorum conferebat. Iam tunc enim collationes beneficiorū aut munerum

Concilium
Northusana.

Simoniacam
& Nicolaitarū
hæresim

nerum ecclesiasticorum, ex manibus magistratus aut laicorum extorquere & artibus & uí maxima Pontifices contendebāt. Nicolaiticam uerò fornicariamq̃ coniunctionem nuncupabant sacerdotum uel ministrorum ecclesiæ coniugia legitima, & a deo in scripturis manifeste cōcessa. Refert autem Lambertus Schaffnaburgen. in historia sua diligentissime, quantam hac de re contentionem in ecclesia Occidētali excitari Gregorius 7. Præceptoris sui uestigijs inhærebant Hildebrandini omnes, imprimis uerò Paschalis 2. atq̃ Calixtus 2. qui et ministrorum ecclesiæ coniugia cōdemnarunt atque conculcarunt. Qua re completa est tādē apostolica prophetia, quæ apud apostolum legitur in 1. Timoth. cap. 4. Maxime uerò agebatur in illa synodo Northusiana de substituendo Heinrycho F. in locum parētis, quem imperio deijcere, ut excōmunicatū à Romanis Pontificibus, contendebant.

Et Heinrychus quidem filius, soluta synodo, exercitum contra patrem parat, & Moguntiam, ubi parens erat, mouet. Atq̃ hic desino ex historijs reliqua adiungere.

Coniugia ministrorū ecclesiæ.

Bellum gerit filius cōtra patrem & ipsum exauctorat

DE CONCILIIS

Dolor enim non sinit nefandum illud inter patrem & filium, principes fortissimos, prosequi bellum, atrox & cruentum alio qui satis. Neque commemorare possum, quæ referuntur in historijs de exauthorato patre, opera episcoporum per filium, de quibus incredibilem malitia & insolentia Romanorum sacerdotum. Non possunt illa audiri aut inspicere citra grauissimam acerbissimamque animorum commotionem. Qui illa cognoscere uelit, legat Annalium Boiorum Augustini lib. 5. circa finem, & præfationem lib. 6. Vitam item Paschalis 2. per Robertum Anglum, Alberti quoque Kranzii de rebus Saxonum lib. 5. à cap. 17. usque ad 25. Cogere fateri Pontifices Romanos istius seculi suis illis Concilijs & artibus, quibus pro monarchia decertabant consequenda, ecclesiam Christi non minus atrociter afflixisse, quam quidam ethnici illi Imperatores Romani, suis illis persecutionibus ab ecclesie primordijs fideles excarnificarunt.

Que Concilia contraria sunt habita ab Alexandro 3. & Friderycho Barbarossa. De Innocentio eius nominis 3. Pont. & Concilio ge

lio generali sub ipso in Laterano Romæ ce-
lebrato, de Cruciata, et id genus rebus alijs.

CAPVT V.

DE Hadriani 4. Pontificis Concilijs,
factu & intoleranda superbia nunc
nihil dicam. Scribit de ea Radeuicus histo-
ricus abundè satis. Post mortem Hadria-
ni duo sunt electi Pontifices, Alexander ^{Alexander}
ius nominis 3. & Victor. Ille uerò suis fre-
tus uiribus, Pōtificatum sibi usurpat, mox
abit ad regem Siciliae, huius auxilia peti-
turus. Inde ad Friderychum etiam scribit
Barbarossam, eo tempore Cremonam ob-
sidentem, postulans, ut institutionem aut
electionem suam haberet ratam. Fridery-
chus legitimis rationibus schisma sublatu-
rus, dixit se conuocaturum Concilium Pa-
piam, in quo causam cognosceret, & dissi-
dium componeret. Alexander uerò eò ue-
nire modis omnibus renuit, superbe Impe-
ratoris oratoribus respōdens, Pōtificē Ro-
manum à nemine debere iudicari. Victor
autem ad Concilium Papiam uenit, cau-
samq̄ suam synodo subiecit. Cognoscitur
ergo diligenter omnis controuersia, audi-
untur testes, rebusq̄ discussis omnibus Vi-

Concilium
Papiense
Imperat.

DE CONCILIIS

Concilium
Claromont
ganum Pon
tificis.

ctor ex iure Pontifex ab Imperatore & episcopis pronuntiatur. Indignissimè hoc tulit Alexander, ac cum suæ factionis hominibus communicato concilio, Imperatorem simul & Victorem anathemate percudit: mox in Galliã ad regem Philippum excurrit, hunc in suas partes pertrahit, inque Claromonte Concilium indicit suæ factionis episcoporum, in quo excommunicationis sententiam contra Imperatorem, atque Victorem confirmat atq; publicat. Ceterùm nouum nihil refero, dum ex historijs Pontificum Romanorum condemnationes mutuas refero. Quisnimò commemorabo hic obiter, quæ ante hæc tempora in sede illa acta sint inter Formosum & Stephanum 6. Pontifices, circa annum Domini 898. Commemorabo autem ipsius Platinae uerbis; Stephanus Pöt. creatur, qui tanto odio persecutus est Formosi (qui ad Pontificatum largitione potius quàm uirtute uenerat) nomen, ut statim decreta eius abrogarit, res gestas resciderit. Hoc odium arbitror ex ambitione ortum fuisse, cum iam eò deuenissent ecclesiastici, ut non coacti, ut antea, sed sponte & largitionibus Pontificis

tificium munus obirent. Hinc odium ortū est, quo etiam in mortuū Stephanus sauebat, quod ei antea impedimēto fuisset, quominus optata sede frueretur. Refert Martinus scriptor, Stephanum tanta rabie desauisse, ut habito Concilio, corpus Formosi è tumulo tractum, Pontificali habitu spoliatū, indutumq̄ seculari, sepulturæ Lalcorum mandauerit, abscisis tamen dextrę illius duobus digitis, illis potissimum quibus in consecratione sacerdotes utuntur, in Tyberimq̄ proiectis, quod (ut ipse dicebat) contra iura sacramenti Romam & sacerdotium repetiuisset, quo à Ioāne 8. iure spoliatus fuerat, &c. Hæc Platina. Redeo ad intermissam historiam.

Imperator legatos mittit ad regem Gal
 lia, ipsum adhortans, ut suam quoque ope
 ram conferret ad tollendum noxium eccle
 siæ dissidium, constituitq̄ Diuionem Con
 cilio locum, in quo utriusque causa Ponti
 ficis diligenter discutiatur. Rex annuit, &
 se cum Alexandro affuturum promisit. Ve
 nit ergo ad Concilium Diuionense condi
 cto tempore Imperator cum Victore. Ad
 sunt etiam ad sopiendam discordiam Hein
 R.

Concilium
 Diuionense.

DE CONCILIIIS

rychus 2. rex Angliæ, Reges Scotiæ atque Bohemiæ. Verum Alexander ad Concilium uenire noluit, quod Concilium non a se, sed ab Imperatore esset indicium. Sed et Philippus in gratiam Alexandri, Diuionem non uenit. Id quod Imperator indignissime tulit, inq̄ Germaniam redijt.

Vuirzbur-
gen. Concil.

Post hæc moritur Victor, & Alexander adhuc in Gallia hæret. Imper. ergo Vuirzburgum conscribit Concilium frequentissimum. In eo concordib. uotis a Principibus & Episcopis eligitur in Pontificem Guido Cremonen. præsul, ac nuncupatur Paschalis 3. Decretum quoque faciunt, Nulum posthac fore Pontificem Maxim. nisi qui more maiorum, consensu Imperatoris, creetur, atque nuncius duntaxat Christi, successorq̄ Petri, non etiam Cæsareæ potentiaæ pertinax æmulus esset. Ad hæc se sacramento obstringunt omnes in synodo. Facta sunt hæc anno domini 1165.

Alexander
III. Romam
uenit.

Interea Romani Alexandrum euocant ex Gallia in urbem. Venit is, & exceptus est perbenigne a ciuibus. Pleraq̄ etiam Italiae urbes aduentu Pontificis, in spem erecrae libertatis (fauente Philippo rege Gal-
lorum

lorum, & suadente Alexandro Pont.) contra datam fidem & contra iusiurandum deficiunt ab Imperatore. Quod cum intellexisset Imperator, in Italiã præmittit Episcopos Moguntinen. & Colonien. ipse uerò cum exercitu & alijs principibus subsequitur, agrum Romanum, cæde, ferro, flamma, uastat, Rom. aulos conferre pedē ad internecionem delet. Octo millia Romanorū cæsa, tria capta esse, in fastos relatum est. Urbem deinceps Barbarossa capit, incendit, Alexandro fuga sibi consulente; qui tamen tantorum malorum unica & uerissima fuit causa. Auētinus Annal. libro 6. unde hæc transcripsi (quæ & apud alios inueniuntur historicos) adiicit superioribus etiam consequentia: Gerochus Richenbergensis præsul, inquit, de hoc dissidio complura scripsit, quibus titulum de Antichristo dedit. Mansit hæc seditio duodeuiginti annos in orbe Christiano. Non commemorabo funestissima bella, cædes, & luctuosissimas clades, quas sub hoc Pontifice Italia accepit & uicissim intulit. Relego lectorem ad historias. Mihi satis est ueluti digito demonstrasse, quantas calamitates hic

Venit ad
Imp. Romanam, & uastat eam.

DE CONCILIIS

Pontifex, qui postea calcem impuram in Imperatoris ceruicem impegit, unctumq; domini conculcauit, in orbem induxerit Christianum, Concilia Imperatoria fugiendo legitima, & sua illa illegitima pertinacissimè ecclesiæ obtrudendo ac defendendo.

Innocentius
III.

A morte Alexandri creati sunt aliquot Pontifices, sed non imperauerunt diu. Nam post 17. annos euectus est in sedem illa Innocentius eius nominis 3. uir in asserenda libertate, quam uocant, ecclesiastica, & in stabilienda monarchia Pontificum, strenuus & felix admodum. Persequebatur is graui & implacabili odio Friderychi Barbarossæ genus, nec aliam ob causam, quam quòd fortiter sese opposuisset Romanis Pontificibus, & pro regno Germanico decertasset, tyrannidemq; Romanam euertere fuisset conatus. Proinde obiecit se Philippo regi filio Barbarossæ ut quàm maximè, fouebatq; Otthonis Saxonis partes contra Philippum electi. Fertur autem fortiter dixisse, Aut ego regium diadema Philippo detraham, aut Philippus mihi auferet insignem Apostolicum. Abhorret ab hoc dicto Pontifis

Innocentij
odium in
placabile
in filios
Barbarossæ

Pontificis superbo & audaci Vrspurgensis abbas in suis Chronicis, idem tamen fatetur Pontificem implacabili odio arsisse contra profapiam Barbarossæ, atque ideò sese perpetuo opposuisse Philippo. Ac inter alia, In quo, ait, salua reuerentiâ sedis Apostolicæ, non uideretur Pontifex secundum equitatem iudicasse. Et mox, Extat adhuc, inquit, epistola præfati Innocentiî directâ ad Berchtoldum ducem Zaringiæ: in qua contra Philippum multa absurda, & quædam falsa describuntur: quam fecit inseri in compilatione Decretaliû suarum, quas magister Petrus Beneuentanus subdiaconus ipsius postmodum in uno uolumine compegit, &c. Queritur ille idem Abbas admodum lamentabiliter, Romanam auaritiâ occupasse tunc longè lateq; omnia, denique proditionibus, cædibus, incēdijs, uastationibusque luctuosa fuisse uniuersa. Lege obsecro, quæ author ille ea de re grauius scribit. Et ne quis arbitretur affectu tributū esse plurimum, aut solum ista hunc tradidisse scriptorem, audi obsecro lector Christiane, quid lib. 7. Historiarum eadem de re scriptū reliquerit insignis historicus

Romana
uaritia.

DE CONCILIIS

Auentinus. Spectante, inquit, atque concitate Romano Sacerdote, Philippus & Otho cognatas acies committunt: frater aduersus fratrem, filius aduersus parentē conflagrare cogitur, atque inuicem sanguine se polluunt. Argentoratum, Aquægræne, Agrippinensis Colonia, Erdfurdia, pleraq; alia oppida obsessa, cuncta luctu & caede completa sunt. Quis aliam tantæ discordiæ inter Christianos causam attulerit, nisi Romani episcopi spectaculum, quasi paria componentis? Populus Christianus mutuis se uulneribus, cohortatib. flaminibus Romanensibus, contrucidauit. Hec ille.

Romani
Pont. com-
mittunt in-
ter se Ger-
manos &
aliorum re-
gnorum po-
pulos.

Obseruent autem hic prudentiores, & suæ Christianæq; salutis cupidi homines, ueterem esse artem Romanorum Pōtificum, committere inter se principes & populos Germaniæ aliorumq; regnorum, ut ipsis inter sese decertantibus, & uires ipsorum attritæ, Romanis minus sint formidabiles, & ut ipsi interim rebus suis fruantur secure, denique ut si rebelles sedi non possint compesci prorsus, ciuilibus bellis saltem fatigati cohibeantur, ne prodeant ulterius, aut ut factio Romanensis tandem triumphet,
atq;

atque ita sedes stabilitur Romana. Vide-
runt nostri homines in Germania ante an-
nos aliquot nō dissimilia, ac experimur e-
tiam hodie, quò spectēt consilia legatorum
Romanensium, qui more maiorum, dum
prætexunt concordiam & unitatem eccle-
siæ, semper tecta habent & suggerunt dissi-
diorum fomenta. Inuigilent ergo saluti sue
omnes Germaniæ aliarumq; nationum po-
puli, caueantq; ne Pontificijs astutijs inter
se commissi, nunc quoque concidant mu-
tuis uulneribus, quemadmodum uidēt ma-
iores ipsorum interiisse.

Idem ille Innocētius 3. Concilium uni-
uersale (cuius paulò ante meminimus) Ro-
mæ in Laterano celebrauit. Bullam indi-
ctionis integrã inueniet, qui uult, apud Vr-
spurgensem in Chronicis. Præcipuam ille
Cōcilij causam adfert, recuperationem ter-
ræ Sanctæ: ideoq; missis in omnes Christia-
norum fines (uerbis Naucleri utor) literis
& nūcijs, uiros uidelicet doctos et idoneos,
crucem contra infideles prædicare iussit:
per quos ille plenariam peccatorum remis-
sionem promisit ijs, qui crucē susciperent,
id est, ijs, qui Pontificiæ militiæ sese conse-

Concilium
uniuersale
Lateranense

DE CONCILIIIS

Cruciata,
& crucem
prædicare,
& crucem
suscipere.

crarent. Isto enim tempore (ne id nescias)
nouis locutionibus, & nouo quodam præ-
dicandi genere utebantur Romanenses. Et
enim si Romanus Pōtifex decreuisset gen-
tem aliquam esse hæreticam, aut bello ex-
terminandam, emittebat prædicatores, mo-
nachos inquã, & alios suos emissarios, qui
crucem in populo Christiano prædicarēt,
id est classicum canerent, suadentes, imò &
præcipientes fidelibus, ut arreptis armis,
gentem funditus excinderent à Pontifice
deuotã. Pollicebantur autem nomine Pon-
tificis (nomine enim Christi non potuerūt,
qui nec ita prædicare, nec talem peccato-
rum remissionem polliceri uspiã in Euan-
gelio iussit) plenariam peccatorum remis-
sionem fortiter pugnantibus, & plurimum
sanguinis humani effundentibus. Appella-
batur totum hoc negotium *Cruciata*, cuius
mentio non rarò fit in historijs Vincen-
tj & Antonij. Proinde crucem prædica-
re isto seculo dicebantur, qui ad arma deuo-
tis inferenda excitabant Christianos. Cru-
cem uerò suscepisse, aut cruce sese insigni-
uisse dicebantur, qui nomina sua militiæ
dederant Pontificiæ, atq; operam suam ad
man-

mandatum Papæ in extirpandis hæreticis aut deuotis fideliter conferebant. A temporibus Urbani 2. & Claromontani Concilij Ianiena hæc in Oriente durauerat. Ge rebatur quidem hoc bellū à compluribus, (& uiris quidem eruditione & sanctitate præclaris incētoribus) zelo sanè uehementi, sed non ita prudēti. Nam Pontifex præte xebat constanter salutem liberationemq; fidelium inter infideles degētium, sed spe ctabat reuera ad propagationem imperij sui in Orientem usque, ac utebatur cladibus in Oriente acceptis ad promouendas & stabiliendas res suas in Occidente. Interim enim dum in Oriente grauiā geruntur bella, & milites Christiani inde rari redeūt, potuit ille monarchiam Papisticam facilius in Occidente constituere. Sicuti mox in rebus Gregorij 9. apparebit. Nunc enim ad Lateranensis Concilij indictionem re deo, in qua inter alia & hæc continebātur, quod singulis mensibus (rursus uerbis uxor Naucleri in compendiū cōtrahētis Indict. Innocent.) fieret generalis processio, seorsum uiris, & seorsum mulieribus constitutis, cum orationum deuota instātia, pro ter-

Processio nes uel sup plicationes & ieiunia,

DE CONCILIIS

ræ sanctæ liberatione. Orationi autem ieiunium & eleemosynam adiunxit, ut his quasi alis quibusdam, facilius ad aures dei uolet oratio. Singulis quoque diebus sub Missarum solennibus, publicam tam uiro- rum quàm mulierum in terram prostrationem fieri uoluit, cum Psalmo, Deus uenerunt gentes, uersu ad hoc & oratione dispositis & institutis. Truncum etiam fieri in ecclesijs, sub tribus distinctis clauibus ordinauit, in quo reponeretur eleemosyna, in subsidium terræ sanctæ. Atque ut homines ad sumendam crucem exhortarentur strictius mandat.

Vide quid
 pretextatur
 in Concilijs
 celebrandis.

Neque uerò ob sacrum duntaxat bel- lum uoluit celebrari hoc Concilium Ponti- fex. Sed in hunc etiam finem, ut reformare- tur ecclesia, tollerentur schismata, extirpa- rentur uitia, uirtutesq; plantarentur, corri- gerentur item excessus, repurgarentur mo- res, eliminarentur hæreses, roboraretur fi- des, sedarentur discordiæ, ac stabiliret pax. Hæc omnia in Indictione illa leguntur: quæ in præsentem non frustra commemorauit, sed ut pij cum his conferant ea, quæ nostro se- culo in Bullis leguntur Pontificum, quibus

bus sua indicunt Concilia. Insistentes enim maiorum, ac maxime huius Innocentij ue stigijs, pollicentur se summa diligentia tractaturos de reformatione Cleri & morum corruptorum, de extirpandis hæresibus, & stabilienda doctrina catholica, ac etiam de bello Turcis inferendo. Caterùm dum à 300. annis subinde reformationem cleri, abusuū, & morū pollicētur, hæc autem subinde appareant corruptiora in ecclesia, ac isti tot annis non emendauerint uel minimum in ecclesia abusuū, aut animaduuerterint uel tantillum in foedissimā & foetidissimam cleri uitam, quā uniuersus hic mundus accusat uehementissime, quis inde nō colligat, quid sibi promittat uir pius ex istorū pollicitationibus concilijsq; nō reformationem utique ecclesiae iustam, sed deformationem turpem, & deformationis confirmationem & defensionem. Concilium porrò ipsum coist frequentiori praetatorum & legatorum turba, quàm congregatū sit ullum antea aliud. Quæ de fide & imprimis de Transubstantiatione, in ea sint decreta, leguntur in principio Decret. de summa Trinitate & fide catholica. Fir-

Nulla reformationem potuit in uolo impetrari Concilio.

Decreto Concilij Lateran.

DE CONCILIIS

mitter. Fuit etiam hoc inter alia decretū, ut
 chrisma simul & Eucharistia sub clauī ser-
 uetur, ut quotannis priuata fiat proprio sa-
 cerdoti confessio peccatorum: ut electio sa-
 cia per ciuilem magistratū in sacris benefi-
 cijs, uim nullā habeat: ne qui sunt ordinis
 ecclesiastici fidelitatē ijs, qui laici dicuntur,
 sine causa, promittāt: ne cōstitutiones prin-
 cipum ecclesijs præiudicēt: ut ab omni cō-
 tributione immunes sint ecclesiastici: ne tri-
 buta soluantur aut decimæ. Adhæc gra-
 ue tū erat inter Græcos atque Latinos dis-
 sidium. Nam super quibus aris Latini, id
 est Papistæ sacrificassent, eas contrectare
 Græci nolebant, nisi prius lauissent eas &
 expiassent. Deinde baptizatos à Latinis,
 rebaptizabāt. Fit ergo decretū, ut ad eccle-
 siam Romanam matrem suam reuertātur,
 quò scilicet unus sit pastor et unū ouile, nī
 pareant feriuntur anathemate. Extant ad-
 huc Acta huius synodi Lateranen. Cæte-
 rùm Græci nolebant agnoscere primatum
 Romani Pontificis confictū ab ipsis Pon-
 tificibus Romanis, non traditum à Christo
 domino, quē illi summū agnoscebant Pon-
 tificem. Cumq; accepissent maiores ipsorū
 ab

ab initio prædicationis euangelicæ doctrinæ ab apostolo Paulo, non agnoscebāt Romanam ecclesiam matrem. Itaq; augebantur quotidie odia et dissidia inter Græcam & Latinam ecclesiam propter Rom. ambitionem. Dedit præterea malū ingens fidelibus cōsultatio de prosequēdo bello sacro. Etenim testatur historiæ cædes & mala ingentia Conciliū hoc Lateranēse fuisse cōsequuta. Multorū principū nomina recenset, qui militiæ se consecrauerint Innocentiæ, Nauclerus: uerum historiæ etiam testantur expeditionem illam & bella Orientis non admodum tunc quoq; quemadmodum & antea feliciter celsisse Christiano populo. Quid ergo habuit ex Concilijs illis Pontificijs miser Christi populus, nisi turbas & calamitates maximas?

*De graui dissidio Gregorij 9. Pontificis ex
Friderychi 2. Imperat. contra quem ille cū
Italiæ populis conspirauit, tandem Romæ in
Laterano Concilium indixit: et que contra
eundem Imperatorem instituerit Innocen-
tius. 4.*

CAPVT VI.

Decretum Lateranen. Concilij de bello Saracenis inferendo & recuperando

Honorius III uisione
prouocat
ad bellum.

DE CONCILIIS

da urbe Hierosolymorum, ante annos 16. amissa, Honorius eius nominis III. Innocentiū III. successor, urgebat ualide. Affirmabat sibi uisione, per beatum Petrum exhibita, promissum, ipso Pontifice, recuperandam fore urbem Hierosolymorū. Quare animati aut potius demētati plures Romanorum & Alemannorum, crucem susceperunt. Sed euentus declarauit, Pontificem falsum fuisse prophetam. Saracenus enim omnes Hierosol. fideles crudeliter contrucidauit. Gregorius quoq; IX. Honorio succedens, anno domini 1227. non minus urisit bellum illud infelix Hierosolymitanum, quam reliqui ante ipsum Pontifices. Nam Imperatorem Friderychum eius nominis II. principem præcellentissimum simul atque in cathedra Pontificis confisset Romana, sub anathematis poena monuit, ut primo quoque tempore in Asiam cum exercitu proficiscatur, recuperandæ Hierosol. causa. Cumq; non illico ad Pontificis mandatum exercitum transponeret in Asiā, anathemate ipsum percussit. Quærebat uidelicet causam uiamq; opprimendi ipsum. Vt enim hic Pontifex genus ducebat

Gregorius IX.

cebat ex eadem cum Innocentio familia, ita ingenium Innocentij ambitiosissimum & audacissimum, odijque plus nimium retinens, probe cum in dictis tum in factis exprimebat. Obseruauit hoc in historia sua Auentinus, cum dicit: Friderychi potetia, uires, prudentia, magnitudo animi, rerum bellicarum peritia, uicinitas (nam in Italia contra morem ueterum Imperatorum habitabat, Germaniam per filium administra bat, bis duntaxat ex Italia in Germaniam egressus) formidolosa atque suspecta fuere Romano sacerdotu senatui. Id quod Gregorius 9. non it inficias, sed ingenue fatetur. Videbatur illis Germanu imperium magis florere, quam ipsis utile foret. Placuit ergo id contundere, atque discordia non solum debilitare, sed in cineres quoque atque fauillas redigere, & Frider. huc est fastigio rerum humanaru deturbare. Hac ille.

Ergo cum Friderychus tandem sub annum domini 1228. profectus esset ualido cum exercitu in Asiam, Pontifex protinus quod animo dudum conceperat, data occasione, facto perficit, Appuliãque, quæ Friderici parebat imperio, inuadit & occupat.

Friderycho
2. in Asiam
profecto
Gregorius
9. occupat
Appuliam.

DE CONCILIIS

Quam historiam his uerbis recitat Vrspurgensis. Papa, inquit, captata occasione de absentia Imperatoris, copiosum exercitum destinauit ad Appuliã, & terras Imperatoris in seruitio Christi demorãtis (quod nefandissimum est dicere) abstulit, & sibi subegit, & cruce signatos, ne transfretarent, omni studio prohibuit tã in Appulia, quã in Lombardia. Ac anno domini 1229. tradit Soldanus Hierusalẽ, Nazareth & Ioppe cum terris adiacentibus, & nonnullis alijs locis Friderycho, induciãq; sunt pacte inter Saracenos & Christianos per integrũ decẽnium. . Quod cum Imperator scriptis literis, nuncijsq; missis Pontifici latus annũciasset, Pontifex literas abiicit, & rumorem sparsit per Italiã, Friderychum esse mortuum. Eam ob rem ciuitates, quæ adhuc adhærebant Imperatori, cogitabãt sese dedere Pontifici, & omnes Alemannos de terra sancta redeuntes, & iam in Appulia demorantes, nequissimo facinore trucidare. Interea redit Imperator, & ablatas sibi terras recuperat, hostemq; ex finibus suis eicit. Ista omnia sunt Vrspurgensis.

Et quamuis iure potuisset fauere in Gregorium,

gorum, maluit tamen suo etiam detrimento in concordiam cum ipso redire. At cum animus Pontificis prorsus à Friderycho alienissimus esset, quiescere non potuit. Clanculo enim conspirat cum Venetorum duce, cum Mediolanensibus, Bononiensibus, Brixianis, cæterisque Langobardis. Sed ne Germania laboranti Imperatori suppetias ferret, statuit submissis nuncijs per Germaniam serere discordias. Simul autem atque hæc cum suis occultè tractat, prorumpit etiam, & Imperatorem rursus ferit anathemate, tres etiam contra ipsum Bullas protrudit. Primam dat ad uniuersos Christianos, beatitudinem in ea Friderychum nuncupans, accusatque impietatis & grauissimorum scelerum, indignum esse affirmans, cui Christiani pareant. Vniuersos itaque sacramento, quo ei obstricti erant, absoluit. Altera bulla mandat districtè omnibus per orbem Christianum pastoribus, ut sententiam excommunicationis in Fridero. & eius fautores latam, publicè in templis, pro concione, adhibitis cera & ære, absque mora, populo denuncient: ac insuper omnes inobsequentes etiam excōmunicent. In postrema bul-

Gregorius
9. conspirat
in Fridery-
chum cum
Italia.

Furor Græ-
gorij IX.
contra Fri-
der. II.

DE CONCILIIIS

la Imperatorem nuncupat hæreticum Papa, ac uniuersis pariter Christianis, qui deũ sibi uelint esse propitium, præcipit, ne Fridericho uel uerbo, aut etiam animo sint fautores. Cum literis autem mittit in Germaniam legatos tres, Ranarium, Philippũ atque Albertum, insignes ueteratores, qui discordias sererent ubique, & quoscuque possent, diuitijs, pollicitationibus, sacerdotijsq̃ in suas attraherent partes. Hæc omnia ex Auentini historia recensui. Addit ille, Boios Sueuis, Bohemos Misnen, Austriacos Morauis, Saxones Turogis, uniuersos quoque inter se commissos concertasse: omnia per Germaniam tumultu completa esse, omnesq̃ conclamasse Romanũ Pontificem indignum facinus præterphas atque æquum inceptare.

Frider. II.
scriptis se
purgat literis.

Eodem tempore scribebat Imperator et ipse uarias in Germaniam epistolas, quibus partim sese expurgabat ab asperginibus conuiciorum Pontificis, partim coarctabat inuictam Pontificis nequitiam, adhortans omnes ad præstandam, quam Imperatori debebant, fidem. Extat insignis epistola ad Vuenzeslaum Bohemiæ regem
scripta

scripta, in qua inter alia dicit, qui sint Romanenses illi, opera eorum ostendere. Christum mundo pacem dedisse, illos bella civilia propinare. Gregorium 9. captum Imperij consuetudine, ut solus regnet, omnia perturbare atque commiscere, cuncta tumultu complere. Iamdudum Roman. Pont. divinitatem affectare & astute id dissimulare, Germanicas vires ab his timeri, quas ne noceant aut impediant, inter se committi. Plura huius generis alia prætereo prudens, ne nimis sim prolixus.

Postremò cū cerneret Pontifex artibus, foederibus, & uiribus nullis se posse Friderichum opprimere, ad uetera Pontificū refugit auxilia, ac apud Lateranum indicit Concilium, quod favore regum quorundam, quos in suas partes attraxerat, celebrare instituerat, ac in ipso tractare de abrogando imperio Fridericho, de reformatione ecclesiæ, ac recuperatione terræ sanctæ. Imperator uerò cum sentiret Conciliū hoc illegitimū fore Concilium, terra marique itineribus obsessis, aduentantes ad Conciliū partim prohibuit, partim etiam interceptit. Quod ita doluit Pontifici, ut mœrore con-

Concilium
Lateranense.

DE CONCILIIS

Decretales
Grego. IX.

tabesceret & moreretur. Hic est ille Gregorius, qui opera cuiusdam Raymundi Barcinonen. Decretales edidit circa annum Domini 1237. Vidit homo uaser regibus Germanorum tam infensis animis renitentibus, pontificatum ægre confirmatum iri, nisi legibus latis, & his quoque cum auctoritate promulgatis, & in Scholas atque iudicia introductis. Vnde in præfatione, Volentes igitur, inquit, ut hac tantum compilatione uniuersi utantur in iudicijs & Scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere, absque auctoritate sedis apostolicæ speciali. Sed quid de his iudicet uir doctiss. Marsilius Patavinus, qui legere cupit, legat Defens. Pacis Dict. 2. cap. 24. & 14. &c.

Lugdunen.
Concilium
contra Friederichum.

Surrogatur ergo illi post Celestinum Innocentius 4. omnium Pontificum Romanorum ditissimus, sicuti Martinus refert historicus. Huic plurimum confidebat Friederichus, sperans ipsum fore pacis amantem. Sed quam turpiter optimus princeps sit falsus, ipse declarauit euentus. Pontifex enim migravit in Galliã, Gallorumq; consilio Concilium Lugduni conuocat, in quo
Impe

Imperatorem percutit anathematis fulmine. Sententia condemnationis legitur etiã hodie in sexto Decretal. de sententia & re iudicata. Habebat in Concilio illo Oratores suos Imperat. sed impediri isti non potuerunt, quo minus condemnaretur Imperator, eidẽq; abrogaretur imperium, defendendum mox alteri. Rursus ergo ad arma concurritur, rursus dissensionibus misera diuellitur à se inuicem Germania. Iacobus enim Vuimphelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 38. Et ne in Germania, inquit, res quietæ essent, electores Imperij, autoritate Innocentiũ innixi, Heinrichum Lantgrauũ Thuringiæ Alemanorum Romanorumq; regem designant: & Conradus adolescens Alemanniæ rex à Frider. genitore pridem institutus, Thuringum regni ingressu & possessione prohibet. Sed prædicata in Conradum Friderichumq; fautores (iubente Pontifice) Crucis signatio, multos in noui regis Lantgrauij præsidia fautoresq; conciuit. Breuitamen Lantgrauius uictus apud Francfordiam, fugatusq; mortuus est. Hæc ille. Multa quoque cum Episcopis Germaniæ

DE CONCILIIIS

tractat occulta Pont. consilia. Vnde nonnulli eorum quidem, qui hactenus iuuarat Imperatorem, iam etiam ab ipso deficere incipiunt. Pontifex enim mandat Germaniæ Episcopis, ut synodum cogerent, & in ea Otthoni Bauarorū principi mandarent, ne Friderycho adhæreat, aut excommunicationis sententiã expectet. Cōuocatur ergo synodus Myldorffij, in qua et princeps Bauariæ apparet, & audit, quæ ipsi proponebantur ab Episcopis. Cæterum intellecta re iniquissima, ad Episcopos conuersus, Vos, inquit, prædicastis Romanum episcopum esse Antichristum. Vnde defecta primarij sacerdotis secta, ad Imperatorē defeci. Vos suastis, uobiscum pacem iniungere nunc rursus bellum uobis placet. Vento fortunę circumferimini. Aut nunc erratis, aut errastis antea. Pacē inire cum optimis principibus suastis: parui libenter uestris consilijs: pacem & fidē seruabo. Qui sitis, opera uestra ostendunt. Opes, potentiã, honores, uoluptates & munera appetitis. Pro hisce uicti cupiditate, atrocius Turcis & Saracenis decertatis. Discordia creuistis: oues nō pascitis, gregem discissum deuoratis. Non licet

Synodus
Myldorffia
ua.

Oratio dicitur
contra episcopos in
synodo.

licet per uos Christianis seruare pacem. Ergo deo fauente, animum obdurabo, & diras uestras execrationes nihili faciam. Ad Christum seruatorem nostrum prouoco, qui tales Pharisæos nos uitare iussit, & execrationibus uestris se benedicturum promisit. Ea oratiōe libera & uera effecit princeps, ut cum eo in gratiam redirent episcopi, nec anathemate, sicut Pontifex mandauerat, ipsum percuterent. Quæ omnia huc ex Auentino adscripsimus. Non commemorabo hic, quæ idem hic Innocentius designarit cōtra Conradū Friderychi filium, aut quomodo Vrbanus 4. & Clemens 4. heredes Friderychi paterna hereditate exturbarint, nec quæ tradēdos curauerint. Reperiuntur hæc non modò apud Auentinū, sed passim etiam in omnibus propè synce-rioribus historicis. Ad Gregorium decimum uenio.

De Bello ciuili per 200. annos gesto à Pontificibus & Imperatorib. De Gregorio X. & uniuersali Concilio Lugdunensi. De Clemente item V. & uniuersali Concilio Vienensi.

CAP. VII.

DE CONCILIIIS

Bellū Pon-
tificiū & Im-
peratoriū
gestum per
annos duos
centos.

A Morte Clementis 4. uacabat sella illa Romana duobus annis, postea impositus est ei Gregorius X. nuncupatus. Historici quoque in administratione Imperij, à morte Vuilhelmi Hollandi interregnum ponunt, ad annos usque propemodum 18. ad electionem usq; serenissimi regis Rodolphi Habsburgij. Atrocità enim grauissimaq; bella illa, quibus Pōtiffices omnia propemodum regna orbis Christiani, Germanicum & Italicum imprimis conturbarant, atque euerterant ferè, eò res impulerant, ut pauci admodum imperium appetere uiderentur. Certè bellum hoc ciuile, siue imperatorium, siue pontificium, siue utrunq; dixeris, durauit per annos 200. Nam geri cœpit circa pōtificatum Gregorij 7. anno domini circiter 1073. inde huc usque propè gestum est, dum eligitur Rodolphus anno domini 1273. Neq; arbitror post bellum sacrum facile inueniri bellum aliud atrocius & maius, adde & mirabilius. Imperatores enim prouocati ferè à Rom. Pontifice, pugnarūt armis & uiribus suis, quibus potuerunt maximis, Pontifices uero certarunt artibus, dolis, & ferè armis alienis

lienis : ut nunc maximè impletum uideri possit uaticinium Danielis dicentis, Et roborabitur fortitudo eius, sed non fortitudine ipsius, & mirabiliter uastabit, & prospere illi succedet, & faciet, & uastabit robustos, & populum sanctorum. Et per intellectum suum prosperabit dolū in manu sua, & in corde suo magnificabit sese, & in pace uastabit multos : quin etiam aduersus principem principum consurget, & sine manu conteretur, &c.

Porro eodem anno electi sunt Rodolphus & Gregorius 10. Rodolphus princeps egregius prædecessorum suorum exemplo territus, nunquam ingredi Italiam uoluit, licet non semel inuitaretur aut eò propelleretur, ut iret. Prætexebat palàm uaria & multa negotia, quibus impediretur, quominus proficisceretur, sed apud amicos testabatur se certas iustasq; ob causas abhorere ab Italia, adferens Aesopi apologum de uulpe, quæ leoni in spelunca ægrotanti dixerat, ideo se ab ingressu terreri, quòd ingredientium quidem animantium uestigia multa, nulla uerò egredientium uideat. Ad eundem enim modum considero, ait,

Rodolphus
rex non
uult ingredere
in Italiam.

DE CONCILIIS

plures Imperatores ualidis exercitibus stipatos atque instructos Italiã ingressos, sed afflictos rediisse, aut interiisse propè omnes. Papæ ergo bellis diutinis robur Imperatorum ita fatigarant, ut exclusis iam Italia Imperatoribus, Roma sua pacificè fruerentur. Turbatum est tamen illis hoc gaudiũ rursus sub Ludouico Bauaro. De quo in præsentĩ nihil dicam.

Concilium
Lugdunen
se.

Gregorius X. in Gallia Lugduni Concilium indixit, quod & ipsum inter uniuersalia recensetur. Fuerunt in eo Concilio Græci, cum quibus disputatum est de processione spiritus sancti. Extant adhuc libri tres, illo seculo de processione spiritus sancti scripti à Hugone Etheriano, uiro sanè doctissimo, ad Alexãdram Pontificem IIII. qui præcessit hunc Gregorium annis tantum decem. Consultatum est quoque in hac synodo de cleri reformatione, sed nihil prorsus productum est in effectum. Rectè enim reformationem cleri in Concilijs dixeris esse telam Penelopes, de qua nobis hosce uersus reliquit Homerus Odyss. 2.

Reformatio cleri
ta Penelope.

*Illam diurnam quidem ingentem contexere telam,
Verum eadem admotis soluebat nocte lucernis.*

Zopffnu

Zopffnonnas duntaxat, genus foeminarum seu nonnarum sacratarum aboleuisse in illa synodo dicitur ab Auentino. Adfuit huic Lugdunensi Concilio Michael Paleologus Imperator Græcus, qui per fraudem & cædem pupilli sibi commissi Imperium inuaserat, trucidato Theodori Lascaris F. Dedit autem hic Michael sese sedi Romanæ, at Græcis inuitis ac reclamantibus, adeoq; ei indignantibus, ut nec mortuo iusta persoluerint, nec locum sepulturæ concesserint. Qua de re scribit Blondus, & in Epitome sua Iac. Strada. De bello autem Saracenis inferendo, & recuperanda Hierosolymorum urbe actum est in illa synodo plurimum. Nauclerus Gener. 43. In Lugdunensi Concilio, inquit, Pontifex pro expensis transitus ad terram sanctam imposuit decimam à Christianis per sex annos soluendâ. Prædicari item fecit crucem, concedens plenariam remissionem & indulgentiam assumentibus crucem, & euntibus uel saltem mittentibus unum uel plures milites. Auentinus Annal. lib. 7. Ab omnibus, inquit, decimæ superbè atq; auarè sunt exactæ. Et licet Gregorius eodem anno an-

DE CONCILIIS

mam efflasset, nihilominus tamen Romani flamines decimas per sex annos, extorta per uim pecunia, à Germanis emunxerūt, rumoremq; dissipabant de suo periculo atque stipendio, & quòd Palestinam, Asiam, Aegyptum atq; Aphricam eripere uelint Saracenis, Turcis atque Tartaris. Quamobrem & Rodolphus illa lege atque omne Pontifici Bononiam, præfecturas, ducatus, urbes, regiones Italiæ hæctenus Imperatoribus parentes (Romandiolum Martinus uocat) quæ quotannis milia dragmarum auri septingentes pensitarūt, concessit. Quemadmodum & Maximilianus anno ab hinc 10. principibus aperuit, edictoq; dato ex Oenobriga 13. Cal. August. Anno Christi 1511. cõquestus est. Hæc ille. Coniecit haud dubie optimus hic princeps hanc offam in os istius cerberi, qua placatus, electionem eius ratam haberet, promptiusq; (alioqui enim difficiles se Pont. exhibere solent) in imperio confirmaret. Ac Rodolphum occurrisse in itinere Pontifici à Concilio redeunti, uersiculi, qui in omnium prope historijs consignantur, indicant.

Bis sexcenti septuaginta tresq; stetero

Anni

Contributio Rodolphi Imper. ad sacrum bellum.

1521.

Anni, Lausanna dum rex & Papa fuere.

Proinde quemadmodum priores Pontifices ciuilibus bellis regna pleraque, Germaniam uerò imprimis, exhauserunt, ita posteriores nō cessant ad bella inhortari transmarina, & iam etiam ad bellum Siculum, simul etiam exactiones imponere nouas & graues, quibus sub prætectu belli necessarij, pompæ & luxui suo satisfaciunt. Quo imprimis illud pertinere uidetur, quod in historiarum suarum lib. 7. commemorat Auentinus.

Exactionibus Rom. Pōt. exhaerunt Germaniam.

Mittit Honorius III. (circa annum domini 1287.) legatum in Germaniam Ioannem Episcopū Tusculanum, postulatum ut Cæsar (erat is Rodol. Habsburgius) cum exercitu Romam petat, Augusti nomen suscipiat, & Campaniā, Calabriam, Appuliam et Siciliam, pulsīs Gallis et Hispanis, imperio asserat: deinde quartas per quinquennium omnium rerum suarum Episcopi sacerdotes atque monachi, ad stipendia contribuant. Eam ob rē Vuirzburgi conuocatur synodus ab Imperatore & Pontifice frequentissima. Cæterum audita propositione, ita animis exarsere prælati omnes,

Honorius III.

Vuirzburg. gen. synod.

DE CONCILIIIS

ut legatus pontificius, qui in synodo præ-
 sens erat, crederet se nõ amplius incolumi-
 uita euasurum. Multis exponit historicus
 ille uehementem orationem in synodo ha-
 bitam Episc. Tullẽ, qui erat Probus Tubin-
 gensis professione Franciscanus & theolo-
 gus. Inter alia hæc illũ dixisse testatur, Quo-
 usq; collegæ charissimi, Romulæi illi uul-
 tures patiëntia nostra, ne dicam stultitia, ab-
 utentur? Quousque eorum flagitia, auariz-
 tiam, superbiam, luxum tolerabimus? Non
 cessabit hoc genus archisynagogon pessis-
 mum, nisi omnes ad egestatem & seruitu-
 tem durissimam redegerit. Discordia no-
 stra hoc malum creuit, discordia nostra illi
 nebulones tuti sunt, nec illis regnantibus
 unquam licebit nobis pacem & pietatem
 colere. Nuper Saxones & Sueuos inter se
 commiserunt. Deinde Friderychũ II. Rei-
 pub. utilissimum, Conradum III. princi-
 pes Sueuos, imperio simul & uita priua-
 runt. In Germania discordiæ mala semina-
 runt. Conradum deinde insontissimum &
 optimæ indolis adolescentem, iure gentiũ
 hæreditatem maiorum repentem, fraude,
 doloq; interceptum, necarunt. Sueuos atq;
 Francos

Episcopus
 Tullẽ. Pro-
 bus contra
 auaritiam
 Rom. sacer-
 dorum.

Francos, Vestriacos inter se armis commiserunt. Deinde aduersus hos Hispanos concitarunt; nunc nos aduersus Galliaë atque Hispaniaë principes, cognatos nostros, ex Germania quondam profectos, concitare nituntur. Quod ante 12. annos, Gregor. X. cum decimis egit, id ipsum Honorius II. cum quartis aget. Ille ut aurum emügeret, Turcas in nos armauit; & hic uectigal magis quam nos saluos uult. Hæc aut deo accepta non esse, euentus ipse probat. Proinde expergiscimini. Et reliqua quæ sequuntur.

Post annos 31. à Concilio Lugdunen. euectus est in sedem Romanam Clemens eius omnis v. anno uidelicet domini 1306. Hic similis per omnia suis maioribus Heinrichum Imperatorem eius nominis VII. Luzeburgen. in Italiam euocauit, armisq; ipsius maximã intulit cladem Italiaë. Eam rem in uitis Pontificum attingit Platina, in uita Clementis v. & inter alia dicit, Libuit hæcenus commemorare hæc incommoda Italis illata: quorum omnis culpa à quibusdam in Clementem transfertur, qui Heinrichum impulerit cum exercitu in Italiam ingredi. Sunt tamen qui scribant id ex utri-

Clemens V

DE CONCILIIIS

litate prouinciæ à Clemente factum, ob in-
testina mala: quæ quotidie cum magna ho-
minum cæde in unaquaque ciuitate, imò
in quouis etiam paruo castello, committe-
bantur. Cædebantur ciues, necabantur se-
nes, allidebantur infantes, nec ullus modus
crudelitatis erat. Vnde Clementi placuit,
quod apud Homerum est, Vnus sit prin-
ceps, ad quem omnia referantur, &c.

Concilium
Viennense
uniuersale.

Affirmat idem ille scriptor Clementem
hunc tribus Concilijs diuersis in locis, uar-
rijsq; temporibus habitis multa pruden-
ter egisse. Ego inter illa Viennense arbitror
eminere. Nam numeratur etiam inter uni-
uersalia. Coijt anno domini 1311. Librũ Cle-
mentinarum ille abs se compositum, edidit
in illo Concilio, & Concilium hoc appro-
bauit: quod Carranza asserit. Nauclerus,
Librum Clementinarum, ait, Clemēs, pro-
pter multos laqueos (ut quidam scribunt)
in fine pœnitens reuocauit, & comburi
mandauit: quem tamen Ioan. 22. ei suc-
cedens rursus cōfirmauit. In Gregorij De-
cretalibus epistolis, in Sexto Bonifacij, in
Clemētinis & Extrauagātibus, uti uocant,
hæc inter alia decreta referuntur, Decretis
Conci

Conciliorum autoritatē Papę non subijci, Leges Pontificis oligarchicę.
 Pontificis esse Cæsarem electum approbare, uel minus idoneum reijcere. Duo præesse mundo luminaria magna, Solem atq; Lunā. Solis loco Papam esse, Cæsarem uerò Lunæ. De Ecclesię Romane priuilegijs solum Papam cognoscere. Cæsarem teneri ut fidem & fidelitatem Pontifici præstet per iusiurandum. Ecclesiasticos oportere solutos & liberos esse ab omni sumptu, molestia, munere. Ad salutē esse necessarium, ut omnes homines Pōtifici Romano sub sint. Et multa huius generis alia. Quæ omnia hic commemoro, ut omnes liquidò uideant qualia fuerint illa Concilia, in quibus oligarchicę huiusmodi leges & receptæ sint & approbatæ. In hoc ipso Viennensi Festum corporis Christi.
 Concilio ait Carranza factam esse constitutionem, ut festum corporis Christi celebretur feria 7. post octauam Pentecostes, concessis indulgentijs ijs, qui officijs huius festi interfuerint. Sicut habetur in Clementinis, de reliquijs & uenerat. Sanctorum. Sciendum uerò Urbanum eius nominis IIII. festum hoc primum instituisse anno domini 1264. & Thomam Aquinatem scripsisse

DE CONCILIIS

Prædicandum infidelibus, & linguæ discenda.

aut composuisse festi huius officium. Nam Ecclesia ab annis 1200. nullo festo eucharistiā uenerata est. Porro Clemētarum lib. 5. cap. 1. De magistris, nomine Clementis Concilijꝑ decretum legitur de infidelibus reuocandis in rectam uiam salutis, & ut deo lucrifiant, non classibus & exercitiis, sicuti iam annis amplius 300. Pontifices inæstimabili cum sanguine & iactura grandī ecclesiæ conati sunt, uerum prædicatione uerbi diuini & libris sacris. Ibidem decernitur ut linguæ peregrinæ discantur, ut Hebræa, Arabica & Chaldeæ, magistrisꝑ uel professores foueantur, quo salubre hoc opus perfici possit. Quod sanè in hoc Concilio maximopere laudandum est. In hoc ipso Concilio nomen atq; memoria Templariorū est damnata. Varia autem de his leguntur in historijs iudicia. Clemens hic urbe Roma deserta, migravit in Galliam, & Auenione habitabat. Vnde hæc Pontifici cum sedes habitata est per annos 70. Appellauit eam Petrarcha Babylonē, & meretricem Babilonicam, scripsitꝑ in illam admodum uehementia, sed testibus interim illis temporibus nimis uera. Extant plures
ca

eade re Petrarchæ uiri doctissimi scriptæ
epistolæ.

*De schismate in Romana ecclesia inter Pon-
tifices, mutuuum sese condemnantes, exorto.*

*De Pisana Synodo, & uniuersali Concilio
Constantiensi, quo tres depositi sunt Ponti-
fices, unus uerò Martinus V. creatus.*

CAP. VIII.

Certè discessus Clementis V. ex urbe, Schismate
ter Pontifi-
ces in Ro-
ecclesia. occasione dedit schismati paulò post
exorto inter Pontifices in Romana eccle-
sia. Etenim cùm Gregorius eius nominis
XI. anno domini 1376. reuenteretur, reli-
cta Auenione, Romam, & moreretur, Car-
dinales Itali Italum elegerunt Pontificem,
& nominarunt Urbanum sextum. Nam
hunc Romæ mansurum sperarunt. Gal-
li uerò Gallum elegere Pontificem, & nun-
cuparunt Clementem VII. qui & Auenio-
ne resedit, Urbano in urbe manente. Hinc
itaque, id est ab anno domini 1380. ad ele-
ctionem usque Martini V. creati in Conci-
lio Constantiensi per annos 38. biceps fuit
ecclesia Romana, altero capite residēte A-
uenioni, altero Romę. Vera interim eccle-
sia Christi unico lætabatur capite Christo,

DE CONCILIIS

qui unus & solus est ecclesiæ, omnium inquam electorū caput à seculo in seculum. Urbano adhæsit Italia, Germania, Pannonia; Clementi Gallia & Hispania. Vtraq; pars execrabatur alterā, utraq; suum Pontificem adserebat uerum esse Christi uicarium, aduersum uerò apostaticum. Multæ & uarię erāt de hac re disputationes & contentiones per orbem, sicuti testatur Naucleus sub finem Generat. 46.

Scribitur
contra sedē
Romanam.

Diffensio autem illa uehementissimē ecclesiam concutiebat Romanam, erantq; in omnibus propè regnīs, qui Pōtificatui non multum porrò tribuerēt, potius autem refugerent ad Christum uerum Pontificem. Multa tunc multi conscripserūt uolumina contra Romanam sedem: inter quos fuisse Vuicleus Anglus, & Hussus Bohemus. Adacti ergo maiorū uel Cardinales à morte Innocētij VII. grauissimis sese iuramentis obligarunt, modis omnibus curaturos, ut reduceretur unio Romanæ ecclesiæ, eamq; ob causam elegerūt Gregorium XII. quem & iuramento astrinxerūt, quòd omnia tentaret, quæ ad unionem reparandam facere uiderentur. Scribebat is ad Benedic-
tum

Gregorius
XII.

ctum XIII. Pontificem Auenionensem, inuitans ipsum ad unionem iuuandam, & ad abdicationem mutuam. Benedictus benigne respondet, & se omnia facturum pollicetur, quæ faciant ad pacem. Interim nihil promouetur in re alioqui graui, dum uterque cessat libenter, ac dominatione fruitur percupidè. Cardinales itaque conueniunt, & generale Concilium in urbe Pisanum instituunt celebrandum. Anno itaque domini 1409. conueniunt in ea urbe, ex diuersis nationibus episcopi, et relatione omnibus facta (uerbis utor Naucleri) de scandalo, quod inferebant duo Pontifices, coludentes inuicem, & nolentes unionem ecclesiæ seriò querere, uti promiserant, decernunt oratores mittere ad Pontifices, qui utrunque uocent ad Concilium. At Benedictus irrisisse dicitur istorum conatū. Gregorius uerò renunciaſſe Concilio legitur, non ad eos pertinere Concilij indicationem aut conuocationem, sed ad ipsum, utpote uerum Pontificem Romanum. Se autem uelle, ut Conciliū Foroiulij celebretur. Cæterum synodus Pisana contra non comparentes, sed contumaces Pontifices sen-

Concilium
Pisanum.

Dānantur
per Conci-
lium duo
Pontifices.

DE CONCILIIS

sentiam depositionis & priuationis, quam uocant, promulgauit, & utrunque crimine hæreseos ac schismatis condēnauit, prohibendo omnibus fidelibus ulla[m] his præstare obedientiam. Præterea alium Cardinales in conclau[e] elegerunt Pontificem, Petrum Cretensem Card. Mediolanen. ordinis minorum: quem nuncupauerunt Alexandrum v. Munificus hic in pauperes fuisse dicitur, aded[um] ut ipsi propemodum deessent necessaria. Vnde per iocum ipse dixisse legitur, Fui diues quidem Episcopus, sed pauper Cardinalis, mēdicus uerò Pontifex. Sedit in illa sede anno non amplius uno. A cuius morte electus est Ioā. xxiii. quem alij numerat xxiiii. Sed cum neq[ue] Gregorius neq[ue] Benedictus tanti facerent definitionē ac depositionē Pisani Cōcilij, ut Pontifices nihilominus esse pergerent, triceps facta est Romana ecclesia.

Tertius
creatur
Pontifex.

Sigismund.
Imperator.

Ergo Sigismundus Imperator multa egit cum Pontifice Ioāne, de tollendo schismate, neque aliud inuenerunt remedium, quàm Concilium uniuersale: quod Cōstantiæ ad lacum Acronium, quem nuncupant Podmicū, celebrare placuit utriq[ue]. Vterque

que etiam illuc uenit. Initium accepit No-
 uemb. 1. anno domini 1414. Finem non a-
 lium ei designarunt quam illū ipsum, quē
 ab Innocentio III. omnes Pontifices omni-
 bus suis præscripserunt Concilijs, ut in eo
 uidelicet agatur de eradicandis hæresibus,
 & confirmanda fide catholica, de reforma-
 tione ecclesiæ, tam in capite, quam in mem-
 bris. Belli Turcici, quod ego quidem scī,
 nullibi, sicut priora, meminerunt: pro hoc
 tamen capite reposuerunt tractationem de
 tollendo schismate, quod iam durauerat à
 morte Gregorij per annos circiter 38. Ex-
 tant sessions huius Concilij 45. typis ex-
 cusæ, ut has liceat ei, qui uelit, cognoscere
 copiosius.

Concilium
 uniuersale
 Cōstātien.

Damnata sunt in hoc Concilio dogma-
 ta Ioannis Vuickleffi Angli, uiri alioqui
 doctiss. recollecta in articulos 45. ut uide-
 relicet Sess. 8. Damnatus est & Ioan. Hus-
 sius Bohemus, uir eruditione & sanctimo-
 nia uitæ præclarus, qui etiam fide publica
 Cæsaris data & accepta, illuc uenerat. Sed
 capiebatur mox à pōtificijs, & in tetros re-
 cludebatur carceres, è quibus productus,
 & nihilominus diligenti septus custodia,

Ioan. Vuic-
 kleff & Io-
 an. Hus. &
 Hieron.
 Pragen.
 damnati.

DE CONCILIIS

ad reuocandam suam doctrinam multum
& improbè urgebatur, tandem uerò cum
omnino reuocare nollet, crudeliter cõbu-
rebatur. Pari crudelitate sublatus est & Hie-
ronymus Pragensis, uir eo seculo præcla-
rissimus. Scripsit de huius interitu doctam
epistolam Poggius Florētinus, sicuti & La-
tina et Germanica lingua scripta extat Hus-
sij, adde & Hieron. historia. Exustus est Io-
annes Hussius mense Iulio, anno 1415. Hie-
ron. uerò mense Maio, anno sequēti 1416.

Prohibetur
laicis pocu-
lum Cœnæ
dominicæ.

Inter hæc ausa est synodus hæc, temerita-
te irreligiosa sanè, institutionem Cœnæ do-
minicæ sacrosanctam euertere, sessione 13.
ubi ingenuè interim fatetur, quòd in primi-
tiua ecclesia sacrum hoc mysterium rece-
ptum sit à fidelibus sub utraque specie, ni-
hilominus tamen authoritati diuinæ & pri-
mitiuæ ecclesiæ exemplo anteferre, nescio
quam consuetudinem introductam à pa-
tribus, quæ habenda sit pro lege, & in hæc
uerba tandem pronuciare non ueretur,
Quapropter dicere, quòd hanc consuetudi-
nem aut legem obseruare sit sacrilegū aut
illicitum, censerì debet erroneum, & perti-
naciter asserētes oppositum præmissorum,
tan-

tanquam hæretici arcendi, & grauius puniendi sunt. Qua re non uideo, quid dici potuerit à tot & omnium existimatione uiris tantis incogitantius, ut ne quid dicam durius, quàm quod definierunt hæreticos esse, & grauius puniendos esse, qui credant, sentiant, faciantque, quod Christus ipse sentire, credere & facere iussit, & primitiua ecclesia fecit. Conferantur hæc cum ijs, quæ tradita sunt apertissimè à sanctis Euangelistis Matthæo, Marco & Luca, & quæ repetita sunt à sancto Apostolo Paulo, testificataque uetustatis totius manifestissimis testimonijs atque iudicijs, ac inde iudicetur abs quolibet uerè Christiano homine, quid sentiendū sit de synodo, quæ & institutionem domini, & exemplum Apostolicum & ecclesiæ primitiua ritum euertit.

Matth. 23.
 Marci 14.
 Lucæ 22.
 1. Cor. 11.

Abdicarunt in hac synodo tribus olim creatis Pontificibus, Benedicto XIII. Gregorio XII. & Ioanne XXIII. Pontificatum. Sperauerat autem hic reliquos duos cessuros, se uerò unum in cathedra confirmandū iri. At cum cerneret se unum imprimis peti, & ab ipso constanter requiri, ut iuxta tenorem schedulæ sibi præscriptæ & exhibi-

Depositi 3.
 Pontifices.

DE CONCILIIS

Fugit Ioan.
XXIII.

bitæ Pontificatum deponeret, fatius putauit sibi fore fuga elabi, & dignitatem incolumem retinere. Irascebatur sibi ipsi uehementer, quòd uenisset in Cõcilium, & passus esset sibi persuaderi se & honores suos subijcere Concilio, qui saluus & incolumis in urbe manere potuisset. Inuit autem conatus eius Friderychus dux Austriæ, qui eo nomine grauem fecit iacturam. Pontifex tamen ex fuga retractus, tandem in carcerem Gottlieben, nõ procul à Cõstantia, reclusus, & in custodia Concilij retentus est. In sententiã depositionis, qua ipsum deijcit cathedra, & omni dignitate Concilium, non leuium accusat criminum, damnamando ipsum tanquam simoniacum notorium (uerbis Concilij utor) bonorumq; & iurium, nedum Romanensium, sed & aliarum ecclesiarum plurium dilapidatorem notorium, malumq; spiritalium & temporalium ecclesiæ administratorẽ, qui etiam suis detestabilibus, inhonestis uita & moribus ecclesiam dei & populũ Christianum notoriẽ scandalizauerit ante eius assumptionem ad Papatum, & post usque ad ista tempora, &c. At hic de tantis accusatus factinori-

einoribus, inuenit nihilominus gratiam & Reciptur
in gratiam
Iban. 23.
 indulgentiam apud Martinum v. Pontifi-
 cem, qui ipsum propemodum restituit in
 integrum. Onuphrius enim Panuinius in
 Epitome Pont. Roman. Tandem, ait, Io-
 annes XXIII. ducatorum 30000. se redi-
 mens, liber dimissus est, anno Christi 1419.
 Liber autem factus, recta Florentiam ue-
 nit, ubi Papa Martinus cum curia sua resi-
 debat, ad cuius pedes procumbēs, eum ut
 uerum Christi uicarium ueneratus est, om-
 niā tam de se, quā de domino Martino
 v. Papa in Concilio Constantien. facta, de
 nuō approbauit & ratificauit. Quamobrē
 eodem anno à Papa Florētiæ die Veneris
 9. Calen. Iulij S.R.E. Cardinalis Episcop.
 Tusculanus, & sacri Cardinalium collegij
 Decanus, creatus est. Atque ob memoriā
 Romani pontificatus, quem aliquando iu-
 ste possederat, sedes eius propē sedem Pa-
 pæ paulò eminentior quā cæterorū Car-
 dinaliū posita est. Hæc ille. At Hussius
 & Hieronymus, qui anteauctæ uitæ, ut san-
 ctimonia & innocentia præclarissimæ, lu-
 culenta & iusta habeant testimonia, in do-
 ctrina uerò, si quid aberrassent, scripturis

DE CONCILIIS

sanctis melius institui petebant, ita enim se meliora libentius amplexuros pollicebantur, qui alioqui ab ijs recedere non possint ullo modo, quæ manifestis sint tradita scripturis, in gratiam recipi nō potuerunt, sed crudeliter combusti sunt. Vnde quæ fuerit in istis hominib. æquitas, facillime colligit.

Eligitur
Martinus
V. Pont.

Deturbatis tribus Pontificibus eligitur Martinus V. Pontifex in Concilio per Cardinales, qui prius appellabatur Ottho de Colūna Romanus, nunc uerò nuncupabatur Martinus, quod electio eius incidisset in diem Martino, in Romana ecclesia, sac. crū. Numerabatur tunc annus dom. 1417. Priusquam uerò eligeretur decreuerat œcumenica synodus, sessione 40. quod futurus Pontifex, cum sacro Concilio, uel deputandis per singulas nationes, debeat reformare ecclesiam, tam in capite, quàm in membris, & Curiam Rom. secundum æquitatem & bonum regimen ecclesiæ, antequam Concilium ipsum dissoluatur. Cæterum ubi Pōtifex creatus esset, & solio impositus, non habita est ulla amplius mentio aut ratio ulla reformationis promissæ, nisi quod simonia in 43. sessione damnata, & nescio

nescio quæ capita leuissime duntaxat per-
 stricta sunt. Nam duobus postremis sessio-
 nibus de loco futuri Concilij, & de dissolu-
 tione huius Concilij consultatum fuisse di-
 citur. Inter alia, Hoc edicto perpetuo (pro-
 nūciat Concilium) sancimus, ut ammodo
 Concilia generalia celebrentur: ita quod
 primum à fine huius Concilij in quinquen-
 nium immediate sequens: secundum uerò
 à fine illius immediate sequentis Concilij
 in septennium, & deinceps de decennio in
 decēniū perpetuò celebrētur, in locis quæ
 summus Pontifex per mensem ante finem
 cuiuslibet Concilij, approbante & consen-
 tiente Cōcilio, uel in eius defectum ipsum
 Conciliū deputare et assignare teneat, &c.
 Cæterum res ipsa & temporum successio
 declarat legem hanc iacuisse antea & iace-
 re etiam hodie neglectam. Aiunt alij, Impe-
 ratores & principes postulasse reformatio-
 nem morum cleri corruptissimæ, Martino
 autem placuisse remediū transferre (trans-
 lationem ille sciebat optimam esse declinā-
 di tergiuersandicp rationem) in aliud tem-
 pus uel Concilium proximum, ac addidif-
 serem istam maturitate & prudenti consi-

Concilium
 singulo quo
 que decen-
 nio.

De refor-
 matione
 cleri.

DE CONCILIIS

lio indigere. Quia ex Hieronymi sententia, unaquæque prouincia suos habeat mores & suos sensus, quos sine graui perturbatione nemo facile mutauerit.

Articuli
oblati Con
cilio.

Certissimum uerò illud est, Petrum de Aliaco Cardin. in Concilio Constantien. iussu Sigismundi Imperat. obtulisse articulos, secundum quos putabat corruptissimū ecclesiæ statum fore reformandum. Primū autem ac præcipuè Curiam Romanā censuit corrigendam, & rationes illas artificiosas corradendæ à fidelibus pecuniæ præsciendendas: Episcoporum & prælatorum mores & uitam corrigendam, eosq; cogendos ad obeundum proprium ipsorum officium. Sed & superflua in ecclesia festa, ieiuniorum abusum, prolixas preces & cantus & sanctorum canonizationem esse tollendam: quin & monachorum ordines imminuendos, &c. Ioannes quoque Gerson Parisien. Cancell. in Concilio Constantien. obtulit & ipse abusus 75. corrigendos. Cæterum his omnibus nihil est effectum penitus. Neque mirum hoc uideri poterit homini prudenti, cum illi ipsi præfederint in Concilio, & Concilij omnia gubernauerint, quos

quos imprimis oportuerat reformatos. At-
qui nihil oderūt infensus à multis iam an-
nis proceres ecclesiastici, quàm reforma-
tionem tam in capite, quàm in mēbris (de
qua tamen omnes omnium suorum Conci-
liorum indictiones farciunt) legitimam, &
ab omnibus pijs hominibus multis iam se-
culis exoptatam, &c. Sic ergo discessum
est ex hoc generali Concilio ab omnibus,
ut quemadmodum in superioribus Conci-
lijs omnibus uulnera ecclesiæ sanata non
sunt, neque abusus manifesti cum confes-
sis erroribus sublatis, aut uita spurca & dete-
stabilis cleri emendata, rescissaq; scandala:
ita & in hoc Cōstant. Cōcilio nihil penitus
quod ad legittimā reformationem attinet,
seriò constitutum sit. At diligentissimè in-
terim instruxit Martinus inquisitores, quo
modo Euangelicæ doctrinæ cupidos, quos
hæreticos & Hussistas appellarunt uulgò,
diuexare ac persequi, adq; Romanæ sedis
obedientiam reducere debeant. Extat ea
de re Bulla in Actis Concilij, edita à Mar-
tino v. paulò antequam Constantia disce-
deret, data Constantiæ 8. Calend. Martij.

Inquisicio.

DE CONCILIIS

*De grauiſſimis turbis, ſeditionibus, cædibus
& bellis in Bohemia & uicinia, mox à Con-
ſtanciensi Concilio exortis. CAP. IX.*

Commemorabo conſequēter, quæ tur-
bæ, cædes, & bella funeſta maximè in
regno Bohemiæ & in uicinia ex hoc Papi-
ſtico Conſtant. Concilio ſint cōſecuta. Bre-
uia autem annotabo ex hiſtoria Bohemica

*Aeneas Syl-
uius.*

Aeneæ Syluij, qui poſtea Pontifex factus
appellari ſe uoluit Pium II. & copioſè illa
proſequitur à cap. 36. uſque ad 53.

*Seditio
Pragæ ex-
orta.*

Cùm in Bohemia nunciatum eſſet, ſup-
plicium eſſe ſumptum de Huſſio & Hiero-
nymo, graues admodum turbæ ſunt exor-
tæ. Decurrebatur paſſim ab Huſſianæ do-
ctrinæ fautoribus in templa & monaſteria
nobilis. ualſtabaturq; ferro & igni. Cùm ue-
rò à magiſtratu prohiberētur, furētes, Ca-
lend. Iulij petiere prætorium. Inde ſenato-
res II. elapſi ſunt fuga, ſeptem & cum hiſ iu-
dex urbis Pragæ, atque alij nonnulli ciues
raptim intercepti, ex altiſſimis fenestris in
forum uicinum præcipitati, lanceis autem
irati populi ſunt excepti. Porro Ioan-
nes Ziſcha nobilis Troſnouienſis in aula
Vuenceslai regis enutritus à puero, & bel-
lis ex-

his exercitatus, collectis Hussitarū copijs,
 in ecclesias reliquas impetum fecit, simula
 chra confregit, & monasterium Carthusia-
 norum Pragæ direptum incendit, mona-
 chos utpote inutiles populo, sicuti asse-
 rebat, & ueluti sues in hara saginatos aliò mi-
 grare iussit. Pragæ item pugnatum est pro
 ponte, multisq; utrinque cadentibus, pons
 in potestatem Hussitarū uenit, & pars de-
 cliuior Pragæ minoris. Papistę in altio-
 rem partem se receperunt, atque inde conuersi
 acris animis instaurauere certamen. Pu-
 gnatum est diu noctuq; continuis quinque Pugnatum
per quinque
dies conti-
nuos.
 diebus, sæuissimis atque crudelissimis au-
 sibus. Multi utrinque cæsi, magnificæ do-
 mus exustæ, Prætorium infimo loco situm,
 incensum atq; deletum. Vocabatur in Bo-
 hemiam Sigismundus Imperator, ut has
 turbas componeret. Hussitæ uerò literas
 dedere in totum regnum, iubētes ne quis-
 piam Sigismundo præberet aditū, qui Dal-
 maticæ linguæ hostis esset, nec alia cura te-
 neretur, quàm regni perdendi, qui deniq;
 Ioannem atque Hieronymum in Constan-
 tiensi Concilio cremari non solùm permi-
 sisset, uerùm etiam procurasset, dogmata

DE CONCILIIS

quoque fidei, quæ ipsi sequerentur, totis conatibus impugnaret. Dum hæc aguntur Zischa bis à Papistis inuasus Bohemis, bis uicit. Aufcam mox armis oppugnauit, cepit, diripuit, incendit. Et cum ciuitatem quam incoleret, non haberet, munitissimam extruxit, & Thabor nuncupauit. Inde egressus, Nicolaum, quem cum mille equitibus miserat Sigismundus, noctu & de improviso adorsus, in fugam egit, uicit, atque equos & arma suis distribuit militibus. Multis prælijs Zischa hic hostes suos uicit, atque attriuit, quod nimis longum atque molestum esset ordine exponere. Legat qui uelit historiam Bohem. cap. 24. & 44. &c.

Oppidum
Thabor à
Zischa ex-
tructum.

Pontifex
inouet bel-
lum contra
Bohemos,

Cæterum cum Martinus Pontifex cerneret Hussitas progredi & pugnare feliciter, Cardinalem Vintoniensem Anglum misit legatum in Germaniam, qui omnes armaret in Bohemos. Fuit ei adiumento Imperator. Ergo tres instituti sunt exercitus, Saxoniarum duces, ac ciuitates, quas uocant Stagnales, in primo militarunt. Secundus constabat Fræconibus, quos ductabat Bran deburgensis Marchio. Tertio præfuit Ottho Archiepiscopus Treuirensis, quem seque-

quebantur Rhenenses Bavarí, Sueuí & urbes Imperiales. Ingressi Bohemiam sunt tribus itineribus, at ubi sylvã penetrassent, vires coniunxerunt omnes, & unis in castris confederũt ante Misnam. Priusquam enim procederent, hãc urbem amissam recuperare conabãtur. Sed cũm hæretici (ita enim nuncupabantur vulgò Hufsítæ Bohemi, Pontifici Romano contradicentes) collecto raptim milite, in ipsos properare nunciarentur, Panico quodam terrore correpti, nondum uisum hostem fugerũt. Cardinalis Legatus, tot ducum & fortium uirorum admiratus fugam turpem, magnis precibus contendit, ut redirent in hostem omnibus modis debiliorem, uerũ effusi in fugam retineri non potuerũt: nec prius fugere, quã Bohemi persequi destiterũt, relictis impedimentis, machinisq; diripendis hosti omnibus. Quæ cũ audisset Sigismundus Imperator, & Martinus Pontifex, protinus consultant de nouis conscribendis copijs. Ad quam rem promouendam mittebatur Iulianus Cæsarinus Cardinalis S. Angeli Legatus. Constat uerò congregata esse præter peditatũ ualidissimum

Imperator
reparat bel-
lum contra
Bohemos.

DE CONCILIIS

supra quadraginta millia equitum. Duces huius exercitus fuere principes illustres, qui & copias in Bohemiam adduxerunt, Vbi iterum totis castris trepidatum est, & priusquam hostis ullus in conspectu daretur, sceddissima fuga uniuersus diffluxit exercitus. Frustrà conabatur fugientes recolligere Iulianus. Iterum ergo omnibus impedimentis potiti Bohemi, ingenti præda sunt ditati.

Infeliciter
pugnât Pa-
pistæ cōtra
Hulsitas.

Hæc & similia leguntur non modò apud Aeneam Syluium, sed Auentinus quoque 7. Annalium libro recitat literas ab Heinycho Lantzhutēsi principe ad Albertum à Preysingen hac de re scriptas in hunc ferme modum, Quinquies Bohemiam intrauimus, quinquies copijs, impedimētis, tormentis, carris, machinis, armis, annona, com meatu, suppellectili, instrumentis bellicis, calonibus amissis, plerisque occisis, multis in fuga obtritis, nondum uiso hoste, turpiter terga, nescio quo fato iniquo, uertimus. Quippe Bohemi adiuti auxiliarijs Lituanorum atq; Polonorum copijs, non solùm patriam religionemq; suam fortiter tutati sunt, sed finitimas quoque regiones, Boio^a

Boiorum, Francorum, Turogorum, Mis-
nensium crebris incursionibus infestas
reddiderunt, cuncta cæde, flamma comple-
uerunt. Has literas ait scriptas esse in castris
Pragæ mense Iulio, anno 1420. Ergo con-
stat graues illas expeditiones Martini & Si-
gismundi, post illas esse in Bohemos fa-
ctas. Protractum est hoc bellum in annos
aliquot. Graue itaque fuit, cruentum, atq;
luctuosum. Sed Pontifices Romani in bel-
lis ferè enutriti, sanguine humano non faci-
le absterrentur.

*De generali Concilio Basiliensi, et Anticon-
cilio Florētino. De depositione Eugenij 4.
et substituto Felice 5. unde nouū schisma est
exortum: quod tādē opera principum est
consopitum.* CAPVT X.

CUm bella in Bohemia & eruptiones
Bohemorum in Germaniā grassaren-
tur, Martinus Papa, iuxta decretum Con-
ciliij Constantien. Papiæ in Italia Conciliū
inchoauit. Tanta uerò derēpente pestis Pa-
piam inuasit, ut Pontifex Cōciliū Senas
transfulerit. Oderat autem Alphonsus rex
Aragonum Pont. Martinum, ideoque Pe-
trum de Luna, in Constantien. Concilio de

Papiense
Conciliū.

Senense
Conciliū.

DE CONCILIIS

positum restituere, deiecto Martino, cogitabat, patresq; in Concilio ut suos conatus iuuarēt, sollicitabat. Proinde Martin. mox curauit dissolui synodum. At ne interim uideretur conuētum refugere Christianorum, Basileam designauit futuro post septennium Concilio. Vnde & anno domini 1430, Iulianum S. Angeli diac. Cardinale legatum mittit in Germaniam, qui & bellum Bohemicum procureret, & Conciliū cogeret. Cœpit Basiliense Concilium Decembr. 7. anno 1431. presidente Iuliano. Extat in Actis Concilij commissio Pont. literis cōprehensa, quę et finem huius Concilij ostendit. Inter alia enim ita legitur, Cū super omnia in ipso futuro Concilio, ad reformandum statum ecclesiasticum, qui hoc indigere uidetur, abundante nequitia & refrigescēte charitate hominum, suscitatis inter fideles bellis & discordijs, ac inualescēte in pluribus mundi partibus hæretica prauitate, & huiusmodi hæreses extirpandas, & pacem inter catholicos principes & cæteros Christianos componendam, animum efficaciter intendamus, super qua re quantum in nobis fuit, dedimus

Basiliense
Concilij.

mus operam efficacem tibi nomine & auctoritate nostris, ipsi Concilio præsendi, ac in illo pro tua sapientia illa proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi & decernendi, quæ ad laudem & honorem dei, & conuersionem & augmentum religionis Christianæ, reformationem quoque totius cleri, & ecclesiastici status in moribus & uita, necnon reductionem Orientalis ecclesiæ, & quorumlibet aliorum operantium ad gremium ecclesiæ militantis, ac conseruationem ecclesiasticæ libertatis, pacemque noueris pertinere. Et reliqua. Idem ergo finis huic Concilio designatus fuit, qui alijs fuerat hætenus: sed & eadem euentus infelicitas in hoc ipso cernitur, qui deprehenditur in alijs. Nam nulla instituta est reformatio, sed abusus, errores, & dissidia conduplicata sunt, aucta denique sunt mala nouo schismate. Extant in magno Conciliorum uolumine acta huius Concilij per sessiones 45. descripta. Edidit de actis huius Concilij Aeneas Syluius duos Comẽt. lib. doctos, ex quibus integram historiã petat cui libeat: nos breuia dũtaxat consignamus, & nostro instituto adaptamus.

DE CONCILIIS

Eodem anno moritur Romæ Pontifex
 Martinus, cui mox surrogatur Eugenius
 III. ante Gabriel Condelmerius nuncupa-
 rus. Ei ab initio Basilien. synodus non im-
 probabatur, ac ratam omnino uoluit com-
 missionem Iuliano factam. Procedit ergo
 Iulianus in celebrando Concilio. Vocan-
 tur in Concilium Bohemi, datur eis saluus
 conductus, audiuntur, disputatur acriter
 per multos dies. Verum extat libellus im-
 pressus cum Aeneæ Syluij commentarijs
 hoc titulo inscriptus, Quomodo Bohemi
 uocati productiq; sint ad Basiliē. synodum
 œcumenicam, & quid illic egerint, ex uer-
 bosissimis Commentarijs compendio rela-
 tum. Disputatum est præterea in hac syno-
 do liberius, quàm in alijs unquam sit factū,
 de authoritate potestateq; Pōtificis & Con-
 ciliorū. Aeneas Syluius capita disputatio-
 nis hæc inter alia assignat, Veritas est, ca-
 tholicæ fidei sacrū generale Cōciliū supra
 Papā & alium quemuis potestatē habere.
 Generale Conciliū legitime congregatū,
 sine ipsius cōsensu nec dissoluere, nec trās-
 ferre, nec prorogare ad tempus ex authori-
 tate sua potest. Rom. Pont. idēq; ueritatis
 eius.

Vocantur
 Bohemi ad
 Concilium
 Basiliense.

Disputatur
 de potesta-
 te Concilio-
 rum & Pa-
 pæ.

eiusdē est. Qui pertinaciter ijs ueritatibus se opponit, hæreticus est censendus, &c.

Eugenius inter hæc Iuliano irascitur legato, & accusat ipsum intēpestiuę diligentia. Iulianus uerò binis ad Pont. scriptis epistolis, se excusat, simulq; illum sui admodum officij, ostendens quam impie agat, qui congregatū iam Concilium disturbare conetur. Etenim Papa Concilium à Basilea transfulerat Bononiam, Cardinalium omnium, quos secum habebat, consensu. Cæterum Imperator Sigismundus, principes & prælati, illam Papæ audaciam sacrilegā indignissime tulerunt, ac Pontificē cū suis admonerunt grauitè, ut recta Basileam in Concilium ueniat, ni hoc faciat, acturos se contra ipsum, tanquam cōtumacem. Comotus his nonnihil Pontifex, Concilium Basilien. literis confirmat apostolicis, facta unicuique ad Concilium ueniendi potestate. Non multo post tamen tempore, poenitentia ductus, Basilien. Cōcilium quod ante approbauerat, in frequenti consistorio Ferrariam transfert. Prætexebat Græcos, qui eum sibi locum delegissent, Alpes transire nollent: ergo Ferrariæ se uelle cū Græ-

Eugenius uult trans-
ferre Con-
ciliū Bo-
noniam.

Concilium
transfertur
Ferrariam
mox Flo-
rentiam.

DE CONCILIIIS

cis agere, & ipsos in sinum matris ecclesie
Romane recipere. Patres uero Basiliensis
Concilij, Græcos adhortatur, ut omisso Eu-
genio Basileam proficiscantur. Pōtifici mi-
nantur pontificatum se ei abrogaturos, ni
Basileam ueniat.

Inter hæc moritur Sigismundus Imper.
& deligitur in locum ipsius Albertus prin-
ceps Austriæ. Ac morte Imperat. multum
authoritatis Concilio Basiliē. decessit, pau-
latimq; imminui cœpit. Nā Ferrariæ An-
ticoncilium cœpit anno domini 1438. Ve-
nit Ferrariam Rom. Pont. Eugenius: ue-
nit eò & Imperator Cōstantinop. Ioan. Pa-
leologus Manuellis filius, cum Patriarcha
Constantinop. & multis Episcopis & uni-
uersa penè totius Græciæ nobilitate. At u-
bi de consensione Græcorū & Latinorum
tractare cœpissent in synodo, pestis Conci-
lium disturbauit. Eugenius enim hoc Flo-
rentiam transtulit, ubi post multas collatio-
nes eò tandem uentum est, ut Græci spi-
ritum sanctum non à patre solo, sed à patre
& filio procedere faterentur, ut in azymo
sine fermento consecrationem admitterēt,
purgatorium quoq; cōcederent, faterētur
denique

Concilium
Florentinū.

denique Rom. Pont. uerum Christi uicarium Petriq; legitimum successorem, primum in orbe locum tenere, cui & Orientalis & Occidentalis ecclesia pareat merito. Hoc questio rūt scilicet Pōr. Rom. ab annis 600. & amplius.

Vulgauit hæc Eugenius, cum huiusmodi (ut Platina habet) inscriptione, Datum in sacrosancta œcumenica sessione Concilij Florētini, quod in cathedrali ecclesia habitum est anno domini 1439. Nouemb. 22. die. Sciendum hic tamen in hac synodo Græcis dogma de transubstantiatione propositum fuisse; sed ipsos noluisse recipere, nec passos esse ascribi in Bulla illa consensus. Interim uerò consensus non fuit propter dogma illud nō receptum impeditus; ut mirū sit hodie tantopere concertari pro transubstantiatione aut pro insubstantiatione, aut pro subsubstantiatione, aut consubstantiatione conseruanda, quasi in ipsa sit prora & puppis nostræ salutis, &c. Huc pertinet & hoc commemorandum. Quod mortuo patriarcha Constātinopolitano Iosepho Eugenius Florētię uoluit creari nouum patriarchā, qui uidelicet Romanæ sedis authoritate approbaretur & cōfirmaretur. At noluerunt Græci hoc facere, adfir-

DE CONCILIIS

mantes non licere sibi nouum eligere Patriarchā, nisi essent in ipsa congregati Constantinopolitana ecclesia. Quod responsum indignissimè tulit Eugenius, qui modis omnibus aspirabat ad monarchiam suā etiam in Græcia plenè statuendam. Quod tamen nulli unquam Pontifices efficere potuerunt. Nam reuersus Constantinopolitanus Imperator, non diu uixit: ac multi Græcorum consensum illum cum Romana ecclesia nec approbarunt, nec faustum crediderunt futurum. Et certè commemorāt huiusmodi historię paulò post, nempè 1453. Calend. 4. Junij, Mahumetem Turcarum Imperatorem cœpisse Constantinopolim, & uetustissimum Græciæ Imperium unā cum Imperatore Constantino VII. Paleologi fratre obtriuisse atq; extinxisse.

Eugenius
deponitur
Basileæ in
Concilio.

Basileæ uerò in Concilio graues contra Eugenium accusationes instituuntur, ac deturbatur tandem e sede per Concilium, damnaturq; tanquam contumax, & præceptis Ecclesiæ uniuersalis inobediens, in aperta rebellione persistens, pacis & unitatis Ecclesiæ dei perturbator notorius, uniuersalis ecclesiæ scandalizator, notorius hæmonia.

moniacus, periurus, incorrigibilis, scismaticus, à fide deuius, pertinax hæreticus, dilapidator iurium & bonorum ecclesiæ, inutilis & damnosus ad administrationē Romani Pontificatus. Inhibet præterea synodus omnibus fidelibus sub pœnis fautoriæ schismatis & heresis obedire aut fauere Pōtifici notorio schismatico, periuro & hæretico. Totidē enim uerba leguntur in Sess. 34. in literis datis 7. Calend. Iulij, anno domini 1439. Pronunciat denique synodus omnes eius constitutiones, & alia eius instituta prorsus haberi debere irrita.

Post hanc condemnationem synodus Alius Papa Felix V. creatus in Concilio. alium creauit Pontificem, opera eorū, qui conclaue ingressi, Amedeum ducem Sabaudia, & Felicem v. nuncuparunt. Coronationem huius Pontificis doctè describit Aeneas Syluius epistola D. Ioan. de Segouia inscripta. Atque ita ecclesia Rom. rursus facta est biceps, ut olim in Pisano Concilio triceps. Eugenius uerò ut partes suas augēdo Basiliense Conciliū in cōtemptum adduceret, eodem tempore xviii. creat Cardinales: postea etiam ad Lateranū proficiscens, Concilium generale eò loci se has

DE CONCILIIS

Eugenius
III. contra
Basiliense
Concilium

biturum omnibus denūciat, missis ad prin-
cipes literis & nuncijs, quibus ea de re cer-
tiores fierent. Ac hac ratione infirmare, &
prorsus tollere uoluūt Basiliense Cōcilium;
quod etiam alijs artibus & ui aperta euertere
studuit. Nam Platina sub finem uitæ Eu-
genij, Bella, inquit, ita amauit Eugenius,
quod mirum in Pontifice uideri debet, ut
ad ea quę scripsimus ab eo in Italia gesta, &
Delphinum Caroli regis filium composita
prius inter regem & ducem Burgūdiæ pa-
ce, cum magno equitatu in Basilienses con-
citauerit, ad dissipandum conuētum illum.

De hac re
multa scri-
bit Anton.
Bonfinius
in historia
Hūgarica.

Addit eundem Eugenium authorem fuisse
eius belli infaustissimi, quo ab Amurathe
uictus & occisus est rex Ladislaus, & uno
prælio inter Hadrianopolim & Danubiū
ad triginta millia fidelium fusa sunt atque
cassa. Idem ille author in eiusdem Pontifi-
cis uita, ubi commemorasset Felicem Pon-
tificem creatum, Hinc magnæ, inquit, sedi-
tiones in ecclesia dei exorte sunt, cum Chri-
stiana respublica trifariam diuisa, aut Fe-
licem, aut Eugenium sequeretur, essentque
qui Neutrales uocarentur, quod neutri
obtemperarent, &c. Cernis iterum infe-
lices

lices Papisticarum synodorum fructus.

Non potuit hoc schisma componi uiuo adhuc Eugenio. Mortuo surrogatus est Nicolaus v. Et Nauclerus Generat. 49. Imperator, inquit, Principesq; Germaniæ in publicis Comitijis declarauerunt se pro Nicolao, mādauitq; Imper. omnibus per Germaniam cōstitutis, Nicolaum pro uero & indubitato Romano Pōtifice uenerari debere, & Basiliense ut Concilium dimitterent, nec ultra festum S. Martini retinerēt. Quod publicatum est anno domini 1447. circa festum Michaelis. Hæc ille. Proinde Imperator & principes sua interposita auctoritate, plus quàm decisiuis uocibus definiuerunt, quid homines Christiani faciant, dum impliciti aduersis Basiliensis & Florentini Concil. sententijs, quid sequerētur, ignorarent. Addit idem Nauclerus, Amicus post duos annos uel circiter à Friderycho Imperatore ac alijs nonnullis exhortatus, per procuratores suos corā ipso Nicolao renūciauit omni iuri, quod habere uidebatur in Papatu, certis adhibitis conuentionib. ut scilicet Cardinalis remaneret, ac Legatus in Germania & regione sua: Car-

Fridery-
chus Imp.
schisma
collit.

Abdicat
se Pontifex
Felix.

DE CONCILIIIS

dinales etiã aliqui ex suis, in dignitatibus suis remanerent in sedibus: & hi erant uiri doctissimi. Quibus omnibus Nicolaus cū Cardinalibus aquieuit pro bono pacis et a-
 motione schismatis Basiliensis. Facta sunt hæc anno domini 1449. quo anno uulgauit Nicolaus v. bullã, qua approbauit Concilium Basiliense. Nec tamen sic approbato Concilio Basiliensi Pontifices uolunt eius decreto parere, eius inquã cuius supra meminimus, Papã subesse debere Concilio. Talia enim fuerunt tempora illa, ut pro arbitrio & commodo Pontifices quidam eandem rem approbarent, quam alij improbarunt. Felicissimi ergo sunt qui non pendunt à Pontificibus, neq; innituntur Concilijs, sed uerbo dei, quod sibi semper constat pulcherrime, & manet in æternum.

Lateranen.
 Concilium
 sub Iulio &
 Leone.

Sub Iulio 11. & Leone x. Romæ in Laterano celebratum est Cõcilium, quod cõsolutum est an. domini 1512. & 12. sessionibus absolutum est an. domini 1517. sed cū obscurum admodum fuerit, nihil eius hic commemorabo. Hoc duntaxat annotabo, Basiliensium Mantuanum uirum doctissimum illo ipso tempore in 4. Fastorum suorum
 lib. a

lib. à Leone X. tria postulauisse, ut bellum Italicum componat, ut corruptiss. curiam Roman. reformet, ut oppressam & rapinis expositam fidem asserat. Inter alia uerò ita eanit:

Sancte pater succurre Leo, respublica Christi

Labitur, egrotatq, fides, iam proxima morti.

Etenim huiusmodi fuerūt illa tempora, ut oportuerit in illo Concilio sess. 8. huiusmodi promulgare decretum, Cum diebus nostris nonnulli ausi sint dicere de natura animæ rationalis, quod mortalis sit, aut unica in cunctis hominib. sacro approbante Concilio damnamus & reprobamus omnes asserentes animam intellectiuam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, &c. Sessione II. prohibet hoc Concilium omnibus concionatoribus ne ulli præsumant prædicare quicquam de Antichristi aduentu, &c. Cumq; Tridentinum Concilium in recenti adhuc sit memoria hominum, omnesq; norint, quæ ex eo deriuata sint in Germaniam, præterea illustris extet Sleidani historia, ex qua ignorâtes omnia discere possint, finem hic faciam commemorandi ex historijs, qualia fuerint postre-

Conciliū
Tridentinū.

DE CONCILIIIS

mi seculi Papistica Concilia, & quanta mala orbi Christiano dederint. Arbitror enim me hactenus perspicuè & copiose euidenterq; satis demonstrasse, quod ab initio huius libri me ostensurum promisi, Pontifices Roman. seculis aliquot in ultima mundi senecta sua illa celebrasse Concilia, maxima cum totius orbis conturbatione, & irreparabili cum detrimento ecclesiae dei, cum illa ferè omnia turbæ, cædes, & grauissima bella sint consequuta.

Causse aliquot commemorantur, cur tot Papisticis Concilijs nulla potuerit impetrari reformatio, aut cur tam infeliciter, nullo inquam cum fructu, maximo autem cum damno ecclesie Concilia sint celebrata.

CAPVT XI.

Recesserunt
ab exemplo & doctrina apostolorum.

A Diciam narrationi huic historice hactenus exposite, coronidis uice, causas aliquot, & quidem non postremas, propter quas celebratio illa Conciliorum Pontificiorum ecclesie dei cesserit tam infeliciter, neq; tot Concilijs ulla unquam potuerit impetrari reformatio. Ac principio quidem recesserunt Pontifices cum suis complicibus à sancto apostolorum Christi exemplo,

plo, qui longè aliter suum illud Concilium
 Hierosolymis habitum instituerunt, recesserunt
 item ab exemplo beatorum patrum, quorum bona pars
 in ueteri illa ecclesia (si delem in synodis suam
 operam pijs principibus conferentibus) ad felicio-
 rem synodorum suarum finem pertigerunt. Præ-
 rea non possunt non in tenebris palpare, & impingere
 grauius, qui non ambulant in lege domini, & ad hanc
 regulam omnia sua religiosè instituunt. Clamat Dauid, *Lucer. Psal. 119.*
 In pedibus meis uerbum tuum, & lux seminis
 meis. Clamat etiam Ieremias, *Ierem. 8.* Ecce uerbum
 domini reprobarunt, quæ ergo illis sapientia poterit
 esse reliqua? Clamat denique Paulus Apostolus, *Colof. 2.*
 Videte ne quis sit, qui uos deprædetur per philosophiam
 & inanem deceptionem, secundum traditionem hominum,
 & non secundum Christum.

Deinde negari non potest, nimum Pontifices ipsos rerum
 dominos terrenis additos, *Dominandi libido in Pontificib.*
 coelestiumq; oblitos, monarchiam & oligarchiam potius
 in ecclesia quæsiuissè, quam ecclesiæ augmentum, pacem
 & incolumitatem. Imperitare uoluerunt, & regibus
 leges dictare; ministrare uerò ecclesiæ,

DE CONCILIIS

Lucæ 22.
 Matth. 18.
 20.
 Ioan. 15.

subesse principibus, & rectè secare uerbū
 dei noluerunt. At dixerat dominus, Re-
 ges gentium dominantur eis, uos autē non
 sic. Et qui maior est in uobis, fiat sicut iu-
 nior. Elegi uos, ut eatis, & fructum afferat
 tis, & fructus uester maneat. Isti uerò ubi
 uiderunt sedem illam eò prouectam, ut am-
 plius non esset cathedra docentiū, sed thro-
 nus dominantium, & muneribus uel simo-
 nia, & ui aperta in ipsam ascenderūt ac per-
 ruperunt plures. Platina in uita Syluestri
 III. qui sedit circa annum domini 1045. Eò
 inquit, tum Pontificatus deuenerat, ut qui
 plus largitione & ambitione, non dico san-
 ctitate & doctrina, ualeret, is tantummodò
 dignitatis gradum, bonis oppressis & reie-
 ctis, obtineret. Quem morem utinam ali-
 quando non retinuissent nostra tempora.
 Sed hoc parum est: peiora (ni deus caueat)
 uisuri aliquando sumus. Hæc ille scripsit,
 qui tamen Pontifices suos libèter ornat at-
 que tuetur. Quid quòd ipsi Pontifices in
 suis illis legibus oligarchicis sedem suā ex-
 tulerunt supra thronos principum in orbe
 maximorum, immēsamq; potestatem, uel,
 ut ipsi dicunt, potestatis plenitudinem sibi
 uendi-

uendicarunt ipsi, & attribui sibi ab alijs passifunt, eximentes se iudicio omnium hominum, & semetipsos omnium iudices constituentes.

Si quis uerò ea de re dubitat, audiat ipsa Decretorum, Decretaliũ, Glossatorumq; uerba. Bonifacius VIII. iura cœlestis imperij, inquit, & terreni Petro cõmissa sunt à deo. Ipse enim utrunq; gladium habuit. Idem subesse Romano Pontifici omnem creaturam declarat, dicit & definit omnino esse de necessitate salutis. De Maior. & obed. Solitæ, & Vnam sanctam. Clemens quoque V. in Clementinis lib. 2. tit. 11. Pastoralis, tribuit sibi manifestè plenitudinem potestatis, ac superioritatem (ut ipse ait) in imperium. utpote qui Imperatori, Imperio uacante, succedat. Innocentius uerò, 9. quæst. 3. Neque ab Augusto, inquit, neq; ab omni clero, neq; à regib. neq; à populo iudex iudicabitur. In quem locũ Glossator, Conciliũ, inquit, non potest Papam iudicare, ut Extra. de Elect. significasti, unde si totus mundus sententiaret in aliquo negotio contra Papam, uideretur quòd sententiæ Papæ standum sit. Iura enim omnia (de Constit. licet)

Quam sibi potestatem uendicarint, & alios sibi tribuere passi sint Pontifices.

DE CONCILIIS

scrinio pectoris sui habere uidetur. Quod
 ergo Papa uel approbat (Dist. 19. Si Rom.
 in Glossa) uel reprobat, & nos approbare
 uel reprobare debemus. Quisquis ergo nō
 obedit statutis Romanæ ecclesiæ, hæreti-
 cus est censendus. Et in eadem Dist. 19. A-
 gatho, Sic omnes sanctiones Apostolicæ
 sedis, inquit, sunt accipiendæ, tanquam ip-
 sius diuina uoce Petri firmatæ. Et Step-
 hanus ibidem, Ab omnibus quicquid Rom.
 statuit ecclesia, quicquid ordinat, perpetuo
 quidem & irrefragabiliter obseruandū est.
 Et Glossator in Distinct. 40. ubi etiā dici-
 tur, Cunctos ipse (Papa) iudicaturus, à ne-
 mine est iudicandus. Sacrilegij instar esset,
 inquit, disputare de facto Papæ, qui tamen
 si non sit bonus, tamen semper præsumitur
 esse bonus. Et in cap. Quanto de Transla.
 episcop. Papa dicitur habere, ait, cœleste
 arbitrium, ideò in his quæ ipse uult, est ei
 pro ratione uoluntas. Nec est, qui ei dicat,
 Cur ita facis? Ipse enim potest supra ius di-
 spēsare, & de iniustitiā facere iustitiā, cor-
 rigendo iura & mutando. Nam plenitudi-
 nem obtinet potestatis. Hæc & his similia
 multa leguntur in Pontificum Rom. legi-
 bus

bus passim. Ergo cum tanta sit attributa potestas Pontificibus Roman. & inuenti sint perpetuò, qui hæc defenderint, & magna audacia palàm in ecclesia postremis his tēporibus docuerint, quid mirum si principes indictis Concilijs, nihil pro reformatione ecclesiæ, tam in capite, quàm in membris feliciter absoluere potuerunt? Quid mirum si pro arbitrio Papæ & complicum eius, omnia tādē definita sunt atque conclusa, & Concilia, quæ istis displicuerunt, dissoluta? Hoc magis mirandum est, cur si deles in adeundis Concilijs tot tantasq; & quidem inutiles fecerint faciātq; impensas. Nam si ea est Pontificis potestas, quæ dicitur, & quam ille iactat, cur non scribit in chartam aliquam, quid credendum sit fidelibus, quid faciendum aut omittendum, & hanc autoritate sua, ex plenitudine potestatis, omnibus adorandam sequendāque imponit? Quid necesse esset obsecro coire synodos, cū istorum in ore ueretur hoc uulgare ipsis, Vbi Papa, ibi uniuersalis synodus?

Ad hæc omnia accedit, quod Episcopi omnesq; ecclesiæ prælati, iam seculis ali-

DE CONCILIIS

quot non amplius tales fuerunt, neque hodie adhuc sunt plerique tales, quales requirunt canones apostolici, & quales fuerunt in primitiua ecclesia: uiri utique eruditione & uitæ sanctimonia illustres, in scripturis exercitatisimi, in officio suo uigilantes & laboriosi, frugales, humiles siue modesti, qui imperijs et rebus secularibus se non immiscuerunt, sed totos sese sacro impenderunt ministerio, & ab ijs abstinerunt, quæ ab isto ipsos abstraxerunt. Oderunt hi et refugerunt honores huius seculi, luxum, pompam, amplas opes ac auaritiam. Fidelibus Imperatoribus sanctoq; magistratui libenter in rebus æquis & iustis obtemperauerunt, nullas de imperijs cum illis rixas mouerunt, si quid peccare uiderentur, libere monuerunt, & uerbo ueritatis reduxerunt in uiam salutis. Non abhorrebant uel à synodis, uel ab ulla disciplina. Quales uerò fuerint prælati ecclesiastici plerique à quingentis annis & multò amplius, quales sint hodie adhuc res ipsa nimis apertè loquitur: ac malo ipse alij hoc exponant quàm ego hic referam, ne affectibus, uidear indulgisse.

Extat Sermo Bernardi Clareuallensis abbat

Episcopi et
prælati ecclesiastici
degenerauerunt à suis
maioribus.

batis

batis ad Clerum in Remensi habitus Concilio, in quo inter alia, Vbi proli dolor reperiemus, inquit, Episcopos, qui post adeptam dignitatē in humilitate se contineant? Nempe superbia eis occasio est, ut ad tantam dignitatem aspirent, ut in ouile Christi impudenter irrumpant. Quis obsecro laicorum auidius clericis quærit temporalia, & ineptius utitur acquisitis? Cum tantum fastum uideant laici in suppellectili clericorum, non ne potius inuitantur ad mundū diligendum, quàm negligendum? Medice cura te ipsum. Si mundum prædicas contemnendum, contemne tu prius. Sed sicut populus, sic & sacerdos: sicut laicus, sic & clericus. Vterque cupit, uterque diligit mundum, & ea quæ in mundo sunt. Laicus tamen cum labore: sed clerici sine labore uolunt possidere totum mundum. Communicare uolunt cupiditati & superfluitati hominum, sed non labori. Peccare uolunt, sed non flagellari cum hominibus: unde metuendum est, ne flagelladi sint cum demonibus. De patrimonio crucis Christi non paratis codices in ecclesijs, sed pascitis pellices in thalamis uestris: impinguatis car-

Bernardus
de prælatu
& clericis
sui seculi.

DE CONCILIIS

nes, adornatis equos phalerantes pectora & capita deaurando. En tempora ista plane foeda à negotio perambulante in tenebris. Intuere quomodo incedunt nitidi & ornatí, circumamicti uarietate, tanquã sponsa, procedens de thalamo suo. Vnde uerò hanc illis exuberare æstimes rerum affluentiam, uestium splēdorem, mensarum luxuriam, congeriem uasorum aureorum & argenteorum, nisi de bonis spōsi? Intreim hæc pauper, nuda, & inops relinquitur. Quem dabis mihi de numero Episcoporū qui nō plus inuigilet subditorū marsupijs euacuandis, quã uitijs extirpandis? Vbi est qui prædicet annum placabilem domino? Propterea non custodiunt hoc tempore sponsam, sed perdunt; non pascunt gregem domini, sed maectant & deuorant. Huius generis multa leguntur in sermone illo, sicuti & in libris de Consid. ad Eugenium. Sub finem prope libri 3. Quid sibi uult, ait, quod clerici aliud esse, aliud uideri uolunt? nempe habitu milites, quæstu clericos, actu neutrum exhibent. Nam neque ut milites pugnant, neq; ut clerici euangelizant. Cuius ordinis sunt? Cum utriusque esse cupiunt,

unt, utrunque deserunt, utrunque confundunt. Et reliqua.

Marsilius Patavinus in Defensorio pa-
 cis Dict. 2. cap. 24. Quis, inquit, non mi-
 rabitur aut stupebit diuinarū scripturarū
 ignaros iuniores, morū grauitate cōueni-
 ente carētes, inexpertes, indisciplinatos &
 doque notorie criminosos, ad maiores ec-
 clesiae thronos esse praefectos simoniaca
 prauitate uel prece potentū, non dico quan-
 quandoq; terrore, obsequio, uel sanguinis
 affinitate, repulsis aut neglectis scripture sa-
 crae doctoribus uiris honestate probatis?
 Et (quod referre pudet, quamuis non pige-
 at: quia uerum) Episcopi nostri neque praed-
 dicare populo uerbum dei, neque haeretico-
 rum, si qui apparuerint, nouerunt erro-
 neis aduersari doctrinis: cum tamē doctor
 gētium dicat, Episcopum oportere esse do-
 ctorem, qui possit exhortari doctrina sana,
 & contradicentes conuincere. De reliquis
 uerò praelatis inferioribus, abbatibus, Prio-
 ribus et reliquis ecclesiarum Curatis. Deū
 testem inuoco, numerosam ipsorum multi-
 tudinem uitae atque doctrinae sufficientis
 exortem, sic etiam exortem esse ut grāma-

Marsilius
 Patavinus
 de sui seculi
 clericis.

DE CONCILIIIS

ticè nesciant ipsorum quāplures cōgruum proferre sermonē. Et reliqua. Floruit Marsilius hic circa annum domini 1320. Sicuti Bernardus circa annum domini 1120.

Ioan. Franciscus Picus Mirandulanus.

Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Comes in Oratione ad Leonem X. & ad Lateranense Concilium, cuius supra mentio facta est, Postquam apud plerosque, inquit, religionis primores, ad quorū exemplū plebs ignara cōponi atq; formari debuisset, aut nullus, aut certè perexiguus dei cultus existit, nulla bene uiuendi ratio atq; institutio, nullus pudor, nulla modestia. Iustitia uerò uel in odium, uel in gratiā declinauit, pietasq; in superstitionē penè procubuit: uirtus autem uitio datur, & uirtutum loco uitia honorari solent. Cæterùm ædes & templa sacra lenonibus & catamitis esse commissa, lupisq; nefarijs optimi pastoris ouilia demandata cernimus, ut scortorum cateruas, & coempta & diuendita sacrificia sileam. Et reliqua. Sub finem hortatur Leonem, ut disciplinam instituat aliquanto seueriorē: nec modò in uestibus & sumptibus modū, sed & in ceremonijs constituat, ut preces in iustum redigat ordinem, apocryphas

cryphas fabulas seiungat à ueris historijs, imprimis autem curet, ut clerus incumbat sacris studijs, & diligenter cognoscat codicem utriusque Testamenti, exemplaria emendata & uetera conferendo, & officio sibi imposito inuigilando, &c.

Porro Adrianus Pontifex eius nominis VI. misso ad Comitata Nerobergensia D. Francisco Cheregato, inter alia ei in mandatis dedit exponendi principibus & Legatis, se fateri ingenuè corruptissimū esse statum cleri uniuersi. Verba cōmissionis hæc sunt, Dices nos ingenuè fateri, quòd deus hanc persecutionem (à Lutheranis illatā) ecclesiæ suæ inferre permittit propter peccata hominum, sacerdotum maximè & ecclesiæ prælatorum. Clamant scripturæ peccata populi deriuari à peccatis sacerdotū, proptereaq̃, ut ait Chrysostronus, saluator noster curaturus infirmam ciuitatem Hierusalem, ingressus est prius templū, ut peccata sacerdotum primò castigaret, instar boni medici, qui morbum à radice curat. Scimus in hac sancta sede aliquot iam annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mādatis, & omnia de-

Adriani VI
confessio
de statu cleri.

DE CONCILIIIS

nique in peruersum mutata, nec mirum si ægritudo à capite in mēbra, à summis pontificibus in alios inferiores prælatos descenderit. Omnes nos prælati uidelicet ecclesiastici declinauimus unusquisque in uias suas: nec fuit iamdiu, qui faceret bonum, non fuit usque ad unum. Leguntur hæc ad uerbum in Instruktionē illa pōtifícia. Proinde cū tales fuerint à seculis aliquot, & sint etiamnum tales pontifices & prælati ecclesiastici, qui tamē soli præfederūt in Concilijs, mirum non est, si nulla potuit impetrari reformatio, si denique nullo cum fructu, sed maxima potius cum perturbatione detrimentoq; Reipublicæ Christianæ sua illa celebrarint Concilia.

Alia adferuntur cause ad idem pertinentes argumentum, ubi agitur de ritu Papiſtico celebrandi Concilia. Quibus nam iuramentis prælati obstringuntur Papæ, et quos uocent isti hereticos.

CAP. XII.

Alienus ritus ab Apostolico celebrandi Concilia.

PRæterea inuenerunt Pontifices cū suis complicibus postremis illis seculis longe alios ritus, longè alias leges celebrandi Concilia, quàm cogniti aut in usu fuerint uel Apostolis domini, uel syncerioribus ueteris

teris ecclesiæ ministris. Pro confesso apud omnes habetur, & uelut irrefragabile defenditur, Concilia non posse coire, nisi uocentur reganturq; a Romanis Pōtificibus. Deinde legitur in libro Rituum ecclesiasticorum Venetijs impresso per Antonium & Syluanum Capellas, quibus Leo x. concessit priuilegium, &c. lib. 1. Sect. 14. cap. 3. in hunc modum, In Concilijs autem illis uenerādis ac sacrosanctis, quibus fides nostra & recta uiuendi norma purgata atque firmata est, non legimus interuenisse statuenti causa, nisi episcopos & abbates: & hi tantum decretis se subscribebant. Episcopos appellamus etiam episcoporum principes. Quoniam hæc est suprema in ecclesia dei potestas. Inferioris autem gradus ecclesiasticos uiros, & principes seculares consulendi & instruendi gratia, non autem decernendi intererant: qui, ut periti aiunt, consultiuam uocem habent, non definitiuam. Aderunt igitur in Concilijs ad statuentum, Romanus Pontifex, tanquam rector & moderator totius ecclesiæ, pastor gregis dominici, & omnium episcoporum episcopus, sacer Cardinalium senatus, pa-

Hæc omnia
ignorarunt
Apostolica
tempora.

DE CONCILIIS

triarchæ, primates, Archiepiscopi, Episcopi abbates, quibus non immeritò & ordinè religiosorū generales magistri additi sunt, denique omnes prælati, qui secundum formam iuramenti, quod præstant, cum ad dignitates promouentur, ad synodum uenire tenentur. Alij autem, ut diximus, differendi, instruendi, consultandiue gratia poterunt interesse, non tamen in sessionibus publicis, induti sacris uestibus sedebunt, neque sententiam dicent, &c.

Genera-
tuum.

Sessio.

Collatio.

Hæc alijs alio et forte perspicaciori modo explicant, et quatuor conuentuum genera in synodo patrum generali numerant. Primum conuentus genus maxime celebre et sacrosanctum nuncupant Sessionem. In hac, inquit, publicantur canones & anathemata, deinde proponuntur theologis articuli examinandi, dum tempus proximæ Sessionis adueniat, quod & in hoc indicatur. Audiuntur præterea in eodem regum & principum legati. Secundum genus conuentuum uocant Collationem, cum uidelicet singulis diebus coram legato, Episcopis, & principum legatis de propositis articulis dicuntur sententiæ. Quas quidem pronunciant

nunciant delecti ad hoc theologi, non tamen omnes. Tertium genus illis est, et dicitur Synodus, nimirū mysticus & arcanus Synodus. conuentus, quo remotis exclusisq; laicis, soli delibuit oleo Episcopi cum legato decernunt, de canonibus & anathematismis proxima sessione uulgandis. Ac huic cœtui arbitrantur omnino adesse spiritū sanctum, maxime quod chrismate sint isti delibuti. Quartum genus conuentus dicitur Congregatio, qua propter ea conuenitur Congregatio. a patribus negotia, quæ indigna uidentur sessione publica, ideoq; in hoc decernenda cœtu. Quam uerò hæc omnia nihil congruant cum ueteri ritu & apostolico exemplo Conciliorum, exposito libro primo, nō est quod multis ostendam, cum ex collatione partium nullo negotio perspicuum sit unicuique. Sanè per modum hunc oligarchicum celebrandi Concilia, in his quæcunque uoluerunt nullo negotio statuere potuerunt, frustra pauculis aliquot p̄js reclamantibus.

Et quando inter alia dictum est in his de iuramentis, qualia illa sint. breuibus exponam, ut uel hinc elucescat, cur infelices &

De iuramentis
Papæ et
Episcoporum.

DE CONCILIIIS

infrugíferas ecclesiæ oportuerit esse postre-
mi seculi synodos. Nec præteribo hic for-
mam iuramenti, qua se ipse Pontifex, dum
Pontificatum init, obstringit. Describitur
illa in Constantien. Concilij Sess. 29. Inter
alia promittit se firmiter credere & tenere
fidem catholicam, secundum traditiones a-
postolorum, generalium Conciliorum, &
aliorum sanctorum patrum, maxime autẽ
sanctorum octo Conciliorũ uniuersalium,
uidelicet Niceni, Constantinopolitani, E-
phesini, Chalcedonen. v. & vi. Constan-
tinopolitani, septimi item Niceni, v III.
quoque Constantinopolitani, necnon La-
teranen. Lugdunen. & Viennen. Et illam
fidem usq; ad unum apicem immutilatam
seruare & usque ad animam & sanguinem
defensare & prædicare: ritum quoque pari-
ter & sacramentorũ catholicæ ecclesiæ tra-
ditum, canonicè omnino prosequi & ob-
seruare, &c. Cæterùm qui ita iurat, iuramẽ-
toq; mordicus inhaeret, quam obsecro re-
formationem admittet legitimam? De pri-
morum conciliorum fide nulla est contro-
uersia, de postremorum uerò plurima est.

In Decretalibus tit. 24. de iure iurando
recitatur

recitatur forma iuramenti Episcoporum huiusmodi. Ego N. Episcopus ab hac hora in antea fidelis ero S. Petro sanctæque apostolice Roman. ecclesie, dominoque meo Pape, eiusque successoribus canonicè intrantibus. Non ero neque in consilio neque in facto, ut uitam perdat aut membrum, uel capiatur mala captione. Consiliū quod mihi aut per se, aut per literas, aut per nunciū manifestabit, ad eius damnū nulli pandam. Patrum Romanę ecclesie, & regulas sanctorum patrum, adiutor ero ad defendendum & retinendum (saluo ordine meo) contra omnes homines. In nouitia uerò iuramenti forma dicuntur iurare, se uelle Papæ reuelare quæcunque audierint contra ipsum & sedem institui, atque etiam impedire. Atque hæc illos addere, Regulas sanctorum patrum, decreta, ordinationes, sententias, dispositiones, reservationes, promissiones et mandata apostolica totis uiribus obseruabo, & faciam ab alijs obseruari. Hæreticos Schismaticos & rebelles Domino nostro uel successoribus prædictis pro posse persequar & impugnabo, &c.

Congruunt cum hac formula per omnia

DE CONCILIIS

Coniuratio

nia quę iurant doctores. Promittunt enim se defendere uelle ac retinere & Papatum Romanum & regalia S. Petri contra omnem hominem. Addunt, Authoritatem, priuilegia, & iura Romanę ecclesię, & domini nostri Papę, quantum in nobis est, adaugēbimus, & promouēbimus, &c. Videtur iterum perspicuē quilibet, coniurationem illam non minimam fuisse causam, cur tot Concilijs nulla potuerit impetrari necessāria ecclesię reformatio, & cur tam infeliciter omnia illa Pōtificia Concilia finierint. Cū enim non alios in Concilium euocet Pontifex, quā eos, quibus iure, ut ait, aut priuilegio in Concilio generali residendi, & sententias in eo dicendi permissa potestas est: ceteri uerō ordines omnes, ut auditores & spectatores, & tamen ne sic quidem in omnibus admittantur: illi quoque uocentur & obstringantur uī iurissurandi præstiti Papę & sedi Romanę, quid obsecro possunt iudicare p̄ij & prudentes omnes de Papistico Concilio, quā cōtūm esse coniuratorum, qui se grauissimis obstrinxerint sacramentis, quōd reformationem omnino nolint, Papam uerō & Papatum

tum incolumem & defensum contra omnes homines modis omnibus uelint. Etenim Papa & Papatus est contra quem omnes conclamant, & reformatione indigere affirmant.

Porro ne quis ignoret, quos isti uocent Quos de clauentur hæreticos esse. hæreticos, quos se persecuturos promittunt, audiatur Canon, Ad abolendam ex Decretalibus Gregorij I X. qui extat libro 5. De hæret. Vniuersos, qui de Sacramento corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi, uel de baptismo, seu de peccatorum confessione, de matrimonio uel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuunt, quam sacrosancta Rom. ecclesia prædicat & obseruat: & generaliter quoscunque eadem Romana ecclesia, uel singuli episcopi per dioceses suas cum consilio clericorum, uel clerici ipsi, sede uacante, cum consilio, si oportuerit, uicinarum episcoporum hæreticos iudicauerint, uinculo perpetui anathematis innodamus. Subiiciuntur his à Lucio III. qui huius legis author est, & sequentia. Statuimus insuper, ut Comites, Barones, Rectores, & Consules ciuitatum & aliorum locorum iuxta

DE CONCILIIS

commonitionem Episcoporum præstito
 corporaliter iuramento promittant, quod
 fideliter et efficaciter, cum ab eis fuerint re-
 quisi, ecclesiam contra hæreticos & eo-
 rum complices adiuuabunt bona fide iux-
 ta officium & posse suum. Si uerò id obser-
 uare noluerint, honore quem obtinent spo-
 lientur, & ad alios nullatenus assumantur,
 eis nihilominus excommunicatione ligan-
 dis, &c. Ciuitas autem, quæ his institutis du-
 xerit resistendum, uel contra episcopi com-
 monitionem punire resistentes neglexerit,
 aliarum careat commercio ciuitatum, non
 obstantibus libertatis suæ priuilegijs, &c.
 Ista uerò postquam statuerunt, obtinuerunt
 Pontifices (legem ipsam Lucius pro-
 mulgauit circa annum domini 1184) nul-
 lo amplius negocio omnes eos, qui uel le-
 uiter dissenserunt à Romana ecclesia & e-
 ius ritibus, aut seriò postularunt reforma-
 tionem ecclesiæ iustam, tollere è medio po-
 tuerunt, mandando seculari potestati, ut is-
 tos tanquam hæreticos & ecclesiæ contur-
 batores ferro, igniq; excinderet. Ita uerò
 indepto illo regno suo & plenitudine pote-
 statis securè potuerunt frui, & omnes sibi
 contra-

contradicentes opprimere. An uerò iuste hæc patrauerint, uident omnes per totum mundum uiri iuris & æquitatis, pietatisq; cultores religiosi.

His omnib. accedit, quod docent isti, huHæreticis
nulla seruanda fides. iusmodi hæreticis fidem datam seruandam non esse. Verba istorum si quis requirat, inueniet in Constantiensi Concilio Sess. 19. ubi inter alia ita definiunt. Licet iudici competenti ecclesiastico (saluo conductu Imperatorum, Regum, aliorumq; principum non obstante) de huiusmodi personarum erroribus inquirere, & contra eos debitè procedere, eosdemq; punire, quantum iustitia suadebit, si suos pertinaciter recusauerint reuocare errores, etiamsi de saluo conductu confisi ad locum uenerint iudicij, aliàs non uenturi. Et reliqua. At quis tam cæcus est, qui non uideat, quàm non dissimulanda & grauiasint illa, contraq; omnem æquitatem pugnantia præiudicia, ac causæ non leues, ob quas postremi seculi Concilia nullo cum fructu & ingenti cum damno sint celebrata?

DE CONCILIIIS

Iustissimas ob causas pios in ecclesia homines, aliquot iam seculis recusasse Papistica Concilia, ac postulasse & postulare adhuc sibi dari Christianum, liberum, & Catholicum Concilium.   CAPVT XIII.

Cur p[er] se-
culis ali-
quot abhor-
uerint à
Papisticis
Concilijs.

HAec omnia cum ad eum modum, quē exposuimus, certò habeant, uniuersòq[ue] mundo sint cognitissìma, iure optimo multi principes p[ro]p[ri]i, multi doctores sancti ecclesiarumq[ue] ministri fidelissìmi, cum suis ecclesijs, à deo ipsis commissis, iam à seculis aliquot recusarunt reprobaruntq[ue] Concilia Paparum uniuersalia, neque his se, neque ecclesias suæ fidei creditas, subijcere unquam uoluerunt. Terruerunt enim exempla à seculis iam aliquot, in tot celebratis edita Concilijs: quibus omnibus nihil aliud uiderunt factum, quàm puram ueritatem obscuratam & ferè oppressam, errores autem atque abusus confirmatos atque defensos, denique reformationem tam in capite quàm in membris splendide & sapissime quidē promissam, nequiter tamen & nunquam nedum præstitam, sed ne semel quidem inceptam: ut iam non dicam, per Concilia papistica ereptam esse potestatem

tem sancto magistratui, erepta dominia & iura principibus, & afflictos atque oppressos esse reges & Imperatores pios. Mansit certè in ecclesia toties & à tot tantoq; tempore accusata deformatio, mansit sacrorum omnium prophanatio, mansit morum in omnibus ordinibus corruptio, mansit illa Papæ omnibus scripturis sanctis contraria monarchia & Episc. oligarchia, manserunt incolumes oligarchicæ leges. Sedet enim in solio suo Pont. quod supra omnium regum thronos malis artibus & vi iniustissima euexit. Idem exemit se omnium in orbe fidelium censuris atq; iudicijs, semetipsum constituit uniuersorum iudicem, plenaria sibi usurpata potestate tam in terra quam in coelis. Ergo si huic se opponat rex aut princeps aliquis, illumq; secundum regulam uerbi dei & sacrosancti euangelij Iesu Christi, in ordinem redigere uelit, ferit ille hunc anathemate. Si uero doctores ecclesiarum illum accusent, scripturarumq; testimonijs demonstrare uelint, quod tanta sibi contra uerbum dei usurpet Pontifex, præiudicio iniquissimo protinus opprimunt. Audiuimus enim omnes eos à Papa iamdudum hæreseos crimina

nis condemnatos esse, qui sedi eiusq; se opposuerint placitis, quos & (tametsi datus sit eis saluus conductus) ferro igniq; e medio tollere mandauit principibus, quod nisi actutum faciant, deuouisse & hos.

Idem ille Pontifex usurpat sibi indicendorum gubernandorumq; generalium Conciliorum auctoritatem. Ergo si quando coeat Concilium, huius unius certe auctoritate coit, qui interim ab omnibus accusatur, ac cogitur preterea instituiturq; per hunc, non ex iudiciis æquis, ex omnibus Christianæ religionis ordinibus congregatis, sed à coniuratis duntaxat, ab ijs inquam qui mutuis datis acceptisque sacramentis firmissime inter sese coaluerunt: quorum una omnium uox est, uelle se Papam, & regalia S. Petri, sic monarchiam suam uocant, & totum denique Papatum defendere, contra omnes homines: quia ipse Pontifex iurare iubetur à Constantiæ. Concilio, quod fidem receptam in generalibus Concilijs, etiam Lateranen. Lugdunen. & Viennen. defendere uelit usque ad sanguinem. Itaque si hæc firma esse debent, quis obsecro collationi dabitur locus? Ideoque si ab huiusmodi Concilio

di Concilijs abhorruerunt seculis aliquot, & abhorrent adhuc fideles, cum principes doctoresq; tum populi, quis obsecro, qui modò quid sit æquum & iustum sciat, miretur? Quis enim in causa ciuili se ijs subiiciat iudicibus, qui cum sint accusati uel rei, pergant tamen esse & actores uel accusatores & iudices?

Proinde iure optimo pij proximorum aliquot seculorum postularunt, & omnes qui secundum sacrosanctum Euangelium nomina sua Christo dederunt, postulāt adhuc, neq; unquam postulare desinent Concilium, quod congruat cum Apostolico illo, quod inquam sit Christianum, liberum, atque catholicum. Christianum erit, quod non ab hostib. Christi, sed ab ecclesia Christi per principes & doctores Christianos, ad exemplum Apostolicum in solius Christi nomine, & ad gloriā solius Christi promouendam conseruandamq; cōgregatur, in quo omnis gloria uni Christo domino ad gloriam dei patris & uerbo eius tribuitur. Non enim aliū finem habet Christianum Concilium, quàm gloriā dei in Christo, & ueram hominis salutem per Chris-

Postulant
pij Concilium
legitimum.

Christianū
Concilium.

DE CONCILIIS

stum, qui solus est caput & monarcha ecclesiae, rex & pontifex, mediator & intercessor coram patre, hostia, satisfactio, seu propitiatio, & salus unica omnium fidelium. Non alium denique finem habet Christianum Concilium, quam synceram, moderatam, pacatamque inquisitionem ueritatis, & ecclesiae incolumitatem atque tranquillitatem. In Christiano Concilio soli libri, qui uocantur, & sunt canonici uel authentici, auctoritatem habent, ac sunt ipsa regula, secundum quam omnia tractantur atque probantur, instituunturque in Concilio. Patribus quidem credit etiam Christianum Concilium, sed quantum illi uerbo dei crediderunt, & sua demonstrarunt atque confirmarunt per scripturas sanctas. Quae a scripturis aliena sunt, aut cum his pugnant, nullam in Christiano Concilio auctoritatem habent, quocumque tandem furo sint tincta, quocumque nomine sint ornata, siue dicantur Concilia, siue Traditiones, siue Consuetudines aut placita uetustatis. Similiter non recipit Christianum Concilium alium scripturae sanctae sensum, quam Christianum, id est fidei & charitati Christianae conformem, &

Libri canonici.

Sensus scripturae.

& ex ipsis scripturis petitur, & per collationem locorum scripturę illustratum. Per semetipsam enim, secundum regulam fidei & charitatis ad gloriam dei, salutemq; fidelium, scripturam interpretari oportere affirmat ipsa pietas. Vnde non audit eos qui clamant scripturam esse interpretandā secundum sensum Romanę ecclesię, nisi hic congruat cum regula modò exposita. Nec agnoscit Christianum Concilium iudicem, uel Papam, uel ullum hominem, sed Christum solum, iudicantem secundum uerbum suum. Nec præponunt suam auctoritatem homines pijs scripturis sanctis, sed cum audiunt aliquid proponi ab hominibus, iudicant aut examinant hoc potius per scripturas, omnemque gloriam uerbo dei tribuunt: arbitrio hominum & iudicio merè humano nihil tribuunt, neque ueritatem huic subiiciunt.

*Iudex in
Concilio.*

Cum autem Christianum dicimus Concilium, simul & ordinarium & legitimum intelligimus. Omnia enim in ecclesia fieri debent, iuxta ordinem & decorum. Modestia ergo seruanda est in dicendo & agendo. Ordo non est turbandus, confusio est

*Ordinarius
Concilium.*

DE CONCILIIS

modis omnibus fugienda. Audiendi omnes, quantum satis est. Nemo tamen plus petat quàm æquum sit. (Has leges non ego dicto, sed quid semper sibi in Christiano dari Concilio postularint & adhuc postulent p̄j expono.) Deponēdi sunt prauī & uehementes affectus, iræ uidelicet, inuidiæ, contemptus, cōtumeliæ, superbiæ, dominatio nis, & acerbitalis. Nihil dicēdum est à proposito alienū: ostētatio nulla se immisceat. Fugiendæ rixæ aut altercationes, scommata omittenda atq; conuitia. Denique capita de quibus differendum est in Concilio atque consultandum, prius sunt proponenda palàm omnibus, ut quisque præmeditate & cum ratione agat. Hæc omnia requirit Christianum Conciliū, sicuti & hoc ante omnia, ne rebus infectis discedatur ex Concilio. Abroganda est enim Christiano Concilio omnis doctrina praua & scripturis contraria, unà cum uniuersa impietate, idololatriā, superstitionibus & abusibus. Nihil ne uestigij quidem de his omnibus est relinquendum: in locum uerò proculcati erroris, restituenda est pura ueritas, syn-cera religio, & legitimus deoque placens cultus

Reforma-
tio.

cultus: pax & tranquillitas, concordiaq̄,
 quantum fieri potest, restituenda est eccle-
 się. Institui ergo debet Christiano hoc Con-
 cilio reformatio totius cleri & uniuersi po-
 puli. Emendanda uita Christianis parum
 digna. Tollenda scandala, adde & grava-
 mina omnia. Neque parcendum hic ullo
 ordini sexui aut ætati.

Porro liberum erit Concilium, ad quod ^{Liberum}
 non modò liberum erit uel accedere uel re- ^{Concilium}
 cedere, cum res ipsa poposcerit, & æquit-
 tas permiserit, sed in quo omnium ora sint
 uerè libera, liceatq̄ loqui quod uerū est: &
 si ex zelo aliquid dicatur (at quod dictum
 est, durum uideatur, in scripturis tamē san-
 ctis non dissimile ei, quod dictum est, inue-
 niatur) ne cui damno sit. Liberum erit Con-
 cilium, si locus in quo congregatur, ita sit
 firmus, instructus, & munitus, ut nulla sit
 uel proditio uel uis metuenda p̄s. Non e-
 nim oportet locum esse suspectum, & in il-
 lius potestate, qui uenientes lædere cupit.
 Quod si personæ, quas Concilio interesse
 necesse est, parum sint tutæ, dentur obsi-
 des, detur saluus conductus, sicuti factum
 est in Basiliensi Concilio cum Bohemis.

DE CONCILIIS

Seruetur autem data fides, sicuti uiolata refertur Hussio in Concilio Constantiensi. Cæterum nullo modo liberum erit Concilium, nisi leges & præscriptiones Papistice, & iuramenta semel omnia, de quibus antea dictum est, aboleantur, & uniuersa dissoluatur coniuratio.

Uniuersale
vel generale
Concilium.

Catholicum erit, si non pauci Pontificis coniurati conuenerint, sed ex omnibus regionis & nationibus orbis Christiani fidelissimi, sanctissimi & doctissimi placidè confederint. Non enim excludendi sunt Concilio, qui oleo non sunt delibuti. Etenim spiritus sanctus ad chrisma istorum hominum non est alligatus. Siue ergo principes sint, siue ecclesiarum ministri, siue ex plebe, singulari tamen donati eloquio, sapientia, rerumq; peritia, denique insignes fuerint uitæ puritate & sanctimonia, ualuerintq; iudicio & autoritate, hi sanè præ alijs admittendi sunt in Conciliū, & ad Concilij collationes, consultationes, & definitiones. Quis enim constituit solos episcopos & abbates, & hos fermè indoctos rerumq; imperitos, & uitæ non usquequaq; probatę iudices super omnes reges & principes,

cipes, super sanctum magistratū, super doctores & ministros ecclesiarum, super ipsum denique dei populum, qui peculium illius est? S. Petrus prohibet presbyteris ecclesiae, dominationē exercere aduersum clerū uel hāreditatē domini, contra ipsam ecclesiā Christi. Omnia itē, inquit Apostolus Paulus, uestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue uita, siue mors, siue presentia, siue futura: omnia inquā uestra sunt, uos autem Christi, Christus uerō dei. Idem iterum, Nolumus uobis, inquit, dominari nomine fidei, sed uolumus adiutores esse gaudiij uestri.

Nisi uerō huiusmodi Christianum, si Conclusio:
berum, & uniuersale detur pijs in ecclesia Concilium, ex diuerso sanē Concilio nullus erit salubris expectandus fructus: imō si æquissima postulantibus obtrudatur summa iniquitas, id est, si ecclesiae postulanti Christianum, liberum, & uniuersale Concilium, obtrudatur Concilium Papisticum coniuuratorum, qui praēiudicijs suis conentur pro more antiquo non modò pios, sed ipsam quoque Christi ueritatem opprimere, erroresq; retinere inolitos, promouere

DE CONCILIIIS

suam oligarchiam, & principibus imperia
 tare, sanctisque magistratibus dicere leges
 iniquissimas, rursus illæ ipsæ calamitates, il
 la ipsa dissidia, illæ ipsæ seditiones, cædes, &
 bella denique, & errores corruptelæque de
 formes diuexabunt & atterent ecclesiam,
 quæ antea quoque, sicuti in commemora
 tione historica superius recensuimus, pios
 omnes excarnificarunt. Viuit autem uin
 dex & assertor ecclesiæ suæ Dominus Deus
 exercituum, qui potest, & uult tandem in
 iurias ulcisci ecclesiæ suæ dilectæ illatas.
 Metuant ergo hunc omnipotentem Deum,
 quem scriptura uocat ignem deuorantem
 aut consumentem, qui omnem alioqui ti
 morē animis suis absterferunt, & ferè igno
 rant se esse homines mortales. Supplicent
 autē omnes pii domino deo nostro, postu
 lantes ab ipso per dominum nostrum Iesum
 Christum, ut pro immensa bonitate sua no
 stri misertus, uel per Concilium Christia
 num, uel per aliam rationem ipsi placen
 tem, pro bona sua uoluntate, ueritatem E
 uangelij sui sacrosancti mundo magisma
 gisque perspicue aperiat, eamque in animis eo
 rum, qui receperunt, confirmet, oppugnan
 tes

tes autem illam clementer conuertat, aut ita coerceat pro sua potentia, ne quod instituant contra ueritatem Euangelij, prosperè procedat.

Si uerò nullum omnino potest impetrari à proceribus orbis Christiani ullis querelis & supplicationibus Concilium legitimum, intelligunt pij omnes sibi non ideò cunctandum esse aut harendum in anticipi, maximè cum liquidò uideant tot iam annis frustrà promissum esse Christianū Concilium. Pergant ergo alacres in uia domini, qui receperunt uerbū domini: qui nondum receperunt, recipiant adhuc, si modò seruari uolūt. Urget nos omnes dominus, & dicit, Vigilate & orate: nescitis quando dominus uester uenturus sit: ut cum uenerit, introeatis cum ipso ad nuptias. Festinet ergo quilibet, obliuiscatur rerum presentium omnium, & discat ex prædicatione Euangelica, quòd per solum Christum patet uia ad uitam. Hunc uera fide amplectatur, in hoc uno acquiescat, & sanctè uiuat. Oret quisque sedulò, ut hæc per dei gratiam possit. In solius Christi spe tuti & læti erimus in die illa iudicij, quam non lon-

Quid agendum pijs, si negetur legitimum Concilium.

DE CONCILIIIS

gè abesse, multa signa & testimonia clamāt. In ea demum die congregabitur uerè œcumenicum & uniuersale Conciliū omnium hominum, ex omnium seculorum electis reprobisque. In eo fiet decisio & executio iustissima & potentissima ab unico uniuersorum iudice Iesu Christo, in salutem quorundam omnium fidelium, & ad infidelium perniciem sempiternam, Beati qui inueniuntur tunc in uera fide Christi. Domine Iesu adauge nobis fidem. Domino deo nostro, patri nostro benignissimo sit laus, gratiarū actio, & gloria per Iesum Christū unicum seruatorem nostrum, qui regnat unus deus cum patre & spiritu sancto in secula seculorum.

Amen.

Apocal. 22

Ego Iesus sum radix & genus David, stella splendida & matutina. Et sponsus & sponsa dicūt, Veni. Et qui audit, dicat, Veni. Et qui sitit, ueniat: & qui uult, accipiat aquam uitæ gratis. Etiam uenio cito, Amen. Etiam, ueni domine Iesu.

FINIS.

INSIGNIS S. AVGVSTINI
 locus ex 16. cap. de Vnitate Ecclesie con-
 tra Donatistas, de authoritate scripturae san-
 ctæ, Ecclesie, Conciliorum, Patrum, &c.

Augustinus loquens de Donatistis, V^o Scriptura.
 trum ipsi Ecclesiam teneant, non nisi diui-
 narum scripturarū Canonicis libris osten-
 dant. Quia nec nos propterea dicimus no Ecclesia:
 bis credere oportere, quod in ecclesia Chri
 sti sumus: quia ipsam quam tenemus com Patres.
 mendauit Mileuitanus Optatus, uel Me-
 diolanēsis, Ambrosius, uel alij innumerabi
 les nostræ cōmunionis Episcopi: aut quia Concilia:
 nostrarum collegarum Concilijs ipsa præ-
 dicata est: aut quia per totum orbem, in lo- Miracula:
 cis sanctis, quæ frequentat nostra commu-
 nio, tanta mirabilia uel exauditionum uel
 sanitarum fiunt, ita ut latentia, per tot an-
 nos, corpora martyrum (quod possunt à
 multis interrogantes audire) Ambrosio fu Reuelatio.
 erint reuelata, et ad ipsa corpora cecus mul-
 torum annorum, ciuitati Mediolanensi no
 tissimus, oculos lumēq; receperit: aut quia
 ille Somnium uidit, & ille spiritu assum- Somnia:
 ptus audiuit, siue ne iniret in partem Do-
 nati, siue ut recederet à parte Donati. Quæ

DE CONCILIIIS

cunq; talia in catholica ecclesia fiunt, ideo sunt approbanda, quia in catholica fiunt: non ideo ipsa manifestatur catholica, quia hæc in ea fiunt. Ipse dominus Iesus, cum resurrexisset à mortuis, & discipulorum oculis uidendū, manibusq; tangendum corpus suum offerret, ne quid tamē fallacia sepati arbitrarentur, magis eos testimonijs legis & prophetarum & Psalmorum confirmandos esse iudicauit, ostendens ea de se impleta, quæ fuerant tanto ante prædicta. Sic & ecclesiam suam cōmendauit, dicens, prædicari in nomine suo pœnitentiam peccatorum per omnes gentes, incipientibus à Hierusalem. Hoc in lege in prophetis & in Psalmis esse scriptū ipse testatus est: hoc eius ore commēdatum tenemus. Hæc sunt causæ nostræ documenta, hæc fundamenta, hæc firmamenta. Legimus in Actibus Apostolorum dictū de quibusdam creditibus, quod quotidie scrutarentur scripturas, an hæc ita se haberent? Quas utique scripturas nisi canonicas legis & prophetarum? Huc accesserunt Euangelia, Apostolica epistola, Actus apostolorum, Apocalypsis Ioannis, Scrutamini hæc omnia, & eruite

Fundamentum.

Canonicæ scripturæ.

eruite aliquid manifestum, quo demonstre-
tis ecclesiam uel in sola Africa remansis-
se, uel ex Africa futuram esse, ut im-
pleatur quod dominus dicit, Predicabitur
hoc euangelium in uniuerso orbe, in testi-
monium omnibus gentibus, & tunc ueni-
et finis. Sed aliquid proferte, quod non e-
geat interprete, nec unde conuincamini,
quod de alia re dictum sit, & uos illud
ad uestrum sensum detorquere
conemini, &c.

*Interpre-
tatio.*

772071-F
1821

[The text in this section is extremely faint and illegible, appearing as ghosting or bleed-through from the reverse side of the page.]